

पहिलो परिच्छेद शोध परिचय

१.१ विषय परिचय

नेपाली साहित्यको विकासमा विभिन्न पत्रपत्रिकाको योगदान रहँदै आएको देखिन्छ। त्यस्तै नेपाली साहित्यको विकासका क्रममा 'प्रहरी' पत्रिकाले पनि योगदान पुऱ्याउदै आएको देखिन्छ।

वि.सं. २०१६ सालमा जितेन्द्रध्वज यादव सम्पादक रही विधिवत रूपमा प्रकाशन आरम्भ गरेको 'प्रहरी' पत्रिका आजसम्म पनि निरन्तर रूपमा प्रकाशित भै नै रहेको देखिन्छ। हालसम्मको ऐतिहासिकताअनुसार 'गोरखापत्र दैनिकपछिको नेपालकै पुरानो पत्रिकामा पर्ने 'प्रहरी' पत्रिका यथेष्ट प्रचारप्रसारको अभावमा ओभ्रेलमा परेको देखिन्छ। नेपाली पत्रपत्रिका र यसको विकासका बारेमा 'प्रहरी' पत्रिका र यसले पुऱ्याएको योगदानलाई बिर्सन सकिदैन। नेपालमा पत्रपत्रिकाको सङ्ख्या अत्यन्त न्यून रहेको समयमा प्रहरीका पेशागत विषयवस्तुसँग सम्बन्धित लेखरचना प्रकाशन गरी नेपाली भाषा र साहित्यको श्रीवृद्धिमा उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याएको पाइन्छ।

प्रहरी प्रधान कार्यालय काठमाडौँबाट प्रकाशन हुने गरी प्रहरी पत्रिका प्रारम्भिक समयमा त्रैमासिक रूपमा प्रकाशित हुने गरेकोमा वि.सं. २०४३ साल भाद्रदेखि द्वैमासिक रूपमा प्रकाशित हुने गरेको देखिन्छ। रामशरण महर्जन सम्पादक रहनुभएको यस पत्रिकाले उत्कृष्ट लेख रचनाकारलाई पुरस्कृत गर्ने र पारिश्रमिकको व्यवस्था गर्ने पनि गरेको देखिन्छ। व्यावसायिक तथा साहित्यका विविध विद्यामा कलम चलाउने र राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रियस्तरमा प्रसिद्धि कमाउने वा कमाएका साहित्यकारहरूको पनि उपस्थिति रहेको यस पत्रिका नेपाल प्रहरीको बौद्धिक क्षमता र स्तरलाई उजागर गर्ने सशक्त माध्यम बनेको देखिन्छ।

यस पत्रिकाको विषयक्रम, व्यावसायिक सामग्री, विविध गीत गजल, कविता र स्थायी स्तम्भ गरी राखिएको भए तापनि साहित्यका धेरैजसो विद्यालाई यस पत्रिकाले समेटेको देखिन्छ।

१.२ समस्या कथन

'प्रहरी' पत्रिकाले नेपाली साहित्यका विविध विधाका रचनाहरूलाई प्रकाशित गरी साहित्यको विकासमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएको भए तापनि सामान्यरूपमा यसको चर्चा हुनुबाहेक यसको गहन रूपबाट अध्ययन भएको पाइँदैन। अतः प्रहरी पत्रिकामा केकस्ता साहित्यिक रचनाहरू प्रकाशित भएका छन् ? यसमा प्रकाशित रचनाहरूले साहित्यको विकासमा के कस्ता योगदान दिएका छन् ? यसको प्रकाशनको औचित्य के थियो ? कस्ताकस्ता अवस्थाहरूलाई पारगर्दै यो पत्रिका प्रकाशित हुँदै आयो ? यसमा प्रकाशित रचनाहरूका रचनाकारहरू कोको हुन् ? यिनै समस्याहरूको विश्लेषण गर्नेतर्फ प्रस्तुत शोधपत्र उन्मुख रहेको

छ । माथि उल्लिखित सामान्यकृत मूल समस्यासँग सम्बन्धित विशिष्ट र उपसमस्याहरू यसप्रकार छन् ।

- क. 'प्रहरी' पत्रिकाको प्रकाशन र वितरणको सन्दर्भ केकस्ता रहेका छन् ?
- ख. 'प्रहरी' पत्रिकामा नेपाली साहित्यका केकस्ता विधाहरू समेटिएका छन् ?
- ग. वि.सं. २०४६ पछिको 'प्रहरी' पत्रिकाले नेपाली साहित्यको विकासमा केकस्तो योगदान पुऱ्याएको छ ?

१.३ शोधकार्यको उद्देश्य

नेपाली साहित्यमा 'प्रहरी' पत्रिकाले पुऱ्याएको योगदानलाई प्रष्ट पार्नु नै प्रमुख उद्देश्य रहेको छ । यस पत्रिकाले नेपाली साहित्यका विविध विधामा के-कस्ता योगदान पुऱ्याएको छ भन्ने कुरा निर्धारण गर्नु यस शोधकार्यको प्रमुख उद्देश्य रहेको छ । त्यही मूल उद्देश्यको केन्द्रीयतामा आधारित अन्य उपउद्देश्यलाई यसप्रकार उल्लेख गरिएको छ ।

- क. 'प्रहरी' पत्रिकाको प्रकाशन र विवरणको सन्दर्भ अध्ययन गर्नु,
- ख. 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित नेपाली साहित्यका विधाहरूको विवरण दिनु,
- ग. वि.सं. २०४६ पछिको 'प्रहरी' पत्रिकाले नेपाली साहित्यको विकासमा पुऱ्याएको योगदानको निरूपण गर्नु ।

१.४ पूर्वकार्यको समीक्षा

नेपाली साहित्यमा प्रहरी पत्रिकाको साहित्यिक योगदानका बारेमा अध्ययन हुन नसके पनि यस पत्रिकाले केकस्तो स्थान राख्दैआएको छ भन्ने कुरा यसै पत्रिकाका सम्पादकीय लगायतका लेखकहरूमा यदाकता प्रस्तुत भएको पाइन्छ । 'प्रहरी' पत्रिकाले नेपाली साहित्यमा पुऱ्याएको योगदानको बारेमा चर्चा परिचर्चा गर्नुबाहेक विशेष हुन नसकेको परिप्रेक्ष्यमा नै प्रस्तुत शोधकार्य गरिएको छ । तापनि 'प्रहरी' पत्रिकाका सम्पादकहरूका सम्पादकीयलगायतका प्रस्तुत लेखलाई आधार मानेर पूर्वकार्यको समीक्षा गर्नुपर्ने देखिन्छ । यी विषयलाई आधार मान्दा 'प्रहरी' पत्रिकाको बारेमा गरिएका चर्चाहरू निम्न छन् ।

डा. खेम कोइराला (बन्धु) (वर्ष ४१, अङ्क ५) ले 'प्रहरी' पत्रिकामा भनेका छन्, "महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाको स्वर्गारोहणपछि प्रकाशित पत्रिका 'प्रहरी' नेपाली साहित्यको इतिहासमा महत्त्वपूर्ण आयाम थपेको छ ।"

राजुबाबु श्रेष्ठ (वर्ष ४८, अङ्क १) ले 'प्रहरी प्रकाशनको इतिहास' शीर्षकमा 'प्रहरी' पत्रिकासम्बन्धी सम्पूर्ण ऐतिहासिक सत्य तथ्यका बारेमा जानकारी दिएका छन् ।

सम्पादक राजुबाबु श्रेष्ठ (वर्ष ५२, अङ्क ५) ले यस पत्रिकामा उत्कृष्ट साहित्यकार (धर्मराज थापा, युवराज नयाँघरे, गार्गी शर्मा, कमल दीक्षित आदि)का लेखरचनाहरू प्रकाशित हुन थालेको कुरा उल्लेख गरेका छन् ।

यसरी माथि उल्लेख गरिएका विचारलाई हेर्दा 'प्रहरी' पत्रिकाको साहित्यिक गतिविधिका बारेमा सामान्य चर्चामात्र भएको पाइन्छ। यस पत्रिकाले गरेको साहित्यिक योगदानका बारेमा चर्चा भएको पाइँदैन। तापनि माथि उल्लिखित लेखको अध्ययन गरेर यस शोध लेखमा 'प्रहरी' पत्रिकाको ऐतिहासिक सत्य तथ्यसम्बन्धी जानकारी लिइएको छ।

वि.सं. २०१६ सालदेखि हालसम्म प्रकाशित भएका सम्पूर्ण पत्रिकाको सम्पादकीयमा यस पत्रिकाले साहित्यलाई दिएको योगदानको चर्चा गरेका छन्। विशेष गरी वर्ष ५२ अङ्क: ५ वि.सं. २०६७ पुषको अङ्कमा उत्कृष्ट साहित्यकारका लेख रचनाहरू पनि प्रकाशित हुन थालेको कुरा उल्लेख गरेका छन्।

१.५ शोध विधि

१.५.१ सामग्री सङ्कलन विधि

प्रस्तुत शोध प्रस्तावका लागि आवश्यक पर्ने सामग्रीहरूको सङ्कलनका लागि मुख्य रूपमा पुस्तकालयीय विधिको प्रयोग गरिएको छ।

१.५.२ सैद्धान्तिक आधार

प्रस्तुत शोध लेखमा समावेश भएका प्रमुख साहित्यिक विधाहरू (कथा, कविता, नाटक, निबन्ध, संस्मरण आदि)को विषयगत विधा तत्वका आधारमा विश्लेषण गरिएको छ।

१.५.३ विश्लेषण विधि

प्रस्तुत शोध लेखमा समावेश भएका साहित्यिक विधाहरूको विश्लेषण गर्दा वर्णनात्मक, विवरणात्मक, तुलनात्मक विधि अपनाइएको छ।

१.६ शोधको औचित्य

यो अध्ययन नेपाली साहित्यमा पत्रपत्रिकाको क्षेत्रबाट उल्लेख्य भूमिका निर्वाह गर्ने 'प्रहरी' पत्रिकाका बारेमा केन्द्रित रहेको छ। यसरी नेपाली साहित्यको विकासमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्ने प्रहरी पत्रिकाको साहित्यिक योगदानका बारेमा स्पष्ट अध्ययन शोधकार्यमा गरिएकोले यो औचित्यपूर्ण रहेको छ। नेपाली साहित्यको विकासमा योगदान गर्न सफल यस पत्रिका विभिन्न साहित्यिक पत्रिकाको बारेमा शोध गर्न चाहने शोधकर्ता तथा 'प्रहरी' पत्रिकाका विभिन्न साहित्यिक विधाहरूबारे जानकारी राख्न चाहने जोसुकैका लागि पनि यो शोधकार्य औचित्यपूर्ण रहेको छ।

१.७ शोधकार्यको सीमाङ्कन

प्रकाशनको थालनीदेखि हालसम्म पाँच दशक पार गरिसकेको यस 'प्रहरी' हालसम्म पनि प्रकाशित भइरहेको छ। यस शोध शीर्षकअनुसार २०४६ पछिका अङ्कदेखि अध्ययन विश्लेषण गर्ने भनी शीर्षकमा नै सीमाङ्कन गरिएकोले वि.सं. २०४६ देखि २०६८ सम्मका अङ्कहरूको मात्र अध्ययन गरिएको छ। 'प्रहरी' पत्रिकामा साहित्यिक तथा साहित्येतर दुवै लेख रचनाहरू

प्रकाशित भएका छन् । ती सबै लेख रचनाको विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नु आवश्यक नभएकाले प्रतिनिधि किसिमका रचनाको मात्र विश्लेषण गरिएको छ । त्यसैले साहित्यत्तर रचनालाई छोडेर साहित्यिक विधातर्फका प्रतिनिधि रचनाहरूको छनोट गरी तिनको विश्लेषण र मूल्याङ्कन गरिएको छ ।

१.८ शोधपत्रको रूपरेखा

प्रस्तुत शोधपत्रलाई व्यवस्थित र सुगठित बनाउनका लागि विभिन्न परिच्छेदमा विभाजन गरी आवश्यकताअनुसार शीर्षक उपशीर्षक दिएर दशमलव प्रणालीअनुसार राखिएको छ । यस शोधपत्रको रूपरेखा तल प्रस्तुत गरे बमोजिम रहेको छ ।

पहिलो परिच्छेद : शोध परिचय ।

दोस्रो परिच्छेद : 'प्रहरी' पत्रको प्रकाशन र विवरण सन्दर्भ ।

तेस्रो परिच्छेद : 'प्रहरी' पत्रकामा प्रकाशित रचनाहरूको वर्णानुक्रम सूची ।

चौथो परिच्छेद : 'प्रहरी' पत्रकामा प्रकाशित (वि.सं. २०४६ सालदेखि वि.सं. २०६८) रचनाहरूको विवेचना ।

पाँचौ : निष्कर्ष ।

सन्दर्भग्रन्थ सूची ।

दोस्रो परिच्छेद 'प्रहरी' पत्रिकाको प्रकाशन सन्दर्भ

२.१ परिचय

प्रहरीका विविध पक्षहरूलाई जनसमक्ष लैजाने तथा जनता र प्रहरीबीच सम्बन्ध स्थापित गर्ने हेतुले वि.सं. २०१६ सालदेखि 'प्रहरी' पत्रिका प्रकाशनमा आएको देखिन्छ। यस पत्रिकाको प्रकाशनको पृष्ठभूमि उद्देश्य, पत्रिकाको नामकरण, पत्रिकामा प्रकाशित रचना र पारिश्रमिकको व्यवस्था, आर्थिक व्यवस्थापन, मुद्रण र प्रकाशन र विवरण सम्बन्धी सम्पूर्ण जानकारी यस परिच्छेदमा दिइएको छ। तत्कालीन समयमा देशमा शान्तिसुरक्षा, अमनचैन कायम गर्न स्थापित प्रहरी सङ्गठनले 'प्रहरी'को प्रकाशन गर्नु एउटा उल्लेखनीय पक्ष थियो किनकि यसैका माध्यमले प्रहरीका विविध पक्षलाई जनसमक्ष लैजान सजिलो पर्न गयो जसले गर्दा प्रहरी र जनताबीच सुसम्बन्ध स्थापित भयो। जनमानसमा प्रहरीको छवि राम्रो हुन गई जनतामाभक्त आफूलाई परिचित गराउन प्रहरी सफल भयो। अर्भ २०२५ सालको 'प्रहरी' पत्रिकाको आवरणमा नै "सबैभन्दा धेरै र देशको कुनाकापचामा पुग्ने" भनी उल्लेख भएबाट तत्कालीन अवस्थामा देशको दुर्गम ठाउँदेखि लिएर सम्पूर्ण विकट ठाउँहरूमा समेत प्रहरी कार्यालयको माध्यमबाट पुग्न सक्ने एकमात्र 'प्रहरी' पत्रिका थियो भन्ने कुराको पुष्टि हुन आउँछ। यसबाट पनि तत्कालीन अवस्थामा प्रहरी सङ्गठनको नीति, निर्देशन र क्रियाकलापलाई सम्पूर्ण तल्ला तहका प्रहरी कार्यालय तथा प्रहरी कर्मचारीहरूका बीचमा लैजान सक्ने सरल माध्यमको रूपमा पनि यसले निकै सहयोगी भूमिका खेल्न पुग्यो।

२.२ 'प्रहरी' पत्रिका प्रकाशनको पृष्ठभूमि

वि.सं. २०१६ सालभन्दा अगाडि नेपाल प्रहरीको संज्ञा दिइएको थिएन। त्यति बेला नेपाल पुलिस भन्ने गरिन्थ्यो। प्रहरी भन्ने शब्द नै प्रयोग भएको थिएन। नेपालमा 'प्रहरी' पत्रिका शुभारम्भ हुनुपूर्व नै भारतमा पुलिस जर्नल पत्रिका प्रकाशित हुने गर्दथ्यो। नेपालका प्रहरी आधिकृतहरू तालिमका लागि भारतमा जाँदाखेरि पुलिस जर्नल हेर्ने, पढ्ने गरेपछि त्यसकै प्रभाव स्वरूप नेपालमा 'प्रहरी' पत्रिका निकाल्ने सुरसार भएको पाइन्छ। जसको लागि तत्कालीन आइ.जी.पी. ढुण्डीराज शर्माको सकारात्मक सोचाइ, प्रथम सम्पादक जितेन्द्र 'किरण' को सत्प्रयास र तत्कालीन प्र.उ. चन्द्रकान्त शर्माको विशेष सहयोग महत्त्वपूर्ण रहेको थियो। फलस्वरूप प्रथम पटक 'प्रहरी' त्रैमासिकको रूपमा प्रकाशित भयो। प्रहरी प्रधान कार्यालयद्वारा त्रैमासिकरूपमा प्रकाशित हुने 'प्रहरी' पत्रिका वर्षमा ६ अङ्क प्रकाशित हुन्छ। प्रत्येक वर्ष श्री ५ महाराजधिराज सरकार र श्री ५ बडामहारानी सरकारको शुभ जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा दुईओटा विशेषाङ्क रहन्छ भने केही वर्षयता प्रहरी दिवस विशेषाङ्क भनी तीनओटा विशेषाङ्क प्रकाशित

हुन थालेको पाइन्छ । यस्तै कुनैकुनै वर्ष व्यावसायिक विशेषाङ्क भनी कुनै एउटा छुट्टै विषयमा विशेषाङ्क निकाल्ने गरिएको पाइन्छ । जसअनुसार हालसम्म लागूऔषध विशेषाङ्क २०५०, अपराध अनुसन्धान विशेषाङ्क २०५१, अपराध कथा विशेषाङ्क २०५२, मानवअधिकार विशेषाङ्क २०५३ र मानवअधिकार विशेषाङ्क २०६२ समेत प्रकाशित भइसकेको छ । त्रैमासिकरूपमा प्रकाशित सुरु गरेको 'प्रहरी' पत्रिका वि.सं. २०४३ भाद्रदेखि त्रैमासिकरूपमा नियमित प्रकाशित हुन थालेको देखिन्छ ।

यस पत्रिकाको प्रकाशनको सम्बन्धमा यस पत्रिकाका प्रथम सम्पादक जितेन्द्रध्वज किरणका माथि उल्लिखित भनाइले यसको प्रकाशन पृष्ठभूमिबारे जानकारी पाइन्छ ।

२.३ 'प्रहरी' पत्रिकाको उद्देश्य

जनतामा प्रहरीको परिचय गराउने प्रहरी कर्मचारीहरूमा व्यवसायिक ज्ञान अभिवृद्धि गराउने र साहित्यिक अभिरुचि जगाउने उद्देश्य राखी वि.सं. २०१६ साल (सन् १९५९) आषाढ महिनादेखि त्रैमासिक रूपमा 'प्रहरी' पत्रिकाको प्रकाशन विधिवत रूपमा सुरु भएको हो । प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट प्रकाशन हुने प्रहरी पत्रिकाले यहाँसम्म आइपुग्दा आफ्नो प्रकाशनको ५३ औं वसन्त सफलतापूर्वक पार गरिसकेको छ । तत्कालीन श्री ५ महाराजधिराज स्व. महेन्द्र वीर विक्रम शाहको जन्म दिनकै अवसरमा प्रकाशन आरम्भ थालिएको यस 'प्रहरी' पत्रिका सुरुका वर्षहरूमा नेपाली प्रहरीसँग आफ्नै छापाखाना नभएको कारण गोरखापत्र संस्थानको छापाखानामा मुद्रण कार्य हुने गर्दथ्यो तर वि.सं. २०२८ सालमा प्रहरी प्रधान कार्यालयमा लेटरप्रेस (छापाखाना) ल्याएपछि मात्र 'प्रहरी' पत्रिका यसै छापाखानाबाट छपाउने कार्य प्रारम्भ भएको छ ।

२.४ 'प्रहरी' पत्रिकाको नामकरण

'प्रहरी' शब्दको नामकरण कसरी भयो भन्ने विषयमा पनि मतभिन्नता देखिने गरेको छ । जसले जे भने पनि कुनै एतिहासिक तथ्यले यही नै हो भन्ने किटान नगरेसम्म कुनैपनि कुराहरूको आधिकारिता रहदैन । त्रैमासिक प्रकाशन गर्ने निर्णय भइसकेपछि केही समय नामकरणको लागि अन्योल छाड्रहेको बेलामा तत्कालीन प्रधानमन्त्री डा. के.आई. सिंहले नेपाल आर्मड् पुलिसको पाटन ब्यारेकमा पुलिस जवानलाई सम्बोधन गर्दा "नेपालका जागरुक प्रहरी" भनी सम्बोधन गर्नुभएपछि त्यही 'प्रहरी' शब्दबाट नै 'प्रहरी' पत्रिकाको नामाकरण भएको हो भन्ने भनाइ रहेको छ । 'प्रहरी' त्रैमासिकको प्रकाशनपछि मात्र नेपाल पुलिस भन्ने शब्दभन्दा नेपाल प्रहरी भन्ने शब्दले बढी प्रचार पाउन थालेको हो । पछि आएर नेपाल पुलिस भन्ने अङ्ग्रेजी शब्द प्रयोग पूर्णतः न्यून हुन गयो र नेपाल प्रहरी भन्ने नाम नै संस्थागत हुँदै गएको हो ।

२.५ 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित रचना र परिश्रमिकको व्यवस्था

वि.सं. २०४३ सालमा नै प्रहरी प्रकाशनले एउटा नयाँ परम्पराको सुरुआत गर्‍यो । प्रहरी पत्रिकालाई स्तरीय, रोचक, ज्ञानवर्द्धक र उपयोगी बनाउन वि.सं. २०४३ साल श्रावणदेखि लागू हुने गरी प्रहरी पत्रिकाको प्रकाशन सम्बन्धमा विविध व्यवस्था गरी पहिलो पटक प्रहरी छापाखाना र प्रकाशनसम्बन्धी विधान प्रकाशित भयो । यसअनुसार त्रैमासिक रूपमा रहेको 'प्रहरी' पत्रिका द्वैमासिक रूपमा प्रकाशन सुरु भयो भने प्रहरी पत्रिकामा प्रकाशित लेख रचनाहरूलाई परिश्रमिक दिने र वर्षभरिमा 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित उत्कृष्ट लेख रचनाका लेखकहरूलाई समारोहको आयोजना गरी विशेष पुरस्कार प्रदान गर्ने लगायत 'प्रहरी' प्रकाशनसम्बन्धी उल्लेखनीय व्यवस्था गर्‍यो । प्रहरीका लेखकहरू र प्रहरी बाहिरका लेखकहरूमा समेत एउटा प्रोत्साहन दिने काम भयो । पारिश्रमिकको हकमा लेखकको स्तरीयता हेरी सम्पादक मण्डलले निर्णय गरे अनुसार प्रदान गरिने गरिन्छ । नेपालको पत्रपत्रिकाहरूमा ५३ वर्षसम्म निरन्तररूपमा नियमित प्रकाशन हुने थोरै पत्रिकाहरूमा 'प्रहरी' द्वैमासिक पत्रिका पनि पर्दछ । यसो हुनुमा यसको नियमित अर्थ सङ्कलन र उचित व्यवस्थापनले पनि ठूलो भूमिका खेलेको छ ।

२.६ 'प्रहरी' पत्रिकाको आर्थिक व्यवस्थापन र मुद्रण

प्रहरी पत्रिकाको आर्थिक स्रोत मुख्यतः प्रहरी कर्मचारीको ग्राहक शुल्क र विज्ञापन शुल्क नै हो । नेपाल प्रहरीका प्रहरी सहायक निरीक्षकभन्दा माथिका सबै प्रहरी अधिकृतहरू यसका स्थायी ग्राहक हुन् । पत्रिका प्रकाशनका लागि प्रहरी प्रधान कार्यालय, लेखा शाखाको अधिकारिकतामा पत्रिका कोष रहेको छ र प्रत्येक ग्राहकबाट प्राप्त रकम तथा विज्ञापनबाट प्राप्त रकम सोही फण्डमा जम्मा गरिन्छ र सोही कोषबाट पत्रिका प्रकाशनका लागि आवश्यक सामग्रीहरू लेखा शाखाले जनसम्पर्क शाखालाई उपलब्ध गराउने गर्दछ ।

प्रत्येक महिना प्र.स.नि. र प्र.ना.को रु.५/-, प्र.नि., प्र.ना.उ. र प्र.उ.को रु. ८/- र प्र.व.उ. भन्दा माथिको रु. १०/- पत्रिका कोष भनी काट्ने गरिन्छ र सो रकम सीधै पत्रिका कोषमा जम्मा हुन्छ । यो द्वैमासिक प्रकाशन प्रत्येक प्रहरी कार्यालयहरू र प्र.स.नि.देखि माथिका प्रहरी अधिकृतहरूको नाममा पठाइने गरिन्छ र मदन पुरस्कार पुस्तकालय, नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान, सरकारी लाइब्रेरीहरू, उपत्यकाभिन्नका सरकारी क्याम्पसहरू, स्कुलहरू तथा सम्भव भएसम्म सर्वसाधारणको लागि पनि उपलब्ध गराउँदै आएको छ । 'प्रहरी' द्वैमासिक प्रकाशनको लागि वर्तमान अवस्थामा प्रहरी छापाखाना सम्पूर्ण प्रकाशनको कार्य गर्न सक्षम रहेको छ । वि.सं. २०२८ सालमा लेटर प्रेस आएपछि लेटर प्रेसको माध्यमले कार्य गरिरहेकोमा वि.सं. २०५८ सालमा अफसेट मेसिन ल्याई अफसेट प्रेसबाट कार्य सुरु गरिसकेको छ । यद्यपि चार कलर नभएकोले गर्दा चार कलर छापन बाहिरको छापाखानामा जानुपर्ने अवस्था पनि रहेको छ ।

२.७ सम्पादन, प्रकाशन र विवरण

‘प्रहरी’ पत्रिकालाई प्रथम प्रकाशनमा नै साहित्यप्रेमी तथा कवि हृदयका राजा स्व. श्री. ५ महेन्द्र र नेपाली राजनितिमा शिखरपुरुष तथा साहित्यकार विश्वेश्वरप्रसाद कोइरालाको सन्देश एकैसाथ प्राप्त भएको थियो । यो ‘प्रहरी’का लागि एउटा अभूतपूर्व ऐतिहासिक प्राप्ति थियो ।

प्रहरी प्रधान कार्यालयस्थित जनसम्पर्क शाखालाई ‘प्रहरी’का सम्पूर्ण कार्य गर्ने भनी जिम्मेवारी सम्हाल्दै आएको छ । जनसम्पर्क शाखा प्रमुख नै ‘प्रहरी’ द्वैमासिकको सम्पादक रहँदै आएका छन् । वि.सं. २०१६ सालदेखि हालसम्म १६ जना प्रहरी अधिकृतहरूले सम्पादकको भूमिका निर्वाह गरिसकेका छन् । यसअनुसार प्रथम सम्पादकको रूपमा जितेन्द्रध्वज ‘किरण’ रहनुभएको थियो भने हाल रामशरण महर्जन रहनुभएको छ । हालसम्मका सम्पादकहरूको नाम र पदावधि यसप्रकार रहेको छ ।

तालिका १

क्र.सं.	सम्पादकको नाम	साल	प्रहरी दर्जा
१.	जितेन्द्रध्वज ‘किरण’ (प्रथम सम्पादक)	वि.सं. २०१६ सालदेखि वि.सं. २०१८ सालसम्म र वि.सं. २०२३ साल	प्र.नि.
२.	चन्द्रकान्त शर्मा	वि.सं. २०१९ सालदेखि २०२२ सालसम्म	प्र.नि.
३.	पूर्ण लामा	वि.सं. २०२० (दुई अङ्कमात्र)	प्र.नि.
४.	गोपालराज पन्त	वि.सं. २०२४ साल दुई वटा अङ्क, वि.सं. २०२७ (अङ्क ३ देखि वि.सं. २०२८ सालसम्म र वि.सं. २०४० सालदेखि वि.सं. २०४१ सालसम्म)	प्र.नि.
५.	गोविन्दकृष्ण श्रेष्ठ	वि.सं. २०२४ (अङ्क २) वि.सं. २०२७ साल अङ्क २ सम्म	प्र.नि.
६.	जितेन्द्र बस्न्यात	वि.सं. २०२९ साल दुई वटा अङ्क १ सम्म, वि.सं. २०३२ सालदेखि वि.सं. २०३५ अङ्क १ सम्म र वि.सं. २०४२ सालदेखि वि.सं. २०४३ अङ्क १ सम्म	प्र.नि.
७.	सोमकान्त शर्मा	वि.सं. २०२९ साल अङ्क ३ देखि वि.सं. २०३१ सालसम्म	प्र.नि.
८.	आनन्द पुरी	वि.सं. २०३५ अङ्क २ देखि वि.सं. २०३९ सालसम्म र वि.सं. २०५३ अङ्क ३ देखि अङ्क ६ सम्म	प्र.नि.
९.	भरत चुडाल	वि.सं. २०४३ अङ्क २ देखि वि.सं. २०४७ सालसम्म	प्र.नि.
१०.	बालकुमार शाक्य	वि.सं. २०४५ अङ्क ४ देखि वि.सं. २०४६ अङ्क ३ र वि.सं. २०५४ सालदेखि वि.सं. २०५८ सालसम्म	प्र.नि.
११.	छत्रबहादुर प्रधान	वि.सं. २०४६ अङ्क ४ देखि वि.सं. २०४७ सालसम्म	प्र.नि.
१२.	गङ्गा पाण्डे	वि.सं. २०४८ सालदेखि वि.सं. २०४९ अङ्क २ सम्म	प्र.नि.
१३.	हरिहर श्रेष्ठ	वि.सं. २०५३ साल अङ्क २ मात्र	प्र.नि.
१४.	मोहनबहादुर खड्का	वि.सं. २०५९ सालदेखि वि.सं. २०६० अङ्क २ सम्म	प्र.नि.
१५.	राजुबाबु श्रेष्ठ	वि.सं. २०६० अङ्क ३ देखि	प्र.नि.
१६.	रामशरण महर्जन	हालको सम्पादक	प्र.नि.

२.८ निष्कर्ष

जितेन्द्रध्वज 'किरण' सम्पादक रही वि.सं. २०१६ सालमा प्रकाशन आरम्भ गरेको 'प्रहरी' पत्रिकाले जनतामा प्रहरीको परिचय गराउने, प्रहरी कर्मचारीहरूमा व्यावसायिक ज्ञान अभिवृद्धि गराउने र साहित्यिक अभिरुचि जगाउने उद्देश्य राखेको देखिन्छ । 'प्रहरी' पत्रिकाको नामकरण, व्यवस्थापन, आर्थिक समस्या आदि हुँदाहुँदै पनि प्रहरी कर्मचारीहरूको आँट र साहसले गर्दा हालसम्म निरन्तर रूपमा प्रकाशनमा आइ रहेको देखिन्छ । यो पत्रिका वि.सं. २०१६ सालदेखि वि.सं. २०४२ सालसम्म त्रैमासिक रूपमा प्रकाशित भएको देखिन्छ, भने वि.सं. २०४३ सालदेखि द्वैमासिक रूपमा प्रकाशित हुँदै आएको देखिन्छ । वि.सं. २०४३ सालपछि, यस पत्रिकामा प्रकाशित उत्कृष्ट मध्येका केही लेख-रचनाहरूलाई पारिश्रमिक र पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था पनि गरेको देखिन्छ, भने प्रहरीभित्रका र प्रहरीबाहिरका लेखकहरूका लेख रचनाहरूलाई पनि यस पत्रिकाले प्रकाशनमा ल्याई प्रहरी र जनताबीचको सम्बन्ध गाढा बनाएको देखिन्छ । यस पत्रिकामा वि.सं. २०१६ सालदेखि हालसम्म जम्मा १६ जना सम्पादक रहेको पनि देखिन्छ ।

परिच्छेद तीन

‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित रचनाहरूको विवरणात्मक अध्ययन

३.१ परिचय

विगत ५२ वर्षदेखि नियमित प्रकाशित भई नेपाली भाषा साहित्य र प्रहरी सङ्गठनसँग सम्बन्धित विभिन्न विषयवस्तु तथा साहित्यिक रचना समावेश गरी नेपाली साहित्यका विविध विधालाई समेटेर नेपाली साहित्यको विकासमा महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने प्रहरी पत्रिकामा प्रकाशित सामग्रीहरूको अनुक्रमणिका (सन्दर्भ सूची) यस परिच्छेदमा प्रस्तुत गरिएको छ। यसरी अनुक्रमणिका प्रस्तुत गर्दा ‘प्रहरी’मा प्रकाशित सामग्रीहरूको सङ्ख्यालाई मूल आधार मानी त्यस अनुसार प्राथमिकता क्रम निर्धारण गरिएको छ।

३.२ सूची प्रस्तुत गर्ने आधार

‘प्रहरी’ पत्रिकामा वि.सं. २०४६ पछि वि.सं. २०६८ सम्म नेपाली साहित्यका अधिकांश विधा समेटिएका छन्। यहाँ सबैभन्दा बढी १०२८ कविता रहेका छन् भने कथा २७६ ओटा प्रकाशित भएका छन्। त्यसपछि गीत, गजल, लेख, निबन्ध, संस्मरण, समीक्षा, समालोचना, नाटकलगायतका विधाहरू प्रकाशित भएका छन्। यस पत्रिकामा २०४६ देखि २०६८ सम्म जम्मा १६२६ ओटा रचना प्रकाशित भएका छन्। यी रचनाहरूको सूची प्रस्तुत गर्ने आधार यसप्रकार रहेको छ।

१. कविता
२. कथा
३. गीत/गजल
४. लेख/निबन्ध
५. यात्रा-संस्मरण, संस्मरण, भेटवार्ता, नियात्रा
६. समीक्षा/समालोचना
७. नाटक
८. अनुवाद साहित्य
९. जीवनी/दैनिकी/मनोवाद
१०. भाषा साहित्य/संस्कृति/साहित्यिक लेख

‘प्रहरी’ पत्रिकाको प्रकाशन प्रथम अङ्क वि.सं. २०१६ सालदेखि सुरु भए तापनि शोध शीर्षकमा वि.सं. २०४६ सालदेखि हालसम्म भनी सीमाङ्कन गरिएकाले वि.सं. २०४६ सालदेखिको प्रथम अङ्कदेखि हालसम्म प्रकाशित सामग्रीहरूको सूची, लेखकको परिचय, विषयसूची प्रस्तुत गरिएको छ। यी अनुक्रमणिका दिने क्रममा लेखकका नामको वर्णानुक्रमका आधारमा एउटा

लेखकका एकभन्दा बढी रचना सामग्री भएमा तिनको प्रकाशनक्रमका आधारमा अनुक्रमणिका-सूची प्रस्तुत गरिएको छ। यसरी अनुक्रमणिका प्रस्तुत गर्दा क्रमशः लेखकको नाम, प्रकाशित कृति (सामग्रीको शीर्षक), वर्ष, अङ्क, साल र पृष्ठ दिइएको छ।

३.३ कविता

नेपाली साहित्यका प्रचलित विधामध्ये कविता पद्य विधाअन्तर्गत पर्दछ। 'प्रहरी' पत्रिकामा सङ्ख्यात्मक हिसाबले पद्य रचना सबैभन्दा बढी प्रकाशित भएका छन्। लामाछोटा गरी जम्मा १०२८ कविता प्रकाशित भएका छन्। कवितालाई वर्णानुक्रम सूचीअनुसार यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ।

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
अच्युतकृष्ण खरेल	शुभ वाणी फुर्न थाले	३५	५	२०५०	४
पअच्युतकृष्ण खरेल	ढुकढुकी पाइरहुँ	३३	५	२०४८	७
अनकराज खड्का	डटिरहेछ त्यों प्रहरी	४०	२	२०५५	१
अनमोल तारा 'शर्मिला'	शुभकामना प्रहरी तिमीलाई	५०	४	२०६५	१२
अनिलराज गिरी 'तिरीविक्रम'	बाघ हो प्रेम	५१	३	२०६६	५२
अनिश महर्जन	हाम्रो प्यारो राजा	४७	२	२०६२	३३
श्रीमती अनुराधा थापा	प्रहरी	४१	२-३	२०५६	५२
श्रीमती अनुराधा थापा	प्रेम	४०	२	२०५५	१९
श्रीमती अनुराधा थापा	हाँसो	४२	१	२०५७	३७
श्रीमती अनुराधा थापा	दोषी नजर	४२	२-३	२०५७	५८
अनुपमा रेग्मी	रित्तिएकी म	५१	४	२०६६	३०
अन्जान	रुटिन फेरिने हल्ला	५३	२	२०६८	५७
अर्जुन 'अन्योल'	कलम चोवेर माटोमा	५१	४	२०६६	११
अर्जुनप्रसाद सोडरी	अमर प्रहरी	४९	४	२०६४	३२
अर्जुन देव भट्टराई	मेरो बर्दी	४१	१	२०५६	१६
अणु घिमिरे	शान्तिको रोपाई	४९	२	२०६४	३६
अम्बिकाप्रसाद ओली	प्रहरी	४०	२	२०५५	१६
अम्बिकाप्रसाद ओली	प्रहरी	४०	४	२०५५	६४
अम्बिकाप्रसाद ओली	प्रहरी पुर्नजन्मलिन पाउँ	४१	२-३	२०५६	५६
अम्बिकाप्रसाद ओली	धन्य हो प्रहरी	४१	६	२०५६	४०
अम्बिकाप्रसाद ओली	कर्तव्य पालक पहरेदार	४१	२-३	२०५७	३
अम्बिकाप्रसाद ओली	नैतिकवान हुनु परेको छ	४२	६	२०५७	२४
अम्बिका खरेल	हामी नेपाली	३२	३	२०४७	१७
अम्बिका के.सी.	जीवन	४९	६	२०६४	१५
अम्बिका के.सी.	तिमी प्रहरी	५०	१	२०६५	३१
अविनाश श्रेष्ठ	सपना	४६	६	२०६०	१६
अविनाश श्रेष्ठ	मेरो देश	४६	६	२०६१	६७
अविदित 'जुजु'	ऐश्वर्यरूपी चाँदनी	३१	४	२०४६	२३
ऋविदित 'जुजु'	युवा राष्ट्र र राष्ट्रियता	३१	५	२०४६	१३५
अधिकारीकुमार अनल	बुद्ध पनि आन्दोलनमा	५२	५	२०६७	३१
अभय 'अतिथी'	सपना	४५	६	२०६०	५८
अन्तरिक्ष यात्री	देश र सिमाना	४८	४	२०६३	९४
श्रीमती अमिता पोखरेल	शान्तिको आह्वान	४७	४	२०६२	१३०

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
अमिरविक्रम काफ्ले	सफलता मिलोस् प्रहरी तिमिलार्ई	४९	४	२०६४	३०
अमोध काफ्ले	थाकेर	४९	१	२०६४	७६
अमोध काफ्ले	नानीहरू र सपना	४९	२	२०६४	५२
अमोध काफ्ले	सम्भक्तु अर्को अवतरण	४९	३	२०६४	८
अमोध काफ्ले	जस्तो एउटा विछोड	४९	५	२०६४	१८
अमोध काफ्ले	रहर एक आवेग	५०	१	२०६५	१७
अमोध काफ्ले	भूमिचरा	४८	१	२०६३	३४
अमोध काफ्ले	सम्भक्ता क्लोनिङ् गर्दै	४८	२	२०६३	५८
अमोध काफ्ले	विश्वविद्यालय एउटा	४८	३	२०६३	५०
अमोध काफ्ले	नृत्यहरूको चित्र देऊ	४८	४	२०६३	१४९
अमोध काफ्ले	जोगीदह	४८	५	२०६३	१३०
अमोध काफ्ले	उमेर एउटा रित्तो प्रसङ्ग	४८	६	२०६३	५
अमोध काफ्ले	टाढैबाट म्वाइ खाइ रहेछु देश	४७	४	२०६२	१३८
अमृतबहादुर साकी	शान्ति चाहन्छु म	४७	४	२०६२	१८
अमृत गुरुङ्ग	म हु प्रहरी	३८	६	२०५३	
अमृत गुरुङ्ग	अञ्जुलीभरि दिएर	३४	५	२०४९	११३
अरविन्दकुमार द्विवेदी	मातृभूमि	३४	५	२०४९	३१
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	कविता	४८	६	२०६३	३७
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	हे मे राजा	४७	२	२०६२	३३
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	जनसेवक प्रहरी	४७	३	२०६२	३३
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	राष्ट्र भक्ति	४७	४	२०६२	३४
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	आस्थाको खानी	४७	६	२०६२	१२
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	अभै मेरो धोको मरेको छैन	४९	४	२०६४	८०
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	आमा	४९	५	२०६४	३७
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	सहयोग गरौं	५०	१	२०६५	२३
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	आग्रह	५०	३	२०६५	४३
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	असल राष्ट्रसेवक बन्नेछु	५०	६	२०६५	१७
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	देशको सुरक्षा	५१	५	२०६५	१४
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	नयाँ वर्ष	५३	१	२०६८	५६
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	नयाँ वर्ष	५२	१	२०६७	६४
अशोक अर्याल	ईश्वर	४८	४	२०६३	१४३
अशोकसिंह ठकुरी	सुरक्षा प्रदान गर्न सकौं	३५	४	२०५०	८६
आनन्द पुरी	शुभकामना	३६	५	२०५१	४०
आयुष्मान शाक्य 'सम्मान'	यथार्थमा डोल्पा	४५	५	२०६०	२१
आर केयन 'खडेरी'	केही तड्काहरू	५१	४	२०६९	३७
आनन्द लामिछाने	मात्र दुःख कोरिएका छन्	४८	१	२०६३	३७
आनन्दमणि लामिछाने	गछौं कामना चिरायूको	३५	४	२०५०	७१
आनन्दमणि लामिछाने	इतिहास बनेको छु म	४३	१	२०५८	४८
आनन्दमणि लामिछाने	सदा बाँचिरहू तिमि	४३	२-३	२०५८	२४
आनन्दमणि लामिछाने	मिरमिरे बिहानीका दिनचर्चाहरू	४४	५	२०५९	११
आनन्दमणि लामिछाने	मेरो सगरमाथा	४४	५	२०५९	२२
आनन्दमणि लामिछाने	मैले खेल खेलिदिनुपर्छ	४६	१	२०६१	२६
आनन्दमणि लामिछाने	अब ढिलो नगरौं	४६	५	२०६१	२२
आनन्दमणि लामिछाने	सानिलाई म प्रहरी भएकोमा गौरव लागेको छ	३४	१	२०४९	१०
आनन्दमणि लामिछाने	किन कि म त एउटा जिम्बेवार	३४	१	२०४९	४०

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
	प्रहरी छु				
आनन्दमणि लामिछाने	उपहार नयाँ वर्षलाई	३१	१	२०४६	४९
आर. वि. सेन	नेपाल प्रहरी	५०	४	२०६५	९
इन्द्रकुमार श्रेष्ठ	म आइमाई हुन्थे	५१	५	२०६६	४६
इन्द्रकुमार श्रेष्ठ	प्रिय काठमाडौँ तिमीलाई कहिले भेटुला	५३	१	२०६८	१७
इन्द्रकुमार श्रेष्ठ	सिनो	५२	४	२०६७	२२
इन्द्रबहादुर पण्डित	प्रहरी	४१	६	२०५६	३१
इन्द्रवती राई	देश रोइरहेछ	४२	२-३	२०५८	१३
इन्द्रवती राई	वीर प्रहरी	४८	४	२०६३	७२
इन्द्रबहादुर न्यौपाने	चिरायु गीत	४६	२	२०६१	४८
इन्द्ररानी राई	शाही कदमले	४७	२	२०६२	६३
इन्द्ररानी राई	आमाको हृदय	४७	६	२०६२	५९
इन्द्रवती राई	वीर प्रहरी	४८	४	२०६३	७२
इन्द्रराज कार्की	आह्वान	४२	१	२०५७	१६
इन्दिरा इन्दु	प्रहरी तिमी	४७	४	२०६२	१४४
इन्दिरा इन्दु	लाहुरे	४९	६	२०६४	३१
इन्दिरा ठकुरी	सेवक हुँ	३३	५	२०४८	५५
इन्दिरा ठकुरी	शुभ दिन	३६	५	२०५१	१३
इन्दिरा ठकुरी	शुभकामना	३४	५	२०५९	१३
इमानबहादुर थापा	संकल्प	३२	३	२०४७	३६
उज्ज्वल जी.सी.	कामना	४७	६	२०६२	३२
उज्ज्वल जी.सी.	फूलका कंकालहरू	४९	२	२०६४	१५
उज्ज्वल जी.सी.	समय=निलकाडाँ+मखमली फुल	५०	३	२०६५	३५
उज्ज्वल जी.सी.	लोकतन्त्रसित बैशाखी देकदै	५०	५	२०६५	३७
उज्ज्वल जी.सी.	चिन्ताका पहाडहरू	५०	६	२०६५	७
उज्ज्वल जी.सी.	जीवनचक्र	५१	२	२०६६	१६
उज्ज्वल जी.सी.	म लेख्दैछु कविता	४८	१	२०६३	२६
उज्ज्वल जी.सी.	देश र हामी	४८	४	२०६३	१४९
उज्ज्वल जी.सी.	राष्ट्र गान	४८	६	२०६३	६३
उज्ज्वल जी.सी.	मङ्गल गान	४७	४	२०६२	२४
उज्ज्वल जी.सी.	मेरा बाबाका कुराहरू	४७	४	२०६२	११३
उत्तम के.सी.	चिरायु कामना	३४	४	२०४९	१७
उपेन्द्र बम	हे ! वीर प्रहरी	४६	३	२०६१	३०
उपेन्द्रबहादुर बम	देश मेरो नेपाल	४३	५	२०५८	२२
उपेन्द्र पुरुष तिमिल्सिना	फेवाताल	३३	२	२०४८	८
उपेन्द्र श्रेष्ठ	सही नसक्नु छ समवेदना भएको पिडा	४५	६	२०६०	१०
उपेन्द्र श्रेष्ठ	फगत उठ्नुपर्छ हामीले यो हिंसाबाट	४५	६	२६०	१०
उमबहादुर के.सी.	राजसंस्था	४७	२	२०६२	११३
उषारमरण शर्मा	कामना गीत	३६	५	२०५१	४
ऋषि पाण्डे	नयाँ नेपाल	४८	६	२०६३	६३
ऋषि पाण्डे	म कर्मठ प्रहरी	५०	१	२०६५	४७
ऋषिवहादुर थापा	सेव गर्ने मौका पाएको छु मैले प्रहरी भएर	३२	४	२०४७	५८

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
ऋषिवहादुर थापा	हामी शान्तिका पुजारी	३३	१	२०४८	६
ऋषिवहादुर थापा	ट्राफिक प्रहरी	३३	३	२०४८	४
ऋषिवहादुर थापा	प्रहरी हुँ नेपालको	३१	३	२०४६	१९
एच.एस. रेगामी मगर	राष्ट्रभक्त प्रहरी	४६	१	२०६१	३८
उमा के.सी.	देशको माया	४७	६	२०६२	१००
ओमबहादुर के.सी.	वार्षिक पर्व	४८	४	२०६३	३०
श्री ओम श्रेष्ठ 'रोदन'	हर्कबहादुर	४५	५	२०६०	२७
कलमप्रसाद रेग्मी	प्रहरीको कर्तव्य	३५	५	२०५०	६१
कमलप्रसाद रेग्मी	स्वागतम	३८	४	२०५१	१३
कमल थापा	तिम्रो स्मृतिमा २०६४	४९	१	२०६४	८
कल्पना थापा	माटो	३८	५	२०५३	१३
कमला मगर	शुभकामना छ प्रहरी तिमीलाई	४६	६	२०६१	६३
कमला श्रेष्ठ	शून्यमाथि शून्य	३८	३	२०५३	७१
कविराज श्रेष्ठ	कर्तव्य	३३	४	२०४८	४८
पकल्याणकुमार तिमिसना	शुभजन्मदिन	३१	५	२०४६	८३
कन्हैयाप्रसाद यादव	वियोग	३५	५	२०६८	५८
कालिप्रसाद रिजाल	राष्ट्रिय गीत	३१	५	२०४६	६९
कृष्णकिशोर त्रिपाठी	लागूऔषध त्यागेर	४१	५	२०५६	७०
कृष्णकुमार तामाङ	स्पन्दन	३७	५	२०५२	१११
कृष्णकान्त अधिकारी	शुभकामना	३८	५	२०५३	८
कृष्णकान्त अधिकारी	सन्देश	४०	१	२०५५	२०
कृष्णप्रसाद गौतम	आखिर स्वीकार्ने पर्छ	३९	५	२०५४	४३
कृष्णप्रसाद गौतम	अतीतको सम्झना	४०	४	२०५५	२०
कृष्णकान्त अधिकारी	प्रहरी ऊँ म गुमाएँ	४१	५	२०५६	१२७
कृष्णकान्त अधिकारी	खुसियाली छाउनुपर्छ	४५	१	२०६०	४०
कृष्णकान्त अधिकारी	आज मेरो देउरालीमा	३५	५	२०५०	१८१
कृष्ण अधिकारी 'चिन्तन'	मासिक शालिक	५०	१	२०६५	२८
कृष्ण अधिकारी 'चिन्तन'	आशुको कविता	५१	४	२०६६	३२
कृष्ण अधिकारी 'चिन्तन'	आशुको कविता	५१	६	२०६७	१६
कृष्ण अधिकारी 'चिन्तन'	समयको महत्व	५२	४	२०६७	१६
कृष्ण अधिकारी 'चिन्तन'	प्रियतम मैले यो काठमाडौँमा पाएँ	५३	३	२०६८	३७
कृष्णकुमार सिलवाल	तिमी हो नेपाल प्रहरी	४३	५	२०५८	१८
कृष्ण कुशुम	उस्तै-उस्तै	५१	४	२०६६	२७
कृष्ण जोशी	आखाँमा समुन्द्र	४६	५	२०६१	१२
कृष्णभक्त श्रेष्ठ	आफ्नै गन्धन	४५	६	२०६०	१४
कृष्ण भण्डारी	के भयो देशमा	४६	५	२०६१	५४
कृष्ण प्रसाई	पहाड सकिएपछि	५०	५	२०६५	३७
कृष्णप्रसाद पराजुली	प्रहरी	३४	४	२०४९	१०५
कृष्णप्रसाद भट्टराई	देशभक्त मेरो परिचय	३६	४	२०५०	११७
कृष्णव देव	प्रहरी हौँ सेवक हौँ तिमी	३३	३	२०४८	३६
कृष्णहरि बराल	नेपाल प्रहरी	४५	६	२०६०	२२
कुमार खरेल	नेपाली तांका	४९	६	२०६४	५६
कुमारजी श्रेष्ठ	प्रेणाकी श्रोत ऐश्वर्य	३१	४	२०४६	६८
कुमारजी श्रेष्ठ	युगयुग बाँच	३३	४	२०४८	१४
कुमार सुवेदी	नगरौँ सेवन लागूपदार्थ	४१	२-३	२०५६	६०
कुमार सुवेदी	कुसङ्गत त्यागौँ	४२	१	२०५७	३७

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
कुन्दनकुमार पन्त	आस्था भाव	४७	६	२०६२	४०
कुमार न्यौपाने	कर्तव्यपथमा	४१	६	२०५६	११
कुशल रानाभाट	प्रहरी	३८	२	२०५३	
कुशल रानाभाट	राजा र जनता	३९	५	२०५४	७५
कुशल रानाभाट	देशप्रेम	४१	६	२०५६	२४
कुशल रानाभाट	नयाँ वर्ष	५१	१	२०६६	४
केशव गौतम	एक हुने प्रण गरौं	४५	६	२०६०	२६
केशव गौतम	फेरिन्छ कि मुहार	४६	२	२०६१	१०
केशवबहादुर खड्का	शान्ति र क्रान्ति	४४	५	२०५९	१
केशवप्रसाद आचार्य	जादै छु देश सुम्पी तिमीलाई	५२	३	२०६७	८
केशवराज भट्ट	सहिदको सन्देश	५२	३	२०६७	२६
केशवराज सिलवाल	हुरी	४८	६	२०६३	६१
के.वि. पारखी	देशभक्ति	४६	६	२०६१	८०
कोमलप्रसाद पौडेल 'सफल'	देशको निम्ति मरू म	५३	१	२०६८	४०
कोमलप्रसाद पौडेल 'सफल'	प्रहरी	५२	१	२०६७	६४
कोमलप्रसाद पौडेल 'सफल'	म र मेरो गौरव	५२	३	२०६७	६४
कोशवीर लिम्बू	प्रहरीको सपना	४९	४	२०६४	१०६
खगेन्द्रप्रसाद बस्याल	सत्य सेवा सुरक्षणम्का प्रहरीप्रति	३१	५	२०४६	१५१
खगेन्द्रप्रसाद बस्याल	अटल उठेको स्वाभिमानको सगरमाथा	३३	२-३	२०५६	४८
खड्कबहादुर भुर्त्याल	कर्तव्य पछिको सम्भना	४१	२-३	२०५६	४८
खड्कबहादुर भुर्त्याल	नपत्याउदो फोर्समा चमत्कार पो हुदोरहेछ	४१	६	२०५६	८
खड्ग प्रसाद पौडेल	भन्न सकिन	४९	५	२०६४	४१
खडानन्द चौलागाँई	नपत्याउदो फोर्समा चमत्कार	४३	४	२०५८	४०
खिमानन्द पोखरेल	सच्चा प्रहरी बनूँ म देशको	४२	१	२०५७	३२
खुस्बु खरेल	म पनि देशको खम्बा	४३	५	२०५८	५५
खुस्बु खरेल	नववर्ष	४४	१	२०५९	४७
गणेशबहादुर कार्की	खाते हुँ म	५५	१	२०६०	५५
गणेशबहादुर कार्की	कर्तव्यपथमा प्रहरी	४४	५	२०५९	४१
गणेशबहादुर कार्की	प्राणभन्दा प्यारो हाम्रो देश	४६	२	२०६१	२७
गणेशबहादुर पाल	धन्य तिम्रो सेवा	४७	१	२०६२	५८
गणेशबहादुर प्रधान	श्रद्धाञ्जली	४३	२-३	२०५८	३७
गणेश नराल	प्रहरी	४१	२-३	२०५६	५२
गम्भीरबहादुर रिजाल	रक्षक हामी	४०	२	२०५५	५
गणेशप्रसाद भट्टराई	हाम्रो नेपाल	४४	३-४	२०५९	१८५
गणेश रेग्मी	डिटिरहेछ प्रहरी	४४	५	२०५९	५७
गणेश श्रेष्ठ अपेक्षा	देशभक्ति गान	४७	२	२०६२	५७
गड्गा पाण्डे	प्रहरी	३३	२	२०४८	३१
गड्गा पाण्डे	नयाँ पाहुना आइरहेछ	३४	५	२०४९	९
गड्गा पाण्डे	शुभकामना लिएर आइरहेछ	३७	५	२०५२	५३
गायत्री पराजुली	दासत्वको नशा	४९	५	२०६४	२६
गड्गा पौडेल	बुद्ध तिमी	४४	२	२०५९	८८
डा. गार्गी शर्मा	जोगाऊ शान्ति क्षेत्र यो	४६	६	२०६१	३०

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
डा. गार्गी शर्मा	माली राम्रो भए	५०	१	२०६५	२०
डा. गार्गी शर्मा	स्वर्णिम बिहानी लिएर आऊ	५१	१	२०६६	२२
डा. गार्गी शर्मा	मनलाई विस्तृत गरौं	३१	५	२०४६	२९
डा. गार्गी शर्मा	संसार तिम्रै हो	५१	३	२०६६	९
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	प्रहरी जीवन	४३	५	२०५८	१५
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	पौरखी प्रहरी	४४	३४	२०५९	८२
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	हामी प्यारी रानी	४४	६	२०५९	४४
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	शान्ति सुरक्षा	४५	२	२०६०	८९
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	शान्तिको निशानी	४६	५	२०६१	२७
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	मेरो देश	४८	२	२०६३	४०
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	मुस्कान	४८	३	२०६३	५७
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	मानवअधिकार	४९	६	२०६४	१८
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	नयाँ नेपाल	५१	४	२०६६	४९
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	नेपाली जीवन	५१	३	२०६६	२५
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	तृप्ति	५३	६	२०६८	४४
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	प्रहरी	५०	२	२०६५	१९
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	अमर प्रहरी	४८	४	२०६३	४१
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	शरदको खुशी	४८	५	२०६३	२६
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	युद्ध	४८	६	२०६३	४७
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	राजसंस्थाको माया	४७	२	२०६२	३७
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	अमर दीयो	४७	३	२०६२	२५
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	लोकतन्त्रका प्रहरी	४९	१	२०६४	१२
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	सहिदको सन्देश	४९	५	२०६४	३२
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	विश्वास प्रहरीप्रति	५०	३	२०६५	३३
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	प्रतीक्षा	५३	४	२०६८	३१
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	यो देश बनाऔं	५३	१	२०६८	४०
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	संविधान	५२	५	२०६७	१६
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	भ्रण्डाको माया	४८	१	२०६३	१८
गीतालक्ष्मी सिवाकोटी	श्रद्धाञ्जली	४९	४	२०६४	२०
गीता लामिछाने	अब कलमले माटो लेख्नुपर्छ	५२	३	२०६७	४४
गुरुविष्णु काफ्ले	हे सहिद परीक्षा दिन मन लाग्छ	३८	२	२०५३	९
गोकर्णबहादुर केसी	जिन्दगी	३६	४	२०५१	११७
गोतारे धाइवा	उसको मृत्युमा	५२	२	२०६७	५८
गोपालचन्द्र भट्टराई	युद्धमैदानमा मायाको गीत	४७	४	२०६२	४५
गोपालचन्द्र भट्टराई	नयाँवर्ष	४७	२	२०६२	१०५
गोपालचन्द्र भट्टराई	आऊ प्रिया मान्छे जन्माऊ	४८	५	२०६३	२०
गोपाल पराजुली	आवाजको संक्रमण	४६	१	२०६१	५
गोपालप्रसाद खतिवडा	प्रहरी	४०	५	२०५५	९६
गोपाल योञ्जन	शुभकामना	३६	५	२०५१	१७
गोपीराम भण्डारी	शुभकामना	४६	६	२०६१	१२
गोर्खे साइलो	माटो	४८	२	२०६३	३३
गोर्खे साइलो	मातृशोक	४८	६	२०६३	२२
गोवर्धन पूजा	पुरानो पर्खाल	४५	५	२०६०	१५
गोवर्धन पूजा	इच्छाको नशा	४६	१	२०६२	२६
गोवर्धन श्रेष्ठ	वेदना	४५	५	२०६०	१७
गोवर्धन श्रेष्ठ	प्रतीक्षा	४६	२	२०६१	६५

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
गोवर्धन श्रेष्ठ	स्वभाव	४३	१	२०५८	८
गोपाल थापा	माटोको सेवा	४९	४	२०६४	११४
गोपाल थापा	कदम तिम्रो दिग्विजय	४९	५	२०६४	३८
गोपाल थापा	नेपाल आमा तिम्रो लागि	५०	४	२०६५	६२
गोपाल थापा	सिक	४९	६	२०६४	४७
गोपीमान श्रेष्ठ	केही टुक्का	३२	४	२०४७	४९
गोपी अधिकारी	शुभकामना	४७	२	२०६२	३४
गोविन्दप्रसाद आचार्य	नेपाल प्रहरी	४५	२	२०६०	६९
गोविन्द अधिकारी 'बुलबुल'	मेरो देश बलात्कृत भइरहेछ	४६	३	२०६१	३५
गोविन्द अधिकारी 'बुलबुल'	प्रेमयात्रा	४८	२	२०६३	४६
गोविन्दबहादुर प्रधान	प्रहरी जीवन	४१	६	२०५६	१६
गोविन्दबहादुर डिप्ती	हाम्रो शुभकामना	३६	४	२०५१	२२
गोविन्द डिप्ती	हाम्रो यही वन्दना	४७	२	२०६२	३४
गोविन्दबहादुर प्रधान	बाध्यता र परिस्थिति	४३	१	२०५८	५३
गोविन्दबहादुर प्रधान	म सेवक हुँ	४३	६	२०५८	१४
गोमा	लाखौं वर्ष जिऊन राजा	३७	५	२०५२	३२
गोमा	माटोको माया	३१	५	२०४६	१२७
गोविन्द राना	प्रहरी	३५	६	२०५०	४
गोविन्द राना	म त रहेछु सिङ्गो देशको	४२	६	२०५७	११
छपट्टण्डडडड.ज. धजिन्द्रबहादुर कार्की	देशको सेवक प्रहरी	३३	५	२०४८	४८
धनबहादुर थापा	हामी एक भयौं भने	४२	४	२०५७	३५
धनबहादुर थापा	म हुँ	४२	५	२०५७	१०१
धनबहादुर थापा	श्रद्धाञ्जली	४३	२-३	२०५८	५७
धनबहादुर थापा	नेपाल	४३	५	२०५८	४३
धनबहादुर थापा	द्वन्द्व अन्त्य हुनेछ	४५	४	२०६०	५६
धनबहादुर थापा	शुभकामना	४९	५	२०६४	१६०
धनबहादुर थापा	दिन अब गए हजुर	५३	२	२०६८	१४
धनबहादुर थापा	शुभकामना समर्पित	४७	२	२०६२	५३
धनबहादुर थापा	राजन शुभकामना तिमिलार्ई	४१	५	२०५६	११
धनबहादुर थापा	प्रहरी महानता	४१	६	२०५६	२५
धनबहादुर थापा	प्रहरी तिम्री	४१	१	२०५६	४८
धनबहादुर थापा	तिम्रै संरक्षण पाएर	४२	१	२०५७	२९
घनश्याम नेपाल	नेपाल प्रहरी	५३	३	२०६८	२१
घनश्याम नेपाल	हे वीर नेपाल प्रहरी	५२	४	२०६७	३१
चन्दा अधिकारी 'आँसु'	निदाएछ शरद्	४८	५	२०६३	५८
चन्द्रदेव जोशी	आकाङ्क्षा	३८	५	२०५३	११
चन्द्रदेव जोशी	म प्रहरी रहुन्जेल	३९	४	२०५४	१०२
चन्द्रदेव जोशी	वीर प्रहरी	४१	१	२०५६	४०
चेतनकुमार अधिकारी	प्रहरी हुँ म त	४१	५	२०५६	२७
चेतन कार्की	चिरायु कामना	३९	५	२०५४	१
चेतन कार्की	चिरायु गीत	४०	५	२०५५	४
चेतन कार्की	चिरायु गीत	४१	५	२०५६	१
चेतन कार्की	श्रद्धाञ्जली	४३	२-३	२०५८	१

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
चेतन कार्की	स्वर्ग यहीं छ	४३	५	२०५८	७
चेतन कार्की	चिरायु कामना	४४	२	२०५९	१
चेतन कार्की	सभक्ति शुभकामना	४४	२	२०५९	१
चेतन कार्की	नववर्षको नूतन अभिनन्दन	४५	१	२०६०	२
चेतन कार्की	चिरायु होस्	४५	२	२०६०	१
चेतन कार्की	हजार हजार वर्ष बाँच	४७	२	२०६२	१
चेतन कार्की	अटल रहोस् सौभाग्य सदा	४७	६	२०६२	१
डा. चेतबहादुर कुँवर	शुभकामना	३५	५	२०५०	२२
डा. चेतबहादुर कुँवर	शुभकामनाका दुई फूल	३७	४	२०५२	९
डा. चेतबहादुर कुँवर	शुभ आकाङ्क्षा	३७	५	२०५२	४
डा. चेतबहादुर कुँवर	छ कामना युगयुगको	३८	५	२०५३	७
डा. चेतबहादुर कुँवर	उद्देश्य राखौ विशाल	३९	५	२०५४	८३
डा. चेतबहादुर कुँवर	शुभेच्छा शुभदिनको	४७	५	२०५५	६
डा. चेतबहादुर कुँवर	शुभेच्छाका थुङ्गाहरू	४९	५	२०५६	१
डा. चेतबहादुर कुँवर	शुभकामना ! शुभ चाहना !!	४४	६	२०५९	६६
डा. चेतबहादुर कुँवर	नहराऊ आफ्नै छातीभित्र	४५	२	२०६०	५
डा. चेतबहादुर कुँवर	शुभेच्छाका अञ्जुलीहरू	४६	२	२०६१	१२
डा. चेतबहादुर कुँवर	म पहरेदार नेपालको	३४	५	२०४९	२५
डा. चेतबहादुर कुँवर	शुभकामनाका फूलहरू	३३	५	२०४८	५
डा. चेतबहादुर कुँवर	यही धर्तीमा	३४	१	२०४९	३२
डा. चेतबहादुर कुँवर	छ शुभेच्छा नयाँवर्षको	३९	१	२०४६	४०
डा. चेतबहादुर कुँवर	शुभ आकाङ्क्षा	३२	४	२०४७	१५
डा. चेतबहादुर कुँवर	नेपाल बाँच्छ	३६	५	२०५१	१३
चिजकुमार श्रेष्ठ	नेपाल बस्ने घर	३२	२	२०४७	४५
चिनकाजी भट्टराई	अभिभावक	४९	६	२०५६	३७
चिन्तामणि गौतम	म पनि लड्नु छ	४२	५	२०५७	४४
चिरञ्जीवी न्यौपाने	स्वर्ग काण्ड	४९	५	२०६४	४८
चिरञ्जीवी न्यौपाने	हराएका साथहरू	५०	१	२०६५	२३
चिरञ्जीवी न्यौपाने	सकिएन	५०	६	२०६५	३५
चिरञ्जीवी न्यौपाने	मेरो देश	५१	३	२०६६	१३
चित्रकुमारी नेपाल	म हुँ नेपाल प्रहरी	४८	४	२०६३	८३
चित्रबहादुर भट्टराई	पहिचान	४२	५	२०५७	५१
चित्रबहादुर भट्टराई	मेरो जीवन	४३	५	२०५८	२४
चित्रबहादुर भट्टराई	फरक	४६	५	२०६१	१८
चुडाराज उपाध्याय	शुभकामना	४७	६	२०६२	४२
चुडाराज उपाध्याय	जय जय रानी	४७	६	२०६२	३५
चड्की श्रेष्ठ	प्रत्यावर्तन	४७	१	२०६२	१५
छमबहादुरसिंह थापा	गछौं जन्मभूमिको आराधना	३४	५	२०४९	१५७
छमबहादुरसिंह थापा	गछौं रखवारी	३४	२	२०४९	२४
छविरमण सिलवाल	खेलमैदान	५१	६	२०६६	५६
छायादत्त न्यौपाने 'बगर'	भाँचेर नफाल	५१	६	२०६६	३३
जगतप्रसाद फुयाँल	प्रहरी र अमर प्रहरी	५०	४	२०६५	१२६
जनमुक्ति सेना गीत	राष्ट्रियगान र क्रान्तिगीत	३९	५	२०५४	५१
जयराज शर्मा	प्रेम	३४	५	२०४९	१४३
जयबहादुर प्रधान	गरिब	४६	३	२०६१	-
जसध्वज गुरुड	अनि होशियार	३५	२	२०५०	७७

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
जसध्वज गुरुङ	दुई टुक्रा	४५	५	२०६०	९
जसध्वज गुरुङ	देशविदेशमा नेपाल प्रहरी	४६	५	२०६१	३५
जसध्वज गुरुङ	साक्षी छ चौतारी	४८	४	२०६३	९७
जसध्वज गुरुङ	तमसुकको बिटोमा छट्पटिएको साहूनी	४७	१	२०६२	३३
जसध्वज गुरुङ	छैन भने धन	४८	१	२०६३	३८
ज्योति थापा	मृत्युशैयाको रजतपट	५१	६	२०६६	५
ज्योति थापा	भरी रोइरहेछ	५१	३	२०६६	६३
ज्योति थापा	क्षितिजमाथिको घाम	५०	५	२०६५	५०
ज्योति थापा	रित्तो जीवन	५०	६	२०६५	१९
ज्योति थापा	आमा ! थाके म	५१	१	२०६६	९
ज्योति थापा	जीवनका अध्याहारू	५१	२	२०६६	२२
जितबहादुर खड्का	श्रद्धाञ्जली	३२	२	२०४७	५४
जी.के.एन. खड्गेरी	केही ताड्काहरू	५२	३	२०६७	८
जी. पाण्डे	भुण्डेको आशामा छन्	५०	१	२०६५	३३
जीवन बोगटी	अमर प्रहरीलाई श्रद्धाञ्जली	४७	४	२०६२	५०
जीवनबहादुर बोगटी	मुटु छियाछिया भएको छ	४३	२-३	२०५५	३७
जीवनबहादुर बोगटी	शुभकामना	३३	४	२०४८	२३
जीवनारायण बेलवासे	जीवन	३७	५	२०५२	८०
जीवनजित राई	विन्दा र बन्दूक	४९	४	२०६४	३८
जीवनबहादुर बोगटी	म सिपाही हुँ	३१	६	२०४७	३९
भट्टराई	शैलुङ डाँडा	३५	५	२०५०	१०९
टङ्कप्रसाद पराजुली	सर्वस्व हौ तिमी नै	३१	५	२०४६	२३
टङ्कप्रसाद पराजुली	मान्छे	३६	५	२०५१	५३
टङ्कप्रसाद पराजुली	पलपल बन्धन	३५	४	२०५०	१३८
टहल दाहाल 'नवीकरण'	कागजको डुङ्गा	५३	३	२०६८	४०
टेकबहादुर कुँवर	राष्ट्रका प्रहरी	३७	५	२०५२	११९
टेकबहादुर कुँवर	धिक्कार छ त्यस्ता जिन्दगीलाई	४०	६	२०५५	३६
टेकबहादुर गुरुङ	सिपाहीको जिन्दगी	४८	४	२०६३	११६
टेकबहादुर तामाङ	शुभकामना	३९	४	२०५४	११
टेकराज गिरी	हामी प्रहरी	४२	२-३	२०५७	३३
टिकेन्द्रप्रसाद पन्त	अब देशमा शान्ति होस्	४८	४	२०६३	७५
ठाकुरबहादुर कोइराला	जिन्दगी	३४	४	२०४९	१३६
डम्बरबहादुर अधिकारी	प्रहरी हामी	३५	५	२०५०	१३२
डिलबहादुर खत्री	सन्तोष	४२	१	२०५७	४८
डिलबहादुर खत्री	प्रहरी बन्नलाई	४२	२३	२०५७	५५
डी.पी. विष्ट	शुभकामना	४६	२	२०६१	३०
डोलबहादुर मल्ल	कर्तव्यपथमा प्रहरी	४५	१	२०६०	२४
तर्कबहादुर पाल	शुभकामना	४४	२	२०५९	१२२
तर्कबहादुर पाल	मानव प्रेम	४६	१	२०६१	५८
तर्कबहादुर पाल	अमरत्व	४६	४	२०६१	५७
तर्कबहादुर पाल	इच्छा	४६	५	२०६१	६०
तर्कबहादुर पाल	शुभकामना	४६	६	२०६१	१८
तर्कबहादुर पाल	जिउन सिकाइदेऊ	४८	१	२०६३	५४
तर्कबहादुर पाल	ऋतुवर्णन	४७	१	२०६२	१४०
तर्कबहादुर पाल	हे लोकपाल	४७	२	२०६२	१२०

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
तर्कबहादुर पाल	आँखाको नानीमा	४७	३	२०६२	५४
तर्कबहादुर पाल	अञ्जलीभरि	४७	४	२०६२	१४६
तर्कबहादुर पाल	बूढी आमै	४७	५	२०६२	१९
तर्कबहादुर पाल	प्रहरी यो देशको	४९	४	२०६४	१६०
तर्कबहादुर पाल	दबिएका ओठहरू	४९	५	२०६४	६०
तर्कबहादुर पाल	नदी	५०	२	२०६५	४४
तर्कबहादुर पाल	कविता	५३	२	२०६८	५६
तर्कबहादुर पाल	कविता	५३	३	२०६८	५२
ताराप्रकाश रिमाल क्षेत्री	वास्तविकता	४६	२	२०६१	४४
ताराबहादुर बुढाथोकी	धन्यवाद प्रस्ताव	४७	२	२०६२	३०
ताराप्रसाद रिमाल	प्रहरी तिमी	४९	२	२०५६	३०
ताराप्रसाद रिमाल	तिमी प्रहरी	४५	५	२०६०	५३
ताराराम विक	उठ फौजी हो	४७	४	२०६२	११४
तीर्थराज अधिकारी	जित्यौ वहाँ वीर बनी लडाइँ	५२	६	२०६७	५७
तेजबहादुर श्रेष्ठ	अर्थहीन जीवन	५२	२	२०६७	५३
तेजबहादुर श्रेष्ठ	त्यो क्षण	५२	६	२०६७	६०
तेजबहादुर लामा	चाँदनी	३९	४	२०४६	८
तेजबहादुर लामा	नयाँ वर्ष	३४	१	२०४९	३७
तेजबहादुर लामा	त्यो के हो	३३	४	२०४८	४०
तेजेन्द्र पौडेल	स्वदेशगान	४६	६	२०६१	२१
तेजेन्द्र पौडेल	स्वदेशगान	४७	१	२०६२	४८
तेजेन्द्र पौडेल	तिमी लाख वर्ष बाँच	४७	२	२०६२	१०२
तेजप्रसाद बराज	जागौं जागौं	४४	१	२०५९	१८
तुलसा खतिवडा	दुःख नसम्झ	४६	६	२०६१	४६
तुलसी दाहाल	मेरो प्रहरी	४९	४	२०६४	७५
तोपलाल सुनार	इतिहास पनि रोएको छ	४३	२३	२०५८	४१
तोपलाल सुनार	उसलाई गौरव छ नेपाली प्रहरी भएकोमा	४३	५	२०५८	७९
तोपलाल सुनार	अमर प्रहरीप्रति सलाम	५०	४	२०६५	१५३
तोया गुरुङ	देशभक्त	३९	५	२०४६	१३९
तोया गुरुङ	ल्यामु	४५	६	२०६०	१४
दयाराम अर्याल	गोरखा गौरव	४९	३	२०६४	८
दयाराम गिरी	अभिनन्दन छ अमर प्रहरी	४९	५	२०५६	२३
दामोदर पुडासैनी	'किशोर' शून्यता	४८	२	२०६३	८
दीपक कोइराला	वीर प्रहरी	४५	५	२०६०	३८
दीपक घिमिरे	पात्र रङ्गमञ्चको	४८	६	२०६३	२८
दीपक खनाल	दीर्घायु शुभकामना	४४	६	२०५८	४६
दीपक घिमिरे	म प्रहरी	४७	४	२०६२	६२
दीपक घिमिरे	प्रहरी भएछु	४९	२	२०६४	३०
दीपक घिमिरे	प्रहरी	५२	१	२०६७	२१
दीपक लुङ्गोली 'दिव्य'	आँखाले भ्याउन सकेन	४८	६	२०६३	५८
दीपक थापा	असल सिपाही	५०	४	२०६५	६९
दीपक वाग्ले	भूगोलमा टाँसिएका तस्वीरहरू	५२	६	२०६७	५३
दीपक वाग्ले	आधुनिकता	५१	३	२०६६	२०
दिनेश लामिछाने	मेरी प्रियसीलाई भनिदिनु	५०	६	२०६५	३१
दिनेश त्रिपाठी	चिरायु कामना	३२	४	२०४७	१०

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
दीपा सरल	नारीको जुनी	५२	२	२०६७	५१
दीप दीनदयालु लामा	उजाडिएको गाउँ	४८	१	२०६३	३९
दिलबहादुर महारा	सदैव अमर रहून्	४३	२-३	२०५८	९२
दिलबहादुर महारा	राष्ट्रको सम्पत्ति	४५	६	२०६०	५०
डिल्लीराज विष्ट	मेरो सानो घर	४५	५	२०६०	३४
डिल्लीराज विष्ट	इतिहास लेख्दै छु	४७	३	२०६२	३६
दुर्गाबहादुर खड्का	म हुँ हजुर	४९	१	२०६४	१९
दुर्गाबहादुर खड्का	कर्तव्यनिष्ठ प्रहरी	४३	१	२०५६	२९
दुर्गाबहादुर खड्का	हे अमर प्रहरी	४७	४	२०६२	८८
दुर्गाबहादुर खड्का	मेरो मदरल्यान्ड	४९	५	२०६४	५६
दुर्गाबहादुर खड्का	नववर्ष	५०	१	२०६५	४७
दुर्गाबहादुर खड्का	पैसा गीत	५०	४	२०६५	१५९
दुर्गाबहादुर खड्का	प्यारी शान्ति	५१	३	२०६६	४२
दुर्गाबहादुर खड्का	नयाँ वर्ष	५३	१	२०६८	२२
दुर्गाबहादुर खड्का	घर यो बुद्धको	५१	६	२०६६	६०
दुर्गाबहादुर भट्टराई	हुन्न पराई	४९	५	२०६४	४५
दुर्गाबहादुर भट्टराई	होइनौ पराई	५०	४	२०६५	६३
दुर्गा सिंह	मेरो प्रतिज्ञा	४९	२	२०६४	५८
दुर्गा सिंह	नारी तिमी शक्ति हो	५०	२	२०६५	१३
देवेन्द्रजंग सुवेदी	दुई टुक्रा	३१	५	२०४६	१९५
देवेन्द्र शाही	मेरो देश	४७	३	२०६२	२२
ध्रुव आचार्य	आजका प्रहरी	४४	२	२०५९	१००
ध्रुव आचार्य	शुभकामना	४४	६	२०५९	१०
ध्रुव आचार्य	शुभ जन्मदिन	४५	२	२०६०	४१
ध्रुव आचार्य	शान्ति ल्याउनुपर्छ	४७	२	२०६२	९६
ध्रुवबहादुर आचार्य	आत्माको मिलन	५०	२	२०६५	३०
ध्रुवबहादुर आचार्य	शुभकामना	३४	५	२०४९	१२
ध्रुवबहादुर आचार्य	कर्तव्य	३३	६	२०४२	१४
ध्रुवबहादुर आचार्य	शुभकामना	३३	४	२०४८	८
ध्रुवकृष्ण दीप	तिहार तैपनि आइदियो	३४	४	२०४९	१३७
ध्रुवज गिरी 'कल्पित'	पानीले भिजेको सपना	४९	१	२०६४	८०
ध्रुवज गिरी 'कल्पित'	नयाँ नेपालको निर्माण	४९	६	२०६४	४४
ध्रुवकृष्ण दीप	हाम्रो छ सलाम	४०	४	२०५५	३०
ध्रुवकृष्ण दीप	एउटा नीलो कविता हिमालको	३७	५	२०५२	८८
ध्रुवकृष्ण दीप	गौरव गीत	३८	५	२०५३	१२
ध्रुवराज बोहोरा	प्रतिबद्धता छ उसको	४०	५	२०५५	७६
ध्रुवराज बोहोरा	म राष्ट्रसेवक हुँ	४४	१	२०५९	३०
धनेश्वर दौडिदत्त	फूलबारी	३९	५	२०५४	३९
जनकविकेशरी धर्मराज थापा	चिरायु कामना	३९	५	२०५४	१०३
जनकविकेशरी धर्मराज थापा	प्रहरी सङ्कल्प	४०	३	२०५५	१२
जनकविकेशरी धर्मराज थापा	मेरो राष्ट्रियताप्रति	४१	१	२०५६	२२
जनकविकेशरी धर्मराज थापा	हाम्रा राजा	४१	५	२०५६	८

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
जनकविकेशरी धर्मराज थापा	श्रद्धाञ्जली	४३	२-३	२०५८	५
जनकविकेशरी धर्मराज थापा	मलाई माथ्यौ त के माथ्यौ	४४	१	२०५३	३४
जनकविकेशरी धर्मराज थापा	मङ्गलगान	४४	२	२०५९	१३
जनकविकेशरी धर्मराज थापा	चिरञ्जीवी गान	४४	६	२०५९	३७
जनकविकेशरी धर्मराज थापा	ज्ञानका बत्ती बलून्	४५	२	२०६०	१८
धर्मराज थापा	चिरायु प्रार्थना	४७	६	२०६८	७
धर्मराज थापा	मङ्गलगान	३३	५	२०४८	६
धर्मराज थापा	हर्ष बोकी भुल्क्यो नयाँ वर्ष	३१	१	२०४६	८
धर्मराज थापा	मङ्गलगान	३२	४	२०४७	३
धर्मराज थापा	नयाँ वर्षको हर्षमा	३६	१	२०५१	पहिलो पृष्ठ
नवराज सिलवाल	बाँच्ने धुनहरू	३५	५	२०५०	६१
नवराज थापा	राष्ट्रसेवक तिमी	४६	४	२०६१	६०
नवदित 'अजनवी'	करूप तस्विर	४७	६	२०६२	७२
नवदित 'अजनवी'	कक्टेल् मान्छे	४९	६	२०६४	६०
नवीनकुमार भण्डारी	प्रहरी	४०	५	२०५५	५३
नरेन्द्रबहादुर चन्द	चेतनशील जिन्दगी	३६	४	२०५१	४६
नरेशचन्द्र श्रेष्ठ	शुभकामना	४०	२०	२०५५	३२
नरेशचन्द्र श्रेष्ठ	आत्मालाई साक्षी राखौं	४०	२	२०५५	५२
नरेशचन्द्र श्रेष्ठ	विश्वशान्तिको विगुल फुक्न सकौं	५१	६	२०६६	७
नरेन्द्रराज प्रसाई	नेपालकै माया छु	४५	५	२०६०	५
नहकुल सिलवाल	हारजित	४५	६	२०६०	२८
नहकुल सिलवाल	आँसु	४६	५	२०६१	४४
नारायणकुमार आचार्य	राजमुकुट	३९	५	२०५४	१२
नारायणकुमार आचार्य	मूलमन्त्र	३९	४	२०५४	११
नारायणकुमार आचार्य	नेपाल	४०	२	२०५५	१२
नारायणकुमार आचार्य	प्यारो गाउँ	४६	२	२०६१	३९
नारायणकुमार आचार्य	ढुङ्गा कुँद्रे देवता	४६	३	२०६१	२४
नारायणकुमार आचार्य	हृदय सम्राटलाई श्रद्धाञ्जली	४३	२३	२०५८	१७
नारायणकुमार आचार्य	शुभकामना	३७	५	२०५२	३२
नारायणकुमार आचार्य	राष्ट्रिय गीत	४७	१	२०६२	१३
नारायणकुमार आचार्य	स्वदेश गान	४७	२	२०६२	४९
नारायणकुमार आचार्य	प्रहरी सेवा नै पवित्र	५३	३	२०६८	५८
नारायणकुमार आचार्य	नारी तिमी महान् छौं	५२	४	२०६७	५५
नारायणकुमार आचार्य	शुभकामना	३७	४२	२०५२	२०
नारायण चदौला	शुभकामना	३८	४	२०५३	७६
नारायण चदौला	शान्तिको गीत	४०	६	२०५५	८
निमा श्रेष्ठ	आइन् ऐश्वर्य प्रेरणा बनी	३७	४	२०५२	१६
निर्मला राई	जिउँदो सहिद	४९	४	२०६४	४८
निर्मला राई	इतिहासमा रहोस् प्रहरीको नाम	५०	४	२०६५	६०
निर्मला तामाङ	मात्र आज बाँचिरा'छु	४९	२	२०६४	२७
निराजन तिमल्सिना	बढ्दैछ अघि तैपनि जिन्दगी	५३	४	२०६८	१९

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
सुश्री नीलु नेपाल	दीर्घायुको कामना	३७	४	२०५२	७३
निशान	दुई टुक्रा	५३	२	२०६८	२७
निशान	एक टुक्रा	५३	३	२०६८	५२
नुरापति नेपाल	सामुदायिक सेवाको केन्द्र	४८	४	२०६२	७८
नेत्रकुमार क्षेत्री	शुभकामना	३६	४	२०५१	३६
नेत्रकुमार क्षेत्री	शुभकामना	३१	४	२०४६	१६
नेत्रलाल श्रेष्ठ	सम्झना	४३	२-३	२०५८	८१
नेत्रलाल श्रेष्ठ	प्रहरी	४३	५	२०५८	१८
पदम विष्ट	शुभकामना	३५	४	२०५०	३
पदम विष्ट	शुभकामना	३३	४	२०४८	३
पदमबहादुर केसी	शुभकामना	४६	२	२०६१	४२
पदमबहादुर केसी	उपदेश	४८	६	२०६३	२२
पदमराज जोशी	गीत मेरो बलिदानको	४८	४	२०५७	३४
पवन कटुवाल	स्मरण	४७	४	२०६२	६२
पार्वतीकुमारी डङ्गोल	शान्ति	४४	५	२०५९	२६
पार्वती थापा	एकपटक फेरि जन्म बुद्ध तिमि	४५	६	२०६०	३०
पार्वती थापा	हे राजन	४६	२	२०६१	२७
पार्वती थापा	आह्वान	३२	१	२०४७	४८
पार्वती थापा	शुभकामना	३१	५	२०४६	१८८
पुस्कर लोहनी	हाइकु	४८	५	२०६३	४५
पुष्प कार्की	शुभकामना	४४	५	२०५९	३२
पुरुषोत्तम सापकोटा	प्रहरी बन तिमि	४१	१	२०५६	५२
पुण्यवती घले	न्यायका प्रहरी	३७	५	२०५२	८०
प्रकाश कुँवर	नववर्ष	३५	१	२०५०	४
प्रकाश कुँवर	सही बाटो	४७	३	२०६२	८
प्रकाश कुँवर	सहिदप्रति	३६	६	२०५१	४
प्रकाश अधिकारी	शान्तिको जल चाहिएको छ	४६	१	२०६१	५४
प्रकाश खड्का	म नेपाली	४४	६	२०५९	५७
प्रकाश थानी	एकताको भावना चाहिन्छ	४४	३-४	२०५९	१२४
प्रकाशराज शर्मा	कस्तो हुन्छ ?	४६	५	२०६१	३२
प्रकाशबहादुर थापा	जीवन	४०	१	२०५५	३६
प्रताप पौडेल	नेपाल प्रहरी	४९	४	२०६४	९
प्रद्युम्नप्रसाद अधिकारी	शान्तिदूत	३१	५	२०४६	११९
प्रदीपकुमार श्रेष्ठ	अस्तित्वको खोजी	३६	४	२०५१	६१
प्रवेश पौडेल	विचरा किसानहरू	४८	५	२०६३	४८
प्रमोद कुमार	... म हुँ ...	३७	४	२०५२	४५
प्रमोद स्नेही	सपनाको हाटबजारमा	४६	१	२०६१	१८
प्रमोद स्नेही	आदिम ईश्वरको क्रुरता	५३	१	२०६८	१२
प्रमीत घिमिरे	युगयुग बाँचिराख रानी	४७	६	२०६२	११
प्रमीन केसी	खै ! के जीवन भन्नु	५०	६	२०६५	४५
प्रेम चापागाई	अब सोचौं	४१	५	२०५६	५२
प्रेम थापा	कर्तव्य	३७	४	२०५२	७७
प्रेमप्रसाद शर्मा	अरूको निमित्त सोच	४५	६	२०६०	५५
प्रेमराज शिल्पकार	कर्तव्य	४१	२-३	२०५६	१३
प्रेमराजा भट्टराई	नेपाल	३६	४	२०५१	३१
प्रेमराज लुईटेल	वर्तमानका बालकहरू	४८	६	२०६१	३

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
प्रेमराज लुईटेल	उकालो उक्लिरहेछु	४८	४	२०६१	१३७
प्रेमराज लुईटेल	शहीदको सम्झना	४९	५	२०६४	५१
प्रकाश कुँवर	ए प्रहरी	४९	४	२०६४	१३१
प्रकाश कुँवर	आइदेऊ तिमी	४९	६	२०६४	३१
प्रकाश रम्घाली	आमाको खुसी	४८	४	२०६३	९४
प्रकाश रम्घाली	आमाको पर्खाइ	५२	३	२०६७	५९
प्रकाश रम्घाली	मसँग आँसु छैन	४८	५	२०६३	३०
प्रकाश रम्घाली	मुश्किलले जुटेका हातहरू	४८	६	२०६३	२०
प्रकाश रम्घाली	असम्भव कर्मतिर	५०	३	२०६५	१०
प्रकाश रम्घाली	अन्तत निर्धो मान्छे	५०	५	२०६५	९
प्रकाश रम्घाली	कान्छा बा नयाँ नेपाल बन्ला त ?	५१	१	२०६६	४
प्रकाश रम्घाली	मेरो महान् गाउँ	५१	३	२०६६	५१
प्रकाश रम्घाली	सङ्कटमा परिचय	५१	५	२०६६	३०
प्रवीण टण्डन	नेपाल प्रहरी	४६	६	२०६१	७०
प्रवीण टण्डन	नेपाल प्रहरी	४८	२	२०६३	५८
प्रवीण टण्डन	नेपाल प्रहरी	४८	६	२०६३	१५
प्रवीण टण्डन	अमर प्रहरी	४७	४	२०६२	७४
प्रवीण टण्डन	शुभकामना	४७	६	२०६२	४०
प्रवीण टण्डन	अनुरोध	४९	२	२०६४	६०
प्रवीण टण्डन	नेपाल प्रहरी	४९	४	२०६४	७३
प्रवीण टण्डन	इच्छा	५१	३	२०६६	३५
प्रवीण टण्डन	कविता	५३	३	२०६८	३
वदनबहादुर प्रधान	गस्ती प्रहरी	३४	५	२०४९	१३१
बमबहादुर थापा 'जिताली'	ओथारो बसेको देश	४८	२	२०६३	५
बमबहादुर थापा 'जिताली'	सहिदको सम्झना	४८	६	२०६३	४९
बमबहादुर थापा 'जिताली'	राजा र जनताबीचको एकता	४७	२	२०६३	१३
बमबहादुर थापा 'जिताली'	जीवन	४७	३	२०६२	८
बमबहादुर थापा 'जिताली'	मङ्गल कामना	४७	६	२०६२	८८
बमबहादुर थापा 'जिताली'	सहिदको सम्झना	५०	४	२०६५	१५८
बमबहादुर थापा 'जिताली'	प्रतिभाशाली देवकोटा	५१	२	२०६६	१८
बमबहादुर थापा 'जिताली'	महान् मान्छेको खोजी	५३	१	२०६८	५
बमबहादुर थापा 'जिताली'	स्रष्टाको सङ्कल्प	५२	२	२०६७	३७
बमबहादुर थापा 'जिताली'	प्रहरीको परिकल्पना	५२	५	२०६७	६३
बलबहादुर घर्ती मगर	शान्ति गीत गाऔं	५३	१	२०६८	४
बन्धुराज खनाल	म हुँ यो देशको सच्चा प्रहरी	४५	५	२०६०	३१
वसन्त कुँवर	म डरछेरुवा हुँ	३६	४	२०५१	५४
वसन्त कुँवर	उपदेश आफैले आफैलाई	३९	५	२०५४	५२

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
वसन्त कुँवर	आँसु	३४	४	२०४९	३५
वसन्त कुँवर	चाकडी	३५	५	२०५०	१२५
बलबहादुर घर्ती मगर	म प्रहरी यस देशको	४९	५	२०६४	३०
बलबहादुर घर्ती मगर	नेपाल प्रहरी	५२	२	२०६७	५४
वसन्तराज कुँवर	वरिपरि	४२	१	२०५७	२०
वसन्तराज कुँवर	भात पचाउने पाचक भएको छ	३३	३	२०४८	१३
बलबहादुर रेग्मी	गाउन पाऊँ शुभकामना	३२	१	२०४७	१८
बलबहादुर रेग्मी	सेवा गर्नुछु मलाई	३२	३	२०४७	५३
बलबहादुर रेग्मी	मेरो युनिफर्म	३२	४	२०४७	३२
बलबहादुर रेग्मी	म हुँ एक खम्बा	३३	२	२०४८	३१
बाबुराम श्रेष्ठ	प्रहरी सङ्गठन	४६	२	२०६१	१३४
वासुदेव भट्टराई	अघि बढौँ	३७	५	२०५२	१४४
वासुदेव भट्टराई	म प्रहरी	३६	४	२०५१	९३
वासुदेव भट्टराई	न्यायको लागि बढौँ अगाडि	४०	१	२०५५	३९
वासुदेव भट्टराई	विदेशिएकी चेलीलाई फर्कन आह्वान	४४	१	२०५९	५३
वासुदेव भट्टराई	एउटी दुःखी नारी हुँ म	४५	६	२०६०	३४
विजय गौतम	शान्तिको आह्वान	४५	६	२०६०	५९
विजय गौतम	शुभकामना मौसुफलाई	४६	२	२०६१	१६
विजयराज न्यौपाने	प्रहरी	४९	४	२०६४	८२
विजयराज न्यौपाने	मायाजाल	४९	६	२०६४	१२
विष्णुमाया बस्नेत	हार्दिक श्रद्धाञ्जली	४३	२-३	२०५८	४१
विद्या थापा	प्रहरी तिमी सेवालार्इ चिनाऊ	४२	२-३	२०५७	१८
विद्या थापा	इतिहासमा तिमी	४३	४	३३	५५
विद्या थापा	प्रहरी तिमी	४३	५	२०५८	३७
विद्याप्रसाद घिमिरे	चिरायु कामना	४४	६	२०५९	१२
विद्याप्रसाद घिमिरे	समर्पण	४५	२	२०६०	८७
विद्याप्रसाद घिमिरे	आस्था र प्रकृति	४६	२	२०६१	६
विपीन गौतम	शान्ति र विकास	४५	६	२०६०	४०
विपीन गौतम	मानिस र मानवअधिकार	४०	४	२०५५	५६
विपीन गौतम	म त मूर्ख पो रहेछु	४१	१	२०५६	६
विनीमहादेव पौडेल	प्रहरी तिमी	४४	३-४	२०५९	९५
विनीमहादेव पौडेल	शुभदिनको शुभकामना	४५	२	२०६०	२६
विनीमहादेव पौडेल	हे राजन तिमी	४६	२	२०६१	६२
विनोद अधिकारी	प्रहरी	४३	४	२०५८	८३
विनोदराज खरेल	सम्भ्रना	४३	२-३	२०५८	९५
विमलकुमार शर्मा 'सुवेदी'	रक्सीको संसार	४६	५	२०६१	२८
विमला थापा 'शर्मा'	दीर्घायु कामना	४४	२	२०५९	१८
विमला थापा 'शर्मा'	शुभ वन्दना	४५	२	२०६०	२७
विमला थापा 'शर्मा'	शुभ मङ्गल कामना	४६	२	२०६१	८
विमला थापा 'शर्मा'	हार्दिक शुभकामना	४७	२	२०६२	२१
विमल श्रेष्ठ	फूलहरू	४६	५	२०६१	५६
विमल श्रेष्ठ	रङ्मा उडेको सहर	४७	४	२०६२	९७
वियोगी बृहथोकी	दुई गजल	४६	६	२०६१	३८
वीरेन्द्र सिंह 'जोहरी'	शान्तिका लागि	४७	४	२०६२	१३३
वीरेन्द्र सिंह 'जोहरी'	मानवअधिकारप्रति	४७	५	२०६२	११

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
विजयसिंह थापा	निर्मल नारीहरू	४६	६	२०६१	८८
वाचस्पति रेग्मी	शान्ति चाहिएको छ	४५	२	२०६०	५३
वाचस्पति रेग्मी	यथार्थमा डोल्पा	४५	५	२०६०	२७
वाचस्पति रेग्मी	जय नेपाल शुभकामना छ	४६	३	२०६१	२७
श्रीबाबु कार्की उदास	अक्षरहरूको देश	४७	३	२०६२	३२
श्रीबाबु कार्की उदास	माटोका रडहरू	४९	६	२०६४	४९
बोलबहादुर बस्नेत	मेरो छोराको सपना	३४	५	२०४९	५१
वानीरा गिरी	पत्याउँछौ ?	४५	१	२०६०	३६
बालकृष्ण अधिकारी	ढाकाटोपी	५३	५	२०६८	४८
बालकृष्ण अधिकारी	नेपाल आमाको सन्देश	५३	६	२०६८	६०
विद्याप्रसाद घिमिरे	माटोमै छ राष्ट्रियता	४६	१	२०६१	४२
विद्याप्रसाद घिमिरे	श्रद्धासुमन	४६	४	२०६१	६३
विद्याप्रसाद घिमिरे	आशोचबारेको गुराँस	४६	३	२०६१	४८
विद्याप्रसाद घिमिरे	अन्योलता कि अल्पविराम	४६	५	२०६१	४७
विद्याप्रसाद घिमिरे	हार्दिक शुभकामना	४६	६	२०६१	१०
विद्याप्रसाद घिमिरे	असहज गन्तव्य	४८		२०६३	४६
विद्याप्रसाद घिमिरे	युवा शक्ति	४७	१	२०६२	४३
विद्याप्रसाद घिमिरे	ओठको हाँसो बन्नु मानवअधिकार	४७	५	२०६२	४७
विद्याप्रसाद घिमिरे	अतृप्त पर्खाइ	५०	६	२०६५	२४
विद्याप्रसाद घिमिरे	रक्षक	५१	१	२०६६	२७
विद्याप्रसाद घिमिरे	आवाजविहीन ओठहरू	५२	३	२०६७	५७
विद्याप्रसाद घिमिरे	सपनाकी मेरी आशा	४९	६	२०६४	५२
विद्याप्रसाद घिमिरे	तर्कना र अनुभूति	४९	५	२०६४	१८
विद्याप्रसाद घिमिरे	उपमा	४९	२	२०६४	२५
विद्याप्रसाद घिमिरे	दुई टुक्रा मुक्तक	४९	३	२०६४	६०
विष्णुबहादुर सिंह	चार टाँका	४७	१	२०६२	४
वीरबहादुर राना	अभिनन्दन वीरहरूलाई	४०	१	२०५५	५१
भरत चुडाल	आफ्नै जस्तो लाग्छ	३४	४	२०४९	४७
भरत चुडाल	चिरायु कामना	३१	५	२०४६	७१
भरत ननोली	दीर्घायु तिम्रो रहोस्	३८	४	२०५३	९९
भरतबहादुर भण्डारी	शुभगान	३५	४	२०५०	१२८
भरतबहादुर रानाभाट	पहरेदार	४१	२-३	२०५६	१६
भरतबहादुर रानाभाट	प्रहरी साहसी	३६	४	२०५१	१४४
भागवत आचार्य	सालिकअगाडि	४८	३	२०६३	१०
भागवत आचार्य	मान्छे मनपर्छ	४९	५	२०६४	४६
भाष्कर घिमिरे	राम्रो गाउँघर हाम्रो	३४	४	२०४९	६५
भाग्यशाली अधिकारी	एक भए हुन्थ्यो झलल	४८	६	२०६३	९
भाग्यशाली अधिकारी	त्यो वीर गोर्खाली	४७	३	२०६२	४२
भाग्यशाली अधिकारी	त्यो शान्त नेपाल	४७	६	२०६२	१०९
भाग्यशाली अधिकारी	यसै प्राण आहुति गरेका थिएनौं	४९	४	२०६४	१७
भाग्यशाली अधिकारी	दुःख मात्र किन लाग्छ ?	४९	५	२०६४	१३
भाग्यशाली अधिकारी	जहाँ भयो पौरख उही सबै भुम्म	५३	३	२०६८	२४
भाग्यशाली अधिकारी	गरौं न शङ्खघोष	५२	४	२०६७	५९
भीमबहादुर केसी	नेपाल प्रहरी	४०	५	२०५५	४७
भीमबहादुर भण्डारी	शुभकामना	३५	५	२०५०	२२
भीमबहादुर महत	अन्याय नगर	४२	६	२०५७	५७

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
भीमबहादुर थापा	चाँदनी	३४	४	२०४९	७
भीमसेन बानियाँ	बर्दी पहिरेको छु	४०	१	२०५५	६४
भीमराना 'जिज्ञासु'	उचो हुँ भन्नुपर्दा	४१	५	२०५६	७०
भीमराना 'जिज्ञासु'	तीन टुक्रा	४६	१	२०६१	१६
भीमराना 'जिज्ञासु'	म हुँ नेपाली	४८	५	२०६३	५६
भीमराना 'जिज्ञासु'	तर्कको आशय	४९	५	२०६४	१०
भुत्क्या थारू		४७	४	२०६२	१३५
भुवनप्रसाद नेपाल	रमाइलो पर्व	३५	५	२०५०	३२
भेषराज श्रेष्ठ	जीवन एक रूप अनेक	३१	४	२०४६	१५
भेषराज श्रेष्ठ	चिरायु गान	३१	५	२०४६	१२
भैरवप्रसाद रिमाल 'कदम'	हामी प्रहरी	४१	५	२०५६	४६
भोजराज पाण्डे	सुपुत्र	४६	४	२०६१	३९
मञ्जु केसी	सुरक्षाको पक्षमा यात्री	४०	६	२०५५	२४
मञ्जुल	एक्लो हुँदा	४६		२०६१	९४
मञ्जुललाल	कवि	५२	२	२०६७	४८
मञ्जुललाल श्रेष्ठ	देश मरुभूमि बन्दैछ	५१	४	२०६६	५
मणि लोहनी	सम्बन्धसूत्र	४७	६	२०६२	४७
मणिकुमार सुनुवार	तिम्रो जीवन	३४	४	२०४९	१४४
मदनराज भट्ट	अठोट	४१	१	२०५६	१८
मधुप्रसाद पुडासैनी	पराक्रम देखाऊ	३१	६	२०४७	-
मधुसूदन लामिछाने	गीताको ज्ञान	४८	४	२०६३	१२२
मनोजकुमार श्रेष्ठ	कर्तव्य हाम्रो	४५	५	२०६०	४१
मनोज ढकाल	बिनावर्दीका प्रहरी	३९	५	२०५४	११०
मन्दिरा ठकुरी	प्रहरी तिमी	३५	५	२०५०	१२५
मनोहर रैदास	नेपाल प्रहरी	४९	४	२०६४	४३
ममता थापा मगर	कस्तो तिम्रो निस्वार्थ सेवा	४७	४	२०६२	४८
मनोज तिमिल्सिना	अभिरा	३४	५	२०४६	४०
महालक्ष्मी थापा	तिमीलाई शुभकामना	४७	२	२०६२	१४२
महेन्द्रबहादुर रावल	नरोक मलाई	४२	६	२०५७	३५
महेन्द्रबहादुर रावल	म नेपाल प्रहरी हुँ	४४	१	२०५९	४०
महेन्द्र प्रसाई	प्रस्थानविन्दु अवतरित भन्कार	४६	१	२०६१	८
मातृदास रामेश्वर राउत	तिमीले पाएजति मैले गुमाएँ	४१	५	२०५६	११६
माधवप्रसाद घिमिरे	अमर प्रहरीका सम्बन्धमा	४७	४	२०६२	६७
माधवप्रसाद उपाध्याय	प्रहरीको दायित्व	३१	५	२०४६	१९५
मानबहादुर थापा	नभुलौं यो सुन्दर देश नेपाललाई	३५	५	२०५०	३०
मानबहादुर विक	म प्रहरी देशको	३५	३	२०५०	१६
मानबहादुर बोहोरा	शहीद	५३	६	२०६८	१०
मिलनप्रताप जबरा	लौ उठौं	३५	२	५०	३०
मीनबहादुर रानारभाट	हार्दिक श्रद्धाञ्जली	४३	२-३	२०५८	५३
मीना लामिछाने	म प्रहरी	५१	२	२०६९	३१
मिलन भट्टराई	न्यायको जित	४१	२-३	२०५६	२०
मिलन भट्टराई	शान्ति देऊ	४३	१	२०५८	५६
मीरा बराल	कामना छ, तिमीलाई	५२	४	२०६७	४५
सुश्री मीरा त्रिपाठी	कामना	३८	४	२०५३	१६
सुश्री मीरा त्रिपाठी	सिङ्गै राष्ट्रको मङ्गल उद्गार	३४	५	२०५९	१४९
मुकुन्दप्रसाद	कार्तिकको बाइसमा	३९	४	२०५४	६०

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
शर्मा 'विडारी'					
मुकुन्दप्रसाद शर्मा 'विडारी'	चिरायुको कामना	४१	५	२०५६	४७
मुकुन्दप्रसाद शर्मा 'विडारी'	सलाम छ	४२	४	२०५७	३४
मुकुन्दप्रसाद शर्मा 'विडारी'	प्रहरी तिमी	४३	१	२०५८	६०
मुकुन्दप्रसाद शर्मा 'विडारी'	चिरायु बन तिमी	४४	६	२०५९	८
मुकुन्दराज दाहाल	सहिदहरू यसो भन्थे	३४	५	२०४९	१६१
मुक्तिप्रसाद सिग्देल	चिरायु कामना	३५	५	२०५०	८८
मुक्तिप्रसाद सिग्देल	शुभकामना	३७	४	२०५२	१४१
मुक्तिप्रसाद सिग्देल	ऐश्वर्य सदा सुखी बन	३८	४	२०५४	८
मुक्तिप्रसाद सिग्देल	नेपाल आमा रुदैछिन्	५७	१	२०६५	५
मुक्तिप्रसाद सिग्देल	गर्छु स्वदेशको सेवा	३४	५	२०४९	१५९
मुक्तिप्रसाद सिग्देल	चिरकाल बाँचिरहूँ हाम्रा राजारानी	३३	५	२०४८	६०
मुना केसी 'थापा'	समर्पण	४७	२	२०६२	१२९
मुरलीमोहन अधिकारी	प्रहरी	४६	१	२०६१	५३
मुरलीमोहन अधिकारी	अभिनन्दन	४६	४	२०६१	५३
मुरलीमोहन अधिकारी	शान्तिको पुकार	४८	१	२०६३	१४
मेघनाथ श्रेष्ठ	अमर प्रहरी	४४	३-४	२०५९	३५
मोक्तान भाइ	रानी तिम्रो बोली	३१	४	२०४६	४
मोदनाथ न्यौपाने	आमा	४५	१	२०६०	११४
मानिका बान्तवा	असफलता	४८	२	२०६३	२५
मोमिला	आमा र दस्तुर	४६	२	२०६१	१०१
मोहनसिंह केसी	राजमुकुट	४१	५	२०५६	२३
बालकुमार शाक्य	आउनेछ त्थो दिन	३५	५	२०५०	१०९
बालकुमार शाक्य	दीर्घायु कामना	३२	४	२०४७	४
विजयश्वर घिमिरे	नेपालको प्रहरी हुँ म	३४	४	२०४९	१११
जियराज न्यौपाने	आमामा वली	५२	३	२०६७	५४
विष्णु खत्री	देशको म रक्षक	५१	१	२०६६	३७
विष्णु पोखरेल	प्रहरी हुँ नेपालको	५०	४	२०६५	२२
विष्णु विक	युद्धको सिपाही	५०	३	२०६५	४७
विष्णु विक	रेडक्रस	५१	४	२०६६	२४
विनोदराज खरेल	सम्भना	४३	४	२०५८	९५
बुद्धिसागर चपाई	अनाम नायिकाको नाममा	४८	१	२०६३	४२
बुद्धिसागर चपाई	पर्यटक	४८	३	२०६३	४७
बुद्धिसागर चपाई	रातो घाम	४८	५	२०६३	८
बुद्धिसागर चपाई	कालिकोट	४८	४	२०६३	११४
बुद्धिसागर चपाई	भूरी र तिमी	४७	३	२०६२	६
विश्वराज बोगटी पत्थर	म र मेरो समाज	५०	३	२०६५	४५
विश्वमोहन श्रेष्ठ	मेरो देश	३१	४	२०४६	४३
यदुनाथ भट्ट	गरिबको मर्म	५०	२	२०६५	५३
यत्न चिमरिया	बुद्ध तिमी आँखा खोलन	५२	५	२०६७	५३
यज्ञराज जोशी	सरकारमा चिरायु कामना	३१	५	२०४६	८९
यादव देवकोटा	सडक मान्छे	४६	५	२०६१	४१

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
यादव देवकोटा	सपना	४६	६	२०६१	९२
यादव देवकोटा	भरी काठमाडौं	४९	४	२०६४	७३
यादवप्रसाद पन्त	वसन्त	४०	२	२०५५	३५
रन्जु सिग्देल	के गरौं अर्पण	४७	२	२०६२	११७
रवीन्द्र थापा	तिम्रो रगतले सिञ्चित धर्ती	४६	४	२०६१	५०
रवीन्द्र केसी	तिम्रै सुन्दर बगैचामा आऊ	५०	५	२०६५	२१
रवीन्द्र केसी	बदलिएको वर्तमान	५२	४	२०६७	४९
रमण घिमिरे	म मरिरहेछु	४६	३	२०६१	१०
रमेशकुमार खड्का	स्वाभिमानी नेपाली	५०	४	२०६५	४१
रमेश गुरुङ	म नेपालको वर्तमान	४०	४	२०५५	१३
रमेशकुमार पाण्डे	अन्तिम घडी	४७	२	२०६२	२७
रमेशकुमार पाण्डे	राजसंस्था	४७	६	२०६२	१२
रमेशकुमार पाण्डे	प्रहरी तिमी	५०	४	२०६५	११८
रमेश थापा	शुभकामना आज	३८	४	२०५३	४७
रमेश भट्टराई पुजारी	प्रहरी	५०	५	२०६५	१५
रमेश श्रेष्ठ	मेरो मृत्युमा	४८	६	२०६३	४७
रमेशकुमार पाण्डे	माछापुच्छे र पोखरा	५०	२	२०६५	३८
रमेशकुमार पाण्डे	गड्गा मैया	५०	५	२०६५	६४
रमेशकुमार पाण्डे	इतिहास प्रहरी	५१	१	२०६६	३५
रामकुमारी घलान	नयाँवर्ष	४०	१	२०५५	४८
रामजीकुमार घलान	पूर्वाको सम्झना	३७	४	२०५२	५६
रामजीकुमार घलान	मङ्गल कामना	३७	५	२०५२	१११
रामजीकुमार घलान	प्रहरी	३९	५	२०५४	७१
राजन भण्डारी	मङ्गलमय चिरायु कामना	३७	४	२०५२	८
राजन भण्डारी	शुभकामना	३७	५५	२०५२	११३
राजन भण्डारी	शुभकामना	३९	४	२०५४	५३
राजन भण्डारी	अगाडि बढ्नुपरेको छ	४०	२	२०५५	४८
राजकुमार बानियाँ	मान्छेको भ्यालखाना	४७	४	२०६२	४५
राजकुमार बानियाँ	प्रेम पहिरन	४८	१	२०६३	१६
राकेश बन	नेपाल आमाको सपना	४७	३	२०६२	४
राकेशकुमार सिंह	तालिम	४२	५	२०५७	६४
राजेन्द्रबहादुर ऐन	नेपाल प्रहरी	४८	४	२०६३	२०
राजबहादुर बानियाँ	प्रहरी दिवस २०६५	५०	४	२०६५	१४०
राजन कार्की	श्री ५ मा शुभकामना	४७	२	२०६२	१२६
राजनविक्रम थापा	तिमीलाई	४८	३	२०६३	१०
राजकुमार थिङ	म हुँ जिम्मेवार प्रहरी	४४	१	२०५९	५८
राजन भण्डारी	ऊ प्रहरी	४०	४	२०५५	२८
राजन भण्डारी	शुभकामना	४१	१	२०५६	४४
राजन भण्डारी	शुभकामना	४१	५	२०५६	१०३
राजन कार्की	शुभकामना	४४	२	२०५९	६३
राजन कार्की	नयाँवर्ष तिमीलाई शुभकामना छ	४६	१	२०६१	१
राजन कार्की	शुभकामना	४६	२	२०६१	१८०
राजन कार्की	नयाँवर्ष	४९	१	२०६४	७३
राजकुमार क्षेत्री	जीवन	३२	४	२०४७	४८
राजेन प्रधान	सुन्दर शान्त नेपाल	३३	६	२०४८	९१
राजेश लामिछाने	राष्ट्रिय गीत	४६	३	२०६१	१४

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
राजनराज उप्रेती	कर्तव्य	३४	५	२०४९	८५
राजेश सिलवाल	श्रद्धासुमन श्री ५ वीरेन्द्रलाई	४३	२-३	२०५८	७३
राजेन्द्रप्रसाद भट्ट	शुभकामना	४८	४	२०६३	७२
राजेन्द्रप्रसाद पन्त तारकिणी	सिपाही	५२	४	२०६७	१२
राजेन्द्रप्रसाद पन्त तारकिणी	छायाको संसार	५२	५	२०६७	९
राजेन्द्रप्रसाद पन्त तारकिणी	भविष्यको तारा	५१	५	२०६६	५०
राजेन प्रधान	भाइटीका	३५	४	२०५०	१२५
राजेन प्रधान	भोको पेट	३५	५	२०५०	१०१
राजुबाबु श्रेष्ठ	शुभकामना	३५	४	२०५०	३
राजुबाबु श्रेष्ठ	श्रद्धाञ्जली	४३	२-३	२०५८	२४
राजुबाबु श्रेष्ठ	तिमीलाई कोटिकोटि श्रद्धाञ्जली	४५	४	२०६०	५२
राजुबाबु श्रेष्ठ	सहरबाट	४५	६	२०६०	३२
राजुबाबु श्रेष्ठ	पानीजस्तो मान्छे	४६	१	२०६१	१०
राजुबाबु श्रेष्ठ	दुई टुक्रा गीत	४६	२	२०६१	१११
राजुबाबु श्रेष्ठ	श्रद्धाञ्जली	४६	४	२०६१	४७
राधा अधिकारी 'केसी'	तिम्रा ती यादहरू	५१	४	२०६६	३६
राधा अधिकारी 'केसी'	प्रहरी दिवस र अमर प्रहरी	५०	४	२०६५	४५
राधा प्रधान	राजा युगयगसम्म बाँच	३१	५	२०४६	१३२
रामकृष्ण केसी	नेपालको छोरो म नेपाल प्रहरी	३९	४	२०५४	६९
रामकृष्ण केसी	म हुँ नेपाल प्रहरी	४०	६	२०५५	२७
रामकृष्ण केसी	मानव जीवनमा ख्याल गर्नुपर्ने तीन कुराहरू	४१	१	२०५६	४७
रामकृष्ण केसी	प्रहरी हुँ म	४१	५	२०५६	८१
रामबहादुर खत्री	राष्ट्रपिता तिम्री	४३	२-३	२०५८	५७
रामचन्द्र रेग्मी	मलाई मन लाग्छ	३७	५	२०५२	८०
रामकरण गुप्त	अमर प्रहरी	४९	४	२०६४	२३
रामजी घलान	जिन्दगी	४२	६	२०५७	४२
रामजी घलान	सम्झना	४३	२-३	२०५८	६५
रामजी घलान	नयाँवर्ष	४४	१	२०५९	४७
रामजी घलान	सन्देश अमर प्रहरीलाई	४४	३-४	२०५९	८२
रामजी घलान	नयाँवर्षको शुभकामना	४५	१	२०६०	२२
रामजी घलान	राजसंस्था	४५	२	२०६०	३५
रामजी घलान	शुभकामना	४४	६	२०५९	५४
रामजी घलान	नयाँवर्ष	४६	१	२०६१	४७
रामजी घलान	संरक्षक	४६	२	२०६१	८९
रामजी घलान	भो आमा नजन्माऊ सन्तान	४६	३	२०६१	४३
रामजी घलान	अचेल	४६	५	२०६१	५९
रामजी घलान	शुभकामना	४६	६	२०६१	४५
रामनाथ	शुभदिनको शुभकामना	४८	४	२०६३	४१
रामदेवसिंह कोइरी	विषालु धूवाँ	३५	२	२०५१	५८
रामदेवसिंह कोइरी	महारानीको जन्मदिन	३५	४	२०५०	१००
रामप्रसाद श्रेष्ठ	हामीलाई सम्झ	३७	४	२०५२	४८
रामप्रसाद नेपाल	निःस्वार्थ भावनाको प्रहरी म	४३	६	२०५८	३१

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
रामप्रसाद सिग्देल	अब्वल भई नेपाल बाँचिरहोस्	४४	१	२०५९	५१
रामप्रसाद शर्मा	अमर प्रहरीलाई श्रद्धाञ्जली	५०	४	२०६५	३१
रामप्रसाद पन्त	अन्तरिक्ष	४७	६	२०६२	८२
रामबहादुर थापा	नेपाल प्रहरीलाई शुभकामना	५०	४	२०६५	१०१
श्रीराम श्रेष्ठ	हाइकु	४८	३	२०६३	२५
रामबहादुर विक	प्रहरी तिमीलाई मुरीमुरी शुभकामना	४८	४	२०६३	५८
रामविक्रम थापा	आजको मान्छे	५२	२	२०६७	६४
रामविक्रम थापा	यो केको रड हो ?	५२	४	२०६७	३३
रामविक्रम थापा	मान्छेको मन	५२	६	२०६७	१४
रामविक्रम थापा	मनको मयल	४९	३	२०६४	१४
रामविक्रम थापा	चालक मान्छे	४९	५	२०६४	५७
रामविक्रम थापा	मृत अभियान	४९	६	२०६४	९
रामविक्रम थापा	कविताको आगमन	५०	२	२०६५	२
रामविक्रम थापा	मेरो प्रेरणा मेरो नेपाल	५१	२	२०६६	४३
रामविक्रम थापा	अतिथिलाई निम्तो	४०	४	२०५५	३८
रामविक्रम थापा	जुत्ता	५०	३	२०६५	१४
रामविक्रम थापा	चालक मान्ते	५०	४	२०६५	१५८
रामविक्रम थापा	कल्पनातीत यथार्थ	५०	५	२०६५	६
रामलाल नेपाल	शान्तिको चाहना	४६	२	२०६१	४६
रामेश्वर राउत 'मातृदास'	माता तिम्रो जय जय	४६	६	२०६१	६
रामेश्वर राउत 'मातृदास'	प्रहरी तिमीले	३१	५	२०४६	१७५
रामेश्वर राउत 'मातृदास'	बल्ल जानें	५०	२	२०६५	५५
रामेश्वर भण्डारी	प्रहरी	४१	६	२०५६	११
रीमा खरेल	उही नै अमर बन्दछ	४४	३-४	२०५९	९३
रीना राई	नेपाल प्रहरी	४३	४	२०५८	८१
रेखा रिमाल	कविता बनेर	३१	४	२०४६	१९
रेशमा थापा	प्रहरी	३५	५	२०५०	१६५
रेशम पराजुली	उठ हे नेपाल प्रहरी	४६	३	२०६१	४१
रेनुका शर्मा	शान्ति	४९	४	२०६४	९९
रेनुका शर्मा	शान्ति	५१	१	२०६६	३२
रेवतीरमण रिजाल	म हुँ प्रहरी	४२	२-३	२०५७	५
रेवतीरमण रिजाल	प्रहरी	४३	६	२०५८	३६
रोमन पुरी	शुभ जन्मदिन	३८	५	२०५३	२०
रोहित	शुभ भावना	३८	५	२०५३	६२
रुद्रबहादुर निरौला	बाटो देखायौ हामीलाई	४१	५	२०५६	२३
रोशन श्रेष्ठ	हौ तिमी नेपाल प्रहरी	४२	१	२०५७	५
ललितमान श्रेष्ठ	म हुँ प्रहरी "खबरदार"	३५	३	२०५०	२१
ललिता दोषी	पहिचान	५०	१	२०६५	२७
लक्ष्मीप्रसाद दाहाल	म एक शिक्षक हुँ	४३	१	२०५८	३७
लक्सभदेव सानु	जनताबीच प्रहरी	४८	४	२०६३	११६
लालबहादुर खत्री	श्रद्धाञ्जली	४७	४	२०६२	५६
लीला खरेल	नववर्ष	४२	१	२०५७	५९
लीलाबहादुर मोक्तान	फौजीको जिन्दगी	५३	४	२०६८	३
लीलामाया खत्री	प्रहरी हाम्रो	५१	१	२०६६	४३
लुमडी आचार्य	राष्ट्रियता	४९	३	२०६४	३८
लुमडी आचार्य	मुलुकभरि शान्ति	४९	१	२०६४	७३

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
लुमडी आचार्य	सफलता	५३	४	२०६८	२५
लुमडी आचार्य	कठिन हुनेभो	५२	६	२०६७	५१
लुद्रबहादुर केसी	श्रद्धाञ्जली	४३	२-३	२०५८	१३
लेखराम सापकोटा	गजल	४८	१	२०६३	५१
लोकनाथ लम्साल	दीर्घायु होऊ रानी तिमी	३९	४	२०५४	३९
शम्भु ढकाल	पराइ भएको मानवअधिकार	४७	५	२०६२	३५
शुम्भुविक्रम बानियाँ	शुभकामना	४७	२	२०६२	६९
शम्भु सुस्केरा	त्यसैले म प्रहरी	४८	३	२०६३	५७
शम्भु सुस्केरा	स्वर्गभन्दा ठूली जन्मभूमि तिमी	४७	६	२०६२	३८
शशि थापा पण्डित	प्रहरी	५१	३	२०६६	२९
सुश्री शान्ता तण्डुकार	राजा जय होस्	३८	५	२०५३	९५
सुश्री शान्ता तण्डुकार	प्रेरणाकी मङ्गलमूर्ति	३१	४	२०४६	५५
सुश्री शान्ता तण्डुकार	चाँदनी	३२	४	२०४७	१४
श्रीमती शान्ता पन्त	उदाइन् यस धर्तीमा	३७	४	२०५२	६
श्रीमती शान्ता पन्त	यही छ वन्दना	३९	४	२०५४	४३
डा. शास्त्रपत्त पन्त	मलाई स्वर्ग चाहिन्न	३८	५	२०५३	१११
शान्ति अधिकारी	सौभाग्यले बाँच हे	३१	४	२०४६	६०
शिव अप्रिय	गीत	४६	३	२०६१	१७
शिव न्यौपाने	राष्ट्रसेवक	४६	५	२०६१	१९
शिवप्रसाद पराजुली	फूर्तिलो काम	३७	५	२०५२	११९
शिला तिवारी	तिमी नहुनुको पीडा	४८	२	२०६३	१९
शिशिरकुमार आचार्य	मातृभूमिको ऋण	३५	३	२०५०	४७
श्यामप्रसाद पौडेल	मेरो राष्ट्र सङ्कटमा परेको छ	४५	६	२०६०	४५
श्यामप्रसाद पौडेल	विकृति विसङ्गति चिदैजाऊ तिमी	४७	२	२०६२	१३२
श्यामप्रसाद पौडेल	म युद्धमा होमिएको छु	४४	५	२०५९	३२
श्यामप्रसाद पौडेल	नयाँ नेपालको नयाँ प्रहरी	५०	४	२०६५	५६
श्यामकृष्ण रिजाल	प्रहरी	३७	४	२०५२	५३
श्यामकृष्ण रिजाल	धृती स्वर्ग तुल्याऊ	३७	५	२०५२	२२
शुक्र थामी	एउटा सपूतको खाँचो छ	४४	१	२०५९	२२
सुदर्शन अधिकारी	हाइकु	४८	५	२०६३	४०
सविना सिन्धु	एउटा अर्को पृथ्वी	५१	१	२०६६	४४
सविना सिन्धु	राष्ट्रको रक्षार्थ	४९	६	२०६४	५५
सविता बस्नेत	कवि	४०	२५	२०५५	१९
सन्तोष ढुङ्गाना	मेरो दुःख	४८	५	२०६३	३३
सन्तोष ढुङ्गाना	मेरो अन्तिम घडी	४९	१	२०६४	५४
सन्तोष तिमिल्सिना	नेपाल प्रहरी	४९	१	२०६४	३८
सरस्वती खरेल	प्रहरी	४८	४	२०६३	७९
सरिता घिमिरे	मन	४६	६	२०६१	६६
सरिता सिवाकोटी	वेदनाका स्वर	४९	२	२०६४	५५
सरिता सिवाकोटी	नयाँवर्षको शुभकामना	४६	१	२०६१	४५
सावित्री थापा	नववर्ष २०६४	४९	१	२०६४	४९
सानु शर्मा	जिन्दगी	५३	५	२०६८	२०
सानु शर्मा	मलाई नबुझे तिमी	५३	२	२०६८	३
सानु थपलिया	देशप्रेम	३३	३	२०४८	४२
सानु थपलिया	जन्मभूमि आमा	३३	५	२०४८	४२
सानु थपलिया	सङ्कल्प	३२	४	२०४७	९९

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
सानु थपलिया	प्रहरी भैसकेछौ	३१	४	२०४६	६३
सानु थपलिया	नववर्षको शुभकामना	३१	१	२०४६	४३
सञ्जीव राई	म र देश	५३	१	२०६८	२०
सदीक्षा मगर	नेपाल प्रहरी	५३	२	२०६८	३०
सदीक्षा मगर	उपाय देऊ	५३	३	२०६८	५५
सीमा अर्याल	भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली	४३	२-३	२०५८	७१
सीतामाया तामाङ	कर्ममा रमाउँछु	४४	१	२०५९	१४
सीतामाया तामाङ	सधैं बाँचिरहने छौ	४४	३-४	२०५९	९७
सीतामाया तामाङ	होइन यो कविता	४४	५	२०५९	३२
सि.के. श्रेष्ठ	अर्पन्छौ शुभकामना	३३	५	२०४८	८४
सिर्जना विष्ट	मेरी आमा	४८	६	२०६३	३३
सीता तिमिलिसना	वर्तमानदेखि वर्तमानसम्मका भोगाइहरू	४९	२	२०६४	२०
सिम्रन छाया	असन्तुष्ट आफैमा	५३	५	२०६८	४
सुको साइवर	धर्म	५२	६	२०६७	५९
सुजिता लामिछाने	देशको सेवा	४७	६	२०६२	७०
सुदर्शन अधिकारी	राष्ट्रसेवा	५१	२	२०६६	१९
सुदीप शर्मा आचार्य	म प्रहरी रहन्जेल	३४	४	२०४९	११९
सुनीता अग्रवाल	हुँदैन सधैं एकनास	३५	५	२०५०	४९
सुभद्रा लामा 'वाइवा'	मेरा एकला यात्राहरू	४८	४	२०६३	१२३
सुभद्रा लामा 'वाइवा'	नाफा नोक्सान हेर्छौ	४७	६	२०६२	७६
सूर्यदीप थापा	नशा भित्र पसेपछि	४४	१	२०५९	४३
सूर्यदीप थापा	अमर छौ राजा तिमि	४४	२	२०५९	६३
सूर्यदीप थापा	मातृभूमिको ऋण तिर्नुछ	४४	३-४	२०५९	१०७
सूर्यदीप थापा	यो धर्तीको आत्मा रुन्छ	४४	५	२०५९	२२
सूर्यदीप थापा	फेरि शुभदिन आयो	४४	६	२०५९	२७
सूर्यदीप थापा	युद्धविराम	४५	१	२०६०	१९
सूर्यदीप थापा	शुभजन्मोत्सवको शुभकामना	४५	२	२०६०	३१
सूर्यदीप थापा	शहर र ऊ	५३	५	२०६८	१७
सूर्यदीप थापा	मलाई के भा'को	५३	६	२०६५	४७
सूर्यदीप थापा	मेरो प्रतिनिधित्व	५३	४	२०६५	२२
सूर्यबहादुर टण्डन	मेरो देश नेपाल	३३	५	२०४८	२२
सुरेन्द्रकुमार श्रेष्ठ	समय	३५	५	२०५०	७१
सुरेन्द्र तामाङ	शान्तिको सन्देश लिएर आऊ	४६	६	२०६१	२६
सुरेन्द्र तामाङ	मेरो आँखा	५०	६	२०६५	४८
सुरेन्द्र तामाङ	समयले रित्याएको	४८	२	२०६३	११
सुरेन्द्र तामाङ	अर्को अन्तर्वाता	५०	४	२०६५	१३७
सुरेन्द्र तामाङ	एउटा यथार्थ	४९	४	२०६४	२८
सुरेन्द्रकुमार भट्ट	कर्तव्यको शपथ लिई	४८	६	२०६३	५३
सुरेन्द्रकुमार भट्ट	स्वच्छ जीवन जिऔं	३५	२	२०५०	६४
सुरेन्द्रकुमार भट्ट	अञ्जुलीका फूलहरू	४३	२-३	२०५८	२१
सुरेन्द्रकुमार भट्ट	मेरो देश बाँचिरहोस्	४४	५	२०५९	४१
सुरेन्द्रप्रसाद भट्ट	वन्दना	३४	४	२०४९	११
सुरेन्द्रप्रसाद भट्ट	शुभेच्छाका फूलहरू	५२	५	२०६७	१३
सुरजजंग शाह	गीत	४५	५	२०६०	५२
सुरेन्द्र देवकोटा	आकाश र हामी	४६	३	२०६१	३२

कवि	कविता	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
सुरेन्द्र देवकोटा	कवितामा विहानले रनुपर्छ	४८	१	२०६३	३८
सुशीला खरेल	स्मृति	४६	६	२०६१	७५
सुशीला खरेल	हाम्रा राजारानीप्रति	४३	२-३	२०५८	४७
सुशीला खरेल	ऊ त्यस्तो देशभक्त	४३	१	२०५८	२४
सुरेश प्राञ्जली 'सापकोटा'	आस्थाहरूको पुञ्ज श्री ५	४७	२	२०६२	१८
सुवास टण्डन	प्रहरी	४७	३	२०६२	५१
सुशील पराजुली	एउटा बूढो सिपाही	३७	५	२०५२	४३
सत्यार्थी	दुई टुक्रा	५२	५	२०६७	६
सुष्मा मानन्धर	किस्ताबन्दीको माया	५०	४	२०६५	८७
सुष्मा मानन्धर	अन्तराल	५२	५	२०६७	५३
सुस्केरा शम्भु ढकाल	फूल हुँदै होइन प्रहरी	५२	६	२०६८	२७
सोमध्वज विष्ट	प्रार्थना	३२	४	२०४७	९
सोमनाथ सुवेदी	कुहिरो र पर्दा	४९	४	२०६४	८५
सोमनाथ सुवेदी	चुल्हेको गुराँस	५०	२	२०६५	२९
श्रीमती सृजना अधिकारी	तिम्रो जन्मदिन भन्नु	४५	२	२०६०	३५
सुश्री सोफिया	शुभ जन्मदिन	३८	४	२०५३	८
सञ्जयराज शर्मा	शुभकामना	३१	५	२०४६	३४
क्षेत्रप्रताप अधिकारी	स्वयम्भू	३९	५	२०५४	१२
क्षेत्रप्रताप अधिकारी	शुभकामना	४४	२	२०५९	२३
क्षेत्रप्रताप अधिकारी	कोमल कोमलको फूल	४४	६	२०५९	६८
क्षेत्रप्रताप अधिकारी	बाँकी आयु तिमीलाई	४५	२	२०६०	२१
क्षेत्रप्रताप अधिकारी	नयाँवर्ष	४५	१	२०६०	२६
क्षेत्रप्रताप अधिकारी	प्रहरीको प्रेमपत्र	४५	४	२०६०	४९
क्षेत्रप्रताप अधिकारी	विरामी देश	४५	५	२०६०	२
क्षेत्रप्रताप अधिकारी	सुगम शुभकामना	४६	२	२०६१	८
क्षेत्रप्रताप अधिकारी	शुभकामना	४७	२	२०६२	७

३.४ कथा

नेपाली साहित्यका विविध विधाहरूमध्ये गद्य विधाअन्तर्गत पर्ने कथा विधा 'प्रहरी' पत्रिकामा दोस्रो स्थानमा रहेको छ । कथा विधा पुरानो र महत्त्वपूर्ण विधा हो । मानिसका केही क्षण विशेषका आधारमा कथाको सिर्जना भएको हुन्छ । 'प्रहरी' पत्रिकामा वि.सं. २०४६ देखि २०६८ सम्म २७६ ओटा कथा प्रकाशित भएका छन् । प्रकाशित कथालाई तल वर्णानुक्रमका आधारमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

कथाकार	कथा	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
अणु घिमिरे	कोमल दीर्घजीवी हुन्छ (लघुकथा)	२०	२	२०६५	५७
अम्बरबहादुर रोका	छिट्टै फर्क है पर्खिरहेछु	३६	६	२०५१	१३
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	नयाँ लुगा (लघुकथा)	४८	४	२०६३	६४
अरुणबहादुर खत्री 'नदी'	अमानवीयता (लघुकथा)	४७	५	२०६२	१३१
इन्द्रराज कार्की	जिउने अन्तिम प्रयास	४२	१	२०५७	३३
उद्धव कार्की	संयोग	३५	१	२०५०	४३
एकेन्द्रबहादुर राना	मैले जानिन चमेली	३२	४	२०४७	३५
ओम अधिकारी	कतघ्नता	५२	२	२०६७	८८
कपिल काफ्ले	मित्रताको स्वाद	३५	५	२०५०	१२९
कपिल काफ्ले	सङ्कटमा परेको प्रहरी	३९	४	२०५४	९७
कृष्ण कुसुम	पर्खाइ	५०	५	२०६५	१३
खिमानन्द पोखरेल	सावित्रीको बाबु	४८	४	२०६३	११२
गणेश भण्डारी	बोक्सी (लोककथा)	३६	४	२०५१	५७
गणेश श्रेष्ठ अपेक्षा	म उसकी बहिनी	४८	५	२०६३	५४
गार्गी शर्मा	म विदुर हुन्न	४८	६	२०६३	२५
गार्गी शर्मा	मेरो भन्नु केही छैन	५०	५	२०६५	१३
गोपालचन्द्र भट्टराई	एक्लोपन र तनावहरू	४८	४	२०६३	५९
गोपालचन्द्र भट्टराई	मोटरसाइकल र तरङ्गहरू	५०	१	२०६५	४९
गोपालचन्द्र भट्टराई	शत्रुताको सीमा	५०	२	२०६५	१४
गोपालचन्द्र भट्टराई	लोग्नेमान्छे	५०	३	२०६५	५०
गोपालचन्द्र भट्टराई	मेरा भद्र सहयात्री	४९	४	२०६४	१२१
गोपालचन्द्र भट्टराई	ट्युशन	४९	५	२०६४	३३
गोपालचन्द्र भट्टराई	अँध्यारो, उज्यालो	५३	१	२०६८	२३
गोपालचन्द्र भट्टराई	डण्डीफोर	५३	३	२०६८	३०
गोपालचन्द्र भट्टराई	बचेराको कथा	५३	४	२०६८	३८
गोमा	इन्दु (सत्यकथा)	३६	४	२०५१	१५३
गुप्तबहादुर श्रेष्ठ	समानान्तर (लघुकथा)	४७	३	२०६२	४३
धनबहादुर थापा	एकबहादुर	४५	६	२०६७	४६
धनबहादुर थापा	भाग्यको खेल	४२	२३	२०५७	१३
धनबहादुर थापा	संस्कृति	४८	२	२०६३	५१
धनबहादुर थापा	हैसियत	५१	५	२०६६	५५
धनबहादुर थापा	खैजडी	५१	२	२०६६	४१
धनबहादुर थापा	इतिहास	५३	१	२०६८	४८
धनबहादुर थापा	साकिराको सकस	५३	६	२०६८	४८
धनबहादुर थापा	सपनाकी ऋतु	४७	५	२०६२	१३२
धनबहादुर थापा	अनुत्तरित प्रश्न	४७	१	२०६२	४९
घनश्याम श्रेष्ठ	बर्दी	५२	५	२०६७	५२
घनश्याम श्रेष्ठ	उन्मुक्ति	५२	३	२०६७	२७
चक्रबहादुर खड्का क्षेत्री	कुरीतिको भुमरीमा डुबेको	३७	६	२०५२	५३
चन्द्रप्रसाद पोखरेल	कान्छीले दिएको अधुरो भाका	४१	६	२०५६	४९
चिरञ्जीवी कोइराला	प्रहरी	४१	६	२०५६	१४
चित्रबहादुर भट्टराई	दूधको पोखरी	४८	१	२०६३	४०
चित्रबहादुर भट्टराई	फैसला (लघुकथा)	४७	२	२०६२	१४५
चेतराम पराजुली	भुटो प्रेम	३६	६	२०५१	२८
चड्की श्रेष्ठ	अजम्बरी	५०	४	२०६५	८८
चड्की श्रेष्ठ	विक्षिप्त	४९	३	२०६४	३९

कथाकार	कथा	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
चड्की श्रेष्ठ	डिभी	४९	४	२०६४	११७
चड्की श्रेष्ठ	तपाईं आमा हो	४९	५	२०६४	१९
चड्की श्रेष्ठ	जीवनको भुमरी	५१	४	२०६९	१७
पूर्व जीवन शङ्कर	रगतले लेखिएको कथा	३७	४	२०५२	४९
टङ्कप्रसाद पराजुली	पश्चात्ताप	३२	४	२०४७	९१
तपनकुमार दाहाल	शङ्का	४९	६	२०६४	३९
तुलसीहरि कोइराला	चोख्याइएको गाउँ	४५	५	२०६०	१४
तुलसीहरि कोइराला	डिभी चिट्ठा	४७	१	२०६२	४१
तुलसीहरि कोइराला	सन्तबहादुरको सपना	४९	३	२०६४	४९
तुलसीप्रसाद न्यौपाने	संस्कार	५१	३	२०६६	४१
तुलसीप्रसाद न्यौपाने	लोग्ने स्वास्नी	५०	३	२०६५	४६
तोया गुरुङ	नर्भस	३५	४	२०५०	१३९
तृष्णा राज्यश्री कुँवर	घाउ	५०	४	२०६५	११२
तृष्णा राज्यश्री कुँवर	अग्निपरीक्षा	५०	६	२०६५	३२
तृष्णा राज्यश्री कुँवर	माटोको मोह	४९	१	२०६४	७४
तृष्णा राज्यश्री कुँवर	उर्मी	४९	३	२०६४	४६
तृष्णा राज्यश्री कुँवर	आगो	४९	५	२०६४	७
देवबहादुर हमाल	बहाली (लघुकथा)	३४	४	२०४९	१३३
दीपक घिमिरे	कर्तव्यक्रम	४२	२-३	२०५७	१५
दीपक घिमिरे	सीताको अतीत	५३	३	२०६८	१३
दीपेन्द्रबहादुर विष्ट	रुवसीको अन्त्य	३५	१	२०५०	२६
दिवाकर बराल मगर	नारीको वेदना	३७	५	२०५२	६१
दिवाकर बराल मगर	गहुँ खेतमा भेटिएको मानव खप्पर	३९	४	२०५४	६५
दिवाकर बराल मगर	गलत कामको परिणाम	४१	२-३	२०५६	२५
दिवाकर बराल मगर	क्रोधपछिको पश्चात्ताप	३९	२	२०५४	१५
दिवाकर बराल मगर	खरबारीको लास	४२	६	२०५७	१२
दिवाकर बराल मगर	सुनको लट्ठी (लोककथा)	३२	१	२०४७	४९
विपीन भ्रापाली	म त पछि पुलिस बन्छु	३५	६	२०५०	३६
धनबहादुर बस्नेत	दाइजो	३४	५	२०४९	१२९
धनबहादुर बस्नेत	एक्लोपन	३४	६	२०४९	४०
धर्मराज थापा	गोरु तिहारको रात निर्मम घात	४१	२-३	२०५६	३६
धीरकुमार श्रेष्ठ	समयको माग (लघुकथा)	४७	६	२०६२	१०६
धौलकुमार राई	माभ्रधारमा फर्केको प्रेम	३७	२	२०५२	५०
नवराज रिजाल	बस्ती	४८	६	२०६३	२५
नवराज रिजाल	खरानी	५२	४	२०६७	४५
नवराज सिलवाल	जीवन प्रहरी र दृष्टिकोण	३५	३	२०५०	४०
नवराज सिलवाल	पल्लो किनाराको यात्री	५१	६	२०६९	१४
नवराज सिलवाल	ऊ प्रहरी	४०	१	२०५५	६४
नवराज सिलवाल	थोत्रो छाता	४३	५	२०५८	३२
नवराज सिलवाल	अवरुद्ध यात्राहरू	४९	१	२०६४	७०
नवराज सिलवाल	कैदी	४६	१	२०६१	६४
नन्दराम श्रेष्ठ	जेलको डायरीबाट	३७	५	२०५२	५७
नरेशमान श्रेष्ठ	गोरेको कर्म	४६	६	२०६१	९६
नेत्रकुमार क्षेत्री	भत्किएको गुँड	३३	६	२०४८	३१
नवराज शर्मा	चर्केको घाउ	३१	२	२०४६	३९
नारायण अधिकारी	आवेश	३८	२	२०५३	४७

कथाकार	कथा	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
नारायणकुमार श्रेष्ठ	कर्मको खेल	३७	६	२०५२	६२
पदमबहादुर केसी	श्रीमतीको मन	४५	५	२०६०	६०
प्रगति पहारी	हरिप्रहरी	५७	३	२०६५	१५
प्रदीपकुमार श्रेष्ठ	अदृश्य नाता	५७	३	२०६५	३६
पार्वती थापा	अभिलाषा	३२	३	२०४७	६
पूर्ण लामा	म भागिदन जेलबाट	३८	२	२०५३	८९
बखतबहादुर थापा	आपत	५२	१	२०६७	४४
बखतबहादुर थापा	समाधान	५२	३	२०६७	४५
बलराम कोइराला	गरिवीसँग लुकेको व्यथा	५०	६	२०६५	५४
वसन्त कुँवर	भोलिको लागि चलचित्रको कुप्रभावबाट उब्जिएको डर	३८	४	२०५३	१३
बालकुमार शाक्य	नमारो संघारिया (थारू जनजीवनमा आधारित)	४०	१	२०५५	२१
बालकुमार शाक्य	छोरी ज्वाइँ को हो ?	३४	३	२०४९	१९
बालकृष्ण पोखरेल	भवितव्यकी आत्महत्या	३६	६	५१	८
बालकृष्ण पोखरेल	धनी हुने रहर	३७	३	२०५२	५
बाबुराम लामिछाने	बाह्रमासे फूलकाँडा	४७	३	२०६२	२३
भरतबहादुर रानाभाट	अवैध प्रेमको फल	३५	६	२०५०	५
भरतबहादुर रानाभाट	अन्याय	३६	४	२०५१	१०५
भरतबहादुर रानाभाट	दोषी को ?	४१	५	२०६८	५४
भरतराज शर्मा	रिसको परिणाम	३५	५	२०५०	६३
भरत प्रधान	पश्चात्ताप	३६	२	२०५१	५८
भानु बोखिम	क्याफेमा एक घण्टा	५०	५	२०६५	५६
भानु बोखिम	यौवन	५१	५	२०६६	२३
भानु बोखिम	पीडाको ऊर्जा	५२	४	२०६७	१३
भानु बोखिम	जिन्दगी एक कोलाज	५३	५	२०६८	५४
भीमप्रसाद आचार्य	गस्ती	४३	६	२०५८	३६
भीमबहादुर शाह	अन्धो प्रेमको परिणति	३९	६	२०५४	४५
भीम राना जिज्ञासु	प्रवृत्ति	४७	६	२०६२	१०६
भूवन कार्की	यौवनले निम्त्याएको मृत्यु	४५	६	२०६७	५७
भोजराज पाण्डे	तिरस्कार	५३	१	२०६८	५७
भोलाबहादुर जर्गा	लोककथा	३४	४	२०४९	१४१
मणिजङ्ग हमाल	यौनकुण्ठाले निम्त्याएको अपराध	४३	६	२०५८	४३
मणि लोहनी	हाइफा भल कमाही	४७	२	२०५४	४९
मनोज तिमल्सिना	हुन्छ	३९	४	२०५४	९५
महेश्विक्रम शाह	सिपाहीकी स्वास्नी	४५	६	२०६०	१५
मीनबहादुर बानियाँ (क्षेत्री)	बूढा र तन्नेरी ब्राह्मण	३२	४	२०४७	४९
मोहन भुजेल	महाभिनिष्क्रमण	३९	६	२०५४	४९
मुक्ति सिग्देल	चेतनाको पाठ	४३	५	२०५८	८
मुक्ति सिग्देल	मनको बाघले खाएकी मनमाया	४४	१	२०५९	९३
मुक्ति सिग्देल	पश्चात्ताप	४५	५	२०६०	५८
मृगराम प्रधान	भावना	४०	१	५५	५४
यादवराज खनाल	पप धुरीबाट कराउँछ	३५	१	२०५०	३४
यादवराज खनाल	तार हलिएको आवाजले	३५	३	२०५०	१७
यादवराज खनाल	प्रतीक्षे प्रतीक्षा	३६	४	२०५१	८९
यादवराज खनाल	अतीतको सम्झना	४५	२	२०६०	१२१

कथाकार	कथा	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
युवराज मैनाली	रसैरसमा निन्दारस	४८	४	२०६३	९२
रवीन्द्र केसी	अविरल यात्रा जिन्दगीको	४८	५	२०६३	२४
रवीन्द्र केसी	अवसान	४९	५	२०६४	१५
रमेश भट्टराई पूजारी	वृद्ध अतिथि	४८	४	२०६३	११९
रमेश भट्टराई पूजारी	दीपावली	५२	३	२०६७	३१
रमेश भट्टराई पूजारी	फरक माया	५२	६	२०६७	५२
रमेश भट्टराई पूजारी	घातभक्ति	४९	४	२०६४	११३
रमेश भट्टराई पूजारी	विकृत मन	५३	४	२०६८	४६
रमेश भट्टराई पूजारी	खुकुरी	५१	४	२०६९	५५
रमेश विकल	एउटा बूढो भ्वाइलेन आशावरीको धुनमा	३८	३	२०५३	८३
रत्न प्रजापती	उकालो माया	५२	६	२०६७	४२
राजुबाबु श्रेष्ठ	प्रेमसर	४८	१	२०६३	४०
राजुबाबु श्रेष्ठ	अतृप्तता	४७	३	२०६२	४४
राजुबाबु श्रेष्ठ	मैयाँसाहेबको रुड्डु	४८	४	२०६३	७६
रामकुमार श्रेष्ठ	हजुरआमा कहाँ गई	३५	३	२०५०	३५
रामकुमार श्रेष्ठ	पहिलो फुट	३३	६	२०४८	१५
रामकुमार क्षेत्री	लोभको परिणाम	४०	४	२०५५	५७
रामसिंह धामी	बिर्सनै नसकेको एकता	४०	५	२०५५	१०५
रामसिंह धामी	पापको बोध आत्माले थग्न सकेन	४१	२३	२०५६	१७
डा. रामविक्रम थापा	बैठकको निर्णय	५३	६	२०६८	१९
डा. रामविक्रम सिजापति	सम्बन्धविच्छेद	४१	२-३	२०५६	२१
डा. रामविक्रम सिजापति	वेश्याको अन्त्य	४२	१	२०५७	७
डा. रामविक्रम सिजापति	ऊ किन गई	४२	६	२०५७	३८
रामदेवसिंह कोइरी	नाङ्गो लाशको कथा	३५	३	२०५०	२५
रेशमबहादुर पराजुली	कोपिलाको श्राप	३९	२	२०५४	३३
रेशमबहादुर पराजुली	विश्वासघातको परिणाम	४०	४	२०५५	४९
रेशमबहादुर पराजुली	जैसराको व्यथा	४१	६	२०५६	९
रेशमबहादुर पराजुली	कलियुगको गणेश	४३	१	२०५८	२५
रोशन थापा निख	कविजीको दर्शन	५२	५	२०६७	३२
रोशन थापा निख	कथाभिन्न कथा	५१	६	२०६६	२२
रोशन थापा निख	छटपटी	५१	४	२०६६	२२
रोशन थापा निख	अप्रत्याशित	४९	६	२०६४	३२
ललिता देवी	ओभेल	५१	३	२०६६	५८
ललिता देवी	बहुमूल्य उपहार	५३	६	२०६८	१२
ललिता देवी	चित्कार	५३	३	२०६८	४९
लुमडी आचार्य	मोहभङ्ग	४८	५	२०६३	४१
ललिता देवी	बुद्धनाथको पीडा	५०	६	२०६५	७
ललिता देवी	कृतघ्नता	५२	२	२०६७	२८
शङ्कर कोइराला	मेरो कथा	३३	५	२०४८	५७
शङ्कर कोइराला	मलाई शहर फापेन	३१	५	२०४६	१०५
शङ्कर कोइराला	सेवाभाव	३५	४	२०५०	७३
शङ्कर कोइराला	मेरो कथा	३३	५	२०४८	५७
शङ्कर कोइराला	धनी नोकर गरिब नोकर	३४	४	२०४९	४९
शङ्कर कोइराला	मैले उनको हात समातेँ	३५	५	२०५०	७३
शम्भु सुस्केरा	किनाराको भेट	५३	५	२०६८	४२

कथाकार	कथा	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
शम्भु सुस्केरा	मुक्ति	४८	२	२०६३	५५
शान्ति चन्द्र	सामाजिक कुसंस्कारको परिणाम	४०	४	२०५५	५७
शोभा अधिकारी	रित्तिएको जिन्दगी	५२	६	२०६७	५२
सनत सापकोटा	निःशुल्क शिक्षा	४८	६	२०६३	११
सूर्यनारायण श्रेष्ठ	घरपायक	३७	६	२०५२	४९
सुदर्शन अधिकारी	बदलाको भावना	५१	६	२०६६	१३
सुदर्शन अधिकारी	चरित्र	५१	१	२०६६	४०
सुविसुधा आचार्य	दाइजो	४८	६	२०६३	५०
सुविसुधा आचार्य	प्यासी चम्पावती	५०	२	२०६५	३१
सुविसुधा आचार्य	भावनात्मकता	५१	६	२०६६	१३
सुविसुधा आचार्य	सम्भौता	५३	५	२०६८	३०
सुविसुधा आचार्य	बदलिंदो बादल र स्वास्नी	५	४	२०६७	३८
सुविसुधा आचार्य	काका	४८	१	२०६३	४०
सुविसुधा आचार्य	रातो गुलाब	५३	६	२०६८	२८
सुविसुधा आचार्य	अर्धमुच्छ्रना	५२	६	२०६७	१९
सुविसुधा आचार्य	नाजुक मन	५३	२	२०६८	४०
सुविसुधा आचार्य	मृत्युउत्सव	५३	४	२०६८	२६
सुरेन्द्र बीसी	दसैं	४८	४	२०६३	९१
सुष्मा मानन्धर	हत्यारिनी	५०	२	२०६५	४९
सुष्मा मानन्धर	खै मानवता	५०	६	२०६५	४९
शर्मिला खड्का दाहाल	योगताको मूल्याङ्कन	४८	२	२०६३	५९
सानुबाबु थापा	शङ्काले डढेको गृहस्थी	३३	३	२०४८	२५
सानुबाबु थापा	दाइजो	३३	५	२०४८	४५
सानुबाबु थापा	छोराको बलिदानभित्र स्वार्थ के थियो ?	३५	१	२०५०	१६
सानुबाबु थापा	अमर प्रहरी	३६	६	२०५१	३३
सानुबाबु थापा	विश्वासको नासो	३७	२	२०५२	४४
सानुबाबु थापा	बलेको दियो यसरी निभ्यो	३७	३	२०५२	४२
सानुबाबु थापा	भनेको मान्नुपर्छ	३७	३	२०५२	११३
सानुबाबु थापा	बल्ल आँखा खुल्यो	३७	५	२०५२	९३
श्रीप्रसाद प्रसाई	धुर्त चालको फल	३५	६	२०५०	१२
श्रीबाबु कार्की 'उदास'	उपहार	४८	२	२०६३	२९
मुक्तिप्रसाद सिग्देल	पापिनी श्रीमतीद्वारा श्रीमान्को हत्या	४८	१	२०६९	४१
मुक्तिप्रसाद सिग्देल	गरिवीले निम्त्याएको हत्या	४८	६	२०६३	५७
मुक्तिप्रसाद सिग्देल	बेहोसीपनले मानिसलाई बिगार्छ	३६	६	२०५१	२१
यशु श्रेष्ठ	छोरा	५२	२	२०६७	५२
यशु श्रेष्ठ	वेश्या	५२	४	२०६७	३
यशु श्रेष्ठ	मान्छे र परिस्थिति	५३	५	२०६८	१३
यशु श्रेष्ठ	पिङ्की र प्रेम	५३	६	२०६८	४०
यशु श्रेष्ठ	मुक्ति	५३	१	२०६८	३७
यशु श्रेष्ठ	फर्किएको जीवन	५१	२	२०६६	२७
यशु श्रेष्ठ	दाइजो	५१	३	२०६६	३८
यशु श्रेष्ठ	ऊ उही थियो	५१	५	२०६६	५५
यादव देवकोटा	कविको मृत्यु	४९	६	२०६४	५४
युवराज मैनाली	कपोताख्यान	४८	६	२०६३	२१

कथाकार	कथा	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
युवराज मैनाली	भ्रष्टाचारको भाङ	५०	१	२०६५	५६
युवराज मैनाली	सम्भवामि युगे युगे	५७	५	२०६५	५४
युवराज पाण्डे	निर्दयी आँसु	३३	२	२०४८	२५
विमला थापा	साक्षी	३२	१	२०४७	५१
विमला थापा	पहिचान	३१	४	२०४६	३९
विदुर गौतम	जान पहिचान	३२	२	२०४७	४९
विष्णु घिमिरे 'गगन'	आफैले उठाएको जिन्दगी	४०	६	२०५५	१२
विष्णु रानाभाट	पश्चात्ताप	५१	२	२०६६	५
विष्णु प्याकुरेल	शङ्काको भरमा श्रीमतीको हत्या	४३	५	२०५८	३८
विनीमहादेव पौडेल	वेश्यालयमा भेटिएको दिदी	४१	६	२०५६	४१
विनीमहादेव पौडेल	नफक्रदै चुँडिएको फूल	४२	६	२०५७	२८
विनीमहादेव पौडेल	ब्लफकल	४३	६	२०४८	२०
विद्याप्रसाद घिमिरे	नेता र भाषण	५१	५	२०६६	१६
विलबहादुर रायमाझी	रगतको मल	३१	१	२०४६	२०
विक्रम गुरुङ	बाध्यता	४६	६	२०६१	६४
विक्रम गुरुङ	पानी परेको दिन	४८	४	२०६३	९८
विक्रम गुरुङ	तिमोरकी हजुरआमा	५०	१	२०६५	३२
विवश वस्ती	कुवा	४८	२	२०६३	३
वेलबहादुर पाण्डे	एउटा मृत्यु जुनीभरको लागि मर्न चाहन्छु	४०	२	२०५५	४९
सीता अर्याल	मोहभङ्ग	४८	५	२०६३	४१
सीता अर्याल	बुद्धनाथको पीडा	५०	६	२०६५	७
सीता अर्याल	कृतघ्नता	५२	२	२०६७	२८
हरिबोल बुढाथोकी	शङ्काको तुँवालो	४१	१	२०५६	१३
हरिभक्त बुढाथोकी	मानवअधिकार एक वास्तविकता	५०	१	२०६५	२६
हरिभक्त बुढाथोकी	पैसा र प्रेम	४५	१	२०६०	६१
हरि भक्त बुढाथोकी	उराठलागदो विस्तरा	४७	२	२०६२	१४३
हरिभक्त बुढाथोकी	भ्रम	३२	२	२०४७	१३
हरिभक्त बुढाथोकी	भूल	३३	१	२०४८	५
हरिभक्त बुढाथोकी	दुष्परिणाम	३३	२	२०४८	३२
हरिभक्त बुढाथोकी	मिलनको दीप जलिरहेथ्यो	३९	५	२०५४	४९
हरिभक्त बुढाथोकी	कामना राजसंस्थाको	४४	६	२०५९	५०
हस्तबहादुर ताम्राकार	पहिलो गल्लीले नै अभिशाप	३६	२	२०५१	३६

३.५ गीत/गजल

‘प्रहरी’ पत्रिकामा गीत र गजल पनि प्रकाशित भएका छन् । गीतलाई संसारकै प्राचीन एवम् लोकप्रिय विधा मानिएको छ । ‘प्रहरी’ पत्रिकामा ७१ गीत र ५७ गजल प्रकाशित भएका छन् । यस पत्रिकाका गीतहरू लोकलय वा गीति लयमा आवद्ध रहेका छन् । गीतका विषयवस्तु जीवन, देश, समाज, प्रेम आदि रहेका छन् र तिनले विषय अनुकूल भाव तीव्रता दिएको पाइन्छ । ‘प्रहरी’मा प्रकाशित गीत र गजलहरूलाई लेखकका वर्णानुक्रमका आधारमा तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

गीतकार	गीत	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
श्रीमती अञ्जली श्रेष्ठ	गीत	४६	६	२०६१	४
अम्बिका केसी	गीत	५०	५	२०६५	६२
आचार्य प्रभा	गीत	३८	३	२०५३	६५
इन्द्रप्रसाद न्यौपाने	चिरायु गीत	४६	२	२०६१	५७
इन्द्ररानी राई	गीत	४७	१	२०६२	५५
उज्ज्वल जीसी	गीत	४८	३	२०६३	४१
उज्ज्वल जीसी	राष्ट्रिय गीत	४८	६	२०६३	६३
कमला मगर	गीत	४७	२	२०६२	१३६
कमला राजभण्डारी	गीत	५०	४	२६५	५८
कौशला लामिछाने	गीत	४८	४	२०६३	१११
गणेश श्रेष्ठ अपेक्षा	गीत	५०	५	२०६५	३३
गणेश श्रेष्ठ अपेक्षा	गीत	४७	३	२०६२	५३
गणेश श्रेष्ठ अपेक्षा	गीत	४८	२	२०६३	५४
गोपालचन्द्र भट्टराई	गीत	५१	६	२०६६	४६
चेतन कार्की	चिरायु गीत	४६	२	२०६१	४
चेतन कार्की	प्रहरी गीत	४६	४	२०६१	२
चेतन कार्की	प्रहरी गीत	४५	४	२०६७	१०
छायादत्त न्यौपाने	गीत	५३	६	२०६८	३
जमुना भुसाल	गीत	४७	१	२०६२	१९
जसध्वज गुरुङ	गीत	४८	३	२०६३	६४
जसध्वज गुरुङ	गीत	५२	४	२०६७	३७
तर्कबहादुर पाल	गीत	४८	२	२०६३	६१
तर्कबहादुर पाल	गीत	४८	४	२०६३	१००
तर्कबहादुर पाल	गीत	४८	३	२०६३	३७
तर्कबहादुर पाल	गीत	५०	१	२०६५	४०
तर्कबहादुर पाल	गीत	५२	५	२०६७	२६
तर्कबहादुर पाल	गीत	४९	२	२०६४	४३
तर्कबहादुर पाल	गीत	४९	३	२०६४	५७
तर्कबहादुर पाल	गीत	५३	१	२०६८	५१
तुल्सीराम दाहाल	गीत	५०	३	२०६५	३१
तेजेन्द्र पौडेल	गीत	४६	५	२०६१	६२
धिरज गिरी कल्पित	गीत	४८	६	२०६३	४०
प्रकाश रम्घाली	गीत	४९	१	२०६४	२९
पुष्करराज बुढाथोकी 'साउतेली'	गीत	४८	२	२०६३	६१
पुष्करराज बुढाथोकी 'साउतेली'	गीत	५०	३	२०६५	५५
पुष्करराज बुढाथोकी 'साउतेली'	गीत	५०	६	२०६५	५७
पुष्करराज बुढाथोकी 'साउतेली'	गीत	५२	३	२०६७	४८
पुष्करराज बुढाथोकी 'साउतेली'	गीत	४७	६	२०६२	४९
पुष्करराज बुढाथोकी 'साउतेली'	गीत	४९	१	२०६४	२५
पुष्करराज बुढाथोकी 'साउतेली'	गीत	४९	४	२०६४	११६
पुष्करराज बुढाथोकी 'साउतेली'	गीत	५१	३	२०६६	४
पुष्करराज बुढाथोकी 'साउतेली'	गीत	५३	३	२०६८	२८
विष्णुबहादुर सिंह	गीत	४८	२	२०६३	२५
विद्याप्रसाद घिमिरे	राष्ट्रिय गीत	४८	१	२०६३	६४
विद्याप्रसाद घिमिरे	गीत	४८	३	२०६३	१९
विद्याप्रसाद घिमिरे	गीत	४८	४	२०६३	१००

गीतकार	गीत	वर्ष	अड्क	साल	पृष्ठ
विद्याप्रसाद घिमिरे	गीत	५२	५	२०६७	४४
विद्याप्रसाद घिमिरे	गीत	४९	१	२०६४	१०
भरत भारद्वाज	गीत	४९	३	२०६४	३५
भरत भारद्वाज	गीत	५०	५	२०६५	१८
भरत भारद्वाज	गीत	५०	२	२०६५	५१
भाग्य रेखा	गीत	४९	३	२०६४	४८
भाग्यशाली अधिकारी	गीत	५२	६	२०६७	१८
भीम राना जिज्ञासु	गीत	४६	६	२०६१	८५
भोजराज पाण्डे	गीत	५१	३	२०६६	६०
दीपक घिमिरे	गीत	५०	२	२०६५	२१
दुर्गाबहादुर खड्का	प्रहरी गीत	४९	४	२०६४	१५७
पौडेल मधु	गीत	५२	६	२०६७	३६
युवराज मैनाली	प्रहरी गीत	५२	४	२०६७	३६
राजुबाबु श्रेष्ठ	दुई टुक्रा गीत	४६	२	२०६१	११६
राजुबाबु श्रेष्ठ	गीत	४८	५	२०६३	५५
राजु वैद्य	देशको गीत	४६	६	२०६१	८३
राजेश लामिछाने	राष्ट्रिय गीत	४६	३	२०६१	१
रामविक्रम थापा	गीत	५१	३	२०६६	६
ललिता दोषी	गीत	५०	२	२०६५	२७
शम्भु सुस्केरा	गीत	५३	१	२०६८	५१
शम्भु सुस्केरा	गीत	५०	३	२०६५	५७
शिव अप्रिय	गीत	४६	३	२०६१	
सुन्दर कार्की	गीत	५२	६	२०६७	५४
सुविसुधा आचार्य	गीत	४९	१	२०६४	४०
हरिशङ्कर बास्तोला	गीत	५०	४	२०६५	९२

गजलकार	गजल	वर्ष	अड्क	साल	पृष्ठ
अधिकारी कुमार अनल	गजल	५२	३	२०६७	३९
इश्वर खनाल	गजल	५३	२	२०६८	४८
इन्द्रसुर बेल्टारे	गजल	५३	३-४	२०६८	१४
उज्ज्वल जीसी	गजल	४८	२	२०६३	५७
उज्ज्वल जीसी	गजल	५०	२	२०६५	४०
उज्ज्वल जीसी	गजल	५१	६	२०६६	३९
कर्कट कश्यप	गजल	५२	२	२०६७	४४
कर्कट कश्यप	गजल	५३	१	२०६८	६१
कर्कट कश्यप	गजल	५३	२	२०६८	२३
कर्कट कश्यप	गजल	५३	४	२०६८	३७
कमला केसी	गजल	५१	५	२०६९	८
काशीराम 'विरस'	गजल	५०	६	२०६५	५३
कृष्ण कुसुम	गजल	५२	३	२०६७	६४
कृष्ण अधिकारी	गजल	५३	६	२०६८	३९
केशव अधिकारी	गजल	५३	६	२०६८	३५
कौशिला लामिछाने	गजल	४९	४	२०६४	१२९
गणेश बन्जारा	गजल	४९	४	२०६४	१२९
गणेश बन्जारा	गजल	४९	३	२०६४	५८

गजलकार	गजल	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
जी.के. ऐन खड्गेरी	गजल	५३	४	२०६८	५८
तुलसीराम दाहाल	गजल	५१	१	२०६६	२४
दत्तराज गिरी	गजल	५३	२	२०६८	३९
दामोदरप्रसाद पुडासैनी 'किशोर'	गजल	४७	६	२०६२	८९
भाग्य रेखा	गजल	४९	१	२०६४	७८
भाग्यशाली अधिकारी	गजल	५०	४	२०६५	८५
भुवन थापा	गजल	५३	२	२०६८	३६
निशा केसी	गजल	५२	६	२०६२	५१
युवराज भुजेल	गजल	५३	२	२०६८	४६
रमा तिमिल्सिना	गजल	४८	६	२०६३	४३
राजुबाबु श्रेष्ठ	गजल	४६	५	२०६१	६८
रामविक्रम थापा	गजल	४७	६	२०६२	८९
रामविक्रम थापा	गजल	४९	१	२०६४	३४
रामविक्रम थापा	गजल	४९	४	२०६४	१०६
रीता खत्री	गजल	५०	६	२०६५	५२
रीता खत्री	गजल	५०	४	२०६५	७८
रेखा कुसुम	गजल	४७	१	२०६२	५१
लेखराम सापकोटा	गजल	४८	१	२०६३	५४
लेखराम सापकोटा	गजल	४९	१	२०६४	५१
वसन्तराज 'अज्ञात'	गजल	४७	६	२०६२	११२
वियोगी बुढाथोकी	दुई गजल	४६	६	२०६१	३८
विद्याप्रसाद घिमिरे	गजल	५३	३७	२०६८	२४
विष्णु विक	गजल	५१	१	२०६३	३८
विश्व सिग्देल	गजल	४९	५	२०६४	९
होमशङ्कर बास्तोला	गजल	४९	५	२०६४	६
शम्भु सुस्केरा	गजल	४९	३	२०६४	४५
शम्भु सुस्केरा	गजल	५०	४	२०६५	१४३
शम्भु सुस्केरा	गजल	५०	६	२०६५	१४३
शम्भु सुस्केरा	गजल	५१	१	२०६६	४२
शारदा पराजुली	गजल	५३	६	२०६८	३५
शोर्पा दावा छिरिड	गजल	५३	६	२०६८	३५
सुन्दर कार्की	गजल	४९	४	२०६४	६०
सुन्दर कार्की	गजल	५१	३	२०६६	४८
सुन्दर कार्की	गजल	५१	४	२०६६	२६
सुन्दर कार्की	गजल	५१	५	२०६६	८
सुन्दर कार्की	गजल	५३	४	२०६८	१२
सुन्दर कार्की	गजल	५३	६	२०६८	११
सुन्दर कार्की	गजल	५२	३	२०६७	५१
सुनील पुरी	गजल	४२	६	२०६३	६१

३.६ लेख/निबन्ध

नेपाली साहित्यका विविध विधामध्ये निबन्ध पनि एक महत्वपूर्ण विधा हो । निबन्ध गद्यमा लेखिएको लघु आधारको साहित्यिक विधा हो । 'प्रहरी' पत्रिकाले आफ्नो प्रकाशनको आरम्भदेखि नै निबन्ध प्रकाशित गरेको देखिन्छ । प्रकाशित साहित्यिक सामग्रीहरूको सङ्ख्यालाई हेर्दा चौथो स्थानमा

निबन्ध रहेको छ। यस पत्रिकाले वि.सं. २०४६ देखि २०६८ सम्म ७७ लेख/निबन्ध प्रकाशित गरेको छ। यस पत्रिकाका निबन्धलाई लेखकका वर्णानुक्रमको आधारमा तल प्रस्तुत गरिएको छ।

लेखक/निबन्धकार	लेख/निबन्ध	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
अपिलराज बोहोरा	युद्ध, आतङ्कवाद र गरिबी	४८	३	२०६३	५८
अमृतकुमार गुरुङ	मेरो मानसपटलमा हाइटी	५१	६	२०६६	४५
श्रीओम रोदन	के सुख के दुःख	४८	५	२०६३	२१
इन्द्रकुमार श्रेष्ठ	जङ्गबहादुरको स्वप्निल सूचना	५०	५	२०६५	३६
इन्द्रकुमार श्रेष्ठ	गुणपरक	४९	२	२०६४	५७
इन्द्रकुमार श्रेष्ठ	सोचमग्न बनाउने पुस्तक 'सोच'	४९	४	२०६४	१३४
कमल दीक्षित	छैनन् के गर्नु	४४	६	२०५९	६९
कमल दीक्षित	एमपीपी डट ओआरजीमा	४६		२०६१	८९
कमल दीक्षित	प्रहरी र पुस्तकालय	३४	५	२०४९	६५
कल्लरसिंह थापा	गोर्खेलट्टी	३९	५	२०५४	६९
कमल सुवेदी	सिनेगीत लेखनमा साहित्य सम्राटहरू	४९	२	२०६४	३१
केशव भट्ट	प्रहरी	५१	१	२०६६	३५
डा. खगेन्द्रप्रसाद लुईटेल	डायस्पोराको सैद्धान्तिक स्वरूप	५३	१	२०६८	१३
डा. खेम कोइराला बन्धु	प्रहरी ऐतिहासिक प्रकाशन देवकोटा विशेषाङ्क	४१	५	२०५६	१००
गणेश श्रेष्ठ 'अपेक्षा'	नखरमाउली	४७	६	२०६२	९२
डा. गार्गी शर्मा	माधुरी रामायण र आजको परिवेश	३९	५	२०५४	६५
गोमा	वृद्धावस्था	४३	१	२०५८	३८
गोपाल काफ्ले	एक्काइसौं सदीका नारीको प्रतिबद्धता	४४	६	२०५९	६३
गोपालचन्द्र भट्टराई	सुखद पलायन	४६	६	२०६१	४७
गुप्तबहादुर श्रेष्ठ	चम्पा	४७	६	२०६२	१०१
धनबहादुर थापा	रिक्साको कमाइ	४६	६	२०६१	८६
छायादत्त न्यौपाने 'बगर'	जीवनको अर्थ खोज्नेहरू	५३	२	२०६८	३८
ताराबहादुर बुढाथोकी	हाई प्रहरी दाइ जय नेपाल	५१	४	२०६६	६
तुलसीहरि कोइराला	नीलकण्ठले शीतलता पाएथे	४७	४	२०६२	११५
तृष्णा कुँवर	डिभोर्स	५२	५	२०६७	१७
धनराज गिरी	प्रहरीको इच्छा	४८	५	२०६३	३०
नवराज सिलवाल	तै तै बचियो	४८	३	२०६३	४२
नवराज सिलवाल	जिन्दगानी गोरेटोमा	४९	२	२०६४	३६
नीलम कार्की 'निहारिका'	जन्मिन नपाएका नानीहरू	४७	६	२०६२	८३
पुष्करराज बुढाथोकी 'साउतेरी'	ऐंजेरु संस्कृति र सम्भावित विकास	४७	३	२०६२	३१
पुरुषोत्तम कँडेल	वैचारिक स्पष्टताको आवश्यकता	४७	१	२०६२	३४
पुरुषोत्तम कँडेल	सिक्काको दोस्रो पाटो	४७	२	२०६२	१०८
पुरुषोत्तम कँडेल	अतिवादी चिन्तनको विरुद्धमा	४७	३	२०६२	३६
बमबहादुर थापा 'जिताली'	ठाडो भाकामा हिजो र आजका लोकप्रिय गायकहरू	४९	४	२०६४	८१

लेखक/निबन्धकार	लेख/निबन्ध	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
विद्याप्रसाद घिमिरे	नियन्त्रण एक विवेचना	४८	५	२०६३	४२
विद्याप्रसाद घिमिरे	युद्ध, शान्ति र मानव सभ्यता	५१	६	२०६६	४७
विष्णु प्रभात	हास्यव्यङ्ग्य के हो ?	४७	४	२०६२	१०८
विवश तिमल्सिना	अन्तहीन यन्त्र	४७	४	२०६२	१३४
बुलु मुकारुड	नेपाली सङ्गीतका उद्घोषक	४७	३	२०६२	७
भीमप्रसाद ढकाल	जब हामी चढेको हेलिकप्टर खस्यो	४६	६	२०६१	९६
भीम राना जिज्ञासु	आत्महत्याको अन्तरकथा	४१	२-३	२०५६	५७
भोजराज पाण्डे	कोसोथोमा एक वर्ष	५१	२	२०६६	५०
महेश्विक्रम शाह	म र मेरो पेशा	३३	४	२०४८	५७
मुक्तिप्रसाद सिग्देल	कमलाको दुःखद अन्त्य	४६	३	२०६१	५२
मुकुन्दराज पथिक	प्रहरीकी स्वास्नी	४७	२	२०६२	१३०
यादवराज उप्रेती	सम्भनामा सल्वलाउँदा	४६	५	२०६१	५८
यादव देवकोटा	सम्बन्ध	४७	४	२०६२	१३६
युवराज मैनाली	सत्य	४७	६	२०६२	७१
युवराज नयाँघरे	जङ्गल स्वाहा	४६	१	२०६१	१२
युवराज नयाँघरे	चकचकको चित्त	४६	३	२०६१	१५
युवराज नयाँघरे	स्यालुटको उचाइ	४६	५	२०६१	२३
युवराज नयाँघरे	मेन्सिलभेनियाको मासु	५०	३	२०६५	८
युवराज नयाँघरे	टाउसन मलमा पूजा र कविता	५०	४	२०६५	७५
युवराज नयाँघरे	पैतला र सिनेमा सिंही	४८	३	२०६३	११
युवराज नयाँघरे	खच्चडका लस्करमा सपनाको भारी	४८	५	२०६३	१७
युवराज नयाँघरे	सिकारलाई मुद्दा	४७	३	२०६२	१४
युवराज नयाँघरे	रिडीमा तपेन पानी	४७	४	२०६२	१११
युवराज नयाँघरे	फुलेर गएका वर्षहरू	४९	३	२०६४	३६
युवराज नयाँघरे	दोलखाली ढिंडो सुर्लुक्क	४९	२	२०६४	२१
युवराज नयाँघरे	अमेरिकामा जटायु	५१	५	२०६६	९
युवराज नयाँघरे	वाल्करका नानीहरू	५३	२	२०६८	२४
प्रा.डा. राजाराम सुवेदी	वीरोचितउत्सर्ष	४६	६	२०६१	४७
प्रा.डा. राजाराम सुवेदी	श्री ५ महाराजाधिराज तथा आठ टीका	४७	४	२०६२	१०२
राजुबाबु श्रेष्ठ	इतिहासमा गोरखा	४७	१	२०६२	४५
राजुबाबु श्रेष्ठ	नेपाल एकीकरण अभियानमा वीरभक्त थापा	४९	२	२०६४	४४
राजेन्द्र तारकणी	वन, प्रकृति र जीवन	५३	५	२०६८	१
राजेन्द्रसिंह भण्डारी	अन्त्यहीन युद्ध	४७	४	२०६८	१२९
रामविक्रम थापा	आधुनिक बूहारी	४९	२	२०६४	१८
रामहरि राजभण्डारी	देशप्रेम	४०	१	२०५५	२३
शारदाभक्त रञ्जित	पदोन्नति हुँदाको त्यो क्षण	४९	४	२०६४	४२
सुवर्ण शाक्य	प्रहरी सेवा	४३	१	२०५८	३३
सुवर्ण शाक्य	मानवसवाजमा पुरुष र नारी	४७	१	२०६२	२४
सुविसुधा आचार्य	अन्याय	४८	३	२०६३	२०
सञ्जयराज शर्मा	मुगु विकटता	४८	२	२०६३	४१
हिरा गिरी	जीवन र शिक्षा	४९	४	२०६४	१३०

३.७ यात्रा-संस्मरण, संस्मरण, भेटवार्ता, नियात्रा

‘प्रहरी’ पत्रिकामा समयसमयमा विभिन्न लेखकहरूका विभिन्न संस्मरणात्मक अभिव्यक्तिहरू पनि प्रकाशित भएका छन् । विशेष गरी आफ्नो जीवनका स्मरणीय घटनाहरूका माध्यमबाट विभिन्न महत्त्वपूर्ण, ऐतिहासिक तथा साहित्यिक प्रसङ्गलाई यहाँ व्यक्त गरेका छन् । यस पत्रिकामा वि.सं. २०४६ देखि २०६८ सम्म ७२ संस्मरण प्रकाशित भएका छन् । यस पत्रिकाका प्रकाशित संस्मरणलाई लेखकका वर्णानुक्रमको आधारमा तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

लेखक	यात्रासंस्मरण/संस्मरण	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
अच्युतप्रसाद पौडेल	यसपालिको पोखरा	५१	१	२०६६	१५
अच्युतप्रसाद पौडेल	गढीमाईभिन्न लुकेका खुल्लुलीहरू	५१	६	२०६६	३०
अच्युतप्रसाद पौडेल	स्याङ्जादेखि स्वामी नारायणसम्म	५३	२	२०६८	३१
अच्युतप्रसाद पौडेल	दहचोकदेखि दृश्यावलोकनसम्म	५२	६	२०६७	१५
अच्युतप्रसाद पौडेल	बङ्गलामुखीदेखि कुलेश्वरसम्म	५०	४	२०६५	९७
अर्जुन तिमिल्सिना	सगरमाथा आधार शिविरसम्मको यात्रा	५१	५	२०६६	३८
अमृता गुरुङ	साँझको त्यो क्षण	५३	३	२०६८	२२
अञ्जु शर्मा बिडारी	आखिर मेरो बाल मस्तिष्क परिवर्तन भएरै छाड्यो	३६	२	२०५१	४२
श्रीओम रोदन	अमेरिकी भ्रम र आफ्नो सत्य	४९	४	२०६४	१४२
श्रीओम रोदन	हिड्डै हिडेको जस्तो उलेरीको उकालो	५०	५	२०६५	३८
श्रीओम रोदन	डी.सी.को कमाइ: ब्युबेरीको रोपाइँ	५२	१	२०६७	३४
इन्द्रकुमार श्रेष्ठ ‘सरित’	गतिशील माया	४७	४	२०६२	१२२
इन्द्रकुमार श्रेष्ठ ‘सरित’	मेरो बालापन र म्यानमारका दिनहरू	५२	२	२०६७	२८
एम.पी. शर्मा बिडारी	सोलुको यात्रा	४२	६	२०५७	१८०
डा. खगेन्द्र लुइँटेल	गुवाहाटीमा नेपाली एम.ए. प्रारम्भ गर्दाका तीतामीठा अनुभूति	५३	४	२०६८	४
डा. खगेन्द्र लुइँटेल	दक्षिण यात्रा महायात्रा	५२	१	२०६७	२२
डा. खगेन्द्र लुइँटेल	गुवाहाटीको यात्राको करामत	५२	५	२०६७	४
डा. खगेन्द्र लुइँटेल	सिलोडमा डायरी हराउँदा	५३	२	२०६८	७
खिमानन्द पोखरेल	लुर्के	४७	२	२०६२	१५०
डा. गार्गी शर्मा	चित्तौन जङ्गल	४८	२	२०६३	२६
गुप्तबहादुर श्रेष्ठ	आस्थाकी देवी पाथीभराको यात्रा	४७	२	२०६२	११४
गोपालचन्द्र भट्टराई	एउटा अवलाको थाना यात्रा	४७	६	२०६२	९४
चन्द्रप्रसाद पोखरेल	सम्भना	४३	६	२०५८	२५
तेजेन्द्र पौडेल	नेपालगञ्जदेखि दिपायलसम्म	४७	६	२०६२	८६
देवबहादुर पाण्डे	नाम सोध्नै बिसेछु	३५	१	०५०	२१
धर्मराज थापा	दर्शन पाएँ	३१	५	२०४६	३५
देवेन्द्र सुवेदी	किन्तु किन्टेको गाउँमा	४६	२	२०६२	१०६
धिरकुमार श्रेष्ठ	इतिहास बाँचै खण्डित राज्य पुडुचेरी	५२	३	२०६७	१८

लेखक	यात्रासंस्मरण / संस्मरण	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
ध्रुवबहादुर आचार्य	यात्रा संस्मरण	५३	४	२०६८	५०
नर्सिङ सहायक तालिम चौथो समूह	गोर्खा	४०	२	२०५५	३५
नारायणकुमार आचार्य	गोसाइकुण्ड स्वर्गीय आनन्दको तीर्थस्थल	४०	१	२०५५	१५
नेत्रकुमार क्षेत्री	आलमदेवी	३३	३	२०४८	३५
पार्वती थापा	गढीमाईको मेला	३१	६	२०४६	५२
वसन्त कुँवर	एउटा सूर्यास्त	३४	६	२०४९	४३
वाचस्पति रेग्मी	कसको देवता ठूलो	३४	६	२०४९	४६
विक्रम गुरुङ	अप्रिल फुलको त्यो दिन	५०	३	२०६५	३४
विनिमहादेव पौडेल	बिर्सन नसकिने त्यो रात	४१	१	२०५६	१९
विनिमहादेव पौडेल	डेराबाट सुरु भएको जीवन	४२	१	२०५७	२१
भीमबहादुर थापा	चरौदीदेखि कुरिनटार	३२	३	२०४७	२८
भुपेन्द्रबहादुर खत्री	महजेरीयाको त्यो रात	५२	२	२०६७	४५
मुकुन्दप्रसाद शर्मा 'विडारी'	प्रेरक प्रसङ्ग 'लापीलाड'	४२	२-३	२०५७	३८
युवराज नयाँघरे	'हेलो हराएको ?'	५३	३	२०६८	४
युवराज नयाँघरे	भुँडी खस्यो भुइँमा	५३	४	२०६८	१५
युवराज नयाँघरे	अमेरिकालाई जुङ्गा उपहार	५३	५	२०६८	५
युवराज नयाँघरे	लुथर मिलको मासु लीला	५३	६	२०६८	४
युवराज नयाँघरे	सन्धिखर्क सन्त्रासको खिल	४७	२	२०६२	९७
युवराज नयाँघरे	थानागढीमा थिरीथिरी	४७	६	२०६२	६४
युवराज नयाँघरे	ककनी डाँडोमा खल्याङखुट्टी	४९	४	२०६४	८३
युवराज नयाँघरे	ब्रोमो टावरमा सेलरोटी	५१	३	२०६६	१४
युवराज नयाँघरे	घामको चुम्बन	४६	६	२०६१	३१
युवराज नयाँघरे	असिनाका अक्षर	४८	२	२०६३	१२
युवराज नयाँघरे	हिरालालको हार्दिकता	५०	५	२०६५	४७
युवराज नयाँघरे	भर्जिनियामा कम्मर भाँच्यै	५०	६	२०६५	२०
युवराज नयाँघरे	चुलीमुनि तीन साँझ	५२	२	२०६७	२०
युवराज नयाँघरे	भानु भेट्न भीरैभीर	५२	५	२०६७	१०
युवराज नयाँघरे	हेल्सेको रेडियो	५३	१	२०६८	६
राजेन्द्र केसी	केही संस्मरणहरू	५२	६	२०६७	३०
राजेन्द्र तारकणी	सल्लिकएको वर्षा	५३	४	२०६८	५८
राजुबाबु श्रेष्ठ	किगालीमा ढाका टोपी	५१	५	२०६६	२६
राजेन्द्रसिंह भण्डारी	हर्क जङ्गल पसेछ	४७	२	२०६२	१०३
रामदयाल राकेश	कियोटामा एक रात	४६	५	२०६१	५१
रामप्रसाद पन्त	सूर्य लुकाइरहयो साङ्घाईले	५१	३	२०६६	२१
रामप्रसाद पन्त	पीडैपीडाको पिरामिड	४८	४	२०६३	१०६
रामप्रसाद पन्त	मूलखर्क उक्लेर चिसापानी पुग्दा	५०	२	२०६५	२१
ललिता दोषी	यात्रा, नियात्रा	५२	४	२०६७	३२
लीला मोक्तान	यसपालिको दशैं	५३	६	२०६८	५१
लुमडी आचार्य	शुभकामना	५०	२	२०६५	४१
हरिभक्त बुढाथोकी	कहिल्यै भुल्न नसकिने मीठो सपना	५२	४	२०६७	४६

३.८ समीक्षा/समालोचना

कुनै पनि रचनाका बारेमा गुण, दोष, उज्यालो, सबलता, निर्बलता आदि सबै पक्ष प्रस्टसँग राखिएको हुन्छ भने त्यो समालोचना बन्न पुग्छ । 'प्रहरी' पत्रिकामा वि.सं. २०४६ देखि २०६८ सम्म २७ समीक्षा/समालोचना प्रकाशित भएका छन् । यस पत्रिकाका प्रकाशित समीक्षा/समालोचनालाई लेखकका वर्णानुक्रमको आधारमा तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

समालोचक	रचना	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
कृष्णप्रसाद धिताल	कवयित्री चाँदनी शाहको 'शान्तिको ध्वनि छर्दै जाऊ' कविता एक दृष्टि	३५	४	२०५०	१७
कुमार कोइराला	सिक्का दुई पाटाको औपन्यासिकता	४९	३	२०६३	२७
डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइँटेल	गीतको सैद्धान्तिक स्वरूप	५२	३	२०६७	९
डा. खेमनाथ कोइराला	जातीय समन्वय र सुम्निमा	३६	५	२०५१	११२
डा. गार्गी शर्मा	मालती मङ्गलेमा प्रस्तुत नैतिक र मानवअधिकार	३६	५	२०५१	६५
डा. गार्गी शर्मा	समसामयिक काव्यधारामा चाँदनी शाह	३८	४	२०५३	१७
डा. गार्गी शर्मा	केशरी बज्राचार्यको 'मरुभूमिको काग' हेर्दा	४१	२३	२०५६	४९
डा. गार्गी शर्मा	गीति नाटककार घिमिरेको 'मालतीमङ्गले'मा मानवतावाद	४१	५	२०५६	१०५
डा. गार्गी शर्मा	लक्ष्मीदेवीका कवितामा मातृत्व	४२	२३	२०५७	९
डा. गार्गी शर्मा	जी शाहका गीतमा राष्ट्रनिर्माणको दायित्व	४४	२	२०५९	२१
गुरुविष्णु काफ्ले	चाँदनी शाहका कवितामा देशप्रेम	३८	४	२०५३	४१
गोमा शर्मा	विश्वप्रसिद्ध उपन्यासकार चार्ल्स डिकेन्स	३६	५	२०५१	१२९
गोमा शर्मा	गीतकार चाँदनी शाह	४३	२३	२०५८	८३
गोमा शर्मा	चाँदनी शाहका कवितामा नारीचेत	३२	४	२०४७	११
चुडामणि काफ्ले	महाकवि देवकोटाको 'यात्री' कविता	३२	४	२०४७	५१
जनार्दन जागरुक	नेपाली सङ्गीताकाशका गीतकार जी शाह एक सङ्क्षिप्त शब्दचित्र	४४	२	२०५९	२४
डा. दयाराम श्रेष्ठ	शाहवंशका साहित्य सर्जकहरू र गीतकार जी शाह	४४	२	२०५९	३७
डा. दयाराम श्रेष्ठ	चाँदनी शाहका गीति रचनामा प्रकृति सन्दर्भ	४३	२३	२०५८	१५३८
नेत्रकुमार क्षेत्री	चाँदनी शाह आधुनिक गीति क्षेत्रको प्रखर व्यक्तित्व	३८	४	२०५३	६१
मोहन भुजेल	कवयित्री चाँदनी शाहका कवितामा प्रहरी कर्तव्यबोध	३५	४	२०५०	१९
प्रा.डा. मुरारीप्रसाद रेग्मी	जी शाहका गीतहरूको मनोविश्लेषणात्मक अध्ययन	४४	२	२०५९	३७
भाग्यशाली अधिकारी	देवकोटाको 'पागल' कवितालाई नियाल्दा	५१	६	२०६९	३९

समालोचक	रचना	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
युवराज नयाँघरे	नयाँ युगलाई वीरताको बयान	५१	२	२०६६	१७
डा. रामविक्रम सिजापती	जुम्ली भाषिकामा सम्बोधक	३६	५	२०५१	७३
सुशीलकुमार पाण्डे	चाँदनी शाहका रचना एक विवेचना	३२	४	२०४७	१७
हरिभक्त न्यौपाने	बीपी कोइरालाको 'नरेन्द्रदाइ' उपन्यासमा सामाजिक मर्म र निद्वन्द्व त्रिभुज	३४	५	२०४९	१६३
बमबहादुर 'जिताली'	साहित्यकारका दृष्टिमा सहिद र उनको योगदान	५०	५	२०६५	२६

३.९ नाटक

नाटकलाई साहित्यको दृष्य विधाअन्तर्गत राखिएको भए पनि अहिले आएर नाटकले श्रव्य तथा दृष्य दुवैको भूमिका निर्वाह गर्न सक्षम भएको पाइन्छ। 'प्रहरी' पत्रिकाका अधिकांश नाटक श्रव्य नाटकअन्तर्गत पर्दछन्। रेडियो नाटकका रूपमा रहेका नाटकहरूको बाहुल्यता रहेको छ। यस पत्रिकामा वि.सं. २०४६ देखि २०६८ सम्म १० ओटा नाटक रहेका छन्। प्रकाशित नाटकको लेखकका वर्णानुक्रमको आधारमा तल प्रस्तुत गरिएको छ।

नाटककार	नाटक	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
इन्द्रबहादुर कार्की	माया	४०	२	२०५५	२५
केदार शाक्य	कपिलवस्तुमाथि विडुडवको आक्रमण र बुद्धको देशप्रेम	४२	२२०६०	७३	
श्रीप्रसाद प्रसाई	विश्वासले सिर्ज्याएको अभिलाषा	३६	४	२०५१	४१
राजेश प्रधान	जोइटिङ्गे (रेडियो नाटक)	३३	३	२०४८	१७
शङ्कर कोइराला	देशको दुश्मन	३१	३	२०४६	३७
शङ्कर कोइराला	मत लागेको रात	३२	४	२०४७	६३
सानुबाबु थापा	पश्चात्ताप	३२	४	२०४८	३४
सुवर्ण शाक्य	दुहाई महाराज	४०	५	२०५५	२८
मोहनहरि थापा	घात प्रतिघात	३१	६	२०४६	३४
मोहनहरि थापा	जङ्गलभिन्नको लाश	३१	४	२०४९	८९

३.१० अनुवाद साहित्य

'प्रहरी' पत्रिकामा अनुवाद साहित्य शीर्षका विभिन्न भाषाका साहित्यिक रचनाहरूको नेपालीमा गरिएको अनुवाद थोरै सङ्ख्यामा भए पनि समावेश भएका छन्। प्रकाशित अनुवादित कृतिहरूको लेखकका आधारमा वर्णानुक्रमको सूची तल प्रस्तुत गरिएको छ।

अनुवादक	रचना	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
मूल लेखक चार्ल्स मेनार्ड सार्ग (डा. रामविक्रम सिजापती)	दैलो (फ्रान्सेली कथा)	३७	२	२०५२	११
च्यू सुप	मेरो नयाँ अङ्कल (मलेसियाली कथा)	४३	६	२०५८	९
इब्राहिम अब्दुल भजमी मूले	कुकरको छाउरो (विदेशी कथा)	४४	१	२०५९	२१

अनुवादक	रचना	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
ले ज्याक ची (देवेन्द्र सुवेदी)	निश्चित हत्यारा	३२	३	२०४७	१८

३.११ जीवनी/दैनिकी/मनोवाद

लेखक	जीवनी/दैनिकी/मनोवाद	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
डा. गार्गी शर्मा	स्वामी विवेकानन्द (जीवनी)	४०	५	२०५५	३७
तुलसीहरि कोइराला	शनिवार (दैनिकी)	४५	५	२०६०	१२
युवराज चौलागाई	बाबु देशको लागि लड्नु (मनोवाद)	४५	५	२०६०	५९

३.१२ भाषा साहित्य/संस्कृति/साहित्यिक लेख

लेखक	भाषा साहित्य/संस्कृति/साहित्यिक लेख	वर्ष	अङ्क	साल	पृष्ठ
तुयुबहादुर महर्जन	नेपाल भाषा र नेवारसम्बन्धी केही सत्य केही तथ्य	४०		२०५५	१-१२
बलराम कोइराला	हलेसी महादेव एक चर्चित गुफा	४९	५	२०६४	४२
रत्नकर देवकोटा	नेपालका वैरव वैरवी मन्दिर एक अध्ययन	४९	४	२०६४	८६
डा. रामदयाल राकेश	मैथिली भाषा साहित्य	४५	२	२०६०	५७

३.१३ निष्कर्ष

यस परिच्छेदमा कविता, कथा, गीत, गजल, समालोचना, नाटक, संस्मरण, जीवनी, दैनिकी, मनोवाद, भाषा, साहित्य आदि विधाहरू समेटिएका छन् । झण्डै ८७९ साहित्यकारहरूका १६२६ रचनाहरू प्रकाशित भएका छन् । सबैभन्दा कविता विधामा कलम चलाएको देखिन्छ । प्रायः रचनाहरू सामाजिक विषयवस्तु अँगालिएको पाइन्छ । यस पत्रिकाभित्रका रचनामा सामाजिक विषयवस्तुलगायत राष्ट्र, राष्ट्रियता, गरिबी, राजनैतिक आदिलाई विषयवस्तु बनाएको पाइन्छ । सरल भाषाशैली पाइनुका साथै कुनै रचनाहरूमा केही जटिल शब्दावलीको प्रयोग भएको पनि पाइन्छ । यो पत्रिका प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट प्रकाशित हुने भएकोले यसभित्रका अधिकांश लेख रचनाहरू नवोदित लेखक वा प्रहरी जवानका मनोभावना व्यक्त गरिएका छन् भने विषयवस्तु पनि प्रहरीका जीवनशैली, आपराधिक घटना, कर्तव्य र अवस्थाका बारेमा चित्रण गरिएको पाइन्छ । यसरी समग्रमा 'प्रहरी' पत्रिका सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, ऐतिहासिक, साहित्यिक, राष्ट्र र राष्ट्रियतालाई विषयवस्तु बनाई रचना गरिएको पाइन्छ ।

परिच्छेद चार

‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित रचनाहरूको विवेचना

४.१ परिचय

वि.सं. २०१६ सालदेखि प्रकाशित प्रहरी द्वैमासिक प्रकाशन यही (२०६८) वैशाखदेखि ५३ वर्षमा प्रवेश गरेको छ। विगत ५२ वर्षदेखि नियमित प्रकाशन भई नेपाली भाषा, साहित्य र प्रहरी सङ्गठनसँग सम्बन्धित लेख रचनाहरू पाठकसमक्ष पुऱ्याई योगदान दिँदै प्रहरीको जीवनसँग सम्बन्धित विभिन्न विषयवस्तु तथा केही साहित्यिक रचना समावेश गरी समाजनमा सचेतना फैलाउने कार्यमा समेत उल्लेखनीय विकास, सङ्गठन सुदृढीकरण एवम् क्षमता अभिवृद्धि र जनसेवा सुरक्षाको दायित्व निर्वाह तथा जनसमर्थनका सन्दर्भमा समेत टेवा पुगेको छ। राष्ट्रका हरेक वर्ग, पक्ष, जातजाति, धर्म, पेशा, भाषा, सम्प्रदाय सबैको प्रगतिका लागि प्रकाशन प्रेरणास्रोत रहँदैआएको छ।

साहित्यका विविध विधामा कलम चलाउने र राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा प्रसिद्धि कमाउने वा कमाएका लेखक वा साहित्यकारहरूको दरिलो उपस्थिति रहेको यो पत्रिका नेपाल प्रहरीको बौद्धिक क्षमता र स्तरलाई उजागर गर्ने सशक्त माध्यम बनेको छ। नेपाली भाषा साहित्यको विकास गर्ने ध्येय लिएर अगाडि बढेको यस प्रहरी पत्रिकाले देशका सबै भागमा छरिएर रहेका प्रहरी सेवाका साहित्यिक प्रतिभाहरू तथा प्रहरी सेवाबाहिरका साहित्यिक प्रतिभाहरूको रचनालाई समेत स्थान दिइएको छ। यस पत्रिकाले एकातिर साहित्यका स्थापित स्रष्टाहरूका रचनाहरू समावेश गरेर साहित्य गरिमालाई माथि उठाएको छ भने अर्कातिर नवीन उदीयमान प्रतिभाहरूलाई स्थापित गर्ने काममा पनि उत्तिकै महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेको छ। वि.सं. २०१६ सालदेखि प्रकाशित यो पत्रिका नियमित रूपमा प्रकाशित भइ नै रहेको। तर यस शोधको शीर्षकले वि.सं. २०४६ पछिका साहित्यिक योगदानलाई मात्र समावेश गर्ने भनिएकाले २०४६ पछिका साहित्यिक लेख रचनाहरू मात्र उल्लेख गरिएको छ। वि.सं. २०४६ पछिका पत्रिकामा कविता, कथा, गीत, गजल, निबन्ध/लेख, यात्रा संस्मरण/संस्मरण, समालोचना, समीक्षा, नाटक, अनुवाद, साहित्य, जीवनी/दैनिकी, मनोवाद, भाषा साहित्य/संस्कृति साहित्यिक लेख जस्ता विविध सामग्रीहरू प्रकाशित भएका छन्। यस पत्रिकामा वि.सं. २०४६ सालदेखि हालसम्म केकस्ता सामग्रीहरू केकति मात्रामा प्रकाशित भएका छन् भन्ने कुरालाई स्पष्ट पार्न यसमा प्रकाशित रचना वा सामग्रीहरूको सूची सङ्ख्याका आधारमा तल प्रस्तुत गरिएको छ।

प्रकाशित रचना	रचनाकार सङ्ख्या	रचनासङ्ग्रह
१. कविता	५३७	१०२८
२. कथा	१३१	२७६
३. लेख/निबन्ध	५४	७७
४. यात्रा संस्मरण, नियात्रा	४२	७२
५. समीक्षा/समालोचना	१९	२७
६. गीत/गजल	८१	१२८
८. नाटक	७	८
८. अनुवाद साहित्य	२२	४
९. जीवनी/दैनिकी/मनोवाद	३	३
१०. भाषा साहित्य/संस्कृति साहित्यिक लेख	३	३

‘प्रहरी’ पत्रिका लामो समयसम्म प्रकाशनमा आएको हुनाले यसमा प्रकाशित रचनाहरू प्रशस्तै रहेका छन्। त्यसैले यस पत्रिकामा प्रकाशित सम्पूर्ण रचनाहरूको विश्लेषण यस शोधपत्रमा सम्भव नहुने हुँदा गद्य र पद्य विधासँग सम्बन्धित रचनाहरूको समग्र रूपमा उल्लेख गर्दै विषयगत विविधता, शिल्पगत उत्कृष्टताका आधारमा केही रचनाहरूको यस शोधपत्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

४.२ ‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित प्रमुख कविताहरूको विवेचना

नेपाली साहित्यमा पहिलो लिखित नेपाली कविता सुवानन्द दासद्वारा लेखिएको ‘पृथ्वीनारायण’लाई मानिएको छ।^१ लेख्य परम्पराबाट अघि बढ्दै गएको नेपाली कविताले माध्यमिक कालदेखि प्रकाशित हुने अवसर पायो। विभिन्न व्यक्ति र पत्रपत्रिकाहरूका माध्यमबाट विकसित हुँदैआएको नेपाली कविता विधालाई अगाडि बढाउन प्रहरी पत्रिकाले पनि योगदान दिएको पाइन्छ। प्रहरी पत्रिकामा प्रथम अङ्कदेखि नै कविताहरू प्रकाशित भएका छन् भन्ने पुराना कविहरूका कविताहरू (धर्मराज थापाको ‘नववर्षको हर्षमा’) पनि प्रकाशित भएका पाइन्छन्। ‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित कविताहरू दुई हरफदेखि मुक्तक, फुटकर र मझौला आयामसम्मका रहेका छन्। गद्य र पद्य दुवै लयमा लेखिएका कविताहरू प्रकाशित भएका भए पनि पद्यमा भन्दा गद्यमा लेखिएका कविताहरू यस पत्रिकामा बढी प्रकाशित भएका छन्। पद्य कविताहरू शास्त्रीय छन्द र श्लोक छन्दका रहेका छन्।

‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित कविताहरूको विषयवस्तु समाज, प्रहरीको पेशागत सन्दर्भ, शुभकामना तथा सहिदलाई श्रद्धाञ्जली जस्ता विषयवस्तु तथा नववर्षसम्बन्धी विषयवस्तु, मिलन, विछोड, आत्महत्या, आपराधिक क्रियाकलाप आदि रहेका छन्। सामाजिक, आर्थिक असमानता, राष्ट्रप्रेम समाजमा व्याप्त विकृति, विसङ्गति आदि पनि कविताका विषयवस्तुका रूपमा आएका छन्। ‘प्रहरी’मा प्रकाशित कविताहरूले समसामयिक सामाजिक यथार्थहरू समेटेको पाइन्छ।

^१ दयाराम श्रेष्ठ, मोहनराज शर्मा, नेपाली साहित्यको सङ्क्षिप्त इतिहास, पाँचौं संस्करण, २०५६।

वि.सं. २०४६ सालदेखि २०५६ सालसम्म प्रकाशित भएका कविताहरूमा प्रजातन्त्रको पुनःस्थापना भएपछिका घटनाहरू नेताहरूको मनोमानी प्रवृत्ति, सहिदहरूको सपनामाथि भएको कुठाराघात देशमा फैलिएको आतङ्क, शैक्षिक, सामाजिक क्षेत्रमा बढिरहेको विकृति, विसङ्गति, राष्ट्रप्रेम, नेपाली नारीहरूको वेदना आदि विषयवस्तुका रूपमा आएका छन् । शोषित र उत्पीडित वर्गप्रति मायाको भाव सञ्चारित गर्दै चेतनाको उद्घोषण गर्नु पनि यस पत्रिकामा प्रकाशित कविताहरूको मूल प्रवृत्ति रहेको छ । नेपाली कवितामा प्रयोगवादी कविता धाराका माध्यमबाट दुर्बोध्य र जटिल कविताहरूको बोलवाला भइरहेकै अवस्थामा पनि 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रयोगवादी कविताका विपरीत सरल र स्पष्ट कविताहरू छापिएका छन् । केही कविताहरू प्रतीकात्मक रहे पनि धेरैजसो कविताहरू सरल भाषाशैलीमा लेखिएकाले सजिलै बुझ्न सकिने खालका छन् । यी कविताहरूले राजनैतिक, सामाजिक, आर्थिक क्षेत्रमा देखापरेका विकृति, विसङ्गति र समस्याप्रति संवेदनशील रही मानवीय भावना, राष्ट्रिय भावना र समानताको भावना उद्बोधन गराउँदै अन्याय र थिचोमिचोमा परेका सम्पूर्ण जनताहरूमा चेतना जगाउन महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेका छन् ।

'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित कविताहरू धेरै भएकाले सम्पूर्ण कविताहरूको विवेचना यस शोधपत्रमा सम्भव हुन सक्दैन । त्यसैले कविताहरूको विवेचना प्रस्तुत गर्ने क्रममा कविताले समेटेको विषयवस्तु, कविताले दर्साएको समसामयिक परिवेश, शिल्प र शैलीका आधारमा स्तरीय ठहरिएका कविताहरू मध्ये निम्न कविताहरूको विवेचना प्रस्तुत गरिएको छ ।

कविताको विश्लेषण गर्दा विशेषगरी २०४६ सालदेखि २०५५ सालसम्मका वा एक दशकभित्रका स्तरीय कवितामध्येका ५ कविताको मात्र विश्लेषण गरिएको छ ।

४.२.१ विश्वविमोहन श्रेष्ठ र उनको 'मेरो देश' कविता

कवि विश्वविमोहन श्रेष्ठद्वारा रचित 'मेरो देश' शीर्षकको कविता 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ३१, २०४६ साल, कार्तिक अङ्क ४, पृष्ठ ४३)मा प्रकाशित भएको छ । कवि श्रेष्ठले आफ्नो राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रति प्रेमभाव प्रकट गरेका छन् । कविले आफ्नो राष्ट्रका प्राकृतिक स्थलहरूको चित्रण गर्दै आफू त्यस राष्ट्रको नागरिक भएकोमा गौरव गरेका छन् । आफूले हरदम राष्ट्रकै माया गरेको र गरिरहने कुरा प्रस्तुत गरेका छन् ।

सम्पूर्ण कविताको सारलाई यसको शीर्षक बनाइएको छ । 'मेरो देश' शीर्षक राखेर आफ्नो देश वा राष्ट्रको प्रकृतिको चित्रण गरिएको छ । कविताको पहिलो श्लोकदेखि अन्तिम श्लोकसम्म पनि राष्ट्रकै चित्रण र राष्ट्रप्रेम भाव व्यक्त गरिएकोले यस कविताको शीर्षक सार्थक रहेको छ ।

गद्यलयमा प्रस्तुत गरिएको यस कवितामा ७ हरफका ३ श्लोक र ३ हरफको १ श्लोक छन् । गद्यलयमा रचना गरिएको कविता भए पनि छिटफुट रूपमा मिलेको अन्त्यानुप्रासले गर्दा कविता साङ्गीतिक बन्न पुगेको छ ।

कवि श्रेष्ठले आफ्नो 'मेरो देश' शीर्षकको कविताका पहिलो श्लोकमा देशमा रहेको

सगरमाथाको विशालता, तराईका विशाल फाँटहरूलाई राष्ट्रको माथ र राष्ट्रको काखको संज्ञा दिएका छन् । आफू त्यस देशको युवक भएको र नशानशामा हरदम राष्ट्रकै माया बहेको कुरा व्यक्त गरेका छन् ।

जहाँ स्वयं सगरमाथाको विशालता

राष्ट्रको माथ भएर उभिएको छ ।

जहाँ स्वयं तराईका विशाल फाँटहरू

राष्ट्रको काख भएर फैलिएको छ

म त्यस देशको युवक छु

जसको नशा नशामा हरदम

राष्ट्रकै माया बहेको छ । (वर्ष ३१, अङ्क ४, पृष्ठ ४३)

दोस्रो श्लोकमा गौरी-शङ्करलाई 'राष्ट्रको देव'को संज्ञा दिएका छन् भने भगवान विष्णुले अवतार लिएर आफ्नै देशमा जन्म लिने कुरा प्रस्तुत गरेका छन् । साथ, आफू त्यस देशको युवक भएकोमा गौरव गरेका छन् । तेस्रो श्लोकमा स्वयं इन्द्रधनुष स्वर्गबाट धर्तीमा ओर्लने र आकाशमा नौलाख तारा भएर सजिने कुरा व्यक्त गरेका छन् ।

देशका विभिन्न ठाउँमा रहेका तीर्थस्थलको बयान गर्दै कुण्डकुण्मा अमृतका अजस्रधारा बहने र शालिग्राम भएर सर्वत्र बगरबगरमा फैलने कुरा व्यक्त गर्दै आफ्नो राष्ट्रप्रतिको प्राकृतिक सौन्दर्यलाई प्रेमभावले प्रस्तुत गरेका छन् । त्यस्तै, नेपालका विभिन्न नदीमा पाइने शालिग्राम नदीनाला, तालतलाउ तथा सम्पूर्ण प्राकृतिक सौन्दर्यलाई कविता मार्फत् प्रस्तुत गर्न खोजेका छन् । कवि श्रेष्ठल यस्तो प्राकृतिक, पौराणिक, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक सबै पक्षमा गौरवान्वित ठान्दै आफ्नो नशानशामा हरदम राष्ट्रकै माया बहेका कुरा व्यक्त गरेका छन् ।

यो कविता गद्यलयमा लेखिएको भए तापनि छिटफुट मिलेको अन्त्यानुप्रासले गर्दा साङ्गीतिक ऋङ्कारयुक्त छ । सरल भाषाशैली एवं कोमल पदावलीको प्रयोग गरेर रचना गरिएको यो कविता सङ्गीतात्मक र श्रुतिमधुर रहेको छ । आफ्नो राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रतिको प्रेमभाव यस कवितामा व्यक्त भएको छ ।

विश्वसामु उभिएको सगरमाथा हिमालको वर्णन तथा अन्य हिमशृङ्खलाको वर्णन, रामचन्द्र, विष्णु भगवानको पनि जन्मस्थान, विभिन्न तालतलाउ, नदीनाला र देशको सांस्कृतिक, धार्मिक, पौराणिक तथा प्राकृतिक सौन्दर्यले भरिपूर्ण राष्ट्रको युवक भएकोमा आफूलगायत देशका सम्पूर्ण नागरिक गौरवान्वित भएको कुरा यस कवितामा कविले व्यक्त गरेका छन् ।

४.२.२ जनकविकेशरी धर्मराज थापा र उनको 'नयाँवर्षको हर्षमा' कविता

जनकविकेशरी धर्मराज थापाद्वारा रचना गरिएको 'नयाँवर्षको हर्षमा' शीर्षकको कविता प्रहरी पत्रिका (वर्ष २६ २०५१ साल बैशाख अङ्क १)मा प्रकाशित भएको छ । कवि थापाले

‘नयाँवर्षको हर्षमा’ शीर्षकको कवितामा नयाँवर्षसँगै आएको उमङ्ग र उत्साहलाई विषय बनाएर रचना गरिएको हुनाले शीर्षक सार्थक रहेको देखिन्छ ।

यस कवितामा कविले नयाँवर्षसँगै आगमन हुने प्राकृतिक सौन्दर्यलाई मानवीकरण गर्दै आफ्नो विचार यसरी व्यक्त गरेका छन् :

काँतरिलो छैन मेरो नेपालको छाती

वीरताको मूल फुटाउँछ हिमालको घाँटी (वर्ष ३६, अङ्क १, पहिलो पाना)

कविले यस कवितामा नयाँवर्षसँगै आउने प्राकृतिक हराभरा र रमभूमिलाई तिर्खा मेटाउने मूलको पानी, वैशाख महिनामा ठकमक्क फुल्ने फूलहरूको वर्णन गर्दै जति बिर्सन खोज्दा पनि बिर्सन नसकिने कुरा व्यक्त गरेका छन् । त्यस्तै वनपहरामा उम्रने तरुलेखि लिएर रूखका पातसमेतले सबै वनपाखा हराभरा हुने र नयाँवर्षसँगै घाम, जूनलाई साथी बनाई रमाउने कुरा पनि प्रस्तुत गरेका छन् । अनगिन्ती सौन्दर्यले भरिपूर्ण आफ्नो राष्ट्रपति अटुट माया दर्साउँदै आफू जुन देशमा वा जस्तोसुकै अवस्थामा रहे पनि राष्ट्रप्रति अगाढ माया रहेको र यो माया बिर्सन नसक्ने प्रस्तुति दिएका छन् । नयाँवर्षसँगै आएको उत्साह र उमङ्गले ल्याएको आँट र साहस अनि प्राकृतिक हराभराले ल्याएको शक्तिका कारण अब आफ्नो देशलाई कसैले डस्न सक्ने छैन भन्ने भाव व्यक्त गरेका छन् ।

यस कवितामा जम्मा ६ श्लोक रहेका छन् । पहिलो २ पङ्क्तिको श्लोक छ भने अरू ५ श्लोक ३, ३ पङ्क्तिका रहेका छन् । गीतिलयमा आबद्ध यो कवितामा नयाँवर्षसँगै आएको उत्साह र उमङ्गको वर्णन गर्दै आफ्नो राष्ट्रको प्राकृतिक सौन्दर्यको समेत वर्णन गरिएको छ ।

गीतिलयमा रचना गरिएको यस कवितामा सरल भाषाशैलीको प्रयोग गरिएको छ । गीतिलयात्मक, सङ्गीतात्मक र श्रुतिमधुर भएकोले कविता भन् उत्कृष्ट बनेको छ । प्राकृतिक छटाले भरिपूर्ण हाम्रो देशलाई पौरख र मेहनत गरी एकजुट भई प्रेम र सद्भावले अगाडि बढाउनुपर्ने भाव यस कवितामा व्यक्त भएको छ ।

फूलरानी, नेपालको छाती जस्ता मानवीकरण गरिएका शब्दले गर्दा कवितामा मानवीकरण गरिएको विम्बको जीवन्त प्रयोग भएको छ । नयाँवर्षसँगै आएको प्राकृतिक सौन्दर्यको चित्रण यस कवितामा गरिएको छ । समयसँगै परिश्रम गरेमा फल पाइने र आफ्नो राष्ट्रलाई प्रेमभावले आफैले सिंगार्न सकेमा पक्कै पनि हरेक क्षेत्रबाट सफलता मिल्नेछ भन्ने शुभकामना सन्देश पनि यस कविताले दिन खोजेको छ ।

४.२.३ कमला श्रेष्ठ र उनको ‘शून्यमाथि शून्य’ कविता

कवि कमला श्रेष्ठद्वारा रचना गरिएको ‘शून्यमाथि शून्य’ शीर्षकको कविता ‘प्रहरी’ पत्रिका (वर्ष ३८, २०५३ असोज, अङ्क ३ पृष्ठ ७१) मा प्रकाशित भएको छ । प्रस्तुत कवितामा कविले आफ्नो खुबी, योग्यता हुँदाहुँदै पनि आफ्नो अस्तित्व गुमाउन विवश नारीहरूको वेदना व्यक्त

गर्न खोजेकी छिन् ।

यस कवितामा प्रत्यक्ष रूपमा नारीले भोग्नुपरेका कथाव्यथालाई प्रस्तुत गर्दै नारीले घरपरिवारदेखि लिएर हरेक परिस्थितिमा सङ्घर्ष गर्नु पर्ने र सङ्घर्ष गर्दा गर्दै पनि सफता पाउनुको सट्टा शून्यमा विलीन हुनुपर्ने स्थिति देखाइएकोले यस कविताअनुसारको शीर्षक 'शून्यमाथि शून्य' सार्थक रहेको छ । यस कविता सोभै अर्थ लाग्ने र सरल तरिकाले प्रस्तुत भएकोले यसको शीर्षक प्रतीकात्मक नभई अविधात्मक रहेको छ ।

गद्यलयमा संरचित यस कवितामा जम्मा ५ अनुच्छेद छन् । पहिलो अनुच्छेदमा ४ पङ्क्ति, दोस्रोमा ७ पङ्क्ति, तेस्रोमा ९ पङ्क्ति, चौथोमा ८ पङ्क्ति र पाँचौं अनुच्छेदमा ११ पङ्क्ति रहेका छन् । पाँचौं अनुच्छेदमा भने एक अक्षरका पङ्क्ति पनि रहेका छन्, जस्तै :

तब

मन लाग्छ

समयको

जोडघटाउ, गुणा र भाग गर्नु

अनि

बाँडिएका अंशहरूबीच

वास्तविक आफूलाई

बटुल्न खोज्दाखोज्दै

कोल्टे फछ्छौं

र

हातमा शून्यमाथि शून्य भेटिन्छ । (वर्ष ३८, अङ्क ३, पृष्ठ ७१)

यस कविताको पहिलो अनुच्छेदमा नारीले आफ्नो इच्छा र चाहना पूरा गर्ने आशामा जीवनभर सपना पालेर बाँचि रहनुपर्ने अनुभूति प्रस्तुत भएको छ भने दोस्रो अनुच्छेदमा नारीले आना मनोकाङ्क्षा लिएर अगाडि बढ्न खोज्दा विविध मोड वा बाधा अड्चनहरू आई ठोकनुपर्ने, आफ्नो उत्साहित मनलाई कुण्ठित वा घाइते बनाउनुपर्ने, तीतो यथार्थलाई देखाउन खोजिएको छ । तेस्रो अनुच्छेदमा नारी कहिले वस्तु सजाएभै सजिनुपर्ने, कहिले विक्री गर्न राखिएका सामानभै वस्तुपर्ने त कहिले काम नलाग्ने सामानभै फ्याँकिइनुपर्ने र फोहोरसफाको बेवास्ता गरी दलिनुपर्ने भन्दै नारीले भोग्नुपर्ने अवस्थालाई अलङ्कारपूर्ण ढङ्गले प्रस्तुत गरिएको छ । चौथो परिच्छेदमा 'अथाह उपयोगिता भएर पनि मूल्यहीन भएका हामी' भन्दै कविले अहिलेको परिस्थितिमा पनि नारी सक्षम भएर पनि घरभित्र नै सीमित हुनुपर्ने र योग्यता हुँदाहुँदै पनि योग्यताको कदर नहुने मात्र बुन्नु, बढार्नु, पकाउनु वा स्याहार्नुमा आफ्नो अमूल्य समय बिताउनुपर्ने परिस्थितिको चित्रण गरिएको छ । "मात्र पारिवारिक भैभैमेला नै हाम्रो जीवनशास्त्र

बनिरहेको छ” भन्दै नारीले सुत्ने समयमा पनि आफू नसुतेर आफ्नो लागि समय निकाल्न बाध्य भएको कुरा प्रस्तुत भएको छ । पाँचौं पच्छेदमा कविले निराशाका अभिव्यक्ति प्रस्तुत गरेका छन् । हरेक पल आफ्नो लागि केही गर्न खोज्दा पनि गर्न नसकिएपछि कवि लेख्छन् :

तब
मन लाग्छ
समयको
जोडघटाउ, गुणा र भाग गर्नु
अनि
बाँडिएका अंशहरूबीच
वास्तविक आफूलाई
बटुल्न खोज्दाखोज्दै
कोल्टे फछौं
र

हातमा शून्यमाथि शून्य भेटिन्छ । (वर्ष ३८, अङ्क ३, पृष्ठ ७१)

नारीको अधीन र खटनका बावजुद पनि आफ्नो अस्तित्व खोजिरहेका नारीहरू रात पनि नभनी आफ्नो लक्ष्यमा पुग्न खोज्दछन्, तर समयले पर्खदैन, समय वितिसकेको हुन्छ र हातमा शून्यमाथि शून्य भेटिन्छ भन्ने भाव व्यक्त भएको छ । मुख्य रूपमा यस कविताले नारीले आफ्नो इच्छाभन्दा पनि घर परिवारलाई बढी समय दिनु पर्ने र केही गर्नु भन्दा भन्दै घरभित्र नै आफ्नो अवधि सकिसकेको अवस्था र आफूलाई आत्मसन्तुष्टि नभएको अवस्थाको चित्रण यस कवितामा गर्न खोजिएको छ ।

गद्यलयमा प्रस्तुत गरिएको यस कवितामा सरल एवं कोमल पदावलीको प्रयोग गरिएको छ । लामा र छोटो हरफहरूद्वारा संरचित कविता भए पनि शब्द चयन आकर्षक रहेको छ । छिटफुट रूपमा मिलेको अनुप्रासले गर्दा प्रस्तुत कविता लयात्मक रहेको छ । तद्भव शब्दको बाहुल्यता रहेको यस कवितामा कविका भावनाहरू कलात्मक ढङ्गमा प्रस्तुत भएका छन् ।

यस कवितामा कविले आफू नारी हुनुको पीडा सम्पूर्ण नारीको पीडा हो, नारी सक्षम र अथाह उपयोगिता भएर पनि मूल्यहीन भएर घरभित्र नै सीमित हुनुपर्ने र जति नारी अधिकारका कुरा गरे पनि नारी र पुरुषबीचको खाडल पुरिन नसकेको कुरा प्रस्तुत गरेकी छन् । नारीले आफ्नो अस्तित्वको लागि सङ्घर्ष गर्दागर्दै समयले पछि पारिसक्ने तीतो अभिव्यक्ति यस कवितामा मार्मिक रूपमा व्यक्त भएका छन् ।

४.२.४ अमृत गुरुङ र उनको ‘म हुँ प्रहरी’ कविता

कवि गुरुङद्वारा रचना गरिएको ‘म हुँ प्रहरी’ शीर्षकको कविता ‘प्रहरी’ पत्रिका (वर्ष ३८,

२०५३ फागुन १ गते अङ्क ६)मा प्रकाशित भएको छ । प्रहरी देशका रक्षक हुन् । कर्तव्यनिष्ठ प्रहरी र आफ्नो परिवार बीचको द्वन्द्व देखाइएको यस कवितामा प्रहरीले गर्नु पर्ने जिम्मेवारी र पारिवारिक आघात प्रेमका बीच देखाउँदै पारिवारिक जिम्मेवारीभन्दा पनि एउटा प्रहरीलाई आफ्नो राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रति बफादार रही आफ्नो पेशामा अटल रहनु पर्छ भन्ने भाव देखाउन खोजेका छन् । प्रहरीले गर्नु पर्ने कर्तव्यपालना 'सत्य सेवा सुरक्षणम्'को मन्त्र जपेर आफ्नोसेवाप्रति निष्ठावान रही आफ्नो दायित्व पूरा गर्ने शपथ खाएको कुरा प्रस्तुत भएकोले यस कविताको शीर्षक 'म हुँ प्रहरी' सार्थक रहेको छ ।

गद्यलयमा रचना गरिएको यस कवितामा ४ अनुच्छेद रहेका छन् । प्रत्येक अनुच्छेदलाई अहो र तर, जहाँजस्ता संयोजकले जोडेका छन् । कवि गुरुङको 'म हुँ प्रहरी' कवितामा कवि स्वयं प्रहरी भएको र प्रहरीका मनमा उब्जने मानसिक तनाव भनी एउटा प्रहरीले गर्नु पर्ने कर्तव्यका तीतामीठा प्रसङ्गलाई कविता मार्फत् व्यक्त गर्न खोजेका छन् । प्रहरी भएकोले एउटा पारिवारिक दायित्वको पराकाष्ठामा बाँधिदा प्रहरीका मनमा उब्जने र दोधारको स्थिति उत्पन्न हुने तर आफ्नो राष्ट्रिय जिम्मेवारीलाई अँगाल्नुपर्ने स्थितिको चित्रण यहाँ गरिएको छ ।

यस कविताको पहिलो परिच्छेदमा प्रहरी आफ्नो घर छोडी प्रहरी सेवामा हिंड्दा आफ्नी प्रियसीले बिछोडको पीडामा आँखाभरि आँसु पारी भाव विह्वल भएकी र आफू त्यो देखादेखै पनि मनलाई बाँधी हिंड्न बाध्य भएको प्रसङ्ग प्रस्तुत गरेका छन् ।

दोस्रो परिच्छेदमा बिदाइका क्षणमा कवि स्वयं घर छाडेर निस्केपछि उनका मनमा उब्जेका भावविह्वल अभिव्यक्तिहरू व्यक्त भएका छन् ।

मलिन मुस्कान यो केवल उनलाई बिदाइका क्षण

ढुङ्गे देउरालीलाई आत्मा साक्षी राखी

मुटुको स्पन्दनमा समाहित घमाइलो प्रीतलाई नै बिथोली

खहरेको चिसो सुसेलीसाथ कोइलीको कुहु कुहु भाकामा

साकार पार्न प्रेयसीको अनन्त इच्छा आकाङ्क्षाहरू

साइत गरे महत्वाकाङ्क्षी म रमाइलो परिवेश नै ओभ्नेल हुने गरी (वर्ष ३८ अङ्क ६)

तेस्रो पङ्क्ति गुच्छामा प्रहरी भएकोमा गौरव गर्दै कवि भन्छन्, "सौभाग्य पाएको छु आखिर म आज आफूलाई चिनाउन केही 'सत्य सेवा सुरक्षणम्मा बेस्सरी रम्नेगरी' " ।

कविले तेस्रो हरफमा तर संयोजक राख्दै भनेका छन् पारिवारिक ममता भन्दा पनि ठूलो सौभाग्य पाएको छु । आफूलाई चिनाउने आफ्नो राष्ट्रिय पेशा आफ्नो व्यक्तिगत जीवनयापनभन्दा पनि माथि छ । राष्ट्रको सेवा गर्न पाइएको छ । 'सत्य सेवा सुरक्षणम्'को मूलमन्त्र लिएर राष्ट्रियताको गहकिलो ध्वजामा गौरव गरी शपथले सिंगारिएको आफूलगायत सम्पूर्ण देशका प्रहरी सेवामा लागेका कर्तव्यपरायण जवानहरूलाई समेत सन्देश दिँदै

पवित्र सेवा गरी अपराधीहरूलाई तर्साउने कुरा व्यक्त गरेका छन् ।

चौथो पङ्क्ति गुच्छामा जुनसुकै र जस्तोसुकै परिस्थितिमा पनि प्रहरी पवित्र मन, वचन र कर्मले सेवा गर्ने कुरा प्रस्तुत गरेका छन्, साथै, मन तृष्णाभिन्न नै गुम्साई पतिको प्रतीक्षा गरेकी 'प्रियतमा'को रहरलाई समेत बेवास्ता गरी आफ्नो पेशाप्रति इमान्दार रहेको कुरा व्यक्त गर्दछन् । किनकि प्रहरी भनेको हरपल पहरा दिने र अथाह दायित्वको पराकाष्ठामा जिउने, आफ्नो सेवामा तल्लीन भै आफ्नो सम्पूर्ण इच्छा, आकाङ्क्षा र पारिवारिक मायामोहभन्दा पनि आफ्नो पेशा, कर्तव्य, दायित्व वा इमान्दारीप्रति बफादार हुनु पर्छ भन्ने मार्मिक प्रस्तुति व्यक्त गरेका छन् ।

गद्यलयमा प्रस्तुत गरिएको यो कविता अत्यन्त सुमधुर र कलात्मक रहेको छ । सरल भाषाशैली र कोमल पदावलीहरूको प्रयोगले कविता उत्कृष्ट बनेको छ । यस कवितामा तत्सम तत्भवलगायत आगन्तुक शब्दहरूको प्रयोग भएको छ । सरल शब्दहरूको प्रयोग हुनाका साथै प्रहरीका पेशागत भाषिक अभिव्यक्ति पनि कवितामा पाइन्छ ।

कविले यस कवितामा एउटा जिम्मेवार प्रहरीले आफ्नो घरपरिवार तथा आफ्नो व्यक्तिगत जीवनभन्दा पनि आफ्नो राष्ट्रको सेवामा समर्पित हुनुपर्ने र राष्ट्रमा आफ्नो नाम फैलाउनुपर्ने सन्देश दिन खोजेका छन् । आजको समाज व्यक्तिगत स्वार्थका कारण राष्ट्रको सम्पूर्ण ढुकुटी रित्याउन पनि पछि नपर्ने र आफू र आफ्नो परिवारबाहेक अन्य केही नसोच्ने, व्यक्तिगत स्वार्थ अँगाल्नेहरूलाई यस कविताले तीखो व्यङ्ग्य गरेको छ, साथै, कर्तव्यपालना गर्न खोज्नेहरूलाई सन्देश बनेको छ । प्रथम पुरुष कथन पद्धतिमा रचना गरिएको यस कविताले शब्दमा सेवाभाव लिएर अगाडि बढेमा सम्पूर्ण पेशेवर प्रहरी आफ्नो कर्तव्यबाट पूर्ण हुनेछन् भन्ने सन्देश यस कवितामार्फत् कविले दिन खोजेका छन् ।

४.२.५ रमेश गुरुङ र उनको 'म नेपालीको वर्तमान' कविता

कवि रमेश गुरुङद्वारा रचना गरिएको 'म नेपालीको वर्तमान' शीर्षकको कविता 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ४०, २०५५ कार्तिक अङ्क ४ को पृष्ठ १३) मा प्रकाशित भएको छ । यस कवितामा कविले समाजमा व्याप्त विकृति र विसङ्गतिप्रति तीखो व्यङ्ग्य गरेका छन् ।

यस कविताको शीर्षक अविधात्मक रहेको छ । आफ्नो संस्कार र संस्कृतिलाई बिर्सेर विदेशी रवाफमा रमन खोजेको आजको नेपाली समाजको यथार्थप्रति व्यङ्ग्य गरिएको हुनाले यस कविताको शीर्षक 'म नेपालीको वर्तमान' सार्थक रहेको छ ।

गद्यलयमा प्रस्तुत गरिएको यस कवितामा एकै पङ्क्ति गुच्छामा ३२ पङ्क्ति रहेका छन् । कविले यस कवितामा वर्तमान परिवेशप्रति व्यङ्ग्य गर्दै आफ्नो संस्कार र संस्कृतिलाई बिर्सेर पश्चिमी संस्कृतिमा रमाउने आजको वर्तमानप्रति सन्देश पनि दिन खोजेका छन् । आफ्नो वर्तमान समयको वास्ता नगरी विदेशी तडकभडकमा रमने आजको नेपाली समाजका नागरिकप्रति कवि दिक्क भएको अभिव्यक्ति दिएका छन् । राष्ट्रका नागरिकले आफ्नो राष्ट्रलाई अगाडि

बढाउनुको सट्टा आफ्नै मात्र स्वार्थमा रम्ने र आजका ठूलाबडा भनाउंदाहरूप्रति पनि व्यङ्ग्य गरिएको छ । राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रति कुनै वास्ता नगरी विदेशी एक एन्ड रोलमा हल्लिने, पप र च्यापका गानाहरू हरेक नेपालीको मुखैपिच्छे रन्किने गरेको छ । त्यस्तै, आफ्नो राष्ट्रिय पोशाक दौरा र सुरुवाल नलगाएर विदेशी लवाइ र खवाइमा रम्ने गरेको अनि रीतिरिवाज र संस्कृतिको कुरा गर्दा पनि पाश्चात्य उदाहरण दिएको कुरा व्यक्त गरेका छन् । साथै, देशमा रहेको जनशक्ति विदेशमा पलायन हुँदा आफ्नो देशको प्रतिष्ठामा नै आँच पुगेको कुरा कवि व्यक्त गर्दछन् ।

नेपाली वीरताका कथाहरू अब इतिहासका पानामा सीमित हुन पुगेका छन् भने विगतका साहित्यिक र दार्शनिक उपलब्धिहरू काव्यमा मात्र सीमित हुन पुगेका छन् । विकासको गतिसँगै परिवर्तन हुनु पर्ने हाम्रो समाजको वर्तमान अझ ओभरलमा पर्दै जाँदा पनि हामी नेपालीहरूले आफैले आफ्नै तमासा हेरेको भन्दै कविले आँखामा पट्टी बाँधेर कानमा तेल हालेर अस्तित्वहीन जीवन जिउनुपरेको यथार्थलाई सशक्त रूपमा व्यक्त गरेका छन् । कविले आफ्नो राष्ट्रको विगत र वर्तमानलाई तुलनात्मक रूपले हेर्दै वर्तमान अझै पिछडिएको कुरा व्यक्त गरेका छन् । विगतमा राष्ट्रियताप्रति भएका दमन र शोषणका विरुद्धमा लेखिएका कविताहरूको समीक्षा गर्दै त्यसको जवाफ खोज्नुपर्ने समयमा विदेशी रवाफ, धर्म संस्कृति, लवाइ, खवाइको पछाडि समाज दगुरेको र आफ्नो राष्ट्रप्रति नै घात गरिरहेको कुरा व्यक्त गर्दै कवि लेख्छन् :

दौरा सुरुवालाई माया गरेर

विदेशी खवाइमा रमेको देख्छु

अनि लवाइमा सजेको पनि देख्छु

संस्कृति अनि रीतिरिवाजका कुरा गर्दा

पाश्चात्य मुलकका उदाहरण दिएको देख्छु (वर्ष ४०, अङ्क ४, पृष्ठ १३)

यसरी समाजमा व्याप्त विकृति र विसङ्गतिका कारण वीर सपूतहरूको बलिदानी इतिहासमात्र बन्न पुगेको र समाजलाई सचेत गराउनुहो सट्टा विदेशी रवाफमा रम्ने र आफ्नो राष्ट्रलाई लात मार्दै आजको वर्तमान चलेको छ, भन्दै आजका जिम्मेवार नागरिकप्रति तीखो व्यङ्ग्य गरेका छन् ।

माथि उल्लिखित कविताबाहेक 'प्रहरी' पत्रिकामा अन्य कविहरूका कविताहरू पनि प्रकाशित भएका पाइन्छन् । अन्य कविताहरूमा वसन्त कुँवरको 'आँसु', धर्मराज थापाको 'मङ्गलगान', डा. गार्गी शर्माको 'मनलाई विस्तृत गराऔं', रामदेवसिंह कोइरीको 'विषालु धूवाँ', नवराज सिलवालको 'बाँच्ने धुनहरू', राजेन प्रधानको 'भोको पेट', बालकुमार शाक्यको 'आउनेछ त्यो दिन', प्रदीपकुमार श्रेष्ठको 'अस्तित्वको खोजी', गोपाल योञ्जनको 'शुभकामना', श्यामकृष्ण रिजालको 'धर्ती स्वर्ग तुल्याऊ', डा. शास्त्रदत्त पन्तको 'मलाई स्वर्ग चाहिन्न', आदि रहेका छन् ।

यी कविताबाहेकका अन्य प्रहरीमा प्रकाशित कविताहरूको विषयवस्तुको चयन एउटै

धरातल अर्थात् समाजका विभिन्न पक्षहरूबाट गरिएको छ । विशेषगरी गरिब तथा निमुखाहरूको चित्रण गर्दै उनीहरूमा चेतनाको विकास गर्ने किसिमका विचारहरू कवितामा प्रस्तुत भएका छन् । समाजमा व्याप्त शोषण, अन्याय, अत्याचार, दमनका विरुद्ध जागरुक हुन कवितामार्फत् आह्वान गरिएको पाइन्छ । विशेषगरी 'प्रहरी' पत्रिकाका कवितामा शुभकामना सन्देश, राष्ट्रप्रेम, प्रहरीका पेशागत अनुभूति र सहिदलाई समवेदनालगायतका प्रस्तुति दिएर कविता लेखिएको पाइन्छ ।

'प्रहरी' पत्रिकामा नवोदित साहित्यकारहरूलाई स्थान दिने उद्देश्यअनुरूप नै विभिन्न नवोदित कविहरूका रचनाहरूलाई प्रकाशित गरिएको पाइन्छ । त्यसकारण, धेरैजसो कवितामा स्तरीयताको कमी रहेको देखिन्छ । कुनैकुनै कविताहरू केही क्लिष्ट रहेका देखिन्छन्, धेरैजसो कविताहरूमा भाव र विचारको पुनरावृत्ति भएको देखिन्छ ।

यसमा प्रकाशित भएका कतिपय कविताहरूमा भाषिक अशुद्धि र वर्णविन्यास सम्बन्धी त्रुटिहरू रहेका देखिन्छ । यस्ता सानातिना कमीकमजोरीहरू रहेका भए पनि 'प्रहरी'ले विभिन्न पुराना र नवोदित कविहरूका कविता प्रकाशित गरी नेपाली कविताको विकासमा महत्त्वपूर्ण योगदान दिएको पाइन्छ ।

४.३ 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित प्रमुख कथाहरूको विवेचना

निश्चित प्रकारको संरचनामा निबद्ध र सीमित आयतनभरिको समय र स्थानभित्र विस्तारित विचार वा भाषाविव्यञ्जक सङ्क्षिप्त आख्यानात्मक गद्यरूपलाई 'कथा' भनिन्छ । साहित्यका विविध विधाहरूमध्ये कथा छोटो अवधिभित्र पढिसकिने मनोरञ्जनात्मक विधा भएकोले लोकप्रिय रहेको छ ।

कथा भन्ने चलन धेरै पुरानो भए पनि यसले स्वतन्त्र र निश्चित साहित्यिक विधाको रूपमा परिचित हुने अवसर निकै पछि पाएको हो । कथालाई परिचित गराउन विभिन्न विद्वान एवं साहित्यकारहरूले कथाको परिभाषा दिने र यसका तत्त्वहरूको निर्धारण गर्ने कार्य गरेका छन् । नेपाली कथाको पहिलो लेख्यरूप शक्तिवल्लभ अर्ज्यालको 'महाभारत विराटपर्व' (१८२७) लाई मानिएको छ । वि.सं. १८२७ देखि अहिलेसम्म नेपाली कथाले धेरै लामो अवधि पार गरेको भए पनि आधुनिक नेपाली कथा लेखनको सुरुआत भने गुरुप्रसाद मैनालीको 'नासो' (१९९२) बाट भएको मानिएको छ ।^२

आधुनिककाल सुरु भएदेखि अहिलेसम्म सामाजिक, मनोवैज्ञानिक, प्रगतिवादी, प्रयोगवादी धारामा नेपाली कथाहरू लेखिएका पाइन्छन् ।

नेपाली कथालाई विकसित तुल्याउन 'शारदा'लगायत अन्य पत्रपत्रिकाहरूको महत्त्वपूर्ण योगदान रहेको पाइन्छ । त्यसै क्रममा वि.सं. २०१६ सालदेखि प्रकाशित 'प्रहरी' पत्रिकाले पनि नेपाली कथा साहित्यलाई अघि बढाउन उल्लेखनीय भूमिका निर्वाह गरेको पाइन्छ ।

^२ दयाराम श्रेष्ठ र प्रा. मोहनराज शर्मा, नेपाली साहित्यको सङ्क्षिप्त इतिहास, पाँ.सं., काठमाडौं, साभा प्रकाशन, २०५६, पृ. ६७ ।

‘प्रहरी’ पत्रिकामा २०४६ पछिका सबै (धेरै) अङ्कमा कथाहरू प्रकाशित भएका देखिन्छन् । यसमा प्रकाशित लोककथा, लघुकथाका साथै अन्य भाषाबाट अनुवाद गरिएका अनूदित कथाहरू पनि रहेका छन् । यस पत्रिकामा नेपाली कथा लेखनका क्षेत्रमा ख्याति कमाइसकेका कथाकारहरूका कथाहरू प्रकाशित हुनुका साथै नवप्रतिभाहरूका कथाहरूलाई धेरै स्थान दिइएको छ । ‘प्रहरी’ पत्रिकामा अनुवाद गरिएका कथाबाहेक वि.सं. २०४६ देखि २०६८ सम्म १३१ जना कथाकारहरूका २७६ वटा कथाहरू प्रकाशित भएका देखिन्छन् ।

‘प्रहरी’ पत्रिकाले विशेषगरी निम्न वर्गीय जनताका पक्षमा लेखिएका साहित्यिक रचनाहरू प्रकाशित गर्दैआएको देखिन्छ । यसै अनुरूप यस पत्रिकामा प्रकाशित भएका कथाहरूमा समाजमा व्याप्त अन्याय, अत्याचारको चित्रण, सामन्ती थिचोमिचोको विरोध, महिलाहरूमाथि गरिने दुर्व्यवहार, शोषण, धर्मको नाममा हुने गरेको शोषण, स्वतन्त्रता र प्रजातन्त्र प्राप्तिका लागि गरिएका सङ्घर्ष, रुढीवादी, अन्धविश्वासी परम्पराप्रतिको विद्रोह, राजनीतिमा देखापरेका विकृति-विसङ्गतिको चित्रण, सहरिया जीवन र गाउँले जीवनबीचको भिन्नता, निम्न आर्थिक अवस्थाका कारण सामान्य जनजीवनमा परेको प्रभाव, देशमा व्याप्त भ्रष्टाचार, तस्करी, कालोबजारी आदिको चित्रण, नेपालको सीमाक्षेत्रमाथि भएका आक्रमण, वर्गीय असमानताका कारण समाजमा देखिएको भिन्नता आदि विभिन्न विषयलाई समेटेको पाइन्छ । कुनैकुनै कथाहरूमा प्रेमप्रसङ्ग आए पनि ती गौण रूपमा रहेका छन् । यसबाहेक आफ्नै कानले सुनेका, आफ्नै आँखाले देखेका र प्रत्यक्ष रूपमा आफैले भोगेका जस्ता समाजमा घट्ने यथार्थ घटनालाई टिपेर विषयवस्तु बनाइएको छ ।

कथामा वर्णित पात्रले व्यक्तिगतभन्दा वर्गीय चरित्रको प्रतिनिधित्व गर्दछन् । निम्नवर्गीय अवस्थाको चित्रण गर्न राखिएका पात्रहरूले सम्पूर्ण गरिब नेपालीहरूको प्रतिनिधित्व गरेका छन् भने उच्चवर्गीय अवस्थाको चित्रण गर्न राखिएका पात्रहरूले शोषकवर्गको प्रतिनिधित्व गरेका छन् । कथामा गतिशील एवं स्थिर दुवै किसिमको पात्रहरूको प्रयोग गरिएको पाइन्छ । ‘प्रहरी’मा प्रकाशित कथाहरूमा आन्तरिक दृष्टिबिन्दु र बाह्य दृष्टिबिन्दु दुवैको प्रयोग गरिएको पाइन्छ । त्यसैगरी कथाहरू रैखिक ढाँचा र वृत्ताकारीय दुवै ढाँचामा प्रस्तुत गरिएका देखिन्छन् ।

‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित कथाहरूमा समसामयिक परिवेशको चित्रण गरिएको छ । वि.सं. २०४६ देखि २०५५ सालसम्म प्रकाशनमा आएको ‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित कथाहरूमा प्रजातन्त्र प्राप्तपछिका समस्यालाई समेटिएको पाइन्छ । ‘प्रहरी’मा प्रकाशित कथाहरूमा सरल भाषाशैलीको प्रयोग गरिएको छ । कथाहरू प्रायः अविधात्मक रहेका छन् । एक-दुईवटा कथाहरू केही क्लिष्ट रहेका भए पनि अरू सबै कथाहरू सम्पूर्ण पाठकहरूका निमित्त बोध्य रहेका छन् । कथाहरूको मुख्य उद्देश्य पाठकहरूमा चेतना जगाउने रहेको देखिन्छ ।

‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित कथाहरूको सङ्ख्या धेरै रहेको छ । सम्पूर्ण कथाहरूको विश्लेषण यस शोधपत्रमा सम्भव नहुने हुँदा विषयगत विविधताका आधारमा उत्कृष्ट

कथाहरूमध्येका वि.सं. २०४६ देखि २०५५ सम्मका ५ कथाहरूको विवेचना नमुनाका रूपमा यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.३.१ बिलबहादुर रायमाझी र उनको 'रगतको मल' कथा

कथाकार बिलबहादुर रायमाझीद्वारा लेखिएको 'रगतको मल' शीर्षकको कथा 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ३१, २०४६, अङ्क १, पृष्ठ २०-२३)मा प्रकाशित भएको छ । 'प्रहरी'मा प्रकाशित कथाहरूमध्ये प्रस्तुत कथा सामाजिक कथावस्तु, भिनो आख्यान भएको अपराधिक कथाका रूपमा प्रस्तुत छ । ग्रामीण समाजमा घटने घटनाहरूको यथार्थ चित्रण गरिएको छ । साथै, बेमेल विवाहले निम्त्याएको परिणाम र एउटा जिम्मेवार प्रहरीले कसरी सही अनुसन्धान गरी अपराधी पत्ता लगाउँछन् भन्ने तथ्यलाई पनि कथावस्तु बनाइएको छ । समाजमा व्याप्त विकृति, विसङ्गति तथा उमेरको बेमेल गरी जबर्जस्ती गरिने विवाहको परिणाम यथार्थ रूपमा प्रस्तुत भएको छ ।

कार्यपीठिका गाउँ रहेको प्रस्तुत कथामा ग्रामीण समाजमा बोलिने बोलीचालीको सामान्य पात्रहरूको प्रयोग भएको छ । यस कथामा दयाविक्रम, गोपीलाल र गौथली मुख्य पात्र हरि र गङ्गा भनिने विजय सहायक पात्रका रूपमा रहेका छन् । खेतमा रोपाइँमा पानीको निहुँले भगडा पर्छ, दयाविक्रमले गोपीलाललाई मार्ने धम्की दिन्छ । त्यसैको फाइदा उठाएर गौथलीको प्रेमी हरिले गोपीलालको हत्या गर्छ । हरि र गौथली, गौथलीको बूढो लोग्ने गोपीलाललाई मार्ने र दुई एक भएर बस्ने निर्णय गरेर गोपीलाललाई मारेका हुन्छन् । गौथली पनि विवाहित लोग्ने गोपीलालको उमेर २० वर्षभन्दा बढी भएको हुनाले आफ्नो लोग्नेलाई मन पराएकी हुँदिन । हत्यापत्ता लगाउन प्रहरीलाई हम्मेहम्मे पर्छ । गौथलीमाथि शङ्का लागेर प्रहरीले अनुसन्धान सुरु गर्न गङ्गा भनिने विजय भेष बदलेर गौथलीको घरमा वास बस्न पुग्छ । गौथलीलाई सामान्य तरिकाबाट मनोभावना बुझ्न खोज्ने समयमा हरि आइपुग्छ । गौथली हरिलाई माइतीको भाइ बताउँछे । भोलिपल्ट विहान गङ्गा बाहिर गएको भान पारेर भित्र कतै छिपेर बस्छ । त्यसै समयमा गौथलीले हरिलाई खुट्टा के भयो र खोच्याएको भनी सोधिसकेपछि हरिले घटनाको सम्पूर्ण विवरण गौथलीलाई भन्छ र प्रहरी विजयले सम्पूर्ण कुरा रेकर्ड गर्छ । गौथली र हरि दुवैलाई थानामा बोलाइन्छ । गङ्गा भनिने विजयप्रसाद पनि त्यसै थानामा हुन्छ । दुवै भस्किन्छन्, उनीहरूको सबै पोल खुल्छ । त्यसै समयमा गङ्गाप्रसाद भनिने विजयले गौथलीलाई भनेको छ, "हेर गौथली !आफ्नो लोग्नेलाई मारी हरिलाईआफ्नो लोग्ने बनाउने तरखरमा थ्यौ तिमी, भएको जुङ्गा काटेर फेरि नक्कली जुँगा राख्दा त्यो जुँगाले काम गर्दैन, भा'को घरमा आगो लगाएर त्यो घरको खरानी बेच्ने तरखरमा थ्यौ तिमी, कुलाको मुहानको रगतले सिंचाइ गरी मल बनाउने तरखरमा थ्यौ तिमी ।" प्रहरी विजयप्रसादका कुराले गौथली रुन थाल्छे र कथाको अन्त्य हुन्छ ।

तृतीय पुरुष कथन पद्धतिमा लेखिएको यस कथामा मौखिक ढाँचाको प्रयोग गरिएको छ । सरल र ग्रामीण भाषाशैलीको प्रयोग गरिएको यस कथामा कथाकारले समाजमा व्याप्त

कुरीति र कुसंस्कारलाई यस कथामार्फत् चित्रण गर्न खोजका छन् । हाम्रो समाजमा बेमेल विवाह अर्थात् उमेरको वास्ता नगरी गरिने विवाहले निम्त्याएको यथार्थलाई यस कथामा देखाउन खोजिएको छ । यस कथामा कथनीय भाषाको प्रयोग भएको कुरा यी वाक्यबाट स्पष्ट हुन सकिन्छः गौंथलीले गोपीलाललाई भेनका वाक्यहरू - “निम्छरो भएसी सप्यैले हेच्छन् । हेर कछ्छाड लगाएको पनि सुत्केरीले थाड्ना बेरेजस्तो ।”

ग्रामीण परिवेशका, स्थानीय भाषाको प्रयोग कथामा भएको छ । सरल वाक्य सरस भाषाशैली यस कथामा भएको छ । उखान टुक्काको पनि प्रयोग भएको छ - “भएको जुङ्गा काटेर फेरि नक्कली जुँगा राख्दा त्यो जुँगाले काम दिदैन ।” बेमेल विवाहले निम्त्याउने परिणति, ग्रामीण परिवेश र ग्रामीण परिवेशमा हुनेगरेका भैँभगडा, क्षणिक आवेगले निम्त्याउने परिणाम देखाउनु र एउटा प्रहरीले कसरी निश्चित अपराधी पत्ता लगाउँछ, भन्ने कुरा देखाउनु यस कथाको उद्देश्य रहेको छ ।

४.३.२ शङ्कर कोइराला र उनको ‘मलाई शहर फापेन’ कथा

कथाकार शङ्कर कोइरालाद्वारा रचना गरिएको ‘मलाई शहर फापेन’ शीर्षकको कथा ‘प्रहरी’ पत्रिका (वर्ष ३१, २०४६ पुस, अङ्क ५, पृष्ठ १०५)मा प्रकाशित भएको छ । अर्काको घरमा काम गरेर दुई पैसा कमाई जीविका चलाउनुपर्ने गरिवीका कारण आफ्नो घरपरिवार छोडेर अर्काको घरमा हेलित भै वितेका क्षणहरूको स्मरण यस कथामा प्रस्तुत गरिएको छ । साथै, गरिवीले निम्त्याउने परिणाम र अर्काको घरमा हेलित भै काम गर्ने गरिबहरूको चित्रण यस कथामा कथावस्तु बनाइएको छ ।

नेपाली समाजमा व्याप्त गरिवी र त्यसले निम्त्याएको विकृति विसङ्गति र समस्या एवं अप्ठ्याराहरूलाई समेटेर यो कथा प्रकाशित भएको छ । दिनरात अर्काको भाँडा माभेर पनि आफूले चाहेअनुसार कुनै आवश्यकता पूरा गर्न नसक्ने गरिब निमुखाहरूको पसिनामा शोषक सामन्तीहरूले मोज गर्ने गरेको घटनालाई पनि यस कथाको विषयवस्तु बनेर आएको छ । गरिवीकै कारण आफ्नो परिवारको मायाममताबाट टाढा हुनुपर्ने र दुई पैसामा आफ्नो औकात गुमाउनुपर्ने स्थितिको पनि यस कथामा चित्रण गरिएको छ । व्यापारको नाममा हाँसीहाँसी अरूलाई ठग्ने पसले व्यापारीहरूलाई पनि यस कथामा देखाउन खोजिएको छ । मुख्यगरी बाध्यता र विवशताले अर्काको घरमा नोकर भै काम गरे पनि मन आफ्नै घरपरिवारको स्नेहमा हुन्छ, र मालिकले नोकरप्रति हेर्ने दृष्टिकोणलाई पनि यस कथामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

यस कथामा प्रमुख पात्रका रूपमा ‘म’ पात्र आएको छ, सहायक पात्रका रूपमा मालिक, मालिकनी र गौण पात्रका रूपमा पसले आएको छ । प्रमुख पात्र ‘म’कै सेरोफेरोमा कथा घुमेको छ । म पात्र गरिवीका कारण अर्काको घरमा नोकर भएर बसेको छ । उसले साहुले साबुन किन्न पठाएको पैसा आफै राखी साबुन चोरेर ल्याउँछ । पसलमा पसलेले ग्राहकलाई ठगेको पनि थाहा

पाउँछ । म पात्रले पसलेको आँखा छली याक चुरोट पनि भिक्छ र मालिकको घर आएर चुरोट खोपामा राख्छ । मालिकनीले खोपाको चुरोट देखेपछि म पात्रले साबुन पनि चोरेको रहस्य खुल्छ । मालिक मालिकनीले गरेका गाली र बेइज्जतका कारण म पात्र हर्केलाई वैराग्य लाग्छ । उसलाई आफ्नै परिवारमा साग र सिस्नो खाएर भए पनि रमाउने चाहना लागेर आउँछ, हर्के अधुराना लुगाको पोको बोकेर घरमा जान्छ । घरमा आमा र बहिनी गरिबीको पीडामा छटपटाइरहेका हुन्छन्, त्यो देखेर म पात्रका मनमा कुरा खेल्न थाल्छन्, “मैले मालिकका घरमा नोटका बिटा किन भिक्किन, सुन र हिराका गहनामध्येबाट एउटा भिक्न सकेको भए पनि मेरो गरिबी अलि टाढा हुन्थ्यो तर मैले ढ पैसामा आफ्नो औकात गुमाएँ” भन्दै फेरि कहिल्यै सहर नफर्कने बाचा गर्दै कथाको अन्त्य भएको छ ।

प्रथम पुरुष कथन पद्धतिमा रचना गरिएको प्रस्तुत कथामा वक्तकरीय ढाँचाको प्रयोग गरिएको छ । कथा अन्त्यबाट स्मरण गर्दै सुरुसम्म पुगेर अन्त्यमै टुङ्गिएको छ । यस कथामा गरिबीले निम्त्याउने परिस्थितिलाई देखाउन खोजिएको छ । गरिबका मनमा पनि इच्छा चाहना हुन्छन् तर धनी मालिक भनौदाहरूले गर्ने व्यवहारबाट पीडित निमुखाहरूलाई बुझ्न नसक्नुको यथार्थलाई यहाँ मार्मिक रूपमा देखाउन खोजिएको छ ।

धन कमाई घरजम गरी बस्ने र छिट्टै धनी हुने रहर बोकेको म पात्र सहरमा टिक्न नसकी फेरि गाउँमै जानुपरेको र सहरिया तडकभडकभन्दा आफ्नो गाउँ नै ठीक लागेको कुरा देखाउँदै यस कथाले आफ्नो गाउँघरलाई बिर्सेर छिट्टै धनी हुने रहरले सहर पस्ने आजको ग्रामीण परिवेशको चित्रण गर्न खोजेको छ । अर्काको अन्डरमा बस्नुभन्दा साग र सिस्नु खाएर भए पनि स्वतन्त्र भएर जिउनु राम्रो हुन्छ भन्ने यथार्थ प्रस्तुति यस कथामा देख्न सकिन्छ ।

यसरी कथाकारले यस कथामार्फत् निम्नवर्गीय परिवारले भोग्नुपरेको समस्यालाई कलात्मक ढङ्गले प्रस्तुत गरेका छन् । चाकरी चाप्लुसी गरेमा खान पाइने नगरेमा कहिल्यै अगाडि बढ्न नसकिने गरिब नेपालीहरूको यथार्थलाई यस कथामा प्रस्तुत गरिएको छ । गरिबका पनि आफ्नो सपनाहरू रहेका हुन्छन्, धनका नाममा हुने भेदभाव धनी गरिबबीचको भेदभावलाई हटाई सबै समान नागरिक भै जिउनुपर्छ भन्ने सन्देश यस कथाले दिन खोजेको छ ।

४.३.३ रामकुमार श्रेष्ठ र उनको ‘पहिलो भुट’ कथा

कथाकार श्रेष्ठद्वारा रचना गरिएको ‘पहिलो भुट’ शीर्षकको कथा प्रहरी पत्रिका (वर्ष ३३, २०४८, अङ्क ६, पृष्ठ १५)मा प्रकाशित भएको छ । समसामयिक सत्य घटनामा आधारित यस कथामा ग्रामीण परिवेशको चित्रण गरिएको छ । आत्मीय प्रेम र त्यसले निम्त्याएको परिणामलाई यस कथाको कथावस्तु बनाइएको छ ।

छोराको विहे धनी बाबुकी छोरीसँग गरिदिने र दाइजो ल्याउने सामाजिक कुसंस्कारका कारण वाल्यकालदेखिको आत्मीय प्रेमको वियोग भएको देखाइएको छ । आफ्नी प्रेमिकासँग बोलेको

पहिलो भुटका कारण मृत्युवरण गर्नुपरेको कुरा यस कथामा देखाउन खोजिएको छ ।

यस कथाका मुख्य पात्र अर्जुन प्रेमी र विमला प्रेमिकाका रूपमा रहेका छन् । यिनीहरूकै सेरोफेरोमा कथा घुमेको छ । वाल्यकालदेखि बसेको प्रेमलाई बाबुआमाले अस्वीकार गर्दा दुवैले आत्महत्या गर्नुपरेको छ । “विमला अर्जुनप्रति कति समर्पित रहिछे, भन्ने कुरा ६ महिनापछि घरको छाना उघार्दा धुरीको डाँडा भाटाभित्र धाँसो लागेको अवस्थामा लुकाइराखेको रु ५००/- फेला पयो । घरका मान्छे सबै छक्क परे” भनी कथाको अन्त्य भएको छ ।

तृतीय पुरुष कथन पद्धतिमा रचना गरिएको प्रस्तुत कथामा शैखिक ढाँचाको प्रयोग गरिएको छ । यस कथामा उच्च वर्ग र निम्न वर्गका केटाकेटीबीच भएको प्रेमले निम्त्याएको परिणामलाई देखाइएको छ । प्रेम गर्ने तर आँट गर्न नसक्ने, बाबुआमाको कुरा काट्न पनि नसक्ने र प्रेमलाई त्याग्न पनि नसक्ने दुर्बल मन भएको प्रेमीको चित्रण यस कथामा गरिएको छ । अवैध यौन सम्बन्धका कारण आजका प्रेमीप्रेमिकाले भोग्नुपर्ने परिणतिको पनि चित्रण गरिएको छ । साँचो प्रेमलाई नबुझ्दा बाबुआमाले छोराछोरी गुमाउनुपरेको पीडालाई देखाउँदै साँचो प्रेम अजर अमर हुन्छ, साँचो प्रेम सबैले स्विकार्नुपर्छ, भन्ने सन्देश पनि यस कथाले दिन खोजेको छ । दाइजो ल्याउने सोचमा छोराको प्रेमीलाई अस्वीकार गर्ने आजका बाबुआमालाई यो कथा गतिलो उदाहरण बनेको छ ।

यसरी कथाकारले यस कथामार्फत् समाजमा चोखो प्रेम गर्नेहरूले पनि आफ्नो अबुभ परिवार र समाजका कारण मृत्युसम्म वरण गर्नुपर्छ, भन्ने कुरा देखाउन खोजेका छन् । साँचो प्रेम अजर अमर हुन्छ । उनीहरूलाई जो कसैले रोकेर रोकिदैन सँगै मर्ने र सँगै बाँच्ने कसम खाएका हुन्छन् भन्ने सन्देश दिन खोजेका छन् ।

४.३.४ शङ्कर कोइराला र उनको ‘मेरो व्यथा’ कथा

कथाकार शङ्कर कोइरालाको ‘मेरो व्यथा’ शीर्षकको कथा ‘प्रहरी’ पत्रिका (वर्ष ३३, २०४८, अङ्क ५, पृष्ठ ५७-५९)मा प्रकाशित भएको छ । यस कथामा एउटा गरिबको पीडा र गरिबीले निम्त्याउने दयनीय अवस्थालाई कथावस्तु बनाइएको छ । मानिस गरिबीका कारण मृत्युको मुखसम्म ताक्न सक्छन् भन्ने कुरा यस कथामा देखाउन खोजिएको छ । मर्न पनि नसकिने र बाँचेर पनि जिउँदो लास भएर बाँच्नुपर्ने निरर्थक परिस्थितिको चित्रण यस कथामा गरिएको छ ।

यस कथामा एउटा बिरामीले डक्टरलाई आफ्नो व्यथा पोखेको छ । म पात्र गरिब भएको र गरिबीले उसलाई यस परिस्थितिसम्म पुऱ्याएको कुरा डक्टरलाई बताइरहेको छ । म पात्र गरिब थियो । उसका साथीभाइ विदेश जान्थे आउँथे, धनी थिए, उसलाई कुवाको भ्यागुतो कुवामै रमाउँछ, भन्थे । ऊ आफ्नो साथीभाइहरूको टक्करमा पुग्न नसक्दा उसलाई दुःख लाग्थ्यो । ऊ आफूलाई अरूभन्दा कम छु जस्तो लाग्दैनथ्यो तर केही गर्न पनि सक्दैनथ्यो । किनकि ऊसँग धन

पनि थिएन र पहुँच पनि थिएन । उसका आफन्त भन्नु नै स्वास्नी र एक नाबालक छोरीमात्र थिए । स्वास्नी पनि ऊसँग सन्तुष्ट थिइन किनभने उसले सम्पूर्ण इच्छा पुऱ्याउन सकेको थिएन । छोरीको विवाह गर्ने र दाइजो दिने कुराले पनि उसलाई पिरोल्यो । यसै कारणले गर्दा कहिलेकाहीं उसलाई आत्महत्या गर्न पनि मन लाग्थ्यो । मर्नकै लागि भीरमा जान्थ्यो तर मर्न सक्दैनथ्यो । रमितेहरू रमिता हेरेर बस्थे । धेरै दिनपछि ऊ घरमा आउँछ । घरमा श्रीमती र छोरी गरिबीले पिल्सिएर पानी पनि नपाई बाँच्ने र मर्ने दोसाँधमा देख्छ । त्यसै समयमा एउटा जोगीको आगमन हुन्छ । जोगीलाई दिनेकुरा केही नभएको बताउँछ तर जोगी माग्न नभई मागेर ल्याएको चामलले म पात्रको परिवारलाई खुवाउन आएको हुन्छ । त्यो देखेर म पात्र आश्चर्यमा पर्छ । अन्त्यमा म पात्र डक्टरको ठाउँमा र डक्टर म पात्रको ठाउँमा देखेको छु भन्ने उखानका साथ कथाको अन्त्य भएको छ ।

कार्यपीठिका एउटा हस्पिटलमा प्रस्तुत कथा वृत्तकारीय ढाँचामा प्रस्तुत गरिएको छ । म पात्रले डक्टरलाई पहिलेको आफ्नो जीवनमा परेको कथाव्यथालाई व्यक्त गरेको छ । प्रथम पुरुष कथन पद्धतिमा लेखिएको यस कथामा सरल भाषाशैलीको प्रयोग गरिएको छ । सरल र कलात्मक भाषाशैलीको प्रयोग भएको यस कथामा कथाकारले धनी र गरिबबीचको खाडल, गरिबीका कारण मृत्युसम्म अपनाउनुपर्ने बाध्यात्मक स्थिति देखाउन खोजेका छन् । धन नभए आफ्नै मान्छेबाट पनि हेलित भइन्छ भन्ने कुरा म पात्रकी श्रीमतीको व्यवहारबाट प्रस्तुत भएको छ । स्वार्थी समाजको चित्रण भएको छ । मान्छे मर्न खोज्दा पनि रमिता हेरेर बस्ने रमितेहरूमाथि यस कथाले तीखो व्यङ्ग्य गरेको छ । मानवीय भावना बरु मागी खाने जोगीसँग भएको तर सम्पन्न भनिनेहरूमा मानवीय भावना नभएको भन्दै आजको मानवताहीन स्वार्थी समाजको चित्रण गर्नु यस कथाको उद्देश्य रहेको छ ।

वैदेशिक रोजगारको तडकभडकले गर्दा आफ्नै देशमा केही गरी दुःखसुख गरी खान्छु भन्ने सोभा जनतालाइ कुवाको भ्यागुतोसमान बनाउने, गरिबीका कारण सबैसँग अपहेलित हुनुपर्ने र एउटा मागी खाने जोगीभन्दा पनि तल गिरेको सम्पन्नशाली भनाउँदो समाजप्रति यस कथाले तीखो व्यङ्ग्य गरेको छ ।

४.३.५ रमेश विकल र उनको 'एउटा बूढो भ्वाइलेन आशावरीको धुनमा' कथा

कथाकार रमेश विकलद्वारा लेखिएको कथा 'एउटा बूढो भ्वाइलेन आशावरीको धुनमा' कथा 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ३८, २०५३, अङ्क ३, पृष्ठ ८३-८८)मा प्रकाशित भएको छ । काठमाडौंको सहरी परिवेशमा पिल्सिएर रहेका गरिब असहायहरूका कारुणिक कथाव्यथालाई यस कथामा कथावस्तु बनाइएको छ । नेपाली समाजमा विद्यमान सम्पूर्ण समस्या र खराबीले उब्जाएका मानिसको दुर्नियती वा कठोर यातनाले उब्जाएको मानिसको दुर्नियति वा कठोर यातनाको स्वरूपलाई यस कथामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

कथाकार विकलले यस कथालाई स्मरणका रूपमा व्यक्त गरेका छन् । विकल यथार्थवादी मानवतावादी कथाकार भएकोले यस कथाको कथावस्तुमा पनि गरिबी र यसबाट उत्पन्न हुने अनेक समस्याका कुपरिणामबारे चर्चा गरेका छन् । यस कथामा गरिब असहाय व्यक्ति 'लुरे'लाई पात्र बनाएर काठमाडौंको एक कोठामा आजीवन आफ्नो जीवन बिताउने लुरेका जीवनमा आइपरेका सामाजिक, आर्थिक, मनोवैज्ञानिक घटनाक्रमलाई यथार्थरूपमा प्रस्तुत गरेका छन् । एउटा अड्डाको पियन 'लुरे' पण्डितको घरमा बस्छ । आफ्नो डिउटीबाहेकको समय पण्डितकै घरमा काम सघाएर बिताउँछ । कथाकार म पात्र सुब्बाको जागिर खाने इमान्दार व्यक्तित्वका रूपमा रहेका छन् । लुरेले पनि आफ्नो सबै कुरा म पात्र सुब्बालाई बताउँछ । उनले त्यस गोज्याङ्ग्रे लुरेका कुरा राम्ररी सुन्ने र बुझ्ने गर्दछन् । लुरे त्यति राम्रो पनि छैन र शारीरिक बनोट पनि मिलेको छैन तैपनि एउटी तरुनी केटी कोइलीले उसलाई मन पराउने र उसैसँग जीवन बिताउने भुटो आश्वासन दिएकी हुन्छे । यही भुटो आश्वासन नै लुरेको बाँच्ने आधार भएको हुन्छ । जहिले पनि कथाकार म पात्रलाई भेट्यो भने 'सुब्बा साब ऊ त आइन' भन्दै आफ्नो व्यथा पोख्यो । लुरे आफ्नो जीवन त्यही केटीको भुटो आश्वासनमा वा भ्रमित सत्यमा विश्वास गर्दै आफ्नो जीवन बिताएको कुरा यस कथामा व्यक्त गरेका छन् ।

प्रथम पुरुष कथन पद्धतिमा लेखिएको प्रस्तुत कथा वृत्तकारीय ढाँचामा रहेको छ । कथा आदिमध्ये र अन्त्यको शृङ्खलामा अगाडि नबढी पहिला घटेका घटनाहरू संस्मरणका रूपमा आएका छन् । कथाकारले लुरेका जीवनमा घटेका घटनालाई ऊ सानो भएदेखि वृद्धावस्था हुँदासम्मका घटनाक्रमलाई आफ्नो मानसपटलको कुनामा रहेको एउटा घटनालाई भ्वाइलेनको तारको झन्कारसँगै स्मरण गरेका छन् । कथाकारले यस कथामा शोषण चक्रलाई जीवनवृत्ति चलाउने स्वार्थी वर्ग अर्थात् शोषित, पीडित वर्गप्रति आफ्नो हार्दिक सहानुभूति व्यक्त गरेका छन् । उनले समाजका उपेक्षित र पीडित निम्न वर्गका मानिसहरूको जीवनका सम्पूर्ण संवेदनशील मानवीय पक्षहरूको विश्लेषण गरी सिङ्गो नेपाली समाजमा देखिएको गतिहीनतालाई आलोचनात्मक ढङ्गले औँल्याएका छन् । गरिब लुरेका कारुणिक कथाव्यथालाई देखाएर समाजका कुकृत्य र मानवताहीन व्यक्तिप्रति व्यङ्ग्य र गरिब असहाय एवं निमुखाप्रति सहानुभूति व्यक्त गर्न खोजेका छन् । मानिस राम्रो-नराम्रो, धनी-गरिब जेजस्तो भए पनि राम्रो लगाउने, मीठो खाने, मायाप्रेम गर्ने इच्छा र चाहना सबैमा रहेको हुन्छ भन्ने कुरालाई देखाउँदै गरिबीकै कारण आफ्नो इच्छा र चाहनालाई भ्रमित सत्यमा नै विश्वास गर्नुबाहेक अरु नभएको र स्वप्निल कल्पनाको प्रतीकमा नै जीवन बिताउनु परेको कारुणिक कथाव्यथालाई यस कथामा देखाउन खोजेका छन् ।

माथि उल्लिखित कथाहरूबाहेक 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित अन्य उत्कृष्ट कथाहरूमा, राजुबाबु श्रेष्ठको 'प्रेमसर', डा. रामविक्रम सिजापतीको 'सम्बन्ध विच्छेद', शङ्कर कोइरालाको 'सेवाभाव', शोभा अधिकारीको 'रित्तिएको जिन्दगी', सुविसुधा आचार्यको 'दाइजो', यशु श्रेष्ठको

‘मान्छे र परिस्थिति’, विनीमहादेव पौड्यालको ‘वेश्यालयमा भेटिएकी दिदी’, विद्याप्रसाद घिमिरेको ‘नेता र भाषण’ आदि रहेका छन् ।

‘प्रहरी’ पत्रिकाका धेरैजसो कथाहरू सरल र स्पष्ट रहेका छन् । तर एकदुई कथाहरू भने अस्पष्ट र अलिक जटिल खालका पनि रहेका छन् ।

‘प्रहरी’ पत्रिकाका अधिकांश कथाहरूमा सामाजिक कथावस्तु, अपराधमा आधारित कथा, प्रहरीले गर्ने काम, कर्तव्य र इमान्दारिता एवं प्रहरीका क्रियाकलापमा आधारित कथाहरू रहेका छन् । केही कथाहरूमा वर्गीय असमानता देखाउँदै शोषकहरूविरुद्ध शोषित वर्गले गरेका सङ्घर्षलाई प्रत्यक्षरूपमा देखाइकाले कलात्मक पक्ष भने केही कमजोर भएको देखिन्छ । कुनैकुनै कथाहरूमा विषयवस्तु सशक्त भए पनि कथालेखन शैली हृदयस्पर्शी हुन नसकेको देखिन्छ । भाषिक अशुद्धता धेरैजसो कथाहरूमा भेटिन्छ । यति हुँदाहुँदै पनि नेपाली कथालेखनको क्षेत्रमा ‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित कथाहरूले अगाडि बढाउने काम गरेका छन् । समाजका विकृति र विसङ्गतिहरूलाई उजागर गर्दै त्यस्ता समस्याहरूको निकाकरणका लागि ‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित कथाहरूले चेतना प्रदान गरेका छन् । नेपाल प्रहरीमा रहने र रहेका अनि पछि हुनेहरूलाई पनि यहाँका कथा मार्गदर्शन हुनेछन् । समग्रमा भन्दा ‘प्रहरी’ पत्रिकाले पुराना तथा नयाँ (नवोदित) साहित्यकारहरूका कथाहरूलाई प्रकाशनमा ल्याई नेपाली कथाको विकासका लागि उल्लेखनीय भूमिका निर्वाह गरेको पाइन्छ ।

४.४ ‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित प्रमुख निबन्धहरूको विवेचना

नेपाली साहित्यका अन्य विधाहरूलाई प्रकाशनमा ल्याएभैं ‘प्रहरी’ पत्रिकाले नेपाली निबन्धलाई पनि स्थान दिएको देखिन्छ । ‘प्रहरी’ पत्रिकाले निबन्धलाई प्रथम अङ्कदेखि नै स्थान दिएको भए पनि कथा र कविताको तुलनामा धेरै कम निबन्धहरू प्रकाशित भएका छन् । यस पत्रिकामा वि.सं. २०४६ देखि हालसम्म ५४ जना निबन्धकारका ७७ वटा निबन्धहरू प्रकाशित भएका छन् । यसमा प्रकाशित निबन्धहरूमा सामाजिक विकृति, वर्गीय असमानताका कारण उत्पन्न समस्या, नेपाली भाषा र संस्कृतिमा भित्रिएको विकृति, देशमा बढ्दै गइरहेको भ्रष्टाचार, चाकडी, चाप्लुसी, प्रहरीले गर्नुपर्ने कर्तव्य, प्रहरीका पेशागत इमान्दारिता, राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रतिको प्रेमभाव आदि विषयलाई समेटिएको पाइन्छ । यिनै विषयवस्तुलाई निबन्धकारहरूले आत्मपरक र वस्तुपरक शैलीमा प्रस्तुत गरेका छन् । ‘प्रहरी’मा प्रकाशित निबन्धका विषयहरू स्वच्छन्दतापरक र, यथार्थपरक रहेका छन् । सरल भाषाशैलीमा लेखिएका निबन्धहरू यस पत्रिकामा प्रकाशित भएका छन् । ‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित निबन्धहरूमा कतिपय निबन्धहरू पाठकको मन जित्न सफल देखिन्छन् भने कतिपय निबन्धहरू विचार र भावको दृष्टिले वजनदार भए पनि प्रस्तुतीकरण प्रभावशाली हुन नसकेका कारण स्तरीय हुन सकेका छैनन् । ‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित निबन्धमध्ये २०४६ सालदेखि २०५५ सालसम्मका निबन्धमध्येबाट ५ प्रमुख निबन्धहरूको विवेचना

यहाँ गरिएको छ ।

४.४.१ महेशविक्रम शाह र उनको 'म र मेरो पेशा' निबन्ध

निबन्धकार महेशविक्रम शाहद्वारा लेखिएको 'म र मेरो पेशा' शीर्षकको निबन्ध 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ३३, अङ्क ४, २०४८, पृष्ठ ५७) मा प्रकाशित भएको छ । आत्मपरक शैलीमा कलात्मक रचना कौशल प्रस्तुत गर्दै लेखिएको यस निबन्धमा निबन्धकारले आफ्नो पेशागत भावनाहरूलाई सरल तथा कोमल पदावलीका माध्यमबाट प्रस्तुत गरेका छन् ।

प्रस्तुत निबन्धमा निबन्धकारले आफ्नो प्रहरी पेशाप्रति घट्ने घटनाहरू र निःस्वार्थ मानव सेवालालाई विषय बनाएका छन् । निबन्धकार एउटै अक्षर ओमभिन्न पनि ब्रम्हा, विष्णु र महेश तीन भावार्थहरू अन्तरनिहित हुन्छन्, तर कसलाई बढी श्रद्धा गर्ने र कसको भक्त हुने भन्ने कुराहरू आफ्नो इच्छा-आकाङ्क्षा र आस्थाका कुराहरू हुन् भन्दै आफ्नो लागि पेशा वा प्रहरी पेशा वस्त्र हो, आभूषण हो जुन जति सुन्दर, स्वच्छ र शुद्ध हुन्छ त्यति नै आफ्नो गरिमा र प्रतिष्ठा बढ्ने छ, भन्दै आफ्नो पेशालाई आफ्नो शरीरलाई चाहिने आवश्यक तत्त्वसरह ठानेका छन् । निबन्धकारले रात र दिनको सङ्केत कुखुराको कुखुरी काँबाट प्राप्त गरिएभैं अपराध र अपराधीको क्रियाकलापबाट मानवजीवनको रक्षा गरी सुन्दर भविष्यको निर्माणमा प्रहरी सेवा महत्त्वपूर्ण हुने र व्यक्तिगत दुःखकष्टभन्दा माथि विजयघोष गर्दै फक्रने, फुल्ने र मुस्कुराउने पेशाको रूपमा प्रहरी सेवालालाई लिएका छन् । आफ्नो काम र कर्तव्यले साधारण मानिसभन्दा एक तह माथि रहेकाले नागरिक क्षमताभन्दा माथिका कुराहरूको विश्लेषण र अन्वेषण प्रहरीले क्षणभरमा गर्नु पर्ने हुन्छ, भन्दै रातका जूनकीरीहरूभैं रातमा जागा हुनुपरे पनि समाजरूपी हराभरा वृक्षको जीवनरसभिन्न छिपेर रहेका हानिकारक तथा दुःखित अपराधी कीराहरूको औषधोपचार गर्दै असल चाहनाका कञ्चन तलाउलाई शुद्ध, स्निग्ध, पावन बनाई विकास र शान्तिका पथमा अग्रसर हुनु प्रहरीको कर्तव्य भएको कुरा व्यक्त गरेका छन् ।

आफ्नो कर्तव्यलाई आफ्नो प्राण ठान्ने हुनाले प्रहरी पेशा कुनै सुविधायुक्त ठाउँमा मात्र नभएर देशका प्रत्येक कुनामा समान तवरले नागरिकको सेवामा लागि रहन्छ, भन्दै सोलु, हुम्लाको कठ्याङ्ग्रिने जाडो होस् वा नाम्चे, ल्होत्सेका हिमचितुवाको हिंस्रक आक्रमण, नदीका वेग होस् वा गहिराइ, साउने भरि हो प्रहरी पेशा वज्रभैं कठोर बनेर अडिरहन्छ, जसको ओतमा नागरिक आनन्दको जीवन बाँचिरहेको हुन्छ, भन्ने कुरा व्यक्त गरेका छन् । निबन्धकारले शान्ति र सुरक्षाका कोमल विरुवाहरू रोप्ने, त्यसको स्याहारसुसार र सम्मानमा आफ्नो हृदयको गतिसँग प्रतिस्पर्धा गर्ने कुरा पनि व्यक्त गरेका छन् ।

प्रस्तुत निबन्धमा निबन्धकारले प्रहरी पेशामा लागेका व्यक्तिले कसरी आफ्नो पेशागत दायित्व पूरा गर्नुपर्छ भन्ने कुरा स्पष्टसँग देखाएका छन् । निबन्धकार प्रहरी पेशालाई समाजको मुटुको रूपमा उभ्याउँदै त्यसको धड्कन प्रहरीको कार्यलाई लिएका छन् जसले सामाजिक विकृति

र विसङ्गतिको विरुद्ध आफ्नो व्यक्तिगत घोचाइहरूलाई चुपचाप सही, पेशागत कर्तव्यपालनाको मीठो अनुभूति लिनु तथा चाडवाड, जात्रा, पूजा समारोह जहाँ पुगे पनि आफ्नो इच्छा र आकाङ्क्षाहरूलाई आफ्नो कर्तव्यनिष्ठ र कर्तव्यपरायणतामा बलिदान गर्दै जनताले गर्ने रमाइलो अनुभूतिमा रमाउने गर्दछन् भन्दै प्रहरी पेशा पेशागत दृष्टिकोणले मृगमरिचिका होइन बरु मृगतृष्णा मेटाउने जलकुण्ड बनेको र शान्ति सुरक्षा र आदर्श समाजको निर्माणमा अग्रसर हुने कुरा व्यक्त गरेका छन् । घण्टाघरको सेकेन्ड सुईआफ्नो पेशाको जीवनशैली भएको र जस्तोसुकै अवस्थामा पनि आफ्नो कर्तव्यका रागहरू अलापन नछोड्ने कुरा व्यक्त गर्दै देशभित्र मात्र नभएर विश्वभरि नै रहेको वातावरणको परिवर्तनलाई आफूअनुरूप ढाली आफ्नो कर्तव्यलाई अपरिवर्तनशील बनाउने प्रहरी पेशा गर्मी तथा थकानमा छहारी दिने चौतारी तथा अन्तिम अवस्थासम्म पनि शीतलता दिने रूखभैँ भएकोले यस पेशाको महत्त्व रहेको कुरा व्यक्त गर्दछन् । आषाढको हिलो माटोमा नखेल्नेले मङ्सिरमा रित्तो भकारी देख्नुपर्ने हुन्छ, भने हिलोमा कमल फुल्छ, रातमा चाँदनी चम्किन्छ, त्यसरी नै प्रहरी पेशा कठिन यात्राहरूमा पनि सहजताको महसुस गर्दै अगाडि बढ्ने कुरा व्यक्त गरेका छन् ।

निबन्धमा प्रयोग भएका अनुप्रासयुक्त शब्दहरू र उखान टुक्काहरूले गर्दा प्रस्तुत निबन्ध रोचक बनेको छ । नवीन शैलीमा आरम्भ गरिएको प्रस्तुत निबन्ध दस अनुच्छेदमा संरचित रहेको छ । प्रहरी पेशामा रहँदा आफूमाथि आइपरेका समस्याहरूका माध्यमबाट निबन्धकारले समाजमा रहेका विकृति विसङ्गतिबीचआफ्नो पेशालाई कर्तव्यका साथ पालना गर्ने प्रहरी र अन्य पेशेवर नागरिकलाई पनि सन्देश दिँदै सम्पूर्ण देशवासीप्रति चेतनाको स्वर व्यक्त गरेका छन् ।

४.४.२ कमल दीक्षित र उनको 'प्रहरी र पुस्तकालय' निबन्ध

निबन्धकार कमल दीक्षितको 'प्रहरी र पुस्तकालय' शीर्षकको निबन्ध प्रहरी पत्रिका (वर्ष ३४, २०४८, अङ्क ४, पृष्ठ ६५)मा प्रकाशित भएको छ । प्रस्तुत निबन्धमा निबन्धकारले प्रहरी पेशा र पुस्तकालयबीचको सम्बन्धका बारेमा प्रस्ट पार्न खोजेका छन् । निबन्धकारले प्रहरी र पुस्तकालयको अनुसन्धान भन्ने एउटा शब्दमात्र मिल्छ, तर शब्द एउटै भए पनि विषय फरक हुन्छन् भन्दै प्रहरीको अनुसन्धान र पुस्तकालयको अनुसन्धानका काम, कर्तव्यका बारेमा स्पष्ट पार्न खोजेका छन् । यसै प्रसङ्गमा निबन्धकार भन्छन्, "अनुसन्धान" भन्ने एउटा शब्दमात्र मिल्छ । मेरो काम र प्रहरीको कर्तव्यमा तर शब्द एउटै भए पनि हामीहरूका विषय फरक छन् । प्रहरीको अनुसन्धान तहकिकातका लागि हुन्छ, मेरो अनुसन्धान धुलिएका च्यातिएका पत्रभित्र लुकेका साहित्य र साहित्यिकका लागि हुन्छ" भन्दै प्रहरी र पुस्तकालयको बेनी कतै नपर्ने कुरा बताएका छन् । निबन्धकारले यस निबन्धमा प्रहरीको काम, कर्तव्य र अनुसन्धानलाई साहित्यले भेट्न नसक्ने र साहित्यलाई प्रहरीले हुन नसक्ने, प्रहरी र पुस्तकालय भनेका नदीका दुई किनारा जस्तै हुन् कि भन्ने कुरा व्यक्त गरेका छन् ।

आफ्नो ज्ञान जोखिममा फालेर हत्याराको पछि दगुने कुनै प्रहरी निरीक्षकले समेत फूर्सदको समयमा रमाइलो बसिबियालो गर्न सक्ने वा रातभरि आँखा भिमिक्क नगरेर टोलटोलको सुरक्षामा लागेका गस्ती प्रहरीले दिउँसो उठेर केही पढ्न खोज्दा साधारण साहित्यिक लेखले उनीहरूको मन छुन सक्ने खालको लेख लेख्न गाह्रो भएको कुरा बताएका छन् । पुस्तकालयको प्रसङ्गमा महेन्द्र पुरस्कार पुस्तकालयको व्याख्या पनि गरेका छन् । वि.सं. २०४६ सालमा साहित्यिक आन्दोलनमा आफूलगायत कवि दुई सय जना जति व्यक्तिले मौन विरोध गर्दा प्रहरीले गरेको हस्तक्षेपको प्रसङ्ग पनि निबन्धमा आएको छ । प्रहरी र पुस्तकालय यी दुई विषय एकअर्कामा सम्बन्धित हुन गाह्रो हुने कुरा बताउँदै निबन्धको अन्त्य गरेका छन् ।

आत्मपरक शैलीमा विचारात्मक निबन्धका रूपमा प्रस्तुत गरिएको यस निबन्धमा निबन्धकारले आफ्नो अध्ययन र अनुभवबाट आर्जित ज्ञानलाई सहज रूपमा प्रस्तुत गरेका छन् । निबन्धकारले आफ्नो विचारहरूलाई प्रस्तुत गर्ने क्रममा आफ्नो जीवनमा आइपर्ने घटनादेखि लिएर पुस्तकालयसम्बन्धी ज्ञान र प्रहरीका काम, कर्तव्यसम्मका घटनाक्रमहरूलाई उदाहरणका रूपमा विचारका पुस्तिकाका लागि अगाडि सारेका छन् । यस निबन्धमा प्रहरी र पुस्तकालयबीच सम्बन्ध रहन गाह्रो हुन्छ, भन्ने कुरा देखाइएको छ । सरल, सहज र बौद्धिक किसिमको भाषाशैलीको प्रयोग यस निबन्धमा गरिएको छ । लामा एवं छोटो गरी जम्मा १० अनुच्छेदमा संरचित यस निबन्धको संरचना जेजस्तो भए पनि निबन्धकारका विचारहरू शृङ्खलाबद्ध किसिमबाट नै प्रस्तुत भएका छन् । शीर्षकको सेरोफेरोमा रहेर त्यसलाई नै विस्तारित गर्ने क्रममा शृङ्खलाबद्ध किसिमबाट निबन्ध अगाडि बढेकाले निबन्धकारको अभिव्यक्ति शिल्प उत्कृष्ट रहेको पाइन्छ ।

४.४.३ डा. गार्गी शर्मा र उनको 'माधुरी रामायण र आजको परिवेश' निबन्ध

डा. गार्गी शर्माको 'माधुरी रामायण र आजको परिवेश' शीर्षकको निबन्ध 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ३३, २०५४, अङ्क ५, पृष्ठ ६९)मा प्रकाशित भएको छ । निबन्धकार शर्माले यस निबन्धमा रामायणको अध्ययन गर्दै वाल्मीकि रामायण र तुलसीकृत रामायणको महत्त्वका बारेमा चर्चा गर्न खोजेकी छिन् । माधुरी भट्टराईद्वारा रचना गरिएको माधुरी रामायणको चर्चा गर्दै माधुरी भट्टराई नेपाली नारी हस्ताक्षरमा भक्तिकाव्यकी सशक्त कवयित्री भएको कुरा व्यक्त गरेकी छिन् । माधुरी रामायण 'रामचरितमानस'को भावानुवादमात्र नभई मौलिकता सल्बलाएको कुरा व्यक्त गरेकी छिन् ।

प्रस्तुत निबन्धमा निबन्धकारले वाल्मीकि रामायण र माधुरी रामायणलाई विषय बनाएका छन् । वाल्मीकि रामायण, माधुरी रामायण र आजको परिवेशलाई देखाउँदै रामका आदर्श व्यवहार आजको परिवेशमा नभएको कुरा व्यक्त गर्न खोजेकी छिन् । वाल्मीकि रामायण विश्व आदिकाव्य हो, आर्य संस्कृतिको कैलाश शिखर हो भन्दै यसलाई देशकाल तथा जाति कसलैले पनि छिन्नभिन्न गर्न नसक्ने कुरा बताएकी छिन् । त्यस्तै भारतमा वाल्मीकि रामायणभन्दा तुलसीकृत रामायण (

रामचरित्मानस) बढी व्यापक छ भन्दै भारतका घरघरमा र भारतको राष्ट्रिय ग्रन्थको रूपमा पनि रहेको व्यक्त गरेकी छिन् । धर्मसंस्कृतिको संरक्षण नै यो काव्यको एउटा अपूर्व देन हो भन्दै आजकल ठूलाठूला कुरा गर्ने, आदर्श व्याख्या छाँट्ने, भाषणबाट सबैलाई मन्त्रमुग्ध पार्ने नेताहरू सबैतिर पाइन्छन् तर उक्त आदर्शको पालना गर्ने व्यक्ति पाइँदैन भनेकी छिन् । साथै, चरित्रवान् व्यक्तिको अभावले गर्दा नै विश्वमा जताततै हाहाकार मच्चिएको र आतङ्क, लडाइँ, भगडा, युद्ध चारैतिर व्याप्त भएको कुरा व्यक्त गरेकी छिन् । आदर्श व्यक्तित्व रामको प्रशंसा गर्दै रामजस्तो आदर्श व्यक्तिको खाँचो भएको बताएकी छिन् । माधुरी भट्टराई नेपाली साहित्यमा सशक्त नारी हस्ताक्षर हुन् भन्दै उनको माधुरी रामायणको महत्त्व दर्साएकी छिन् । साथै, रामायणको वास्तविकता आत्मरामायणमा रहेको कुरा पनि बताएकी छिन् ।

जम्मा ८ अनुच्छेदमा संरचित यस निबन्धमा निबन्धकारले सरल भाषाशैलीको प्रयोग गरेकी छिन् । छोटोछोटा वाक्य र धार्मिक उल्याका कारणले निबन्ध बोध्य बनेको छ । निबन्धकारले रामयणको महत्त्व उल्लेख गर्दै माधुरी रामायणको उद्देश्य र महत्त्वलाई कलात्मक एवं रोचक तरिकाले प्रस्तुत गरेकी छिन् । माधुरी भट्टराई एकान्त साधिका हुन् भन्दै एकान्तमा निरन्तर तपस्यारत भएरआफ्नो मनमष्तिष्कमा रामायण गुञ्जाइरहने नेपाल आमाकी सुपुत्री हुन् भनेकी छिन् । साथै, नेपाली भक्तिकाव्यकी वदर पुत्रीका रूपमा पनि बताएक छिन् । माधुरी भट्टराईले पनिआफ्नो जीवन आदर्श यसैमा पाएको र श्रीरामप्रति श्रद्धाले शिर झुकाएको कुरा व्यक्त गरेकी छिन् । इच्छा, ज्ञान र कर्मलाई एउटै मार्गमा डोच्याएर माधुरी रामायण अध्ययन गरीआफ्नो चरित्र निर्माण गर्ने प्रयास गर्नु नै रामचरित्मानस तथा माधुरी रामायणबाट फल प्राप्त गर्नु हो भन्ने अभिव्यक्ति दिएकी छिन् ।

४.४.४ रामहरि राजभण्डारी र उनको 'देश-प्रेम' निबन्ध

निबन्धकार रामहरि राजभण्डारीद्वारा रचना गरिएको 'देश-प्रेम' शीर्षकको निबन्ध 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ४०, अङ्क १, २०५५ को पृष्ठ २३)मा प्रकाशित भएको छ । आत्मपरक शैलीमा व्यक्त गरिएको यस निबन्धमा निबन्धकारले आफू जन्मेको राष्ट्रप्रतिको श्रद्धा नै देश-प्रेम भएको बताएका छन् । निबन्धकार भन्छन्, "जसरी आफ्नी आमा राम्री नराम्री जस्ती भए पनि माया लाग्छ, सबैको प्रिय हुन्छिन् त्यसरी नै जस्तै भए पनिआफ्नो राष्ट्र प्यारो हुन्छ, भन्दै राष्ट्रलाई आमाको उपमा दिएका छन् ।"

निबन्धकारले यस निबन्धमा देश-प्रेम एउटा पवित्र भावना, कामना र क्रियाशीलता हो, जो समस्त देशवासीका चौतर्फी उन्नतितर्फ केन्द्रित रहन्छ, भन्दै स्व.म.वि.वि. शाहको भनाइ र 'देश-प्रेम नभएको मान्छे दुईपटक मर्छ र देशप्रेमी कहिल्यै मर्दैन' भन्ने कवि सर वाल्टर स्कटको कथनले राष्ट्रप्रेमको सर्वोच्चतालाई राम्ररी झल्काएको कुरा व्यक्त गरेका छन् । निबन्धकारआफ्नो राष्ट्रप्रति अघात प्रेम देखाउँदै देशमा रहेका सांस्कृतिक, प्राकृतिक एवं ऐतिहासिक वर्णन गर्दै

राष्ट्रलाई वीर सपूतले रगतको खोली बगाएरै भए पनि बचाएको कुरा व्यक्त गरेका छन् । दुई विशाल छिमेकी राष्ट्रहरूको बीचमा भए पनि देशभक्त सहिदहरूका रगतले गौरवपूर्ण इतिहासबाट प्रेरणा लिएर नेपालीहरू उन्नतिको बाटोमा लम्केको कुरा व्यक्त गर्दै वीर पूर्खाको देनलाई आत्मसात् गर्दै अहिले र पछिसम्मका देशका सपूतहरूले राष्ट्रप्रति माया गर्नु नै पर्ने सन्देश पनि व्यक्त गर्न खोजेका छन् ।

यस निबन्धमा निबन्धकारले सरल भाषाशैलीको प्रयोग गरेका छन् । आत्मपरक शैलीमा लेखिएको यस निबन्धमा निबन्धकारले आफ्नो राष्ट्र राष्ट्रियताप्रतिको गहिरो प्रेमभाव व्यक्त गरेका छन् । जस्तो भए पनि आफ्नो राष्ट्र प्यारो हुन्छ । सबै नागरिक मिलेर राष्ट्रको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्नुपर्छ भन्ने कुरा देखाउँदै आफ्नो देशमा रहेका विविध रमणीय स्थलहरूको वर्णन र वीर सपूतले दिएको योगदानका विषयलाई प्रस्तुत गरेका छन् । विभिन्न राष्ट्रप्रेमसम्बन्धी कथनलाई निबन्धमा प्रस्तुत गरी निबन्धलाई अझ स्पष्ट र स्वादिलो बनाएका छन् । रोचक प्रसङ्ग उठाएर निबन्धलाई अझ उत्कृष्ट पार्न खोजेका छन् । 'देश-प्रेम' शीर्षककै सेरोफेरोमा रहेर त्यसलाई नै विस्तारित गर्ने क्रममा शृङ्खलाबद्ध किसिमबाट निबन्ध अगाडि बढेकोले निबन्धकारको अभिव्यक्ति शिल्प उत्कृष्ट रहेको पाइन्छ ।

४.४.५ कल्लरसिंह थापा र उनको 'गोर्खेलट्टी' निबन्ध

निबन्धकार कल्लरसिंह थापाद्वारा रचना गरिएको गोर्खेलट्टी शीर्षकको निबन्ध 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ३९, २०३४ अङ्क ५ को पृष्ठ ६९-७०)मा प्रकाशित छ । यस निबन्धमा निबन्धकारले गोर्खेलट्टीको महत्त्वलाई कलात्मक ढङ्गले प्रस्तुत गरेका छन् । नेपाल प्रहरीको कार्यरम्भसँगै गोर्खेलट्टीको जन्म भएको बताउँदै प्रहरीसरह नै गोर्खेलट्टीले काम काम गरेको कुरा व्यक्त गरेका छन् ।

निबन्धकार यस निबन्धमा सामान्य वस्तु गोर्खेलट्टीलाई विषयवस्तु बनाएका छन् तर लट्टी सामान्य भए पनि यो मनुष्यका लागि हरेक पल हरेक क्षण कामलाग्ने बताएका छन् । निबन्धकार गोर्खेलट्टीको परिचय दिँदै यो टेक्न मिल्ने, छेक्न मिल्ने परेको बेला जाली फटाहाहरूलाई ठोक्न पनि मिल्ने चिन्नेलाई श्रीखण्ड र नचिन्नेलाई काठ भनेजस्तै गोर्खेलट्टीलाई चिन्नेहरूका लागि सहयोगी मित्र, आपतविपत्को बेला उद्धारकर्ता, चेलीबेटीको इज्जतको रखवाला र चौबीसै घण्टा निरन्तर सेवामा लागि रहने एक अमिन समाजसेवी हो भनेकी छन् । परेको बेला बिजुलीको जस्तो तेज गतिमा काम गर्ने र सामान्य अवस्थामा शान्त निश्चल भई बस्ने भन्दै यो बूढाबूढीको सहारा, कलिला बालबालिकाको पथप्रदर्शक, युवाहरूको दर्पण, निःसहायहरूको सहयोगी र सामाजिक कुकृत्यहरूको काल बताएका छन् । निबन्धकार गोर्खेलट्टीलाई पूरा मानवीकरण गरी उसका सम्पूर्ण कार्य र महत्त्वको बारेका व्यक्त गर्न खोजेका छन् ।

जम्मा चार अनुच्छेदमा संरचित यस निबन्धमा निबन्धकारले सरल भाषाशैलीको प्रयोग

गरेका छन् । वस्तुपरक निबन्धका रूपमा रहेको यस निबन्धमा निबन्धकारले आफ्नो अनुभवबाट आर्जित ज्ञानलाई सहज रूपमा प्रस्तुत गरेका छन् । आफ्नो विचार प्रस्तुत गर्ने र उखान टुक्काको प्रयोग गर्नाले निबन्ध अझ रोचक बन्न पुगेको छ । निबन्धको संरचना छोट्टा भए पनि निबन्धकारका अभिव्यक्तिहरूमा शृङ्खलाबद्ध किसिमबाट निबन्ध अगाडि बढेकोले निबन्धकारको अभिव्यक्ति शिल्प उत्कृष्ट रहेको पाइन्छ ।

माथि उल्लिखित निबन्धबाहेक 'प्रहरी'मा प्रकाशित अन्य उत्कृष्ट निबन्धहरूमा युवराज नयाँघरेको 'पैताला र सिनेमा सिंढी', 'स्यालुटको उचाइ', 'चकचकको चित्त' लगायत धेरै लेख/निबन्ध प्रकाशित भएका छन् । त्यस्तै नवराज रिजालको 'जिन्दगानी गोरेटोमा' तुलसीहरि कोइरालाको 'नीलकण्ठले शीतलता पाएथे', डा. खगेन्द्रप्रसाद लुङ्गेलको 'डायस्पोराको सैद्धान्तिक स्वरूप' (लेख), विद्याप्रसाद घिमिरेको 'युद्ध, शान्ति र मानव सभ्यता' लगायत आदि उत्कृष्ट लेख/निबन्ध रहेका छन् । 'प्रहरी'मा उत्कृष्ट लेख/निबन्ध वि.सं. २०६० पछिका पत्रिकामा बढी मात्रामा रहेका छन् । यस शोधलेखमा वि.सं. २०४६ देखि वि.सं. २०५५ सम्मको एक दशकमा उत्कृष्ट निबन्धहरूबाट जम्मा ५ वटा निबन्धलाई मात्र लिइएको छ ।

समग्रमा हेर्दा 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित निबन्धहरू धेरै उच्चस्तरका पनि छैनन् र निम्नस्तरका पनि छैनन् । निबन्धमा हुनुपर्ने कल्पनाको तीक्ष्णता, विचारको व्याप्ति मौलिक सम्प्रेषण दिने सीपजस्ता कुराहरूको केही कमी 'प्रहरी'मा प्रकाशित निबन्धहरूको अध्ययन गर्दा पाइन्छ । कुनैकुनै निबन्धहरू लेखाका स्तरमा राख्न सकिने खालका रहेका छन् । कतिपय निबन्धहरूको भावभूमि एउटै परेभै लाग्छ । धेरैजसो निबन्धको विषयवस्तु आपराधिक विषयमा आधारित छन् र प्रहरीका काम, कर्तव्य र अधिकारका कुराहरूमा सीमित भएका छन् । राष्ट्रप्रेम, प्रहरीले गरेका र गर्नुपर्ने इमान्दारिता, वीरहरूले गरेको योगदानका विषय र प्रसङ्ग धेरै निबन्धमा आएको छ । यति हुँदाहुँदै पनि 'प्रहरी' पत्रिकाले आफ्नो प्रकाशनका क्रममा प्रहरी भित्रका र बाहिरका विभिन्न निबन्धकारहरूका निबन्धहरू प्रकाशित गरेर नेपाली निबन्धको विकासका लागि महत्त्वपूर्ण योगदान दिएको छ ।

४.५ 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित समालोचना/समीक्षा

कुनै पनि रचनाका बारेमा गुण, दोष, उज्यालो, अँध्यारो, सबलता, दुर्बलता आदि सबै पक्ष प्रस्टसँग राखिएको हुन्छ भने त्यो समालोचना बन्न पुग्छ । समालोचनामा गुण, दोष, दुवै पक्षमा उस्तै व्यापक प्रकाश पाउँ निएकाले निकाल्ने कोशिस भएको हुन्छ । समालोचना लेख्ने क्रममा कमीकमजोरीमात्र देखाइएको छ भने त्यो आलोचनामात्र हुन पुग्छ । त्यस्तै, रचनाको उत्कृष्टतालाई मात्र देखाउन खोजिएमा त्यो पनि समालोचना हुन सक्दैन ।

'प्रहरी' पत्रिकामा अन्य विधाहरूलाई जस्तै समालोचनालाई पनि स्थान दिएको पाइन्छ । 'प्रहरी' पत्रिकाका २०४७ सालदेखिका प्रथम अङ्कदेखि नै समालोचनालाई प्रकाशित गर्दै आएको

देखिन्छ । यस पत्रिकामा वि.सं. २०४६ देखि हालसम्म जम्मा १९ जना समालोचकका २७ समालोचना/समीक्षा प्रकाशित भएको देखिन्छ । साहित्यका विधा कथा, कविता र निबन्धका तुलनामा समीक्षा/समालोचनाको प्रकाशन कम मात्रामा भएको देखिन्छ । यसमा गहनरूपमा अध्ययन गरी लेखिएका समालोचनात्मक लेखहरू पनि रहेका छन् । यसमा प्रकाशित समालोचना तथा समीक्षाहरूमा व्यक्तिकेन्द्रित, कृतिकेन्द्रित, कथा, कविता, निबन्ध, नाटककेन्द्रित, सिद्धान्त/प्रवृत्तिकेन्द्रित रहेका देखिन्छन् । यस पत्रिकामा डा. खेमनाथ कोइराला, डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइँटेल, डा. गार्गी शर्मा, डा. दयाराम श्रेष्ठ, प्रा.डा. मुरारीप्रसाद रेग्मी, जनार्दन जागरुकजस्ता विशिष्ट लेखकहरूद्वारा लेखिएका समालोचनाहरू यस पत्रिकामा प्रकाशित भएको पाइन्छ । यस शोधपत्रमा सम्पूर्ण समालोचनाहरूको विवेचना सम्भव नभएकोले वि.सं. २०४६ पछि २०५५ सम्मका (एक दशकभित्रका) प्रमुख ५ वटा समालोचनात्मक लेखहरूको विवेचना प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.५.१ चूडामणि काफ्ले र उनको 'महाकवि देवकोटाको यात्री कविता' (कविताकेन्द्रित) समालोचना

नेपाली समालोचना क्षेत्रमा विशिष्ट व्यक्तित्व चूडामणि काफ्लेद्वारा प्रस्तुत 'महाकवि देवकोटाको यात्री कविता' समालोचना 'प्रहरी' पत्रिकाको वर्ष ३२, २०४६, अङ्क ४, पृष्ठ ५१ मा प्रकाशित भएको छ । यस लेखमा समालोचकले कवि देवकोटाको यात्री कविता र कविको कवित्वको विश्लेषण पक्षलाई देखाउँदै 'यात्री' कविताको संरचना र 'यात्री' कवितामा प्रस्तुत विचारहरूलाई पनि केलाउन खोजेका छन् ।

यस लेखमा समालोचक चूडामणि काफ्ले महाकवि देवकोटा विराट कल्पनाका धनी र आधुनिक नेपाली साहित्यका स्तम्भ भएको बताएका छन् । देवकोटा स्वच्छन्दतावादीलाई आह्वान र परिष्कार प्रदान गर्दै कतिपय कवितामा मानवतावादी विचार प्रस्तुत गरेका छन् भन्दै समालोचक 'यात्री' कविताले परम्परागत मूर्तिपूजाको तीव्र विरोध गर्दै मानवतावादी विचारलाई प्रखररूपमा प्रकट गरेको कुरा व्यक्त गरेका छन् । 'यात्री' कविताको संरचना पक्षलाई केलाउँदै यस कविताको बाह्य संरचना बाँकी ७ र हरफहरू ४६ रहेको कुरा प्रस्तुत गरेका छन् ।

समालोचकले देवकोटाको यात्री कविताको लयात्मकतालाई केलाउँदै देवकोटा स्वच्छन्दतावादी भएको र भावनासँग एकात्म्य रूपमा आएको लय नै प्रमुख रूपमा रहेको कविले सचेत रूपमा आयोजना गरिएको लय नभएको बताएका छन् । 'यात्री' कवितामा गीतको आधारभूत विन्यासको नियमलाई कविले केही मात्रामा पालना गरिएको पाइन्छ, तापनि सम्पूर्ण कवितामा यो नियम पालना गरिएको पाइँदैन भन्दै यसबाट कविले आफ्नो कवितालाई गीतको उपरोक्त नियमअनुसार रचना नगरेको व्यक्त गरेका छन् । कविताका आधारभूत तत्त्व भावना र लयका दृष्टिले कवि दुवै पक्षमा सचेत रहेको पाइन्छ । कतिपय ठाउँमा अन्त्यानुप्रास मिलाएर होस् वा भावानुरूप शब्दको प्रयोगले होस्, कविताको आन्तरिक लय सबल रूपमा पाइन्छ, भन्दै यस

कवितालाई सङ्गीतमा ढाल्न कठिन नहुने कुरा बताएका छन् ।

समालोचकले 'यात्री' कविताको आन्तरिक संरचनालाई पनि केलाउन खोजेका छन् । आन्तरिक संरचनामा आएको शीर्षक 'यात्री' शब्दको अर्थ यहाँ यात्रा गर्दैरहेको व्यक्ति बटुवा तथा पर्यटकको रूपमा नलिई तीर्थाटनमा निस्किएको मान्छे, अथवा तीर्थयात्रीको रूपमा लिएको बताएका छन् । मन्दिर र मानव शरीरको तुलना गर्दै उनले मानव शरीरलाई नै ईश्वरको मन्दिरको रूपमा तुलना गरेका छन् भन्दै ईश्वरको वास मानवकै मनमा हुन्छ, भनेर परम्परागत रूपमा ईश्वर मन्दिरमा हुन्छ भन्ने विचारलाई आफ्नो अकाट्य तर्क प्रमाणको आधारमा खण्डन गरेर नयाँ विचार प्रतिपादन गरेको बताएका छन् । यात्री कविताको महत्त्वपूर्ण पक्षको रूपमा रहेको यो ईश्वर र धर्मसम्बन्धी दृष्टिकोणले परम्पराप्रति तीव्र प्रहार गरेको छ । यसले मूर्तिपूजाको विरोध गर्दै मानवतावादी दृष्टिकोण प्रस्तुत गरी मानव नै ईश्वर हो र मानव सेवा नै धर्म हो भन्ने धारणालाई नवीन दर्शनको रूपमा प्रतिपादन गरेको छ भन्ने कुरा प्रस्तुत गरेका छन् ।

समालोचकले यस लेखमा देवकोटा र देवकोटाको 'यात्री' कविताको गहनतापूर्वक अध्ययन गरेर आफ्नो दृष्टिकोण प्रस्तुत गरेको पाइन्छ ।

'यात्री' कविताको बाह्य एवं आन्तरिक संरचनाको विश्लेषण गरेर, मूर्ति पूजा अन्धविश्वासपूर्ण धारणा हो, यस्ता किसिमका अन्धविश्वासमा समाजलाई नभुल्याई मानवसेवातिर प्रवृत्त गराउनु मानवमात्रको कर्तव्य हो भन्ने कुराको निष्कर्ष समालोचकले निकालेका छन् ।

४.५.२ हरिभक्त नेउपाने (न्यौपाने) र उनको "बि पी कोइरालाको 'नरेन्द्रदाइ' उपन्यासमा सामाजिक मर्म र निर्द्वन्द्व त्रिभुज"

हरिभक्त नेउपाने नेपाली समालोचनाका क्षेत्रमा स्थापित व्यक्तित्व हुन् । 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ३४, २०४९, अङ्क ५, पृष्ठ १६३-१६८) मा "बिपी कोइरालाको 'नरेन्द्रदाइ' उपन्यासमा सामाजिक मर्म र निर्द्वन्द्व त्रिभुज" शीर्षकको समालोचना प्रकाशित भएको छ । हरिभक्त नेउपानेले यस समालोचनामा 'नरेन्द्रदाइ' उपन्यासको सामाजिक पक्ष र यसभित्रका पात्र, चरित्रसमेतको विश्लेषण गर्न खोजेका छन् । साथै, विश्वेश्वरप्रसाद कोइरालाको सङ्क्षिप्त जीवनी पनि समालोचनामा व्यक्त गर्न खोजेका छन् ।

यस लेखमा समालोचकले विश्वेश्वरप्रसाद कोइरालाको सङ्क्षिप्त जीवनीका साथै कोइरालाका साहित्यिक विशेषतालाई केलाउँदै साहित्यकार कोइरालाको 'नरेन्द्रदाइ' उपन्यासको विशेषतासमेत केलाउन खोजेका छन् । कोइरालाले मानवमनलाई केलाई त्यसको मर्म बुझाउने क्रममा उनले सफल प्रयास गरेका छन् भन्दै कोइरालाका सबै कृतिमा यौन मनोविज्ञान भएको कुरा बताएका छन् । उपन्यासका भित्री आवरण पृष्ठमा प्रस्तुत कथनअनुसार हरेक मानवका अव्यक्त तथा व्यक्तिगत जीवनका वयःक्रमिक प्रत्येक सोपानमा उत्तेजनमा र वासनाले सजिएको कलात्मक व्यथित बिन्दु रहेको हुन्छ । तर त्यो कलामय बिन्दु प्राथमिक चरणमा वासना र

उत्तेजनाका साथ विस्तारित भई यात्रा गर्न किमार्थ सक्षम हुँदैन । अतः कला नै यस्तो अर्निवचनीय अमूर्त वस्तु हो, जसले समयचक्रबाट विकसित अन्तश्चेतनामा एउटा मार्मिक वेदना उत्पन्न गराउन सक्छ, भन्ने 'नरेन्द्रदाइ' उपन्यासको वाक्यलाई उदाहरणसहित प्रस्तुत गर्दै यस उपन्यासको केन्द्रीय मर्मलाई छोएको कुरा बताएका छन् । त्यो मर्म त्रिभुजभिन्नको तीन कोठामा चुम्बकमा टाँसिएर उपन्यासका तीनैजना पात्रहरूको परा, पश्यन्ती, मध्यमा आदि अचेतन, अवचेतन र चेतनजस्ता मानसिक मर्मस्थलमा निरन्तर परिक्रमा गरि नै रहन्छ, भन्दै प्रस्तुत उपन्यासले जन्माएका नरेन्द्र, गौरी र मुनरीयजस्ता पात्रहरूले यस्तै मनोवैज्ञानिक सतहमा चिनिनेगरी मानसिक व्यथा बोकेका छन् भनेका छन् । त्यसैले यो कृति सम्झना, कल्पना र वेदनाका यथार्थ चक्रव्यूहमा परेको मार्मिक चेतनको व्यथित मर्मपुत्र हो भन्दै उपन्यासको प्रमुख विशेषतालाई आफ्नो दृष्टिकोणबाट व्यक्त गर्न खोजेका छन् ।

समालोचकले यस समालोचनामा विपीको सम्पूर्ण जीवनीको अध्ययनका साथै नरेन्द्रदाइ उपन्यासको गहनतापूर्वक अध्ययन गरेर आफ्नो दृष्टिकोण प्रस्तुत गरेको पाइन्छ । यस उपन्यासका पात्रहरू परस्परमा एकअर्काका साधक छन् । औपन्यासिक प्रस्तुतिहरू घटनाभन्दा द्वन्द्वात्मक संवादका मूलमर्ममा केन्द्रित छन् । प्रारम्भ बिन्दुदेखि विस्तार हुँदै चरम सीमाको परिवेशसम्म पुग्दा पनि सरल शिल्पशैलीको चुम्बकले पाठकलाई तान्छ, भन्दै पुरुषपात्रप्रधान यो उपन्यास लेखकले अनुभव गरेका र स्मृति पटलमा जीवन्त भएर रहेका यथार्थ घटनामा आधारित भएको कुरा बताएका छन् । उपन्यास संयोगात्मक संसर्गबाट गुज्रदै मृत्यु वियोगमा टुङ्गिन्छ । तीन मूर्तिको त्रिकोणात्मक मार्मिक व्यथाको बालुवाको 'त्रिभुज'लाई कोशी किनारामा बगेको निपतिको हावाले हल्लाएर मात्र लिय गराउँछ, भन्दै नदी तीरमा सर्वत्र ढाकिएका ती चिसाचिसा टल्कने बालुवाहरू आँधीवेहरीको प्रताडनाबाट पनि रत्तिभर हल्लिएका हुँदैनन् भनेका छन् । उदाङ्ग वक्षस्थल पारी कामुक मृगतृष्णालाई अभि तीव्र पार्ने बालुवाका कणहरू अन्तरिक्षकै कादम्बिनीमा निर्दोष, निद्वन्द्व र निस्सार मेघबीचको अविरल आशाले युग युगान्त टुलुटुलु हेरिरहेका छन् भन्दै पत्नी र प्रेमिकाबीचको दाम्पत्य वा कामु प्रेम लोप भएर गए पनि योग प्रवृत्तिबाट अन्तश्चेतनामा उब्जिएर खारिएको प्रकृतिप्रदत्त विशुद्ध प्रेम सदैव अमर रहन्छ, भन्ने आशय पनि यस उपन्यासबाट खुलेको बताएका छन् ।

४.५.३ डा. गार्गी शर्मा र उनको 'मालती मङ्गले मा प्रस्तुत नैतिकता र मानवाधिकार'

साहित्यका विविध क्षेत्रमा कलम चलाउने गार्गी शर्माले समालोचनाका क्षेत्रमा पनि कलम चलाउनुभएको छ । डा. गार्गी शर्माद्वारा प्रस्तुत 'मालती मङ्गलेमा प्रस्तुत नैतिकता र मानवाधिकार' समालोचना 'प्रहरी' पत्रिकाको वर्ष ३६, अङ्क ५, पृष्ठ ६५-६८ मा प्रकाशित भएको छ । यस लेखमा समालोचकले कवि माधवप्रसाद घिमिरेको गीति नाटक 'मालती मङ्गले'मा प्रस्तुत नैतिकता र मानवाधिकारलाई देखाउँदै गीतिनाटकको विश्लेषण गर्ने प्रयास गरेको पाइन्छ ।

माधवप्रसाद घिमिरेको गीतिनाटक मालती मङ्गलेले नेपाली काव्य साहित्यको विशिष्ट उपलब्धि हो भन्दै यो गीतिनाटक करुणा र भावनाले रुझेको नेपाली जनजीवनको कथा हो, मानवकै कथा हो भन्ने भाव समालोचकले व्यक्त गर्न खोजेका छन् । समालोचक शर्मा मानव अस्तित्वका लागि लेखिएको यो गीतिनाटकले आँसुको बाँध नै खोलिदिने र सम्पूर्ण परिवेश नुनिलो अश्रु सिन्धुले डुबाएको र त्यही सिन्धुले घेरिएको द्वीपमा दर्शक बसेको कुरा पनि व्यक्त गरेका छन् । साथै यसका कुनै पनि पाठक अथवा दर्शक आँसुले नरुभिई कोही निस्कनै सक्दैनन्, नेपाली साहित्यमा आँसु प्रवाहका लागि डेविड भरना नै हो भन्दै समालोचक शर्मा यस गीतिनाटक मानव मूल्य र अस्तित्वको खोजीमा बसेको छ, भन्दै यस नाटकभित्र रहेको मानव मूल्य र अस्तित्वलाई देखाउन खोजेका छन् । मानिसबाटै मानिसको सुख शान्ति खल्बल्याइन्छ, मान्छेको हत्यारा मान्छे नै हुन्छ, भन्दै अनैतिक काम मान्छेबाटै हुने कुरा देखाउन खोजेका छन् । जीवनमा मानव मूल्यबोध हुनुपर्छ, कविवर घिमिरे पनि गीतिनाटक मालती मङ्गलेमा नैतिकताको विजय हुन नसके पनि अनैतिकता सधैं उच्चसिन हुँदैन भन्ने स्पष्ट गर्दछन् भन्ने कुरा व्यक्त गरेका छन् । साथै मानवजीवनमा शक्ति, गति र मुक्ति निकै महत्त्वपूर्ण गुण मानिन्छन् । यिनै गुणको संरक्षण र सम्बर्द्धन नाटककारको अभिष्ट देखिन्छ । त्यसैले मानवलाई आशक्त र गतिहीन तथा पराधिन बनाउने तत्त्वसँग चुनौती दिन सधैं तत्पर छन् । व्यक्ति अथवा जातिलाई पराधिनताको पासोमा बाँध्न हुन्छ, यस्ता व्यक्ति अथवा जाति मानव समाजकै घोर अनैतिक तत्त्व हुन् र यस्ताको घोर विरोध र विद्रोह गरेर उछितो पार्नुपर्छ भन्ने कविवर घिमिरेको आशय रहेको कुरा पनि देखाउन खोजेका छन् । मानव यात्रामा नैतिक पतनको मुख्य कारक तत्त्व लिप्सा वृत्ति हो भन्दै 'मालती मङ्गले' नाटकको पात्र 'गोसाई'बाट यो स्पष्ट भएको कुरा व्यक्त गरेका छन् ।

यस लेखमा समालोचक गार्गी शर्माले 'मालती मङ्गले' गीतिनाटकमा मानवाधिकारका कुराहरूको पनि विश्लेषण गर्न खोज्नुभएको छ । समालोचक भन्दछन् ईश्वर प्रदत्त मानवजीवनको स्वतन्त्रता हनन गर्ने कसैको अधिकार छैन र गर्ने कसैले दुस्साहस पनि गर्नु हुँदैन । बाँच्न र जीवन उपयोग गर्न पाउनु प्रत्येक व्यक्तिको जन्मसिद्ध अधिकार हो र बाँच्न दिन पनि प्रत्येका व्यक्तिको जन्मसिद्ध कर्तव्य हो । यदि यसमा कसैले हनन गर्छ भने ऊ सजायको भागी हुनै पर्दछ, भन्दै यस नाटकको पात्र 'गोसाई' यस्तै पात्र भएको र यसको विनास र पतन हुनै पर्ने थियो भन्दै मानवताहीन कार्य गर्ने व्यक्तिको पतन हुनैपर्छ भन्ने कुरा यहाँ देखाउन खोजिएको छ ।

मालती मङ्गलेमा गीतिनाटककार घिमिरेले मानव समाजमा नैतिकता र मानवाधिकारको संरक्षण हुनुपर्छ नत्र मानव समाज नै एकदिन ध्वस्त हुने सम्भावना छ भन्ने आशय प्रस्तुत गरेका छन् भन्दै समालोचकले मानवमात्रको विकास नै सामाजिक विकास हो

र सामाजिक उत्थानका लागि मानव स्वतन्त्र भएर बाँच्न पाउनुपर्छ । जीवनका सम्पूर्ण क्षण अर्थात् दुःखसुख, आशा, निराशामा ऊ आफै सहयोगी हुन पाउनुपर्छ । उसको स्वतन्त्र जीवनमा उत्पीडक दुष्टात्माको हस्तक्षेप हुनु हुँदैन । यसैमा सर्वमङ्गल र सर्वहित निहित छ, भन्ने कुरा व्यक्त गरेका छन् ।

४.५.४ डा. खेम कोइराला र उनको 'जातीय समन्वय र सुम्निमा'

डा. खेमनाथ कोइरालाद्वारा प्रस्तुत 'जातीय समन्वय र सुम्निमा' समालोचना प्रहरी पत्रिकाको वर्ष ३६, अङ्क ५, पृष्ठ १३-११५ मा प्रकाशित भएको छ । यस लेखमा समालोचकले उपन्यासकार विश्वेश्वरप्रसाद कोइरालाको सुम्निमा उपन्यासभित्र रहेको जातीय समन्वयको विश्लेषण गर्दै उपन्यासकार बीपीको उपन्यासकारितालाई देखाउने प्रयास गरेका छन् ।

यस लेखमा समालोचकले बीपीले यस उपन्यासमा प्रस्तुत गरेका विषयवस्तु पौराणिक, वैज्ञानिक, मनोवैज्ञानिक, ऐतिहासिक रहेको बताएका छन् । यस कृतिको मूल उद्देश्य यौन र भागेको विजयमध्ये कुनै एकमा मानवजीवनको पूर्ण सत्यता नपाएर दुवैको समन्वयमा सम्पूर्णता प्राप्त हुने कुरामा जोड दिइएको छ भनेका छन् । समालोचक फ्रायडवादी सिद्धान्तको प्रतिपादन गर्ने क्रममा उपन्यासकारका कपोकल्पित विचारबाट चिप्लिएको र उछिट्टिट्टिएको अवस्थासमेत पाइन्छ, भनेका छन् । कतिपय ठाउँमा अध्यात्मकता उडेको, मौलिकता लडेको भने विज्ञान चिप्लिएको पाइन्छ, भन्दै समालोचक यस उपन्यासको आलोचनात्मक पनि देखाउन खोजेका छन् । पौराणिक र किराती लोककथाको विषयवस्तु ग्रहण उपन्यासकारले यस कृतिमा आर्य, अनार्य संस्कृति, आत्मा र शरीरको विश्लेषण, योग र योगको द्वन्द्वको प्रबलता देखाइएको छ, भन्दै समालोचक कोइराला यस उपन्यासका प्रमुख पात्र सोमदत्त र सुम्निाको, सोमदत्तको छोरा र सुम्निमाकी छोरीको तथा तिनीहरूका सन्तार दरसन्तानको द्वन्द्व र सम्भौता छ । त्यसैले यो उपन्यासमा समन्वय हावी भएको कुरा व्यक्त गरेका छन् ।

समालोचक प्रस्तुत गर्दछन यस उपन्यासमा ब्राह्मण पात्रलाई हावा प्राणीका रूपमा कुण्ठित, विकृत, असफल, निस्सार बनाइएको छ । तर उपन्यासको उद्देश्य भने पक्कै यो होइन भन्दै उपन्यासको कमजोर पक्ष केलाउन खोजेका छन् ।

यस कृतिको पूर्व भागले योगको उत्तर भावले भोगको विजय बोके पनि उपसंहारले योग र भोगमध्ये एकमा मानवजीवनको पूर्ण सत्यता नभए र दुवैको समन्वयमा जोड दिएको छ, भन्दै समालोचकले यस लेखमा किरातको प्रकृतिवादले जिते पनि आर्यको आत्मवादको महत्त्व पनि कम नभएकाले नै सरल प्रकृतिकी नारी सुम्निमा उत्तरार्धमा वैचारिक, जातीय, सांस्कृतिक समन्वयकी पक्षधर छ, भन्ने कुरा प्रस्तुत गर्न खोजेका छन् ।

४.५.५ डा. रामविक्रम सिजापति र उनको 'जुम्ली भाषिकामा सम्बोधक'

डा. रामविक्रम सिजापतिद्वारा प्रस्तुत 'जुम्ली भाषिकामा सम्बोधक' शीर्षकको समालोचना

‘प्रहरी’ पत्रिका (वर्ष ३६, अङ्क ५, पृष्ठ ७३-७४)मा प्रकाशित भएको छ । यस लेखमा समालोचकले नेपालको जुम्ली भाषिकामा प्रयोग हुने सम्बोधकको विश्लेषण गर्दै जुम्ली भाषिकाको विशिष्टतालाई देखाउन खोजेका छन् ।

यस समालोचनमा समालोचकले जुम्ली भाषिकामा प्रयोग हुने सम्बोधकलाई उस्तै तरिकाले लेखनको माध्यमबाट प्रस्तुत गरेका छन् । यस समालोचनाको मूल उद्देश्य जुम्ली भाषिकामा प्रयोग हुने सम्बोधनको आधारमा जुम्ली भाषिकाको विशिष्टताको अध्ययन नै हो । जुम्ली समाजका विभिन्न श्रेणीका व्यक्तिहरूबाट एकअर्कालाई विभिन्न प्रकारले सम्बोधन गर्ने गरेको कुरा यहाँ देखाउन खोजिएको छ । जस्तै: लोग्नेले स्वास्नीलाई बोलाउँदा - एइ ओडि आए प (वर आइज) भन्छन् भने स्वास्नीले लोग्नेलाई बोलाउँदा ओउ ओडि आउ एफ (वर आऊ) प्रत्यक्ष रूपमा बोलाउँदा प्रयोग गरिन्छ । यसका साथै समालोचकले आफूभन्दा जेठो र आदरणीयलाई, आफूभन्दा कान्छो र तल्लो वर्गीय व्यक्तिलाई बोलाउँदा प्रयोग हुने सम्बोधकको पनि व्याख्या गरेका छन् । जुम्ली भाषामा कहिलेकाहीं ‘ए’ तथा ‘ओ’ प्रयोग नगरी व्यक्तिको नामको अन्तिम स्वरलाई वर्गीकृत पारेर बोलाउने उदाहरण तथा आफ्नो नाताबीच सम्बन्धबोधक शब्द प्रयोग भएको कुरा प्रस्ट पार्न खोजेका छन् । केही यस्ता अन्य सम्बोधन जुम्ली भाषिकामा पाइन्छन् जो विभिन्न ठाउँ र तिनबाट पुलिङ्गी, स्त्रीलिङ्गी सम्बोधन रूप बनेका छन् ।

यसबाट जुम्ली भाषिकाको विशिष्टतालाई देखाउँदै समालोचकले छोरीछोरीलाई बोलाउँदा गरिने सम्बोधन तथा कारकीय सम्बोधन गरिँदा विभिन्न प्रत्यय लगाएर गरिने सम्बोधनको पनि चर्चा गरेका छन् ।

यसरी समालोचकले हाम्रो देशको धरातलीय विविधतासँगै भाषिक, धार्मिक, सांस्कृतिकमध्येको भाषिक विविधतामा पनि जुम्ली भाषिकाभिन्न रहेका विविधतालाई देखाउन खोजेका छन् । विशेष गरी यस लेखमा जुम्ली भाषिकाको विशिष्टतामा सम्बोधकको भूमिका प्रस्ट रूपमा देखाउन खोजिएको छ ।

यसरी ‘प्रहरी’ पत्रिकाले विभिन्न विद्वानहरूका समालोचनात्मक लेखलाई प्रस्तुत गरेर समालोचना विधालाई अगाडि बढाउने काम गरेको पाइन्छ । माथि चर्चा गरिएका समालोचनाबाहेक डा. खगेन्द्रप्रसाद लुईटेलको ‘गीतको सैद्धान्तिक स्वरूप’, डा. गार्गी शर्माको ‘समसामयिक काव्यधारामा चाँदनी शाह’, गोमा शर्माको ‘विश्वप्रसिद्ध उपन्यासकार चार्ल्स डिकेन्स’, डा. दयाराम श्रेष्ठको ‘चाँदनी शाहका गीति रचनामा प्रकृति सन्दर्भ’ आदि समालोचनाहरू प्रमुख रूपमा प्रस्तुत गरिएका पाइन्छन् । ‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित समालोचकीय लेखहरूले नेपाली समालोचनको क्षेत्रमा योगदान दिएको पाइन्छ ।

४.६ ‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित ‘यात्रा संस्मरण/संस्मरणहरूको विवेचना

नेपाली साहित्यको गद्य विधाअन्तर्गत पर्ने संस्मरणलाई एक रोचक विधा मान्न सकिन्छ ।

संस्मरणमा आफूले देखेका, सुनेका, भोगेका घटनाहरूलाई कलात्मक शैलीमा प्रस्तुत गरिएको हुन्छ । 'प्रहरी' पत्रिकामा संस्मरण/यात्रा संस्मरण शीर्षकअन्तर्गत ४२ जना लेखकका ७२ यात्रा संस्मरण तथा संस्मरणहरू प्रकाशित भएका पाइन्छन् । यसमा धर्मराज थापा दर्शन पाएँ, युवराज नयाँघरे, मुकुन्दप्रसाद शर्मा 'विडारी', राजाबाबु श्रेष्ठ, लुमडी आचार्य, डा. खगेन्द्रप्रसाद लुईटेल, डा. गार्गी शर्मालगायतका उत्कृष्ट लेखकका संस्मरणहरू रहेका छन् । यस पत्रिकामा धेरै संस्मरणहरू रहेको र सम्पूर्ण संस्मरणहरूको विवेचना गर्न यस शोधपत्रमा सम्भव नहुने भएकोले वि.सं. २०४६ पछिका र २०५५ सम्मका एक दशकभित्रको उत्कृष्ट ५ संस्मरणहरूको सङ्क्षिप्त विवेचना गरिएको छ ।

यस 'प्रहरी' पत्रिकाको वि.सं. २०४६ सालपछि २०५५ सालसम्म जम्मा १० वटा संस्मरणहरू प्रकाशित भएका छन् । यीमध्ये ५ उत्कृष्ट संस्मरणहरू धर्मराज थापाको 'दर्शन पाएँ', पार्वती थापाको 'गढीमाईको मेला', वाचस्पति रेग्मीको 'कसको देवता ठूलो', वसन्त कुँवरको 'एउटा सूर्यास्त', नारायणकुमार आचार्यको 'गोसाईकुण्ड' र स्वर्गीय आनन्दको 'तीर्थस्थल' र होमबहादुर बर्माको 'सुर्खेत पुगदाको क्षण' रहेका छन् ।

४.६.१ जनकविकेशरी धर्मराज थापा र उनको 'दर्शन पाएँ'

जनकविकेशरी धर्मराज थापाका कविता, शुभकामना सन्देशको साथै यात्रा संस्मरण पनि प्रकाशित भएका छन् । उनको 'दर्शन पाएँ' शीर्षकको संस्मरण प्रहरी पत्रिका (वर्ष ३१, २०४६, अङ्क ५, पृष्ठ ४४)मा रहेको छ । धर्मराज थापाको 'दर्शन पाएँ' संस्मरणमा थापा राजारानीको दर्शन पाउनका लागि नेपालगञ्जदेखि सिलगढीसम्म र सिलगढीमा रहेको शैलेश्वरी देवीको मन्दिरसम्मको यात्रा गर्दा देखेका र भोगेका घटनाहरूको संस्मरण हो । सिलगढीमा राजारानीको दर्शन पाउनका लागि हिंडेको यात्राका क्रममा घुमेका ठाउँहरू नेपालगञ्ज, डोटी, दिपायल, सिलगढीदेखि शैलेश्वरी देवीको मन्दिरसम्मका धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक एवं प्राकृतिक सौन्दर्यका कुरालाई यस यात्रा संस्मरणमा प्रस्तुत गरिएको छ । डोटीमा वास बस्ने क्रममा त्यहाँ भएका घटनाक्रमको व्याख्या गर्दै डोटीको लोकसांस्कृतिको चित्रण गरेका छन् । सिलगढीको यात्रा गर्ने क्रममा सिलगढीको नामाकरण र ऐतिहासिक तथ्य पनि प्रस्तुत गरेका छन् । साथै, सिलगढीमा रहेको पुस्तकालयसम्बन्धी जानकारी दिँदै आफू पनि यस पुस्तकालयको सदस्य भएको कुरा प्रस्तुत गरेका छन् । यस यात्रा संस्मरणमा आफूले देखेका, भोगेका कुरालाई कलात्मक ढङ्गले प्रस्तुत गरेको पाइन्छ ।

४.६.२ पार्वती थापा र उनको 'गढीमाईको मेला'

पार्वती थापाको 'गढीमाईको मेला' शीर्षकको संस्मरण 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ३१, २०४६, अङ्क ६, पृष्ठ ५२-५४)मा प्रकाशित भएको छ । यस संस्मरणमा लेखकले आफू गढीमाईको मेलामा ड्युटीमा खटिँदाका अनुभव र गढीमाईको मेलाको महत्त्व र गढीमाईको उत्पत्तिलाई समेटेर

गढीमाईको ऐतिहासिक, धार्मिक एवं प्राकृतिक वर्णन गरेकी छिन् । गढीमाईको मेलाको वर्णन गर्ने क्रममा त्यहाँको बली दिने चलन र गढीमाईको दर्शन गर्दा पूर्ण हुने मनोकाङ्क्षा, आस्था र विश्वासको पनि चर्चा गरेकी छिन् । गढीमाईको मन्दिरदेखि कही पूर्वपट्टि दिशामा रहेको ब्रह्मदेवको मन्दिर र त्यस मन्दिरमा नबालेको बत्ती पूजारीले पूजा गरेपछि आफै बल्ने आश्चर्यजनक दृश्यको वर्णन पनि प्रस्तुत भएको छ । यस संस्मरणमा लेखक आफूले देखेका कुराहरूलाई सामान्य भाषामा प्रस्तुत गरेको पाइन्छ ।

४.६.३ वसन्त कुँवर र उनको 'एउटा सूर्यास्त'

वसन्त कुँवरको 'एउटा सूर्यास्त' संस्मरण 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ३४, २०४९, अङ्क ६ को पृष्ठ ४३)मा प्रकाशित भएको छ । कुँवरले यस संस्मरणमा कम्बोडियाको न्होम्पेन्ह सहरमा रहँदा एउटा मृत्युको खबरले आफू मर्माहत भएको र आफ्नो राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रतिको अगाढ प्रेमभाव व्यक्त गरेका छन् । आफूले सुनेको घटनाको विवरण व्यक्त गर्दै बाध्यता र विवशतावश परदेसिनको पीडा र विदेश (परदेश)मा कसरी आफ्नो दिनचर्या बिताउन विवश हुनुपर्छ भन्ने सत्य र तथ्य प्रसङ्ग प्रस्तुत गर्दै परदेसिएका नेपालीहरूको पीडालाई व्यक्त गर्न खोजेका छन् । कम्बोडियाको न्होम्पेन्ह सहरका विभिन्न स्थलहरूको प्राकृतिक वर्णन गर्दै नेपालीहरूले नेपालप्रति देखाउने माया र स्वदेशका घटनालाई सुनेर पनि केही गर्न नसकिने परिस्थितिको वर्णन पनि गरेका छन् । एउटा राष्ट्रसेवकको मृत्युलाई लेखकले सूर्यास्तको संज्ञा दिएका छन् । परदेशमै बसे पनि नेपालीहरूले नेपाल र नेपालीहरूलाई कति माया गरेका छन् भन्ने कुरा यस लेखमार्फत् लेखकले स्पष्ट पार्न खोजेका छन् । सरल भाषाशैली र आफूले भोगेका र अनुभव गरेका कुरालाई सोभो भाषामा प्रस्तुत गरेको पाइन्छ ।

४.६.४ वाचस्पति रेग्मी र उनको 'कसको देवता ठूलो ?'

वाचस्पति रेग्मीको 'कसको देवता ठूलो ?' लेख 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ३४, २०४९, अङ्क ६, पृष्ठ ४६)मा प्रकाशित भएको छ । यस लेखमा लेखकले अन्धविश्वासले निम्त्याएको दुःखद परिस्थितिलाई देखाउँदै देउताका नाममा गरिने होडबाजीका कारण आफ्नै घर भताभुङ्ग भएको सत्यलाई प्रस्तुत गरेका छन् ।

जुम्लाबाट बर्दियाको निकुञ्जनजिकै थारूहरूको बस्तीमा २/४ कट्टा जग्गा कमाई बसेका गरिब परिवारको कथा/व्यथालाई लिएर लेखकले नेपालका पिछडिएको ठाउँमा रहेको अशिक्षा र गरिबीले ग्रस्त समाजमा रहेको अन्धविश्वास र कुसंस्कारले निम्त्याउने परिस्थितिलाई व्यक्त गर्न खोजेका छन् । त्यस क्षेत्रको धार्मिक अन्धविश्वास गरिबीको पीडा एवं बाध्यता र विवशतालाई लेखकले कलात्मक ढङ्गले व्यक्त गरेका छन् । साथै, मानिस गरिब भए पनि मन धनी भएको र जेजस्तो परिस्थितिमा पनि एकअर्कामा अगाढ स्नेह रहेको कुरा पनि व्यक्त गर्न खोजेका छन् ।

४.६.५ होमबहादुर बर्मा र उनको 'सुर्खेत पुग्दाको क्षण'

होमबहादुर बर्माद्वारा लिखित 'सुर्खेत पुग्दाको क्षण' संस्मरण 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ३९, अङ्क ४, पृष्ठ ३७-३८)मा प्रकाशित भएको छ । बर्माले यस संस्मरणमा आफ्नो प्रथम सुर्खेत भ्रमणका क्रममा अनुभव गरेका घटनाक्रमको व्याख्या गरेका छन् । सुर्खेत बजारदेखि १ $\frac{1}{2}$ किमी पूर्वपट्टि फाँटमा रहेको देउती बज्यै मन्दिरको वास्तविकता र त्यहाँका दृश्यहरूको चर्चा यस नियात्रामा गरिएको छ । साथै, सुर्खेतमा रहेको बुलबुले तालको मनोरम दृश्यले आफ्नो पनि मन लोभ्याएको प्रस्तुत गर्दै लेखकले आफ्नो काँकरी विहार भ्रमणको पनि चर्चा गरेका छन् । ऐतिहासिक पुरातात्विक पत्थरहरूले भरिएको काँकरी विहार, निकै मनोरम जङ्गल, रङ्गीबिरङ्गी चराचुरुङ्गीहरूले भरिएको ठाउँमा रहेको साथै अति कलात्मक ढङ्गले कुँदिएका आकृतिले आफ्नो मन लोभ्याएको कुरा प्रस्तुत गरेका छन् । समग्रमा, लेखकले आफ्नो सुर्खेत भ्रमणका क्रममा देखापरेका ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक साथै मनोरम दृश्यहरूको अवलोकन गरी आफ्नो मनमा लागेका भावनाहरू कलात्मक रूपमा व्यक्त गरेका छन् ।

यसरी 'प्रहरी' पत्रिकामा यात्रा संस्मरण तथा संस्मरणहरूले नेपाली साहित्यको गद्य विधालाई अघि बढाउन थोरै मात्रामा भए पनि योगदान दिएको पाइन्छ ।

४.७ 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित गीत तथा गजलहरूको विवेचना

गीतलाई संसारकै प्राचीन एवं लोकप्रिय विधा मानिएको छ । गीत शब्द 'गै' धातुमा 'क्त' प्रत्यय लागेर बनेको छ, जसले 'गाइएको' तथा गाउन मिल्ने रचना विशेषलाई सङ्केत गर्छ ।^३ गीत हृदयको भावुक अभिव्यक्ति हो । गीतमा एउटै भावना, एउटै विचार तथा मनोदशकाको चित्रण हुन्छ । गीतमा पद्य कवितामा जस्तो प्रत्येक पङ्क्तिमा वर्ण, मात्रा, वा अक्षर समान हुनुपर्ने कडिकडाउ नियम देखिदैन ।^४

प्रहरी पत्रिकाले साहित्यका विविध विधालाई प्रकाशनमा ल्याउने क्रममा गीतलाई पनि प्रकाशित गरेको पाइन्छ । गीत वि.सं. २०५३ सालदेखिका अङ्कबाट मात्र प्रकाशन गरेको प्रहरी पत्रिकामा हालसम्म ४२ गीतकारका ७१ गीतहरू रहेका छन् । विशेषगरी, राजारानीलाई शुभकामना दिएर लेखिएका गीत, राष्ट्रिय गीत, प्रहरीका कर्तव्यसम्बन्धी गीत, सहिदलाई समवेदना दिएका गीत, प्रजातन्त्रसम्बन्धी गीत र मायाप्रेमसम्बन्धी गीतहरू प्रकाशित भएका छन् । गीतमा सहज भावको अभिव्यक्ति हुने भएकाले सरल तथा सहज भाषाको आवश्यकता पर्छ । यसै अनुरूप 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित गीतहरूमा पनि सरल भाषाको प्रयोग भएको देखिन्छ । परम्परागत धार्मिक संस्कार, अन्धविश्वास, नारीमाथि गरिएका शोषणको विरोध, स्वतन्त्रताको चाहना,

^३ कृष्णहरि बराल "गीतको सङ्क्षिप्त चिनारी", सं. दृष्टि, काठमाडौं: साभा प्रकाशन, २०५५, पृ. २

^४ पूर्ववत्, पृ. ५

समाजमा चलेको शोषणलाई गीतहरूमा प्रतिविम्बित गरिएको पाइन्छ ।

गीतकार आचार्य प्रभाद्वारा रचना गरिएको 'गीत' प्रहरी पत्रिकाको वर्ष ३८, २०५३, अङ्क ३, पृष्ठ ६५ मा प्रकाशित भएको छ । जम्मा ८ पङ्क्तिमा संरचित यस गीतमा समाजमा हुने गरेका अन्याय, अत्याचार र शोषणमा पर्नुपर्ने नारी जातिको उत्थान र गीतकार आफू विवाहिता भएको र विवाहित नारीलाई पतझड, चुँडिएको पन्ना, बिसिसकेको कथा, पिछडिएको छायाँ, औँसीको रात हुँ भन्दै नैराश्यपूर्ण भाव व्यक्त गर्न खोजेकी छिन् । गीतकार आचार्य प्रभाको गीतको अन्तिम पङ्क्ति यस्तो रहेको छ ।

म अधुरो सपना हुँ, बिपनाको मीठो कल्पना चाहिन्न

म अर्पिसकेको फूल हुँ, फेरि चढाउने कोशिस नगर (वर्ष ३८, अङ्क ३, पृष्ठ ६५)

महिलाले एक विवाह गरेपछि जस्तै परिस्थितिमा पनि पुनः विवाह गर्न नहुने र पुरुषले जति विवाह गर्न पनि पाइने स्वार्थी समाजप्रति व्यङ्ग्य गर्न खोजेकी छिन् । गीतकार चन्द्रदेव जोशीको 'आकाङ्क्षा' शीर्षकको गीत वर्ष ३८, २०५३, अङ्क ५ को पृष्ठ ११ मा प्रकाशित छ । यस गीतमा आफ्नो राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रतिको अटुट माया देखाउँदै सुखदुःख सँगाली, शान्ति र सन्तोष लिई आफ्नै राष्ट्रमा हाँस्ने, बस्ने, रमाउने कुरा व्यक्त गरेका छन् । वि.सं. २००७ सालको क्रान्तिमा जनमुक्ति सेनाले गाउने राष्ट्रियगान र क्रान्तिगीत जनमुक्ति सेना सङ्घ २००७ बाट लिई 'प्रहरी' पत्रिकाको वर्ष ३९, २०५४, अङ्क ५ को पृष्ठ ५२ मा प्रकाशित भएको छ । यहाँको राष्ट्रियगानमा राष्ट्रको र प्राकृतिक वर्णन गरिएको छ र मातृभूमिप्रति जयजयकार गरिएको छ । यही पृष्ठमा 'क्रान्तिगीत' प्रकाशन गरिएको छ । यस गीतमा जम्मा १३ पङ्क्ति रहेका छन् । यस गीतमा समाजमा हुने गरेका अन्याय, अत्याचार र शोषणका विरुद्ध सबैलाई एकजुट हुन आह्वान गरिएको छ । प्रस्तुत गीतमा अनुभूतिको तीव्र प्रवाह र आक्रोश व्यक्त भएको पाइन्छ ।

'प्रहरी' पत्रिकामा गीतहरू बढी मात्रामा वि.सं. २०६१ देखि मात्र प्रकाशित भएका छन् । यहाँका अधिकांश गीतहरूमा राष्ट्रिय भावना, सहिदप्रति श्रद्धाञ्जली दिएर लेखिएका गीतका साथसाथै राजारानीप्रति शुभकामना दिएर लेखिएका गीतहरू लेखिएका छन् । कुनैकुनै गीतहरू मायाप्रेमसम्बन्धी रहेका छन् भने कुनै गीतहरू जीवनप्रति निराशा पोखिएका निराशावादी गीतहरू रहेका छन् । यसरी 'प्रहरी' पत्रिकाले गीतहरूलाई पनि स्थान दिई प्रकाशनमा ल्याई नेपाली गीतहरूको विकासमा थोरै भए पनि योगदान दिएको पाइन्छ ।

गीतहरूजस्तै यस पत्रिकामा गजलहरू पनि प्रकाशित भएका देखिन्छन् । नेपाली साहित्यका विधाहरूमध्ये सबैभन्दा पछाडि गजल लेखनको सुरुआत भएको हो भन्न सकिन्छ । गजल अरबी भाषाको शब्द हो । गजलको शाब्दिक अर्थ 'स्त्रीका साथ प्रयुक्त हुने वाणी' हो । गजल शब्द 'स्वास्नीमान्छेसित गरिने वार्तालाप'कै अर्थोन्नति भएर प्रेमिकासित वार्तालाप भन्ने

प्रसङ्गमा रुढ हुन गयो ।^५ गजल साहित्यको पद्यात्मक विधा हो । यो छन्दोबद्ध हुन्छ । नेपाली कविताको माध्यमिक कालदेखि नेपाली गजलको लेखन प्रारम्भ भएको मानिन्छ । नेपालीमा गजल लेखनको सुरुआत मोतीराम भट्टद्वारा भएको हो । प्रारम्भमा नेपाली गजलहरू शृङ्गारिक विषयवस्तुमा आधारित भएर लेखिन्थे । प्रियतम र प्रियतमाका बारेमा मात्र कुरा गर्ने गजलले अहिले आएर विषयवस्तुमा व्यापकता पाएको छ । प्रेमसम्बन्धी विषयमात्रमा सीमित नरही नेपाली गजलहरू सामाजिक विषयवस्तुमा लेखिन थालिएका देखिन्छन् ।

‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित गजलहरूको सङ्ख्या ३९ गजलकारद्वारा लेखिएका ५७ गजल रहेका छन् । वि.सं. २०६१ सालदेखिका अङ्कबाट गजल प्रकाशित भएको देखिन्छ । यस पत्रिकाका गजलहरूको प्रमुख विषयका रूपमा युवायुवतीका प्रेम, मानवजीवनका पीडा, मानवीय स्वार्थ, राष्ट्रिय जीवनका विकृतिहरू, प्रहरीका कथाव्यथा, सहिदका सन्देश आदि रहेका छन् । यस्तै, मानवीय स्वार्थ र सामन्ती प्रवृत्तिलाई औँल्याउँदै ईश्वर खनाल आफ्नो भावना यसरी व्यक्त गर्दछन् :

बेलाबेला बस्तीमाथि भरे रावणहरू
 धेरैपल्ट सीतालाई हरे रावणहरू
 छाडा साँढेजस्तै गरी सिँगौरी खेलेर
 हाम्रै बस्तीभित्र चरे रावणहरू
 जिब्रो पङ्काउँदै अभै आँखा मर्काउँदै
 ऐंजेरु र भारहरू छरे रावणहरू
 छदमभेदी मुकुण्डोमा डुल्दै यताउता
 चेलीमाथि जबरजस्ती गरे रावणहरू
 ‘ईश्वर’ राम बनी सधैं जन्मिनुपर्छ
 बल्ल भक्तहरू भन्लान् मरे रावणहरू

- ईश्वर खनाल, वर्ष ५३, २०६८, अङ्क २, पृष्ठ ४८

यस्तै, प्रेमप्रणय सम्बन्धी गजल पनि ‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित भएका छन् । कृष्ण अधिकारी चिन्तितको ‘गजल’ ‘प्रहरी’ पत्रिकाको वर्ष ५३, अङ्क ६, २०६८, पृष्ठ ३९ मा रहेको छ । यस गजलमा बाहिर जस्तो भए पनि मनभित्र स्वच्छ भावना भएका व्यक्तिले नै राम्रा हुन्छन् भन्ने कुरा देखाउन खोजेका छन् केही पङ्क्ति :

मनभित्र जालीभन्दा शरीरको काली राम्रो
 सङ्कीर्णको तालीभन्दा ममताको गाली राम्रो
 मन वचन कर्मले समर्पित बनिदिउँ

^५ मनु ब्राजाकी, नेपाली साहित्यकोश, प्र.सं.: नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान, २०५५, पृ. २५२

तव बन्छ यथार्थमा प्रेमरूपी बाली हाम्रो

नेपाल प्रहरी र प्रहरीले गर्ने काम, कर्तव्यलाई विषय बनाएर पनि गजल लेखिएका छन् ।

जस्तै :

देशभक्ति गीत सदा गाउँछ नेपाल प्रहरी

जनताको घरदैलो धाउँछन् नेपाल प्रहरी

कर्तव्यलाई काँधमा हिम्मतसाथ राखी

लेकबेंसी तराई पहाड हिँड्छ नेपाल प्रहरी

प्रतीकहरूको प्रयोग र भावमय प्रस्तुतिले गर्दा 'प्रहरी'मा प्रकाशित गजलहरू आकर्षक बनेका छन् । प्रस्तुत गजलहरूमा केही गजलहरू बराबर शेरमा छैनन् । तखल्लुखको प्रयोग कुनै पनि गजलमा छैन । काफिया र रविफको प्रयोग पनि सबै गजलहरूमा पाइँदैन । समग्रमा भन्दा परम्परागत गजल लेखनका नियमलाई 'प्रहरी'मा प्रकाशित गजलहरूमा पूर्णरूपले पालना गरिएको पाइँदैन । 'प्रहरी' पत्रिकाले साहित्यका विविध विधालाई स्थान दिने क्रममा थोरै भए पनि गजलहरू प्रकाशित गरी नेपाली गजलको विकासमा योगदान दिएको पाइन्छ ।

४.८ 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित नाटकहरूको विवेचना

नाटकलाई साहित्यको दृश्य विधाअन्तर्गत राखिएको भए पनि अहिले आएर नाटकले श्रव्य तथा दृश्य दुवैको भूमिका निर्वाह गर्न सक्षम भएको पाइन्छ । नाटकको सुरुआत कहिलेदेखि भयो भन्ने स्पष्ट रूपमा कितेरै भन्न नसकिए तापनि अभिनयलाई नाटकको प्रमुख गुण मानेर हेर्ने हो भने यसको सुरुआत मानिसको उत्पत्तिसँगै भएको मान्न सकिन्छ । साहित्यका अन्य विधाहरूले भन्दा नाटकले दर्शक वा पाठकहरूमा बढी प्रभाव पार्न सफल भएको पाइन्छ ।

'प्रहरी' पत्रिकामा अन्य विधाजस्तै नाटक विधाले पनि प्रकाशन पाएको छ । यस पत्रिकामा वि.सं. २०४६ सालदेखि हालसम्म जम्मा ८ जना लेखकका १० वटा नाटक प्रकाशित भएका छन् । अरू विधाको तुलनामा नाटक कम प्रकाशित भएका छन् तर पनि नाटकका क्षेत्रमा धेरैथोरै विकास गर्ने काम भने गरेका छन् । यस पत्रिकाका अधिकांश नाटकहरू रेडियो नाटकका रूपमा रहेका छन् । सबै नाटकको विषयवस्तु एकै खालको रहेको छ । प्रायः नाटकहरू सामाजिक विषयवस्तु र आपराधिक क्रियाकलापमा आधारित भए पनि केदार शाक्यको 'कपिलवस्तुमाथि विडुडवको आक्रमण' र 'बुद्धको देशप्रेम' शीर्षकको नाटक भने धार्मिक र ऐतिहासिक विषयवस्तुमा आधारित रहेको छ (वर्ष ४५, २०६०, अङ्क २०, पृष्ठ ७३) ।

यस पत्रिकामा प्रकाशित नाटकहरूमा सामाजिक विसङ्गतिहरूलाई प्रस्तुत गर्नुका साथै देशमा घटिरहेका समसामयिक घटनाहरूलाई समेत समेटिएको पाइन्छ । समाजमा विद्यमान वर्गीय असमानतालाई चित्रण गर्ने क्रममा साहूमाहाजन तथा देशका शासकहरूबाट भएको अन्याय, अत्याचार र शोषणबाट जनतामा आएको चेतनालाई देखाउँदै शङ्का, उपशङ्का साथै क्षणिक

प्रलोभनमा परी गर्ने अपराधिक क्रियाकलापबाट हुने परिस्थिति र पश्चात्तापलाई यहाँका नाटकहरूले देखाउन खोजेका छन् । यस पत्रिकामा प्रकाशित नाटकहरूमा पात्रहरूको प्रयोग स्वाभाविक रूपमा गरिएको पाइन्छ । मानवीय तथा मानवेत्तर दुवै किसिमका पात्रहरूको प्रयोग गर्दै नाटकमा गतिशीलता ल्याएको पाइन्छ । नाटकहरूको मुख्य उद्देश्य थिचोमिचो, अन्धविश्वास, अन्यायमा परेका जनताहरूमा चेतनाको लहर फैलाउनु रहेको पाइन्छ । यस पत्रिकामा वि.सं. २०४६ देखि २०५५ सम्मका उत्कृष्ट नाटकहरूको सङ्क्षिप्त विवेचना यहाँ गरिएको छ ।

४.८.१ शङ्कर कोइराला र उनको 'देशको दुश्मन' नाटक

नाटककार शङ्कर कोइरालाद्वारा रचना गरिएको 'देशको दुश्मन' शीर्षकको नाटक 'प्रहरी' पत्रिका (अङ्क ३१, २०४६, अङ्क ३, पृष्ठ ३७-३९)मा प्रकाशित भएको छ । समाजमा चोरी तथा लुटपाट मच्चाउनेले कसैगरी सुखशान्ति पाउने छैनन् तर आफन्तबाट पनि तिरस्कृत हुनुपर्छ भन्ने कुरा यस नाटकमा देखाउन खोजिएको छ ।

यो सामाजिक विषयवस्तुमा आधारित रहेको सामाजिक यथार्थवादी नाटक हो । यस नाटकमा समाजमा रहेका खराब आचरण भएका व्यक्तिले आफ्नो घरलगायत राष्ट्रलाई नै हानि पुर्याएका हुन्छन् भन्ने कुरा यस नाटकमा देखाउन खोजिएको छ । एकै दृश्यमा प्रस्तुत यस नाटक एउटा दुश्मन किस्ने आफ्नो घरपरिवार तहसनहस पारेर फरार भएको हुन्छ । ऊ लुकीलुकी अवैध काम गर्छ र सबैलाई सताउँछ । एकदिन ऊ घरमा आउँछ र बहिनी ज्योतिलाई वास दे भन्छ तर ज्योतिलाई किस्ने आफ्नो दाजु भए पनि अवैध काम गरेर हिँड्नेलाई वास नदिने बताउँछे । त्यसपछि किस्ने आफ्नै बहिनीमाथि जाइलाग्छ । प्रहरीले थाहा पाएर किस्ने दुश्मनलाई खोजी गर्ने क्रममा नाटकको अन्त्य हुन्छ ।

सामाजिक परिवेशमा रचना गरिएको यस नाटकमा समाजमा कलङ्क फैलाई अवैध व्यापार गरेर परिवारलगायत राष्ट्रकै हानि गर्न खोज्ने दुश्मनहरूको व्यवहारलाई प्रस्तुत गर्न खोजिएको छ । राष्ट्रको अहित काम गर्नेलाई कुनै न कुनै बेला प्रहरीको फन्दामा पर्नु नै पर्ने र यस्ता दुश्मनले आफन्तबाट पनि धोका पाउने कुरा पनि यस नाटकमा देखाउन खोजिएको छ ।

यस नाटकमा कथावस्तु पात्रयोजनामा स्वाभाविकता पाइन्छ । दुई भिन्न प्रवृत्तिका पात्रको प्रयोग यस नाटकमा गरिएको छ । चोरी, डकैत गर्ने, अवैध व्यापार गर्ने र परिवारलगायत देशलाई नै ध्वस्त पार्न खोज्ने दुश्मनको प्रतिनिधित्व किस्नेले गरेको छ, भने देश र जनताको रक्षा गर्ने किस्नेजस्ता देशद्रोहीहरूलाई तह लगाउने पात्रका रूपमा इन्द्रले गरेको छ । यस नाटककी पात्र ज्योतिलाई पनि राष्ट्रको माया गर्ने आफ्नै दाजु किस्नेलाई पनि वास नदिने पात्रका रूपमा देखाइएको छ । राष्ट्रप्रेमी र राष्ट्रघातीबीचको द्वन्द्वलाई नाटकमा प्रस्तुत गरिएको हुनाले आन्तरिकभन्दा बाह्य द्वन्द्वकै निर्वाह भएको देखिन्छ ।

सरल र सहज भाषाशैलीमा प्रस्तुत यस नाटकमा समाजमा फैलिने विकृति र विसङ्गतिले

ल्याउने परिस्थितिलाई देखाउन खोजिएको छ । कसैले केही गर्न सक्दैन भनी आफ्नो घरलगायत आफ्नो राष्ट्रलाई घात हुने क्रियाकलाप गर्दै हिंड्ने दुश्मन कुनै न कुनै बेला प्रहरीको फन्दामा पर्छ, भन्ने कुरा यस नाटकमा प्रस्तुत गर्न खोजिएको छ ।

४.८.२ नाटककार शङ्कर कोइरालाको 'मात लागेको रात'

नाटककार शङ्कर कोइरालाद्वारा रचना गरिएको 'मात लागेको रात' शीर्षकको नाटक 'प्रहरी' पत्रिकाको वर्ष ३२, २०४७, अङ्क ४, पृष्ठ ६३-६७ सम्म प्रकाशित भएको छ । यस नाटकमा म शुद्ध ब्राह्मण छु भनी पूजाआजा गराउँदै हिंड्ने तर आफ्नो कर्तव्य भुलेर वा अर्काको आँखा छलेर मनलाग्दी खाने पिउने गर्ने आजका ब्राह्मणप्रति तीखो व्यङ्ग्य गरिएको छ ।

यस नाटकमा जम्मा दुई दृश्य रहेका छन् । पहिलो दृश्यमा एउटा मानिस रक्सीले मातेर राति सडकमा जथाभावी कराउँदै हिंडेको र हवल्दारले प्रहरी निरीक्षकलाई फोनमार्फत जँड्याहा मान्छेको खबर पुऱ्याएको देखाइएको छ । साथै, यसै दृश्यमा प्रहरी निरीक्षकले उसलाई प्रहरी कार्यालयमा नै ल्याउने आदेश दिन्छ ।

दोस्रो दृश्यमा रामबहादुर हवल्दार जँड्याहा ब्राह्मणलाई लिएर प्रहरी कार्यालयमा आउँछ । प्रहरी निरीक्षकले जँड्याहा ब्राह्मणलाई सोधपुछ गरेको र अन्त्यमा ब्राह्मणलाई थानामा लगेको देखाउँदै नाटकको अन्त्य हुन्छ ।

यस नाटकमा जम्मा तीन जना पात्रको प्रयोग भएको छ । कथावस्तुअनुसार स्वाभाविक पात्रको प्रयोग भएको छ । रामबहादुर हवल्दार प्रहरी प्रमुखको सहायकको रूपमा आएको छ । आर्काको आदेशअनुसार काम गर्ने प्रहरीमा रहेका हवल्दारहरूको प्रतिनिधित्व गरेको छ । भूपू सुब्बा ब्राह्मणले ब्राह्मण हुँ भन्दै पूजापाठ गर्दै र गराउँदै हिंड्ने तर आफ्नो धर्म छोडेर मनलाग्दी खाँदै हिंड्ने आजका ब्राह्मणको प्रतिनिधित्व गरेको छ । प्रहरी प्रमुखले आफूले मनलागी गर्ने र कानुनको आँखा छल्ल हड्ताल, आन्दोलन, अनशन बस्ने अहिलेको राजनैतिक एवं समसामयिक परिवेशप्रति दिक्क हुँदै आफ्नो कर्तव्य पालना गर्नुपर्ने पात्रका रूपमा आएका छन् । प्रहरी निरीक्षक नाटकमा यसरी व्यक्त गरेका छन्, "ल अब धेरै बकबक नगर्नुहोस् । जहाँ पनि, घरमा पनि, घरबाहिर पनि, जेलभित्र पनि, जेलबाहिर पनि ।" यस वाक्यले पनि राष्ट्रमा कुनै बार बन्देज नभई मानिस आफूखुसी मनलागी गरेको कुरा व्यक्त भएको छ ।

सरल सहज वाक्यको प्रयोगका साथै हास्यव्यङ्ग्यात्मक तरिकाले यस नाटक प्रस्तुत भएको छ । समसामयिक परिवेशको चित्रण यस नाटकमा भएको छ । प्रहरीले आफ्नो कर्तव्य छोड्न नमिल्ने र आफ्नो कर्तव्यमा अचुक हुनुपर्छ भन्ने कुरा यस नाटकमा देखाउन खोजिएको छ ।

४.८.३ सानुबाबु थापा र उनको 'पश्चात्ताप' नाटक

सानुबाबुद्वारा रचना गरिएको 'पश्चात्ताप' शीर्षकको नाटक प्रहरी पत्रिकाको वर्ष ३३, २०४८, अङ्क २, पृष्ठ ३४-३९ मा प्रकाशित भएको छ । यस नाटकमा आफ्नो घरमा श्रीमती

हुँदाहुँदै राम्री केटी देखेर अर्कै केटीसँग लाग्ने पुरुषवादी समाजलाई विषयवस्तु बनाइएको छ ।

यस नाटकको पात्र जित घरमा श्रीमती हुँदाहुँदै अर्कै केटीसँग प्रेममा फस्छ । प्रेमिकासँगको भेटघाटले घरमा श्रीमान्श्रीमतीको भगडा पर्छ । जितकी विवाहिता पत्नी माइत जान्छु भन्छे । त्यसै निहुँमा दुवैको भगडा हुन्छ । भगडाको रिसमा जितले शान्तिको हत्या गर्छ । शान्तिको हत्या भएको रहस्य प्रहरीको अनुसन्धानबाट खुल्ला आउँछ । प्रहरीले जितलाई जेल चलान गर्छ र नाटकको अन्त्य हुन्छ ।

एकै दृश्यमा सकिएको यस नाटकमा क्षणिक आवेशमा आएर गरेको गल्लिले पश्चात्ताप सिवाय केही हुँदैन भन्ने कुरा देखाउन खोजिएको छ । गल्लि आखिर जित ठाकछोप गरे पनि पर्दाफास भएरै छाड्छ भन्ने कुरा देखाउँदै जितले श्रीमती आफूले मारेर पनि आफै भुन्डिएर मरेको देखाए पनि प्रहरीको अनुसन्धानबाट पत्ता लागेको कुरा देखाएका छन् । टीका जितको प्रेमिकाको प्रतिनिधित्व गरेकी छे भने, बहिनी जितकी बहिनी र स.प्र.नि पनि यस नाटकका पात्रका रूपमा उपस्थित भएका छन् ।

सरल सहज भाषाशैलीको प्रयोग गर्दै समसामयिक परिवेशमा घरमा श्रीमती हुँदाहुँदै मातेर अर्कोसँग प्रेम गर्दै हिँड्नेले यस्तै पश्चात्तापमा डुब्नुपर्छ भन्ने कुरा यथार्थ रूपमा प्रस्तुत गर्न खोजेका छन् ।

४.८.४ राजेन प्रधान र उनको 'जोइटिङ्ग्रे' नाटक

राजेन प्रधानद्वारा रचना गरिएको 'जोइटिङ्ग्रे' शीर्षकको नाटक 'प्रहरी' पत्रिकाको वर्ष ३३, अङ्क २०४८, अङ्क ३, पृष्ठ १७-२० मा प्रकाशित भएको छ । यस नाटकमा आफ्नो भएको नोकरीले सरल जीवन बिताउनुको सट्टा धेरै धन एकैचोटि हातपार्ने र मोजमस्ती गर्न खोज्ने, धन कमाउनकै निम्ति अवैध व्यापार गर्नेजस्ता विकृतिहरूलाई विषयवस्तु बनाइएको छ ।

यस नाटकका श्रीमती शान्तिको आवश्यकता पूरा गर्नका निम्ति आफ्नो भएको जागिर छोडेर अवैध व्यापारमा लागेपछि प्रहरीको फन्दामा प्रकाश परेको देखाइएको छ । आफ्नो जागिरले साधारण घरचलानमात्र हुने र घरपरिवारका अनगिन्ती इच्छा चाहनाहरू पूरा गर्न नसक्दा भएको परिस्थितिलाई देखाउन खोजिएको छ । प्रकाश यस नाटकको पात्र पनि एउटा साधारण जागिर भएकोले आफ्नो श्रीमतीको इच्छा आकाङ्क्षा पूरा गर्न सक्दैन । श्रीमतीको आज्ञानुसार जागिर छोडेर अवैध व्यापार गर्न थाल्दछ । अवैध व्यापार गरेका कारण प्रहरीले प्रकाशलाई हिरासतमा राख्नुपर्ने देखाएर नाटकको अन्त्य भएको देखाइएको छ ।

यस नाटकमा मुख्यतः प्रकाश, राधा, शान्ति र प्रहरी गरी चार जना पात्रहरू रहेका छन् । प्रकाश नोकरी भएर पनि श्रीमतीका इच्छा पूरा गर्न नसक्दा अवैध व्यापारमा फस्न बाध्य हुनेहरूको प्रतिनिधित्व गर्छ भने, राधा छोराको विवाह गर्ने, बुहारी ल्याउने र सुख पाउने भन्ने आशामा डुब्ने आजका समाजका आमाहरूको प्रतिनिधित्व गरेकी छिन् । शान्ति प्रकाशकी श्रीमती

श्रीमान्को जागिरअनुसार नचल्ने र नपुगे पनि सुखसयल, मोज गर्न खोज्ने श्रीमतीहरूको प्रतिनिधित्व गरेकी छु भने प्रहरीआफ्नो कर्तव्य पालना गर्ने र देशका कलङ्कहरूलाई तह लगाउने प्रहरीको प्रतिनिधित्व गरेको छु । कथानक अनुरूपका पात्रको चयनले गर्दा नाटक जीवन्त बनेको छ । सरल भाषाशैलीमा प्रस्तुत गरिएको यस नाटकमा 'घाँटी हेरी हाड निल्लू' जस्ता उखानले र प्रहरी र प्रकाशवीचका मार्मिक संवादले गर्दा नाटक रोचक बनेको छ ।

यस नाटकमा श्रीमतीका इच्छा आकाङ्क्षा पूरा गर्नका लागिआफ्नो भएको जागिर छोडेर श्रीमतीकै भनाइअनुसार अवैध व्यापारमा लाग्ने जोडिटिङ्गेहरूप्रति तीखो व्यङ्ग्य गरिएको छ । अरूको देखेर केकस्तो हो भन्ने कुरा नबुझी अर्काको लहलहैमा लागीआफ्नो जागिर छोड्नेहरूप्रति व्यङ्ग्य गर्दैआफ्नो क्षमता र योग्यताले भ्याएको आफ्नै कमाइमा सन्तुष्ट हुनुपर्छ नत्र यस्तै धोका पाइन्छ भन्ने कुरा देखाउन खोजिएको छ ।

४.८.५ सुवर्ण शाक्य र उनको 'दुहाई महाराज' नाटक

नाटककार सुवर्ण शाक्यद्वारा रचना गरिएको 'दुहाई महाराज' शीर्षकको नाटक प्रहरी पत्रिकाको वर्ष ४०, २०५५, अङ्क ५, पृष्ठ २८-३१ म प्रकाशित भएको छ । यस नाटकमा ठूलो पदमा भएका भनौदाहरूले सरकारको आँखामा छारो हाल्ने र गरिब जनतालाई कसरी शोषण गर्दछन् भन्ने कुरा देखाउन खोजिएको छ ।

प्रस्तुत नाटक एकै दृश्यमा प्रस्तुत भएको छ । सहरी परिवेशमा रहेको एउटा अस्पतालको वातावरणको चित्रण गरिएको छ । अधिपछि वास्ता नगर्ने राजा आउने भनेपछि ढाकछोप गरी एकछिनको लागि राम्रो देखाई राजाको आँखा छली आफू राम्रो बनेर पैसा कुम्ल्याउने र रोगी, विरामी तथा गरिबहरूलाई दुःख दिने सुपरिन्टेन्डेन्ट जस्ताको चरित्रलाई यहाँ देखाउन खोजेका छुन् । साथै, दिनभरि इमान्दारिताका साथ काम गर्ने र दिनभरिको ज्यालामा सन्तोष लिने गरिब तथा इमान्दार नागरिकहरूको चरित्रलाई पनि यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ । भित्र जेजस्तो भए पनि बाहिर एकछिनको लागि राम्रो बनाउन आदेश दिने सुपरिन्टेन्डेन्टका कुरा सुनी नराम्रो काम गरेआफ्नो इज्जत जाने बताउने ज्यामीका कुराले ठूला पदमा भएका भनौदाहरूप्रति व्यङ्ग्य भएको छ । ठूलो पदमा भएकोले पैसामा बिकने र ज्यामी काम गरिखानेहरूको इज्जत भएको कुरा यहाँ व्यक्त गर्न खोजिएको छ । राजाको दर्शन गर्न भनी बसेका रोगी विरामीलाई सुपरिन्टेन्डेन्टले जबरजस्ती कोठामा लग्न खोज्दा एउटा विरामीले सुपरिन्टेन्डेन्टको पर्दाफास गरेको देखाइएको छ ।

यस नाटकमा मुख्यतः सुपरिन्टेन्डेन्ट, ज्यामी, विरामी, मेहत्तर र कम्पाउन्डर गरी जम्मा पाँचै जाना पात्रहरू रहेका छन् । सुपरिन्टेन्डेन्ट, मेहत्तर, कम्पाउन्डरले शोषक वर्गको प्रतिनिधित्व गरेका छन् । यस नाटकमा सुपरिन्टेन्डेन्ट र ज्यामीको चारित्रिक विशेषताहरू देखाइएको छ । कथानक अनुरूपका पात्रको चयनले गर्दा नाटक जीवन्त बनेको छ । प्रस्तुत नाटक सहरी परिवेशको एउटा अस्पताललाई लिएर रचना गरेको देखिन्छ ।

यस नाटकमा राजा सबैका साभ्का भएको र बीचमा शोषण गर्ने ठूला पदमा रहेका भनौदाहरूले गर्दा सर्वसाधारण जनता, गरिब, असहाय, रोगी सबैले दुःख पाएका छन् भन्ने कुरा देखाउँदै दुःखी, गरिब, बिरामीहरूमा पनि चेतना फैलिएको कुरा व्यक्त गर्न खोजेका छन् । सरल सहज भाषाशैली र छोटोछोटा सम्वादले गर्दा नाटक रोचक बनेको छ । शोषण गर्नेले पनि सुखशान्ति पाउनेछैनन्, अन्याय अत्याचार गर्नेलाई गरिब, ज्यामी, रोगी, बिरामी कसैले पनि छोड्ने छैन भन्ने कुरा यस नाटकमा देखाउन खोजिएको छ ।

‘प्रहरी’ पत्रिकामा माथि उल्लिखितबाहेक अन्य नाटक पनि रहेका छन् । ती नाटकहरू हुन् : मोहनहरि थापाको ‘घात प्रतिघात (रेडियो नाटक)’, वर्ष ३१, २०४६, अङ्क ६, पृष्ठ ३५-३९ मा प्रकाशित र उनकै ‘जङ्गलभित्रको लास’ वर्ष ३१, २०४६, अङ्क ४, पृष्ठ ८९-९६ मा प्रकाशित भएको छ । इन्द्रबहादुर कार्कीको ‘नाटक’ वर्ष ४०, २०५५, अङ्क ४, पृष्ठ २५ मा रहेको छ । माथि उल्लिखित सबै नाटकहरू रेडियो नाटकको रूपमा रहेका छन् । तीनवटै नाटकको विषयवस्तु सामाजिक यथार्थपरक रहेको छ । अपराधजन्य घटनालाई विषय बनाइएको छ । समाजमा बोलिने खालका स्वाभाविक पात्रको प्रयोग गरिएको छ ।

‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित नाटकहरूमा नौओटा सामाजिक विषयवस्तुमा लेखिएका अपराधजन्य घटनाक्रम र प्रहरीका काम र कर्तव्यसम्बन्धी रहेका छन् भने केदार शाक्यको ‘कपिलवस्तुमाथि विडुडवको आक्रमण र बुद्धको देशप्रेम’ शीर्षकको नाटक ऐतिहासिक एवं सांस्कृतिक विषयवस्तुमा प्रस्तुत भएको छ । यस पत्रिकामा रहेका सबै नाटकले समाजमा व्याप्त कुरीति, विसङ्गति, शोषण, वर्गीय असमानतालाई प्रस्तुत गर्दै त्यसका विरुद्ध सङ्घर्ष गर्नुपर्ने सन्देश दिएका छन् । एउटा कुनै खास कुरालाई देखाउने उद्देश्य राखेर लेखिएका नाटकहरू भए पनि प्रस्तुतीकरण सशक्त हुनसकेको पाइँदैन । घटनालाई नाटकीकरण नगरी हल्कारूपमा प्रस्तुत गरिएको पाइन्छ । सबै नाटकमा एउटै खालको विषयवस्तु रहेको छ । प्रस्तुत गरिएका नाटकहरूमा भाषिक त्रुटि रहेका देखिन्छन् । यति हुँदाहुँदै पनि ‘प्रहरी’ पत्रिकाको नवोदित तथा स्थापित नाटककारहरूका नाटकहरूलाई प्रकाशित गरी नेपाली साहित्यको नाटक विधालाई विकसित तुल्याउन महत्त्वपूर्ण योगदान दिएको पाइन्छ ।

४.९ अनुवाद साहित्य

‘प्रहरी’ पत्रिकामा अनुवाद साहित्य शीर्षकमा विभिन्न भाषाका साहित्यिक रचनाहरूको नेपालीमा गरिएको अनुवाद थोरै सङ्ख्यामा भए पनि समावेश गरिएको छ । यस पत्रिकाको वि.सं. २०४६ सालदेखि हालसम्म ३ जना लेखकद्वारा अनुवाद गरिएका मात्र ४ वटा रचनाहरू प्रकाशित छन् । प्रस्तुत गरिएका अनुवादहरूमा डा. रामविक्रम सिजापति र देवेन्द्र सुवेदी रहेका छन् । डा. रामविक्रम सिजापतिको ‘दौलो’ (फ्रान्सेली कथा), ‘कुकुरको छाउरो’ (विदेशी कथा), ‘मेरो नयाँ अङ्कल’ (मलेसियाली कथा) रहेका छन् भने यी कथाका मूल लेखक क्रमशः चार्ल्स मेनार्ड सार्ग,

अब्राहिम अब्दुल अजमी मुले र चुयु सुप रहेका छन् । देवेन्द्र सुवेदीका 'निश्चित हत्यारा' शीर्षकको कथा अनुदित भएको छ । यस कथाका मूल लेखक ले ज्याक ची हुन् । यी कथाहरूको विषयवस्तुमा राष्ट्रप्रेम, निम्नस्तरीय व्यक्तिहरूले भोग्नुपरेको पीडा, प्रहरीको कर्तव्य र दायित्व आदि रहेका छन् । जेजति भए पनि यस किसिमको सामग्रीले विश्वसाहित्यका विभिन्न साहित्यिक रचनाहरूको बारेमा जानकारी राख्न चाहने पाठकहरूलाई थोरै भए पनि सहयोग पुगेको देखिन्छ ।

४.१० जीवनी/दैनिकी/मनोवाद

'प्रहरी' पत्रिकामा वि.सं. २०४६ देखि हालसम्म एकएक वटा जीवनी, दैनिकी, मनोवाद प्रकाशित भएका छन् । डा. गार्गी शर्माद्वारा लेखिएको 'स्वामी विवेकानन्दको जीवनी' 'प्रहरी' (वर्ष ४०, अङ्क ५, पृष्ठ ३७)मा प्रकाशित भएको छ । डा. गार्गी शर्माले स्वामी विवेकानन्दले पूर्वीय तथा पश्चिमी वेदान्त दर्शनलाई वैज्ञानिक दृष्टिकोणबाट सूक्ष्म अध्ययन गरी विश्वकै विभूति भएको कुरा प्रस्तुत गर्नुभएको छ । शर्माले विवेकानन्दको सम्पूर्ण जीवनको व्याख्या गर्दै तत्त्व ज्ञानकै चिन्तनमा लागेर धर्म के हो ? मानव कर्तव्य के हो ? भन्ने प्रसङ्गमा परोपकार नै मानव धर्म हो भन्ने कुरा पुष्टि गरेको बताउनुभएको छ ।

'हामी परोपकारी भएमा मात्र हाम्रो हृदय पवित्र हुन्छ र ईश्वर नजिकै पुग्न सक्छौं' भन्ने उपदेशका साथ विवेकानन्द भविष्यकै अमर विभूति भएको कुरा उहाँको जीवनीबाट व्यक्त गर्नुभएको छ ।

'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ४५, अङ्क ५, पृष्ठ १२)मा प्रकाशित तुलसीहरि कोइरालाको 'शनिवार' शीर्षकको दैनिकीले पनि नेपाली साहित्य फाँटमा पाइला टेक्न पुगेको छ । प्रहरी पत्रिकाले एउटै मात्र भए पनि दैनिकी प्रकाशन गरेर नेपाली दैनिकी साहित्यलाई अधि बढाउने काम गरेको छ ।

यस दैनिकीमा लेखकले शनिवारको दिनमा घटेका घटनालाई लिएर राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रतिको चासोलाई व्यक्त गरेका छन् । लेखक बताउँछन् असहज भए पनि यदि देशले एकपटक विकास पाउन सक्यो भने मुलुकको बाँकी जीवन सुखद हुनेछ । विकासको लहरा पहरालाई गाँजे छ । हाम्रो भावी सन्ततिको जीवन सुनिश्चित हुनेछ । आमनेपाली नागरिक सरह म पनि यस्तै त्यस्तै सुन्दु सपनालाई आमन्त्रण गर्दै निदाउँछु भन्ने कुरा व्यक्त गरेका छन् ।

४.११ भाषा साहित्य, संस्कृति, साहित्यिक लेख

'प्रहरी' पत्रिकामा भाषा साहित्य, संस्कृति तथा साहित्यिक लेखहरूले थोरै मात्रामा भए पनि स्थान पाएका छन् । 'प्रहरी' पत्रिका (वर्ष ४९, अङ्क ४, २०६४)मा 'नेपालका भैरव भैरवी मन्दिर एक अध्ययन' प्रकाशित भएको यस लेखमा नेपालमा रहेका सम्पूर्ण भैरव भैरवी मन्दिरको उल्था गर्नुका साथै भैरवको नामाकरण र भैरवका ३ अवस्थाको समेत चर्चा गरिएको छ । भैरवका बालक, युवक र प्रौढ गरी ३ अवस्थामा बाँडिएको पाइन्छ, भन्दै बिहानको वाल्यावस्था-

सात्त्विकस्वरूप बटु, मध्याह्नको युवावस्था-राजसस्वरूप सुन्दर, साँझको प्रौढावस्था-तामसस्वरूप महाकाल भनी बताएका छन् । भैरवले विभिन्न स्वरूप र अवस्थामा बँदेल, शव, मृग, कुकुर, ऊँट, हाँस, घोडालाई बाहन बनाउने कुरा व्यक्त गर्दै भैरव र भैरवीको पूजा कुन ग्रहलाई कुन बार गरिन्छ, भन्नेबारेमा पनि प्रस्ट पारेका छन् । यस सांस्कृतिक लेख पढेपछि सम्पूर्ण भैरव भैरवीसम्बन्धी ज्ञान लिन सकिन्छ ।

बलराम कोइरालाद्वारा लिखित 'हलेसी महादेव एक चर्चित गुफा' लेख 'प्रहरी' पत्रिकाको वर्ष ४९, अङ्क ५, २०६४, पृष्ठ ४२ मा प्रकाशित छ । यस लेखमा खोटाङ जिल्लास्थित हलेसी महादेवको सांस्कृतिक, ऐतिहासिक वर्णनका साथै त्यहाँको प्राकृतिक स्वरूपको पनि चर्चा गरेका छन् । हलेसी महादेवले सन्तान नहुनेलाई सन्तान दिने, गरिब दीनदुःखीहरूको कल्याण गर्ने, दुष्टहरूको संहार गर्ने, खडेरी परेमा पानी पारिदिने र रोगीहरूको रोगलाई निर्मूल पारिदिने अनि पितृहरूलाई पार तार्ने, चिताएको काम पूरा गरिदिने आस्था र विश्वासका साथ भक्तजनहरू हलेसी महादेवको पूजा गर्न आउने कुरा बताएका छन् ।

बमबहादुर 'जिलाली'को साहित्यकारका दृष्टिमा सहिद र उनको योगदानसम्बन्धी लेख 'प्रहरी' पत्रिकाको वर्ष ५०, अङ्क ५, २०६५, पृष्ठ २६ मा प्रकाशित भएको छ । यस लेखमा साहित्यको दृष्टिमा सहिद र उनको योगदानका बारेमा व्याख्या गर्न खोजेका छन् । लेखकले सहिदका बारेमा व्यक्त गरिएका साहित्यिक लेखहरूमा पिंजडाको सुगा, वीरहरू, प्रमिथस, सहिद, एकरात, गङ्गालालको चिता आदि कृतिलाई प्रस्तुत गरेका छन् ।

डा. रामदयाल राकेशको 'मैथिली भाषा र साहित्य'सम्बन्धी लेख 'प्रहरी' पत्रिकाको वर्ष ४५, अङ्क २, २०६०, पृष्ठ ५७-६० सम्म प्रकाशित भएको छ । लेखक महाकवि विद्यापतिको शब्दमा 'देसिल बयमा सब्जन मीठा' यो भाषा धेरै प्राचीन भाषा हो भन्दै सिमशैलगढका वर्ण बंशीय राजा न्यायदेवको समयमा मैथिली साहित्यको विकास भएका कुरा व्यक्त गरेका छन् । लेखकले मैथिली भाषा साहित्यको उल्लेख गर्ने क्रममा मैथिली भाषामा रहेका विविध विधाको समेत चर्चा गरेका छन् । नेपाली मैथिली साहित्यको प्राथमिकदेखि आधुनिकसम्मका साहित्यिक लेख रचनासमेतको उल्लेख गरेका छन् । प्रारम्भिक समयमा मैथिली भाषाका ज्योतिरीश्वरको 'वर्णरत्नाकर', उमापतिको 'पारिजात हरण' जगज्योति मल्लको हरगौरी विवाह नाटकलगायतका साहित्यिक कृतिको उल्लेख गरेका छन् ।

डा. रामदयालको यस लेखबाट मैथिली भाषा साहित्यको जानकारी लिन खोज्ने जो कसैका लागि प्रेरणा स्रोत बन्ने छ ।

तुयुबहादुर महर्जनको 'नेपाल भाषा र नेवारसम्बन्धी केही सत्य केही तथ्य' भन्ने भाषिक लेख 'प्रहरी' पत्रिकाको वर्ष ४०, २०५५, अङ्क १ को पृष्ठ १२ मा प्रकाशित छ । यस लेखमा नेवारहरूले आफ्नो मातृभाषाको रूपमा बोल्दै आएको नेपालको एउटा भाषालाई 'नेपालभाषा'

भनिन्छ, भन्दै नेपालभाषाको ऐतिहासिक प्रमाणहरूले पूर्ण सुसज्जित भएको बताएका छन् ।

नेपालभाषा' भनेर लेखिएको आजसम्मको पुरानो प्रमाणका रूपमा 'न्या विकासिनी' पुस्तकलाई लिएका छन् । साथै, उक्त पुस्तकलाई 'मानव न्यायशास्त्र' र 'नारदसंहिता' भनिने कुरा पनि प्रस्ट पारेका छन् ।

४.१२ निष्कर्ष

'प्रहरी' पत्रिकाले नेपाल प्रहरीमा कार्यरत कर्मचारीहरूका विविध लेख रचना तथा भावनालाई व्यक्त गर्ने माध्यम स्वरूप यो पत्रिका प्रकाशन भए पनि यस पत्रिकाले प्रहरीबाहिरका तथा प्रहरीका साहित्यिक लेखरचना प्रकाशन गरेको छ । नेपाली साहित्यको विकासमा अमूल्य योगदान पुऱ्याउने तथा देशका विभिन्न भागमा छरिएर रहेका प्रौढ तथा उदयमान प्रतिभाहरूको नेपाल प्रहरीका लुकेका साहित्यिक प्रतिभाको प्रस्फुटन गराउने काम गरेको छ, भने प्रहरीबाहिरका साहित्यिक व्यक्तित्वहरूका लेख रचनाहरूलाई पनि उत्तिकै ठाउँ दिइएको पाइन्छ । यस पत्रिकालाई नियाल्दा प्रबुद्ध लेखकका लेख रचनादेखि लिएर सामान्य व्यक्तिका सामान्य श्रीवृद्धिका लागि 'प्रहरी' पत्रिकाले प्रयास गरेको छ, त्यसलाई उपलब्धिपूर्ण नै मान्न सकिन्छ । मूलतः प्रगतिवादी साहित्यको उत्थानमा सक्रिय यस पत्रिकाले निम्नवर्गीय जनताका पक्षमा लेखिएका रचनालाई बढी प्राथमिकता दिएर प्रकाशित गरेको देखिन्छ । कथा, कविता, निबन्ध, नाटक, गीत, गजल, संस्मरण, समालोचना, अनुदित साहित्यजस्ता साहित्यका विविध विधालाई स्थान दिएर 'प्रहरी' पत्रिकाले नेपाली साहित्यको विकासमा महत्त्वपूर्ण योगदान दिएको पाइन्छ ।

परिच्छेद पाँच उपसंहार र निष्कर्ष

५.१ उपसंहार

जनतामा प्रहरीको परिचय गराउने, प्रहरी कर्मचारीहरूमा व्यावसायिक ज्ञान अभिवृद्धि गराउने र साहित्यिक अभिरुचि जगाउने उद्देश्यस्वरूप वि.सं. २०१६ साल आषाढ महिनादेखि त्रैमासिक रूपमा 'प्रहरी' पत्रिका प्रकाशित भएको देखिन्छ। वि.सं. २०४३ साल भाद्रदेखि हालसम्म यो पत्रिका त्रैमासिक रूपमा प्रकाशित भइरहेको छ। 'प्रहरी' पत्रिकाको प्रथम अङ्क तत्कालीन राजा स्व. श्री ५ महेन्द्रको जन्मदिन पारी प्रकाशित गरेको देखिन्छ। त्यस्तै, पछिका अङ्कहरू पनि राजारानीका शुभ जन्मोत्सव विशेषाङ्क, लागूऔषध विशेषाङ्क, अपराध अनुसन्धान कथा विशेषाङ्क, मानवअधिकार विशेषाङ्कका रूपमा पनि प्रकाशित हुने गरेको देखिन्छ। नेपालमा पत्रपत्रिकाहरूमा ५३ वर्षसम्म निरन्तररूपमा नियमित प्रकाशन हुने थोरै पत्रिकाहरूमा 'प्रहरी' त्रैमासिक पत्रिका रहेको छ। यसो हुनुमा यसको नियमित अर्थ सङ्कलन र उचित व्यवस्थापनले ठूलो भूमिका खेलेको देखिन्छ। प्रहरीका सुरुका अङ्कदेखि नै साहित्यिक लेख रचनाहरू प्रकाशित भएको देखिन्छ। साहित्यिक रचना प्रकाशित गर्ने क्रममा साहित्यका विविध विधा जस्तै : कविता, कथा, नाटक, निबन्ध, समालोचना, संस्मरण, गीत, गजल आदि प्रकाशित भएका पाइन्छन्। साहित्यका विविध विधालाई समेट्ने क्रममा 'प्रहरी'का साहित्यिक लेख रचनाका साथै प्रहरीबाहिरका पुराना साहित्यकारहरूका रचना र नवोदित साहित्यकारहरूका रचनाहरूलाई समेत प्रकाशित गरेको पाइन्छ। प्रयोगवादी साहित्य लेखनको विपक्षमा रहेको यस पत्रिकामा प्रकाशित रचनाहरू सरल र बोध्य हुनाका साथै पाठकको मन छुने खालका रहेका छन्।

'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित रचनाहरूमध्ये सबैभन्दा बढी कविताहरू प्रकाशित भएका देखिन्छन्। यस पत्रिकामा ५३७ कविका १०२८ वटा कविताहरू प्रकाशित भएका छन्। यस पत्रिकामा दुई हरफे कवितादेखि लिएर मुक्तक, फुटकर र मभौला आयामसम्मका कविताहरू प्रकाशित भएका पाइन्छन्। गद्य र पद्य दुवै लयमा कविताहरू प्रस्तुत गरिएका छन्। पुराना तथा नयाँ साहित्यकारहरूका कविताहरूलाई यस पत्रिकामा प्रकाशित गरिएको पाइन्छ। विशेष गरी प्रहरी सेवामा लागेका प्रहरीका पेशागत अभिव्यक्ति दिएर लेखिएका कविताहरू यस पत्रिकामा प्रकाशित भएका छन् भने निम्नवर्गीय समाजको चित्रण, धनी र गरिब बीचको दूरी, धनीले गरिबमाथि गर्ने शोषण र यसबाट उत्पन्न परिणामस्वरूप गरिबले भोग्नुपर्ने कठिनाइ, राष्ट्रप्रेम, मानवअधिकार सम्बन्धी विषयवस्तु, युद्ध आतङ्क, मायाप्रेम, मिलन, बिछोड आदि विषयलाई कवितामा मार्मिक ढङ्गबाट सरल भाषामा प्रस्तुत गरिएको पाइन्छ। पुरुषले महिलामाथि गर्ने

अन्याय अत्याचार तथा महिला हुनुको पीडालाई पनि कविताको विषयवस्तु बनाइएको छ ।

सङ्ख्यात्मक दृष्टिले कविता धेरै भए पनि 'प्रहरी' पत्रिकामा कथाहरू पनि प्रकाशित भएका छन् । यस पत्रिकामा १३१ कथाकारका २७६ कथाहरू प्रकाशित भएका छन् । वरिष्ठ साहित्यकार रमेश विकल, शङ्कर कोइरालाका कथाहरू यस पत्रिकामा प्रकाशित भएका छन् । त्यसैगरी डा. गार्गी शर्मा, गोमा, यशु श्रेष्ठ, युवराज मैनाली, विवश वस्तीजस्ता चर्चित कथाकारहरूका कथाहरू पनि प्रकाशित भएको पाइन्छ । यस पत्रिकाका धेरैजसो कथाहरू प्रहरी पेशामा रहेका प्रहरी जवान, प्रहरी निरीक्षकलगायतका पेशागत विषयवस्तुमा संरचित छन् । मूलतः समाजमा व्याप्त अन्धविश्वास, कुरीति, गरिब र धनीबीचको द्वन्द्व, गाउँले र सहरिया जीवनमा रहेको भिन्नता, अपराधिक घटनामा आधारित, माया, प्रेम, विछोड, आदि विषयलाई कथामा सरल भाषामा प्रस्तुत गरिएको पाइन्छ ।

'प्रहरी' पत्रिकामा समालोचनालाई पनि स्थान दिइएको छ । वरिष्ठ समालोचक डा. दयाराम श्रेष्ठ, जनार्दन जागरुक, प्रा.डा. मुरारीप्रसाद रेग्मी, डा. खेमनाथ कोइराला, चूडामणि काफ्लेलगायतका १९ समालोचकका २७ समालोचना/समीक्षाहरू यस पत्रिकामा प्रकाशित भएका छन् । समालोचना प्रस्तुत गर्ने क्रममा विभिन्न व्यक्तिका साहित्यिक पक्ष र कृतिका विषयलाई लिइएको पाइन्छ ।

'प्रहरी' पत्रिकाले साहित्यका विभिन्न विधाहरूलाई पाठकसमक्ष प्रस्तुत गर्ने क्रममा निबन्धहरू पनि प्रकाशित गरेको पाइन्छ । समाजमा रहेका विकृति विसङ्गतिलाई कलात्मक ढङ्गबाट निबन्धमा प्रस्तुत गरेको पाइन्छ । निबन्धहरू आत्मपरक, वस्तुपरक, वैचारिक र हल्का व्यङ्ग्यात्मक रहेका छन् । यस पत्रिकामा कमल दीक्षित, डा. गार्गी शर्मा, रामहरिलगायतका ५४ जना निबन्धकारका ७७ वटा निबन्ध प्रकाशित भएका देखिन्छन् ।

'प्रहरी' पत्रिकामा नाटकलाई थोरै भए पनि प्रकाशित गरी साहित्यका विधामा समावेश गरिएको छ । यस पत्रिकाका नाटकहरू धेरैजसो रेडियो नाटकका रूपमा प्रस्तुत भएका देखिन्छन् भने केही नाटक ऐतिहासिक विषयवस्तुलाई लिएर लेखिएका देखिन्छन् । रेडियो नाटक जनचेतनामूलक र मर्म, व्यथा र आवश्यकतालाई आत्मसात् गर्दै लेखिएका छन् । समाजमा व्याप्त शोषण, अन्याय अत्याचारलाई चित्रण गर्दै त्यसप्रति असन्तोष व्यक्त गर्दै सुधारको अपेक्षा यस पत्रिकामा प्रकाशित नाटकहरूमा रहेको पाइन्छ । शङ्कर कोइराला, सुवर्ण शाक्य, केदार शाक्य, इन्द्रबहादुर कार्कीलगायतका ८ जना नाटककारका १० वटा नाटक प्रकाशित छन् ।

'प्रहरी' पत्रिकामा साहित्यिक विधाहरू पाठकसमक्ष ल्याउने क्रममा गीत र गजललाई पनि स्थान दिएको पाइन्छ । गजललाई शृङ्गार रसमा प्रस्तुत गर्नुपर्छ भन्ने मान्यताका साथसाथै सामाजिक विकृति, विसङ्गतिको चित्रण पनि गरिएको पाइन्छ । त्यसैगरी गीतहरूको भाव पनि,

शुभकामना सन्देश, वीर सपूतलाई श्रद्धाञ्जली र सामाजिक रहेको छ । गरिब तथा अन्यायमा परेकाहरूलाई चेतना जगाउने भाव भएका गीतहरू र राष्ट्र र राष्ट्रियतासम्बन्धी गीतहरू 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित भएका पाइन्छन् । गीतको प्रकाशन २०६१ सालपछि मात्र भएको देखिन्छ भने राष्ट्रिय गीत, नववर्षसम्बन्धी गीत र शुभकामना गीत छिटपुटरूपमा पहिलेका अङ्कमा देखिए पनि गीतको बाहुल्यता पनि वि.सं. २०६१ पछि मात्र प्रकाशित भएको देखिन्छ । गीत र गजल गरी जम्मा ८१ जनाको १२८ वटा गीत, गजल, प्रकाशित भएकोमा ४२ गीतकारका ७१ वटा गीत प्रकाशित भएका छन् भने ३९ गजलकारका ५७ गजल प्रकाशित भएका छन् । गीतमा धर्मराज थापाजस्ता साहित्यकार भए पनि अधिकांश गीत र गजलहरू प्रहरी सेवामा रहेका नयाँनयाँ गीतकार र गजलकारका रहेको देखिन्छ ।

गद्य साहित्यअन्तर्गतको संस्मरण/यात्रा संस्मरण विधा पनि 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित भएको देखिन्छ । आफ्नो यात्राका क्रममा घटेका घटनाहरूलाई स्मरण गर्दै लेखिएका संस्मरणहरू यसमा प्रकाशित भएका देखिन्छन् । यस पत्रिकामा वि.सं. २०४६ यता हाल (वि.सं. २०६८)सम्म ४२ जना लेखकका ७२ वटा संस्मरणहरू प्रकाशित भएका देखिन्छन् ।

'प्रहरी' पत्रिकामा नेपाली साहित्यका अतिरिक्त अन्य भाषाबाट अनुवाद गरिएका कथाहरू पनि प्रकाशित भएका पाइन्छन् । अनूदित रचनाहरूमा कथाकारका ४ वटा कथाहरू प्रकाशित गरिएको पाइन्छ । कथा अनुवाद गर्नेहरू डा. रामविक्रम सिजापति, देवेन्द्र सुवेदी रहेका छन् ।

यसबाहेक यस पत्रिकामा, दैनिकी, मनोवाद, जीवनी, भाषा साहित्य, संस्कृति र साहित्यिक लेख पनि थोरै मात्रामा भए पनि प्रकाशित भएको पाइन्छ ।

५.२ निष्कर्ष

'प्रहरी' पत्रिकाले नेपाली कविताका क्षेत्रमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउन सफल भएको छ । सङ्ख्यात्मक, गुणात्मक र परिमाणात्मक सबै पक्षबाट हेर्दा यस पत्रिकामा प्रकाशित भएका कविताहरूले सबैभन्दा उच्च स्थान ओगट्न सफल भएका छन् । यस पत्रिकामा प्रकाशित भएका अधिकांश कविताहरू गद्य लयमा रचिएका छन् । नेपाली गद्य कविताका क्षेत्रमा देखापरेका उतारचढावका कारणले पनि 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित कविताहरूले कुनै एउटा धाराको मात्र प्रतिनिधित्व गरेको देखिँदैन । खासगरी नवोदित प्रतिभाहरूलाई महत्त्वपूर्ण स्थान दिँदै आएको यस पत्रिकाले प्रहरी जवान, युवा पिढी र स्थापित प्रतिभाहरूका रचनाहरूलाई प्रकाशित गर्दै आएको छ ।

'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित साहित्यिक लेखकहरूले मानव जीवनका दुःख, सुख, निराशा, कुण्ठा, यौन असन्तुष्टि, जीवनप्रतिको वितृष्णाका साथै वर्तमान समयमा देशमा बढेको हत्या, हिंसा र आतङ्कबाट पिल्सिएका नेपाली समाजका जनताहरूका भावनालाई कदर गर्दै हत्या, हिंसा, आतङ्कबाट मुक्तको पनि आग्रह गरिएको छ । यस पत्रिकामा प्रकाशित भएका धेरै पद्य रचनाहरू

देशभक्ति, शुभकामना सन्देश, राष्ट्रप्रेम, मायाप्रेम, प्रकृतिप्रेम, मिलन, विछोड आदिलाई विषयवस्तु बनाइएको छ । पद्यविधाअन्तर्गत गीत, गजल, मुक्तक, कविता आदिलाई समावेश गरिएको छ । वि.सं. २०४६ देखि २०६८ सम्मका अड्डमा जम्मा १६२६ रचना प्रकाशित भएकोमा भण्डै १३०० ओटा पद्य रचना रहेका छन् । खासगरी यस पत्रिकाका कवितामा निम्नवर्गीय समाजको चित्रण, राष्ट्रप्रेम, प्रकृतिप्रेम, प्रणयभावको प्रस्तुति तथा परिवर्तनगामी प्रवृत्तिका कविताहरू बढी भेटिन्छन् । धनी र गरिबीबीचको दूरी, धनीले गरिबमाथि गर्ने शोषण र त्यसबाट उत्पन्न परिणामलाई पद्य रचनाहरूमा मार्मिक रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ । यस पत्रिकामा छन्दमा रचिएका सामग्रीहरूको सङ्ख्या न्यून रहेको छ भने गद्य लयमा कविताहरूले बर्चस्व जमाउन सफल भएका छन् । वर्तमान विश्व र नेपाली समस्यामा व्याप्त उत्पीडन, गाउँ र सहरबीचको बढ्दो दूरी, देशदेशको राजनैतिक क्षेत्रमा देखा पर्दै गइरहेको विकृति र विसङ्गति, युद्ध त्रासद अवस्था, प्रजातान्त्रिक राष्ट्रको दुर्गति र राजनैतिक व्यक्तिहरूप्रति समाजको आकाङ्क्षालाई प्रस्तुत गरिएका छन् । अधिकांश कविताहरूले देश र राष्ट्रको उन्नतिका लागि प्रगतिशील आवाज उठाएका छन् । यसैगरी, आफ्नो प्रकाशन यात्राका क्रममा यस पत्रिकाले गीत, गजल, मुक्तकजस्ता, पद्यात्मक रचनाहरूमा पनि समसामयिक विषयवस्तुमा रहेर वर्तमान समयमा देखिएका हत्या, हिंसा, आतङ्क, राष्ट्रप्रेम, देशभक्ति, मायाप्रेमका साथै वर्तमान समयका विसङ्गतिको चित्रण गरिएको छ । विशेष गरी प्रेमीप्रेमिकाका बीचमा हुने माया, प्रेम, मिलन, विछोड, राजनैतिक, सामाजिक विकृति तथा विसङ्गतिप्रतिको व्यङ्ग्य, वर्गीय असमानता तथा आर्थिक शोषण, नारी उत्पीडन, बेरोजगारी समस्याको पीडाजस्ता पक्षहरूलाई गजल रचनाको विषयवस्तु बनाइएको छ ।

साहित्यका प्रत्येक विधाहरूमा जस्तै गद्य विधाका क्षेत्रमा पनि यस पत्रिकाले महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्दै आएको छ । पद्य विधाका क्षेत्रमा महत्त्वपूर्ण स्थान दिँदै आएको यस पत्रिकाले गद्यका क्षेत्रमा पनि कथादेखि लघुकथासम्मका रचनालाई स्थान दिएको छ । यसका साथै, समालोचना, नाटक, निबन्ध, संस्मरणजस्ता विविध खालका विविध खालका रचनालाई प्रकाशित गर्दै आएको छ ।

‘प्रहरी’ पत्रिकाले गद्यका क्षेत्रमा कथालाई बढी स्थान दिएको छ । सङ्ख्यात्मक हिसाबले हेर्दा पनि कवितापछिको दोस्रो स्थानमा कथा नै पर्दछ ।

समसामयिक राष्ट्रिय जीवनका आन्तरिक र बाह्य पक्षसँग सम्बन्धित भएर घटित भएका विभिन्न घटनाहरू, जीवनका शून्यता, नैराश्य र पलायनका पक्षहरू, समसायिक राजनीतिमा देखा पर्दै गइरहेको मूल्य र मान्यताको सङ्कट, सांस्कृतिक तथा चारित्रिक दुर्बलताहरू, आर्थिक विषमता तथा वर्गीय विभेद, यौन कुण्ठा तथा त्यसको अतृप्तताका कारणबाट जन्मिने परिणामजस्ता वर्तमान मानवजीवनका अत्यन्त वैयक्तिक र सामाजिक विषयसँग सम्बन्धित अनेकौं पक्षलाई समेटेर कथाकारहरूले ‘प्रहरी’ पत्रिकामा प्रकाशित कथाको विषयवस्तु बनाएका छन् । स्थापित कथाकारका

तुलनामा नवीन प्रतिभाका रचनाहरू बढी प्रकाशित भए तापनि दुवैलाई समावेश गरी लैजान सक्नु यस पत्रिकाको महत्त्वपूर्ण पक्ष हो । यस पत्रिकामा प्रकाशित कथाहरूले गद्यको क्षेत्रमा सङ्ख्यात्मक, गुणात्मक र परिमाणात्मक सबै क्षेत्रबाट उच्च स्थान ओगट्न सफल बनेका छन् । यस कुराबाट पनि कथाका क्षेत्रमा 'प्रहरी' पत्रिकाले महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएको छ भन्न सकिन्छ ।

नेपाली निबन्ध तथा लेखका क्षेत्रमा 'प्रहरी' पत्रिकाले वर्तमान समयमा देखिएका विकृति, विसङ्गति, अन्याय, अत्याचारजस्ता समसामयिक विषयवस्तुलाई लिएर लेखिएका निबन्धहरूका साथै विभिन्न परिवेशका निबन्धहरू तथा लेखहरू प्रकाशित गर्दै आएको छ । लेखकका आफ्नो अनुभव पोखिएका आत्मपरक, वस्तुपरक यात्रा निबन्धजस्ता भिन्नभिन्न प्रवृत्तिका निबन्ध तथा लेखहरू प्रकाशित गर्न सक्नु, स्थापित तथा नवप्रतिभाका सामग्रीलाई समावेश गर्न सक्नुजस्ता प्रवृत्तिहरूले गर्दा यस पत्रिकाले निबन्ध तथा लेखका क्षेत्रमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएको छ भन्न सकिन्छ ।

'प्रहरी' पत्रिकामा अन्य विधाजस्तै नाटक विधाले पनि प्रकाशन पाएको छ । यस पत्रिकामा वि.सं. २०४६ देखि २०६८ सम्म जम्मा १० ओटा नाटक प्रकाशित भएका छन् । अरू विधाहरूको तुलनामा नाटक कम प्रकाशित भए तापनि नाटकका क्षेत्रमा धेरैथोरै विकास गर्ने काम गरेका छन् । यस पत्रिकाका अधिकांश नाटक रेडियो नाटकका रूपमा रहेका छन् । सबै नाटकको विषयवस्तु एकै खालको रहेको छ । प्रायः नाटकहरू सन्देशमूलक, सामाजिक विषयवस्तु र आपराधिक क्रियाकलापमा आधारित भए पनि केदार शाक्यको 'कपिलवस्तुमाथि विडुडबको आक्रमण र बुद्धको देशप्रेम' शीर्षकको नाटक भने धार्मिक र ऐतिहासिक विषयवस्तुमा आधारित रहेको छ । यसरी थोरै प्रकाशित भए पनि नाटकका क्षेत्रमा 'प्रहरी' पत्रिकाले योगदान दिएको देखिन्छ ।

यसरी समग्रमा के भन्न सकिन्छ भने 'प्रहरी' पत्रिकाले नेपाली साहित्यका क्षेत्रमा देखा परेका कथा, कविता, निबन्ध, नाटक, समालोचना, गीत, गजल, यात्रा संस्मरणजस्ता सम्पूर्ण रचनालाई स्थान दिन सक्नु नै यसको महत्त्वपूर्ण पक्षका रूपमा लिन सकिन्छ । स्थापित र उदयीमान प्रतिभाका रचनाहरू प्रकाशित गरी नेपाली साहित्यको विकासमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेको कुरा पनि पुष्टि हुन्छ । नेपाली साहित्यका विविध विधालाई समेटेको यस पत्रिकाको प्रचार प्रसारको अभावका कारण आफैमा गुम्सिएर रहेको र आफ्नै मेहनत र प्रयासका कारण अगाडि बढिरहेको देख्न सकिन्छ । यस पत्रिकाले जेजति सङ्ख्यामा जेजस्ता रचनाहरू प्रकाशित गरेको छ, ती सबैको आफ्नै मूल्य रहेको छ । तर कविता, कथा, संस्मरण, समालोचना आदिले जुन उचाइ प्राप्त गरेका छन्, त्यो उचाइ भने अन्य विधाले लिन नसकेको निष्कर्ष निकाल्न सकिन्छ ।

'प्रहरी' पत्रिकाका केही कमीकमजोरीहरू पनि रहेका देखिन्छन् । एउटै गीतलाई दुईवटा अङ्कमा प्रकाशित गर्नु, भाषिक त्रुटि र वर्णविन्याससम्बन्धी त्रुटिहरू पत्रिकामा देखिनु, आदि कमजोर

पक्षहरू पनि 'प्रहरी' पत्रिकामा रहेका छन् ।

'प्रहरी' पत्रिकाले वि.सं. २०४६ देखि हालसम्म जेजति रचनाहरू प्रकाशित गरेको छ, ती रचनाले पाठकवर्गमा राम्रो प्रभाव छोड्न सफल भएको देखिन्छन् । यस पत्रिकामा प्रकाशित रचनाहरू धेरै फितला रहेका छन् भने केही रचनाहरू उत्कृष्ट रहेका छन् ।

कतिपय रचनाहरू 'प्रहरी' पत्रिकाको प्रतिबद्धताअनुरूप नभई वैचारिक हिसाबले नकारात्मक खालका भए पनि त्यस्ता खालका लेख रचना प्रकाशित गरी 'प्रहरी' पत्रिकाले अरूका फरक विचार पनि समेट्न खोजेको स्पष्ट सङ्केत मिलेको छ ।

'प्रहरी' पत्रिकाले विभिन्न कठिनाइ हुँदाहुँदै पनि नेपाली साहित्यका विभिन्न रचनाहरूलाई पाठकसमक्ष पुर्याउने कार्य गरेको छ । साहित्यका विभिन्न विधाहरूलाई समेट्दै अघि बढेको 'प्रहरी' पत्रिकाले नेपाली साहित्यको विकासमा महत्त्वपूर्ण योगदान दिएको निष्कर्ष निकाल्न सकिन्छ ।

निष्कर्षमा भन्नुपर्दा नेपाली पत्रपत्रिका प्रकाशनको इतिहासमा 'प्रहरी' पत्रिकाको छुट्टै स्थान रहेको पाइन्छ । प्रहरी सेवामा संलग्न साभ्ना सहमतिको आधारमा छनोट भएको पत्रिका भएवाट पनि अन्य प्रगतिवादी सिद्धान्तअनुरूप सञ्चालित पत्रिकाहरूभन्दा 'प्रहरी'को स्थान विशिष्ट रहेको कुरा सिद्ध हुन आउँछ । प्रगतिशील साहित्यिक रचनाहरूलाई प्रकाशित गर्दै नेपाली साहित्यको विकासमा अग्रसर रहेको यस पत्रिकाले प्रगतिशील साहित्यको उत्थानमा महत्त्वपूर्ण योगदान दिएको पाइन्छ । आर्थिक अभावका बावजूद पनि प्रकाशित भएदेखि निरन्तररूपमा प्रकाशनमा आई सबै अड्कमा नेपाली साहित्यका विविध विधालाई समेट्दै आफूलाई एउटा सशक्त पत्रिकाको रूपमा स्थापित गर्न सफल रहेको पाइन्छ । 'प्रहरी' पत्रिका भएर पनि प्रहरीबाहिरका लेख रचनाहरूलाई स्थान दिई प्रहरी र जनताबीचको सम्बन्धलाई सहज बनाउनु र प्रहरी र जनताबीच सुमधुर सम्बन्ध कायम राख्न पनि यो पत्रिका सफल भएको देखिन्छ । केही कमीकमजोरी भए पनि समग्ररूपमा भन्ने हो भने यस पत्रिकाले प्रगतिवादी रचनाहरूमा कोरा नारामात्र रहेको हुन्छ, भन्नेहरूको भनाइलाई खण्डन गरिदिएको छ । यस पत्रिकामा प्रकाशित कलात्मक शिल्प शैलीमा रचिएका रचनाहरूले प्रगतिवादी साहित्यमा पनि उत्कृष्ट रचना हुन्छन् भन्ने कुरालाई साबित गरिदिएका छन् । यसरी 'प्रहरी'ले आफ्नो प्रकाशन अवधिभर नेपाली साहित्यको श्रीवृद्धिका लागि गरेको प्रयास अविस्मरणीय रहेको छ ।

५.३ सम्भावित शोध शीर्षकहरू

नेपाली साहित्यमा 'प्रहरी' पत्रिकाको योगदानको अध्ययनका क्रममा विस्तृतरूपमा विश्लेषण हुन नसकेका कारण यस पत्रिकामा अभै अनुसन्धान गर्न सकिने प्रशस्त ठाउँ रहेका छन् । अनुसन्धान गर्नका लागि निम्नलिखित शीर्षकहरू चयन गर्न सकिन्छ ।

१. नेपाली कविता विधामा 'प्रहरी' पत्रिकाको योगदान

२. 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित कथाहरूको अध्ययन
३. 'प्रहरी' पत्रिकामा प्रकाशित गीत तथा गजलहरूको अध्ययन

सन्दर्भ ग्रन्थ सूची

- अधिकारी, हेमाङ्गराज, वासुदेव. २०६३. प्रयोगात्मक शब्दकोश, दो.सं., काठमाडौं: विद्यार्थी प्रकाशन ।
- गिरी, जीवेन्द्रदेव. २०६३. भाषाविज्ञान: भाषा र भाषिका, प्र.सं., काठमाडौं: एकता बुक्स हाउस ।
- त्रिपाठी, वासुदेव. २०४९. पाश्चात्य समालोचनाको सैद्धान्तिक परम्परा (भाग २), ते.सं., ललितपुर: साभा प्रकाशन ।
- थापा, प्रणीता. २०६२. नेपाली साहित्यमा गोधुली पत्रिकाको योगदान, शोधपत्र, त्रि.वि. ।
- थापा, हिमांशु. २०४२. साहित्य परिचय, दो.सं., ललितपुर: साभा प्रकाशन ।
- देवकोटा, गृष्मबहादुर. २०५९. नेपालका छापाखाना र पत्र-पत्रिकाको इतिहास, दो.सं., ललितपुर: साभा प्रकाशन ।
- पन्त, भरतराज. २०५६. नेपाली अलङ्कार परिचय, प्र.सं., काठमाडौं : नेपाली राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
- प्रधान, कृष्णचन्द्रसिंह (सम्पा). २०३४. साभा समालोचना, दो.सं., ललितपुर: साभा प्रकाशन ।
- प्रहरी पत्रिका, २०४६-२०६८ सम्म ।
- बराल, कृष्णहरि. २०५५. गीतको सङ्क्षिप्त चिनारी, सं. सृष्टि काठमाडौं: साभा प्रकाशन ।
- ब्राजाकी, मनु. २०५५. नेपाली साहित्य कोष, प्र.सं., काठमाडौं, नेपाल: नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान ।
- भट्टराई, त्रिलोचन. २०६७. नेपाली साहित्यमा 'राष्ट्रभाषा' पत्रिकाको योगदान, शोधपत्र, त्रि.वि. ।
- भण्डारी, चेतना. २०६९. नेपाली साहित्यमा 'हिमाली गुराँस' पत्रिकाको योगदान, शोधपत्र, त्रि.वि. ।
- रिसाल, राममणि. २०५८. नेपाली काव्य र कवि, पाँ.सं., ललितपुर: साभा प्रकाशन ।
- रेग्मी, मुरारीप्रसाद. २०५०. मनोविश्लेषणात्मक समालोचना, दो.सं., काठमाडौं: साभा प्रकाशन ।
- शर्मा, मोहनराज र लुईटेल, खगेन्द्रप्रसाद. २०५२. शोधविधि, ललितपुर, साभा प्रकाशन ।
- श्रेष्ठ, दयाराम, शर्मा मोहनराज. २०४५. नेपाली कथाका समकालीन सन्दर्भहरू, काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान ।
- श्रेष्ठ, दयाराम, शर्मा मोहनराज. २०५६. नेपाली साहित्यको सङ्क्षिप्त इतिहास, पाँ.सं., साभा प्रकाशन ।
- श्रेष्ठ, राजुबाबु (सम्पा). २०६३. प्रहरी प्रकाशनको इतिहास, वर्ष ४८, अङ्क १ ।
- सुवेदी, राजेन्द्र (सम्पा). २०५९. स्नातकोत्तर नेपाली कथा, ललितपुर: साभा प्रकाशन ।